

**Program Ochrony Środowiska
dla Gmin członkowskich Ekologicznego
Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata
2022-2026 z perspektywą do roku 2029**

Kielce, grudzień 2022 r.

Spis treści

1. Wykaz skrótów	5
2. Wstęp.....	6
2.1. Podstawa opracowania.....	6
2.2. Cel i zakres opracowania	7
2.3. Metodyka opracowania.....	8
3. Streszczenie	9
4. Charakterystyka terenu Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki.....	11
4.1. Położenie administracyjne.....	13
4.2. Sieć drogowa.....	16
4.3. Sieć kolejowa.....	17
4.4. Położenie fizyczno-geograficzne.....	18
4.5. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna	19
4.6. Warunki klimatyczne	20
4.7. Sytuacja demograficzna	21
4.8. Gospodarka	25
4.9. Odnawialne źródła energii.....	26
5. Założenia wyjściowe programu ochrony środowiska dla Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki	30
5.1. Uwarunkowania prawne	31
5.2. Uwarunkowania ekonomiczne	32
5.3. Uwarunkowania przestrzenne	33
5.4. Uwarunkowania społeczne	33
6. Ocena stanu środowiska, cele programu ochrony środowiska, zadania i ich finansowanie.....	34
6.1. Zarządzanie środowiskiem.....	34
6.1.1. Cele i kierunki działań	36
6.2. Edukacja ekologiczna	36
6.2.1. Cele i kierunki działań	37
6.3. Ochrona przyrody	38
6.3.1. Stan aktualny.....	38
6.3.2. Zagrożenia.....	75
6.3.3. Cele i kierunki działań	76
6.4. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów	77

6.4.1. Stan aktualny.....	77
6.4.2. Zagrożenia.....	80
6.4.3. Cel i kierunki działań.....	81
6.4.4. Analiza SWOT.....	82
6.5. Ochrona zasobów wód powierzchniowych i podziemnych oraz ochrona przed powodzią.....	83
6.5.1. Stan aktualny.....	83
6.5.2. Zagrożenia.....	90
6.5.3. Cel i strategia działań.....	91
6.5.4. Analiza SWOT.....	91
6.6. Ochrona powierzchni ziemi.....	92
6.6.1. Stan aktualny.....	92
6.6.2. Zagrożenia.....	93
6.6.3. Cel i strategia działań.....	94
6.6.4. Analiza SWOT.....	94
6.7. Ochrona zasobów geologicznych.....	95
6.7.1. Stan aktualny.....	95
6.7.2. Zagrożenia.....	100
6.7.3. Cel i strategia działań.....	101
6.7.4. Analiza SWOT.....	101
6.8. Ochrona wód.....	102
6.8.1. Stan aktualny.....	102
6.8.2. Zagrożenia.....	108
6.8.3. Cel i strategia działań.....	109
6.8.4. Analiza SWOT.....	110
6.9. Jakość powietrza.....	111
6.9.1. Stan aktualny.....	111
6.9.2. Zagrożenia.....	114
6.9.3. Cel i strategia działań.....	115
6.10. Gospodarka odpadami.....	116
6.10.1. Stan aktualny.....	116
6.10.2. Cel i strategia działań.....	121
6.10.3. Analiza SWOT.....	122
6.11. Oddziaływanie hałasu.....	122
6.11.1. Stan aktualny.....	122

6.11.2. Zagrożenia.....	129
6.11.3. Cel i strategia działań	129
6.11.4. Analiza SWOT	130
6.12. Oddziaływanie pól elektromagnetycznych.....	130
6.12.1. Stan aktualny	130
6.12.2. Zagrożenia.....	132
6.12.3. Cel i strategia działań	132
6.12.4. Analiza SWOT	133
6.13. Poważne awarie oraz nadzwyczajne zagrożenia.....	133
6.13.1. Stan aktualny	133
6.13.2. Zagrożenia.....	147
6.13.3. Cel i strategia działań	148
6.13.4. Analiza SWOT	148
7. Plan operacyjny.....	149
7.1. Wprowadzenie.....	149
7.2. Kryteria wyboru przedsięwzięć	150
7.3. Lista przedsięwzięć	150
7.4. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko	153
8. Uwarunkowania finansowe.....	158
8.1. Potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć inwestycyjnych.....	158
8.1.1. Fundusze krajowe	158
8.1.2. Fundusze Unii Europejskiej	163
9. System realizacji programu ochrony środowiska.....	169
9.1. Zarządzanie środowiskiem.....	169
9.2. Zarządzanie Programem Ochrony Środowiska	171
9.3. Monitoring i kontrola realizacji Programu Ochrony Środowiska.....	172
10. Literatura	173
11. Spis tabel	178
12. Spis rysunków	180
13. Spis załączników.....	183

1. Wykaz skrótów

Tab. 1 Wykaz skrótów

Nazwa skrótu	Wyjaśnienie
Analiza SWOT	Narzędzie służące do analizy strategicznej. Opiera się ona na określeniu silnych oraz słabych stron, a także wynikających z nich szans oraz zagrożeń
aPGW	Aktualizacja Planu Gospodarowania Wodami
art.	artykuł
BAT	Najlepsze dostępne techniki
Dz.U.	Dziennik Ustaw
Dz. Urz.	Dziennik Urzędowy
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EMAS	Wspólnotowy System Eko-Zarządzania i Audytu
EPSG	Układ współrzędnych 1992 (Państwowy Układ Współrzędnych Geodezyjnych 1992)
EWG	Europejska Wspólnota Gospodarcza
EZGDK	Ekologiczny Związek Gmin Dorzecza Koprzywianki
FEnIKS	Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko
FS	Fundusz Spójności
GDDKiA	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
GIOŚ	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
GIOŚ - RWMS	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska – Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska
GIS	System informacji geograficznej
GUS	Główny Urząd Statystyczny
GZWP	Główny Zbiornik Wód Podziemnych
IMGW-PIB	Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej - Państwowy Instytut Badawczy
ISO	Międzynarodowa Organizacja Normalizacyjna
JCWP	Jednolita część wód powierzchniowych
JCWPd	Jednolita część wód podziemnych
JST	Jednostka samorządu terytorialnego
KE	Komisja Europejska
KPOŚK	Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych
KZGW	Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej
MKiŚ	Ministerstwo Klimatu i Środowiska
M.P.	Monitor Polski
MŚ	Ministerstwo Środowiska
MZGOK	Międzygminny Zakład Gospodarki Odpadami Komunalnymi
NFOŚiGW	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
NPRGN	Narodowy Program Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej
OZE	Odnawialne Źródła Energii
PCB	Polichlorowane bifenyle
PIG-PIB	Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy
PEC	Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej w Sandomierzu Spółka z o.o.
PEP	Polityka energetyczna Polski

Nazwa skrótu	Wyjaśnienie
PGKiM	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Sandomierzu Sp. z o.o.
PGN	Plan Gospodarki Niskoemisyjnej
PGW	Plan Gospodarowania Wodami
PGW WP	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie
PLB	PL – kod polski, B – ptak; kod do oznaczania ptasich obszarów Natura 2000
PLH	PL – kod polski, H – siedlisko; kod do oznaczania siedliskowych obszarów Natura 2000
PN-EN	Polska Norma wprowadzająca (metodą tłumaczenia) normę europejską
POliŚ	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
POP	Program Ochrony Powietrza
POŚ	Program Ochrony Środowiska
poz.	pozycja
PSZOK	Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych
PWŚK	Program wodno-środowiskowy kraju
RDOŚ	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
RDW	Ramowa Dyrektywa Wodna
RLM	Równoważna liczba mieszkańców
RP	Rzeczpospolita Polska
RPO	Regionalny program operacyjny
RPOWŚ	Regionalny program operacyjny Województwa Świętokrzyskiego
RZGW	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
sp.	nieokreślony gatunek z danego rodzaju
SPA	Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu
SZRWRiR	Strategia zrównoważonego Rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa
SZŚ	System Zarządzania Środowiskowego
UE	Unia Europejska
UG	Urząd Gminy
UM	Urząd Miasta
UMiG	Urząd Miasta i Gminy
ust.	ustęp
WE	Wspólnota Europejska
WFOŚiGW	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WIOŚ	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
z późn. zm.	z późniejszymi zmianami

2. Wstęp

2.1. Podstawa opracowania

Program ochrony środowiska to jedno z najważniejszych narzędzi, które umożliwia realizację założeń polityki ekologicznej kraju. Wymagania prawne obligują

jednostki samorządu terytorialnego (organy wykonawcze gmin, powiatów i województw) do opracowywania programów ochrony środowiska i ich aktualizowania. Podstawą prawną tych działań jest artykuł 17 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity: Dz.U. 2021 poz. 1973 z późn. zm.).

Dokument ten jest już czwartą edycją dokumentu programowego, który określa zadania w zakresie ochrony środowiska na terenie gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki. Aktualizuje on poprzednią wersję dokumentu, zatwierdzoną w roku 2017, pod tytułem „Programu Ochrony Środowiska dla Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2023”. Zapisy uwzględnione w poprzedniej edycji dokumentu obowiązują do roku 2023, dlatego też w chwili obecnej nastąpiła konieczność opracowania nowego programu obejmującego kolejne lata. Z tego też powodu, w roku 2022 Zarząd Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki rozpoczął procedury opracowywania nowego dokumentu. Po wykonaniu szerokiego rozpoznania wśród podmiotów zajmujących się opracowywaniem tego rodzaju dokumentacji na rynku, zdecydowano się na powierzenie opracowania nowego „Programu Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029” Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej z siedzibą w Warszawie.

2.2. Cel i zakres opracowania

Głównym celem „Programu Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022- 2026 z perspektywą do roku 2029” jest zwiększenie jakości życia mieszkańców oraz wzrost wieloaspektowej atrakcyjności gmin należących do związku pod względem rozwoju społeczno- gospodarczego tych gmin, z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju, chroniąc jednocześnie środowisko przyrodnicze, wykorzystując przy tym jego zasoby w sposób jak najbardziej racjonalny.

W skład niniejszego opracowania wchodzi następujące elementy:

- ogólna charakterystyka gmin Baćkowice, Bogoria, Dwikozy, Iwaniska, Koprzywnica, Klimontów, Lipnik, Łoniów, Obrazów, Opatów, Osiek, Ożarów, Samborzec, Sandomierz, Sadowie, Zawichost.
- opis aktualnego stanu środowiska przyrodniczego w gminach wchodzących w skład Związku.
- opis zagrożeń środowiska mogących wystąpić na terenie wspomnianych gmin.
- wykaz celów oraz priorytetów polityki ekologicznej Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki.
- strategia działań w zakresie ochrony środowiska do 2026 roku w perspektywie do 2029 roku.
- lista przedsięwzięć priorytetowych na lata 2022 - 2026 w perspektywie do roku 2029.

2.3. Metodyka opracowania

Dane na temat aktualnego stanu i występujących zagrożeń środowiska przyrodniczego w gminach wchodzących w skład Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki zostały zaczerpnięte z następujących źródeł:

- raporty o stanie środowiska w województwie świętokrzyskim (publikowane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach oraz Generalny Inspektorat Ochrony Środowiska),
- publikacje Głównego Urzędu Statystycznego,
- publikacje Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Kielcach oraz Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie oraz Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie,
- informacje uzyskane od jednostek samorządu lokalnego oraz organizacji społecznych.

Opracowując część dotyczącą charakterystyki przyrodniczej gmin należących do Związku, uwzględniono w niej dokumenty opisujące cele oraz priorytety ekologiczne na szczeblu wojewódzkim oraz krajowym.

3. Streszczenie

Podstawą prawną opracowania „Program Ochrony Środowiska dla Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029” jest ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2021 poz. 1973 z późn.zm.), który nakłada na EZGDK obowiązek sporządzenia Programu ochrony środowiska.

Biorąc pod uwagę że zapisy poprzedniego POŚ wraz z końcem 2023 roku przestaną być aktualne, w roku 2022 Zarząd Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki przystąpił do rozpoczęcia prac mających za zadanie jego uaktualnienie. W wyniku rozeznania rynku opracowanie nowego „Programu...” powierzono Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej z siedzibą w Warszawie.

W Programie ujęto analizę uwarunkowań wynikających z Polityki Ekologicznej Państwa oraz z pozostałych dokumentów strategicznych krajowych, wojewódzkich.

Program zawiera ocenę stanu środowiska gmin wchodzących w skład Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki, uwzględniając prognozowane dane oraz wskaźniki ilościowe charakteryzujących poszczególne komponenty środowiska. Poszczególne problemy środowiskowe ujęto w podziale na działania systemowe, działania w zakresie ochrony zasobów naturalnych, tj. ochrony przyrody, lasów, ochrony przeciwpowodziowej, gleb i zasobów geologicznych, a także na działania w zakresie poprawy jakości środowiska, tj. powietrza atmosferycznego, wód podziemnych i powierzchniowych, gospodarki odpadami, hałasu i pól elektromagnetycznych, a także awarii stwarzających nadzwyczajne zagrożenie dla środowiska.

Uwzględniając stan środowiska, główne problemy środowiskowe, obowiązujące przepisy prawne oraz dokumenty strategiczne, określono w Programie cele do roku 2029 i kierunki działań dla każdego z wyznaczonych priorytetów

środowiskowych.

Cele te przedstawiają się następująco:

- Cel nadrzędny Programu: *Poprawa, jakości życia mieszkańców oraz wzrost atrakcyjności gmin wchodzących w skład związku dla rozwoju społeczno-gospodarczego, przy racjonalnym wykorzystaniu zasobów środowiska i ich ochronie;*
- Rozwiązania systemowe: *Upowszechnianie oraz wspieranie wdrażania systemów zarządzania środowiskowego*
- Edukacja ekologiczna: *Kształtowanie nawyków kultury ekologicznej mieszkańców Gmin wchodzących w skład EZGDK, zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie;*
- Ochrona przyrody: *Ochrona i wzrost różnorodności biologicznej i krajobrazowej;*
- Ochrona i zrównoważony rozwój lasów: *Prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej;*
- Ochrona zasobów wód powierzchniowych i podziemnych oraz ochrona przed powodzią: *Racjonalizacja gospodarowania zasobami wodnymi gminy oraz skuteczna ochrona przed powodzią;*
- Ochrona powierzchni ziemi: *Ograniczenie negatywnego oddziaływania procesów gospodarczych na środowisko glebowe;*
- Ochrona zasobów geologicznych: *Zrównoważone korzystanie z zasobów kopalin oraz minimalizacja niekorzystnych skutków ich eksploatacji;*
- Jakość powietrza: *Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji niskiej, emisji z zakładów przemysłowych i emisji komunikacyjnej;*
- Gospodarka odpadami: *Zmniejszenie ilości odpadów kierowanych na składowisko;*
- Oddziaływanie hałasu: *Ocena poziomu zagrożenia ponadnormatywnym hałasem oraz zmniejszenie zagrożenia przede wszystkim pochodzącego ze źródeł komunikacyjnych;*

- Oddziaływanie pól elektromagnetycznych: *Ocena poziomu zagrożenia nadmiernym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych oraz minimalizacja oddziaływania tych pól na zdrowie człowieka i środowisko;*
- Poważne awarie: *Zmniejszanie ryzyka wystąpienia poważnej awarii oraz ograniczenie jej skutków.*

Dla założonych w niniejszym Programie celów określono także miary ich realizacji, co ułatwi dokonanie oceny stanu ich realizacji podczas przeprowadzania raportu z realizacji Programu. Osiągnięciu założonych celów mają służyć określone w harmonogramie rzeczowo-finansowym Programu zadania, wyszczególnione ze wskazaniem podmiotu odpowiedzialnego oraz szacunkowych kosztów ich realizacji. W niniejszym opracowaniu wskazano możliwości finansowania działań i zadań środowiskowych na terenie Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki.

4. Charakterystyka terenu Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki

Ekologiczny Związek Gmin Dorzecza Koprzywianki powstał w wyniku potrzeby zjednoczenia działań dotyczących ochrony środowiska całości dorzecza rzeki Koprzywianki.

W skład Związku wchodzi obecnie szesnaście gmin z trzech powiatów: sandomierskiego, opatowskiego i staszowskiego. Statutową siedzibą Związku są Baćkowice, a władze Związku tworzy zarząd składający się z przewodniczącego i czterech osób będących członkami zarządu.

Zadaniem EZGDK jest ochrona i kształtowanie środowiska naturalnego dorzecza rzeki Koprzywianki. Działania podejmowane przez Związek są następujące:

- ochrona wód, ziemi, powietrza oraz krajobrazu, które są bazą dla rekreacji i turystyki,
- pozyskiwania środków i pomocy w realizacji inwestycji ekologicznych,
- ukierunkowanie rozwoju gospodarczego gmin należących do Związku w oparciu o ich naturalne walory przyrodnicze,

- planowanie i wykonywanie zadań publicznych w zakresie wspólnej polityki zaopatrzenia w wodę i gospodarki ściekami oraz tworzenia warunków niezbędnych do utrzymania porządku i czystości w rozumieniu ustawy z dnia 13 września 1996 roku o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (tekst jednolity: Dz.U. 2021 poz. 888 z późn. zm.) na terenach gmin będących członkami Związku w dziedzinie gospodarowania odpadami komunalnymi.

Związek umożliwia wymianę doświadczeń w realizacji zadań komunalnych, reprezentuje wspólne interesy gmin, szczególnie w zakresie zadań związanych z ekologią i ochroną środowiska przyrodniczego, a także inicjuje i wspiera indywidualne przedsięwzięcia gmin w tym kierunku. Realizacja tak szerokiego programu zakrojona jest na szeroką perspektywę czasową, obejmującą wiele lat.

W chwili obecnej Ekologiczny Związek Gmin Dorzecza Koprzywianki obejmuje 16 gmin z 3 powiatów tj.:

Powiat opatowski:

- Gmina Baćkowice
- Gmina Iwaniska
- Gmina Lipnik
- Gmina Opatów
- Gmina Ożarów
- Gmina Sadowie

Powiat sandomierski:

- Gmina Dwikozy
- Gmina Klimontów
- Gmina Koprzywnica
- Gmina Łoniów
- Gmina Obrazów
- Gmina Samborzec
- Gmina Sandomierz
- Gmina Zawichost

Powiat staszowski:

- Bogoria

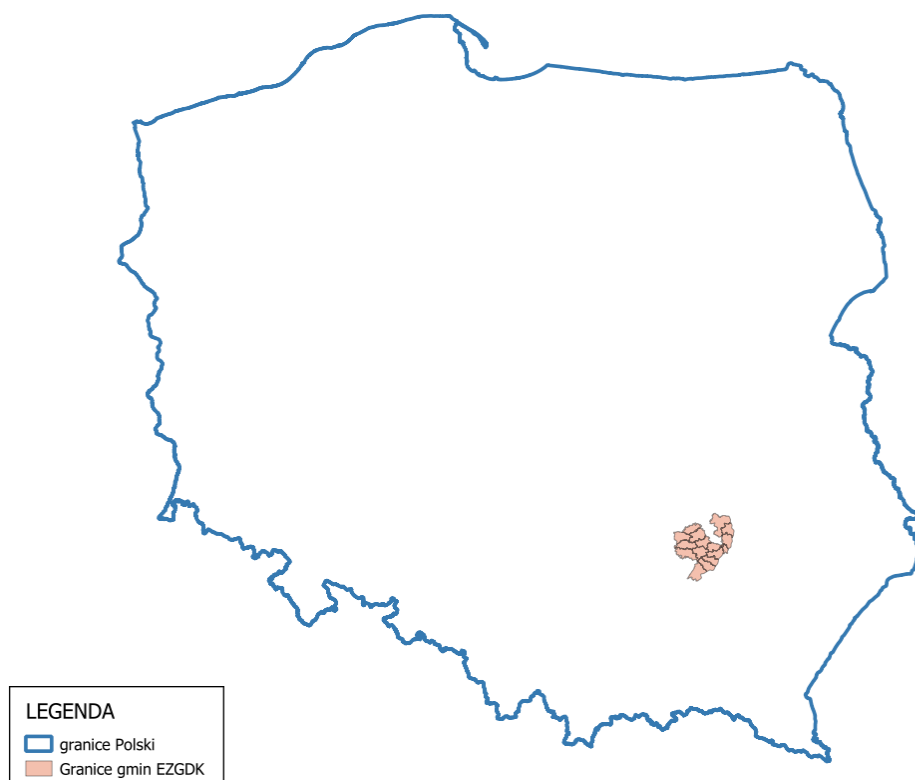
- Osiek

Należy podkreślić że od czasu wykonania poprzedniego Programu ochrony środowiska na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2023, do Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki dołączyły kolejne dwie gminy tj. Gmina Ożarów oraz Gmina Zawichost.

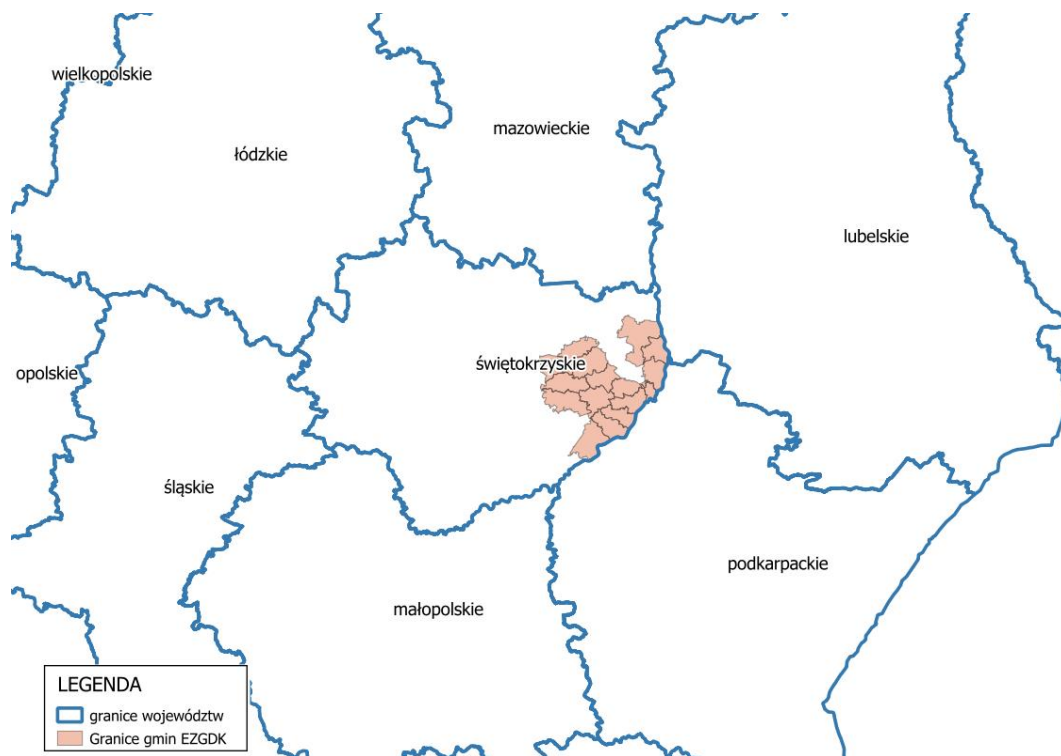
4.1. Położenie administracyjne

Gminy wchodzące w skład Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki położone są w południowo-wschodniej części Polski, zajmując południowo-wschodnią i wschodnią część województwa świętokrzyskiego. Związek gmin znajduje się w granicach trzech powiatów: opatowskiego, sandomierskiego i staszowskiego. Obejmuje on większą część powiatu opatowskiego (poza gminami Wojciechowice i Tarłów), większą część powiatu sandomierskiego (poza gminą Wilczyce) oraz wschodnią część powiatu staszowskiego. Siedzibą EZGDK są Baćkowice w powiecie opatowskim.

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata
2022-2026 z perspektywą do roku 2029

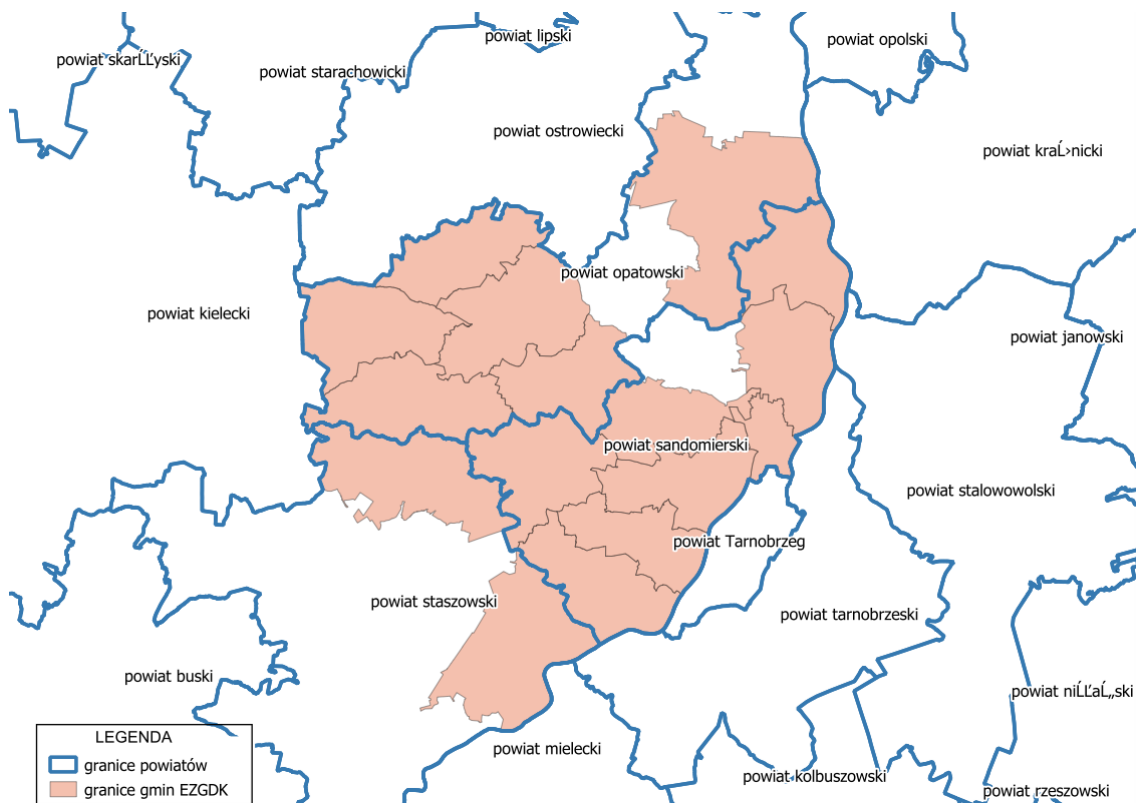

Rys. 1 Położenie EZGDK na tle granic Państwa (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIS)

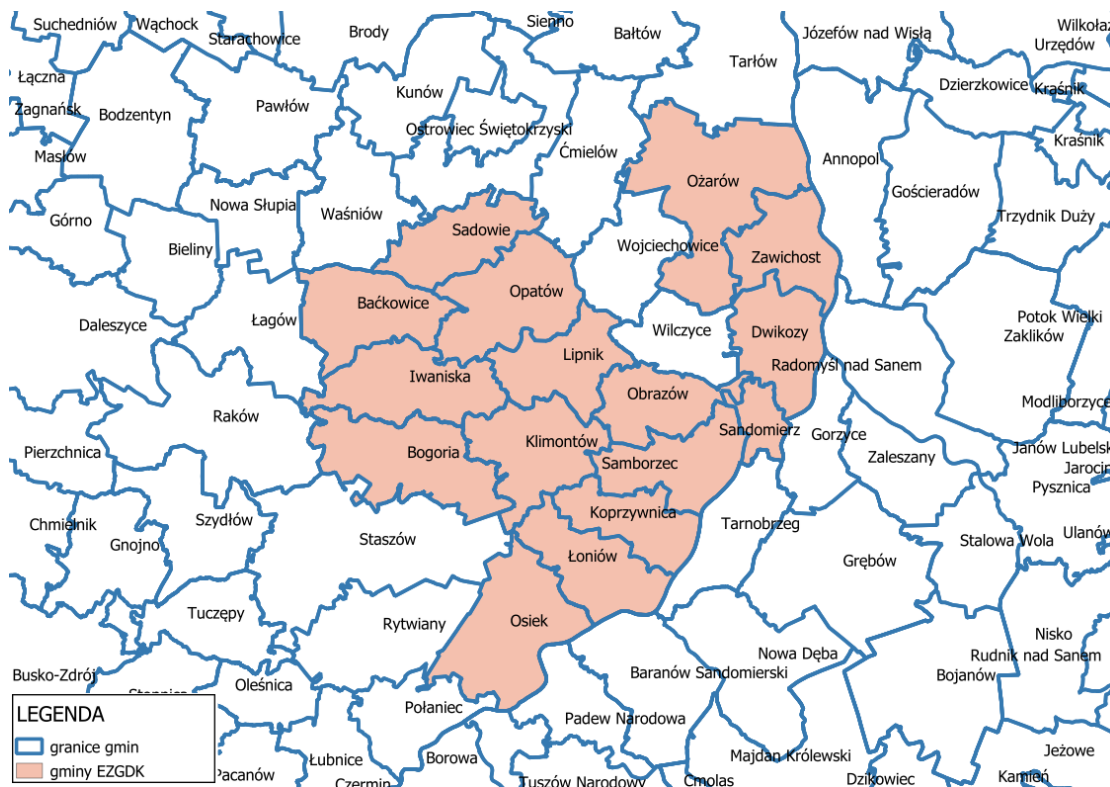

Rys. 2 Położenie EZGDK na tle granic województw (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIS)

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Rys. 3 Położenie EZGDK na tle granic powiatów (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIS)

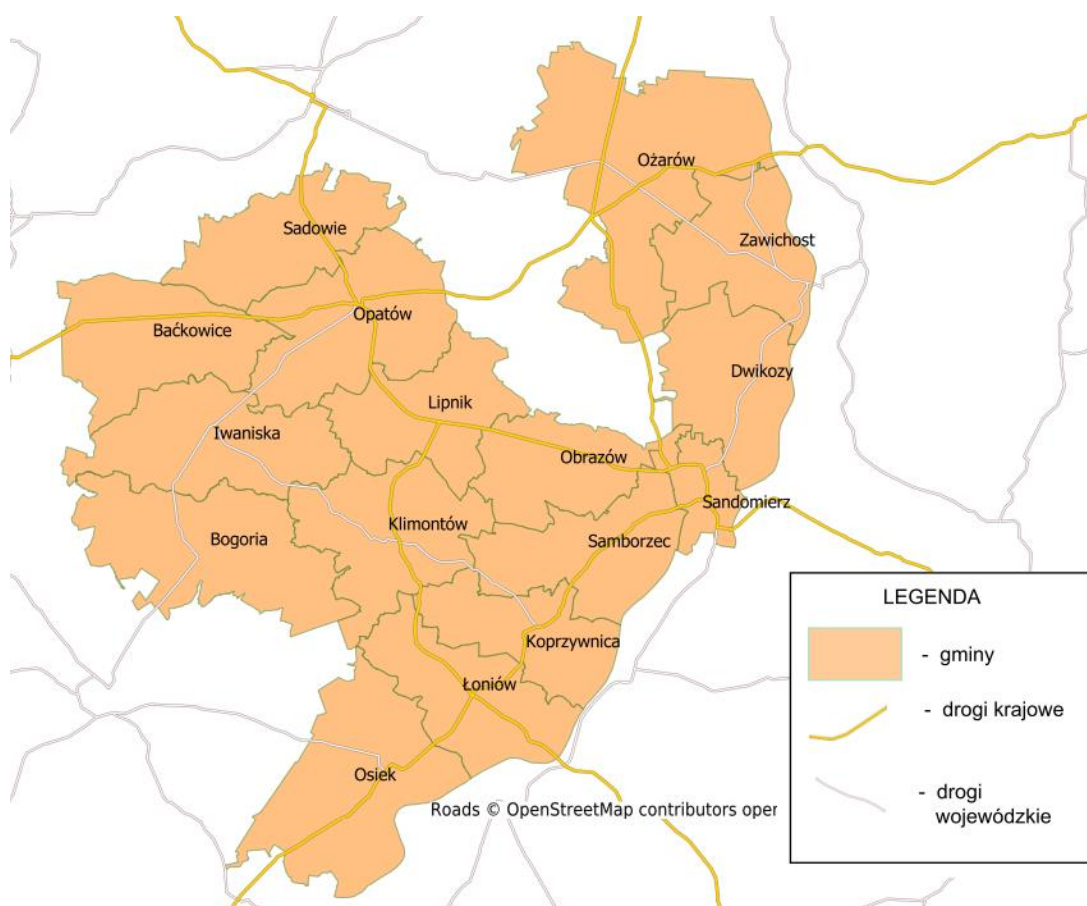

Rys. 4 Położenie EZGDK na tle granic gmin woj. świętokrzyskiego (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIS)

Na terenie Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki znajdują się 367 sołectw (148 w powiecie opatowskim, 165 w powiecie sandomierskim, 54 w powiecie staszowskim) oraz 8 miast (3 w powiecie opatowskim, 4 w powiecie sandomierskim i 1 w powiecie staszowskim).

4.2. Sieć drogowa

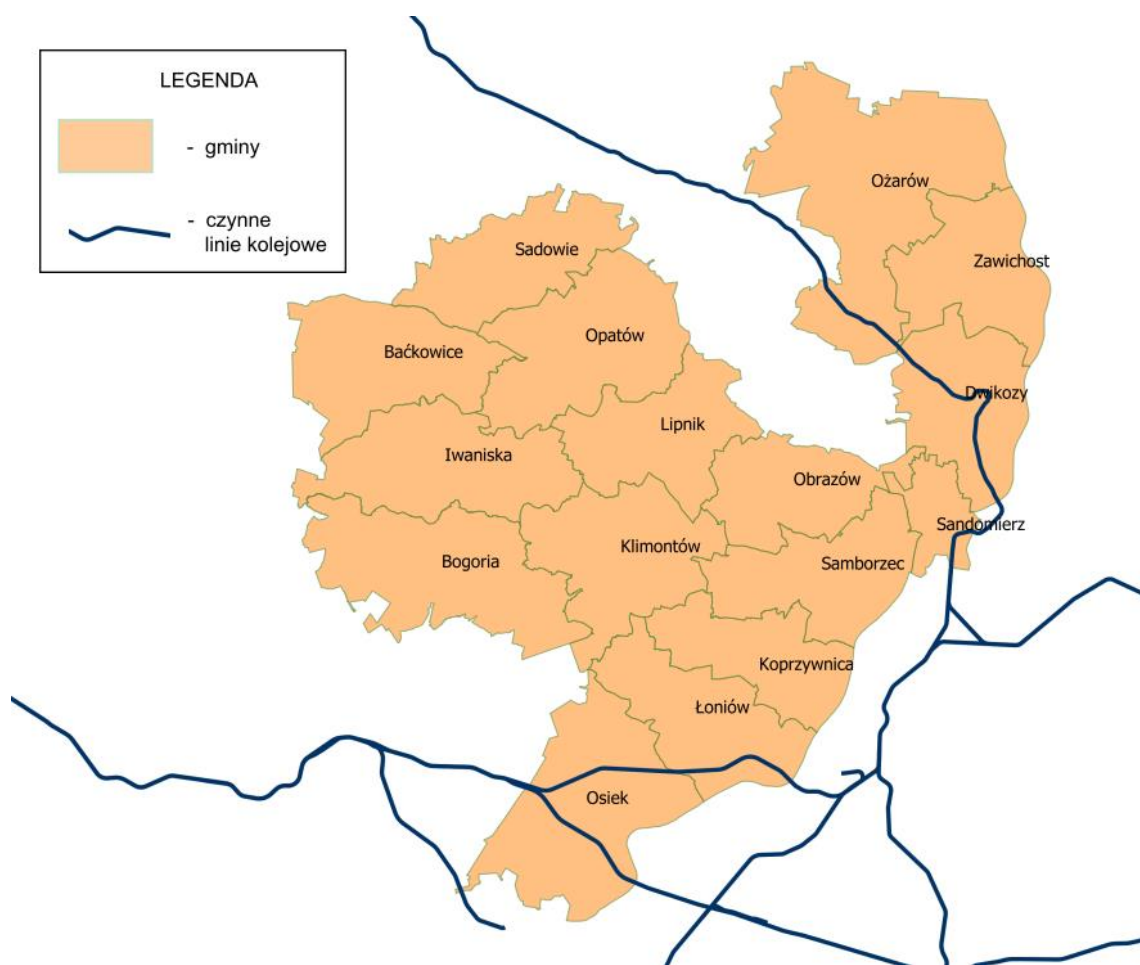
Na terenie EZGDK znajdują się cztery drogi krajowe tj. 74, 9, 79, 77, siedem dróg wojewódzki tj. nr. 723, 755, 757, 758, 759, 777, 872 oraz znaczna ilość dróg powiatowych i gminnych. Rozmieszczenie dróg krajowych i wojewódzkich na tle gmin należących do Związku zostało przedstawione na poniższej mapie.

Rys. 5 Przebieg dróg krajowych i wojewódzkich na tle gmin wchodzących w skład EZGDK (Źródło: opracowanie własne na podstawie Open Street Map)

4.3. Sieć kolejowa

Przez południową część Związku (gminy Osiek i Łoniów) oraz północno-wschodnią. (gminy Sandomierz, Dwikozy, Zawichost i Ożarów) przebiega czynna linia kolejowa. Poniżej przedstawiono mapę obrazującą przebieg czynnych linii kolejowych na tle granic gmin wchodzących w skład Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki.

Rys. 6 Przebieg czynnych dróg kolejowych na tle granic EZGDK (Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIS z mapy.geoportal.gov.pl)

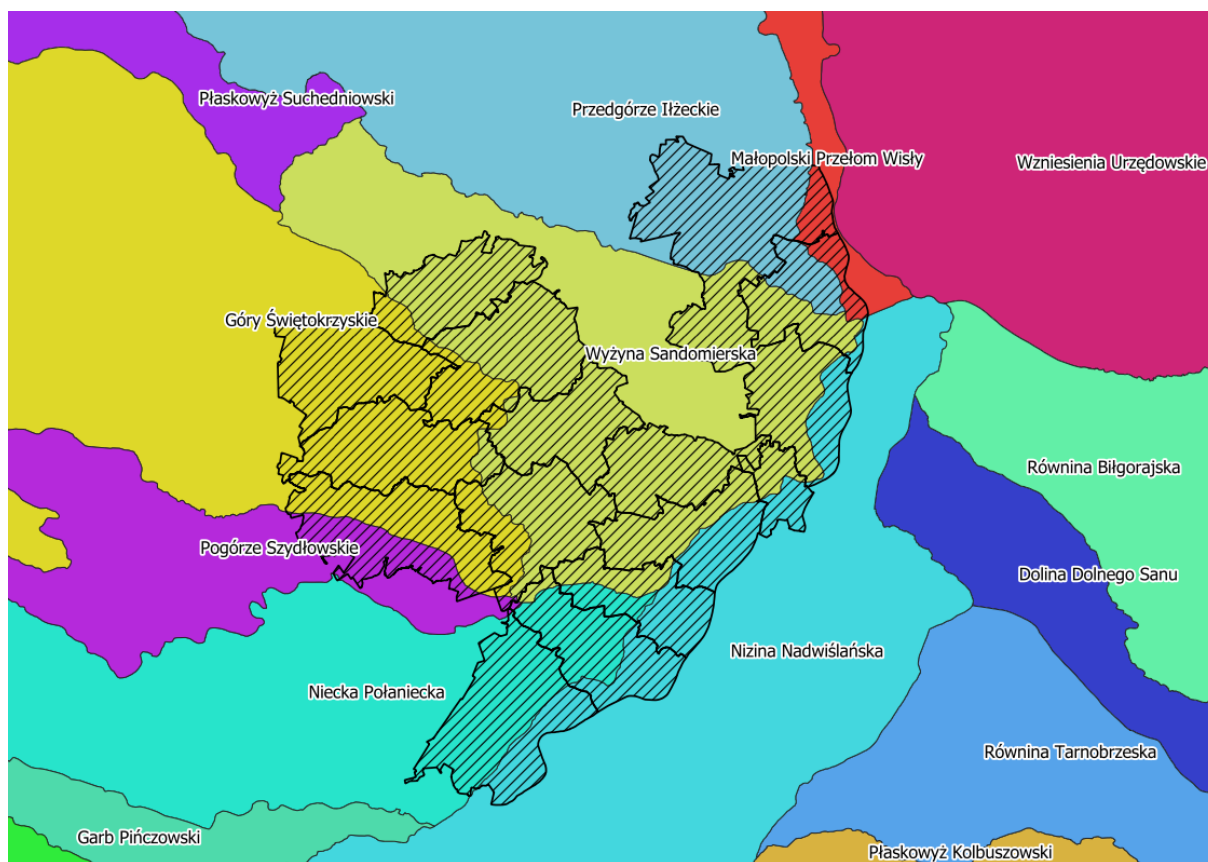
4.4. Położenie fizyczno-geograficzne

Krańce Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki wyznaczone są przez następujące współrzędne geograficzne zgodnie z układem współrzędnych 1992 (EPSG 2180):

- północ (X: 346882.46 Y:685587.65),
- południe (X:288531.59 Y:669128.76),
- wschód (X:331405.63 Y:702035.83),
- zachód (X:329718.86 Y:650193.38).

Według nowego podziału fizycznogeograficznego Polski opracowanego w roku 2018 przez Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy, obszar Związku znajduje się na terenie następujących jednostek fizycznogeograficznych:

- Megaregion – Pozaalpejska Europa Środkowa
 - Prowincja – Wyżyny Polskie
 - Podprowincja – Wyżyna Małopolska
 - Makroregion – Wyżyna Kielecka
 - Mezuregion – Przedgórze Iłżeckie
 - Mezuregion – Wyżyna Sandomierska
 - Mezuregion - Góry Świętokrzyskie
 - Mezuregion - Pogórze Szydłowskie
 - Makroregion – Niecka Nidziańska
 - Mezuregion – Niecka Połaniecka
 - Podprowincja – Wyżyna Lubelsko-Lwowska
 - Makroregion – Wyżyna Lubelska
 - Mezuregion – Małopolski Przełom Wisły
 - Megaregion – Region Karpacki
 - Prowincja – Karpaty Zachodnie z Podkarpaciem Zachodnim i Północnym
 - Podprowincja – Podkarpacie Północne
 - Makroregion – Kotlina Sandomierska
 - Mezuregion – Nizina Nadwiślańska

Rys. 7 Położenie EZGDK na tle mezoregionów (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIS z geoserwis.gdos.gov.pl)

4.5. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego z roku 2020 wszystkie gminy wchodzące w skład Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki posiadają sieć wodociągową. Jest ona jednak rozwinięta w różnym stopniu. Biorąc jednak pod uwagę udział ludności korzystających z instalacji wodociągowej należy stwierdzić że najlepiej zwodociągowane gminy to Osiek (prawie 100% ludności korzysta z sieci wodociągowej), Sandomierz (ok. 97% ludności korzysta z sieci wodociągowej), Obrazów (ok. 97% ludności korzysta z sieci wodociągowej) oraz Łoniów (ok. 95% ludności korzysta z sieci wodociągowej), Natomiast najmniejszy dostęp do sieci wodociągowej jest w gminie Klimontów (gdzie z sieci korzysta

zaledwie 61% mieszkańców), Sadowie (ok. 66% ludności korzysta z sieci wodociągowej) oraz Iwaniska (ok. 75% ludności korzysta z sieci wodociągowej).

Stopień skanalizowania gmin wchodzących w skład EZGDK (na podstawie danych GUS z 2020 r.), jest zróżnicowany. Sieć kanalizacyjna najlepiej rozwinięta jest w gminach Sandomierz (ok. 90% mieszkańców posiada dostęp do kanalizacji), Opatów (ok. 61% mieszkańców posiada dostęp do kanalizacji), Bogoria (ok. 54% mieszkańców posiada dostęp do kanalizacji), Ożarów (ok. 53% mieszkańców posiada dostęp do kanalizacji). Najmniejszy stopień skanalizowania jest w gminach Sadowie (brak sieci kanalizacyjnej), Dwikozy (ok. 11% mieszkańców posiada dostęp do kanalizacji), Obrazów (ok. 16% mieszkańców posiada dostęp do kanalizacji). Gospodarka ściekowa w tych gminach polega przede wszystkim na korzystaniu ze zbiorników bezodpływowych.

4.6. Warunki klimatyczne

Klimat panujący na obszarze Związku Gmin, podobnie jak klimat całej Polski jest klimatem umiarkowanym ciepłym przejściowym. W zdecydowanej większości jest charakterystyczny dla wyżyn. Jedynie tereny położone w dolinie Wisły cechują się klimatem charakterystycznym dla dolin podkarpackich (cieplej i mniej opadów w stosunku do wyżyn).

Ze względu na urozmaiconą rzeźbę terenu, składniki klimatu mogą wykazywać duże zróżnicowanie na stosunkowo małych odległościach. Najbardziej surowy klimat występuje na terenach najwyżej położonych, wchodzących w skład Gór Świętokrzyskich (fragmenty gmin Bogoria, Klimontów, Iwaniska, Baćkowice, Opatów i Lipnik), natomiast najłagodniejszy na obszarze Niziny Nadwiślańskiej (fragmenty gmin Osiek, Łoniów, Koprzywnica, Samborzec, Sandomierz, Dwikozy i Zawichost).

Zgodnie z danymi Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej z wielolecia 1991-2020 parametry klimatyczne na terenie Związku rozkładają się następująco (w zależności od fragmentu EZDGK:

- średnia temperatura stycznia: -3 - -1°C,
- średnia temperatura lipca: 19-20°C,

- średnia temperatura roczna: 8-10°C,
- średnia roczna suma opadów: 500-650 mm,
- średnia roczna długość usłonecznienia: 1800-1850 h,
- średnia liczba dni z pokrywą śnieżną: ok. 65,
- średnia roczna liczba dni z burzą: 26.

4.7. Sytuacja demograficzna

W poniższych tabelach przedstawiono zróżnicowanie składników demograficznych na terenie poszczególnych gmin Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki według danych GUS z 2021 roku.

- liczba ludności:

Tab. 2 Liczba ludności w poszczególnych gminach wchodzących w skład EZGDK (Źródło: dane GUS 2021)

L.p.	Gmina	Liczba osób
powiat opatowski		
1	Baćkowice	4837
2	Iwaniska	6516
3	Lipnik	5137
4	Opatów	11532
5	Ożarów	10559
6	Sadowie	3889
powiat sandomierski		
7	Dwikozy	8650
8	Klimontów	7987
9	Koprzywnica	6537
10	Łoniów	7444
11	Obrazów	6381
12	Samborzec	8376
13	Sandomierz	22997

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywnianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

L.p.	Gmina	Liczba osób
14	Zawichost	4328
powiat staszowski		
15	Bogoria	7641
16	Osiek	7622

Łączna liczba mieszkańców gmin Związku w 2021 r. wynosiła 130 433 osoby.

- powierzchnia:

Tab. 3 Powierzchnia poszczególnych gmin wchodzących w skład EZGDK (Źródło: dane GUS 2021)

L.p.	Gmina	Powierzchnia (km ²)
powiat opatowski		
1	Baćkowice	96
2	Iwaniska	105
3	Lipnik	81
4	Opatów	114
5	Ożarów	183
6	Sadowie	82
powiat sandomierski		
7	Dwikozy	85
8	Klimontów	99
9	Koprzywnica	69
10	Łoniów	87
11	Obrazów	72
12	Samborzec	85
13	Sandomierz	29
14	Zawichost	80
powiat staszowski		
15	Bogoria	123
16	Osiek	129

Łączna powierzchnia gmin wchodzących w skład związku w 2021 r. to 1519 km².

- Gęstość zaludnienia:

Tab. 4 Gęstość zaludnienia w poszczególnych gmin wchodzących w skład EZGDK (Źródło: dane GUS 2021)

L.p.	Gmina	Powierzchnia (os./km ²)
powiat opatowski		
1	Baćkowice	50
2	Iwaniska	62
3	Lipnik	63
4	Opatów	101
5	Ożarów	58
6	Sadowie	47
powiat sandomierski		
7	Dwikozy	102
8	Klimontów	81
9	Koprzywnica	95
10	Łoniów	86
11	Obrazów	89
12	Samborzec	99
13	Sandomierz	793
14	Zawichost	54
powiat staszowski		
15	Bogoria	62
16	Osiek	59

Gęstość zaludnienia na całym terenie Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki w 2021 r. wynosiła 86 os./km².

- Przyrost naturalny w poszczególnych gminach wchodzących w skład EZGDK w 2014 wynosił:

Tab. 5 Przyrost naturalny w poszczególnych gminach wchodzących w skład EZGDK (Źródło: dane GUS 2021)

L.p.	Gmina	Przyrost naturalny (różnica między liczbą urodzeń żywych a zgonów)
powiat opatowski		
1	Baćkowice	-5
2	Iwaniska	-31
3	Lipnik	-32
4	Opatów	-79
5	Ożarów	-51
6	Sadowie	-12
powiat sandomierski		
7	Dwikozy	-45
8	Klimontów	-25
9	Koprzywnica	-34
10	Łoniów	-28
11	Obrazów	-14
12	Samborzec	-29
13	Sandomierz	-127
14	Zawichost	-21
powiat staszowski		
15	Bogoria	-20
16	Osiek	-33

Średni przyrost naturalny na terenie Związku w 2021 r. był zdecydowanie ujemny (podobnie jak we wszystkich gminach składowych) i wynosił ok. -37 osób.

4.8. Gospodarka

Zgodnie z danymi GUS (stan na grudzień 2021 r.) w gminach wchodzących w skład Związku znajduje się następująca ilość bezrobotnych oraz pracujących (stan na 2020 r.):

Tab. 6 Liczba pracujących oraz bezrobotnych w poszczególnych gminach wchodzących w skład EZGDK
(Źródło: dane GUS 2020 oraz 2021)

L.p.	Gmina	Liczba pracujących na 1000 mieszkańców	Liczba bezrobotnych ogółem
powiat opatowski			
1	Baćkowice	108	228
2	Iwaniska	56	533
3	Lipnik	43	346
4	Opatów	218	646
5	Ożarów	178	590
6	Sadowie	114	175
powiat sandomierski			
7	Dwikozy	93	291
8	Klimontów	48	295
9	Koprzywnica	61	211
10	Łonów	100	191
11	Obrazów	45	200
12	Samborzec	54	200
13	Sandomierz	404	685
14	Zawichost	67	139
powiat staszowski			
15	Bogoria	74	201
16	Osiek	110	211

4.9. Odnawialne źródła energii

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029 zakłada wykorzystanie następujących odnawialnych źródeł energii:

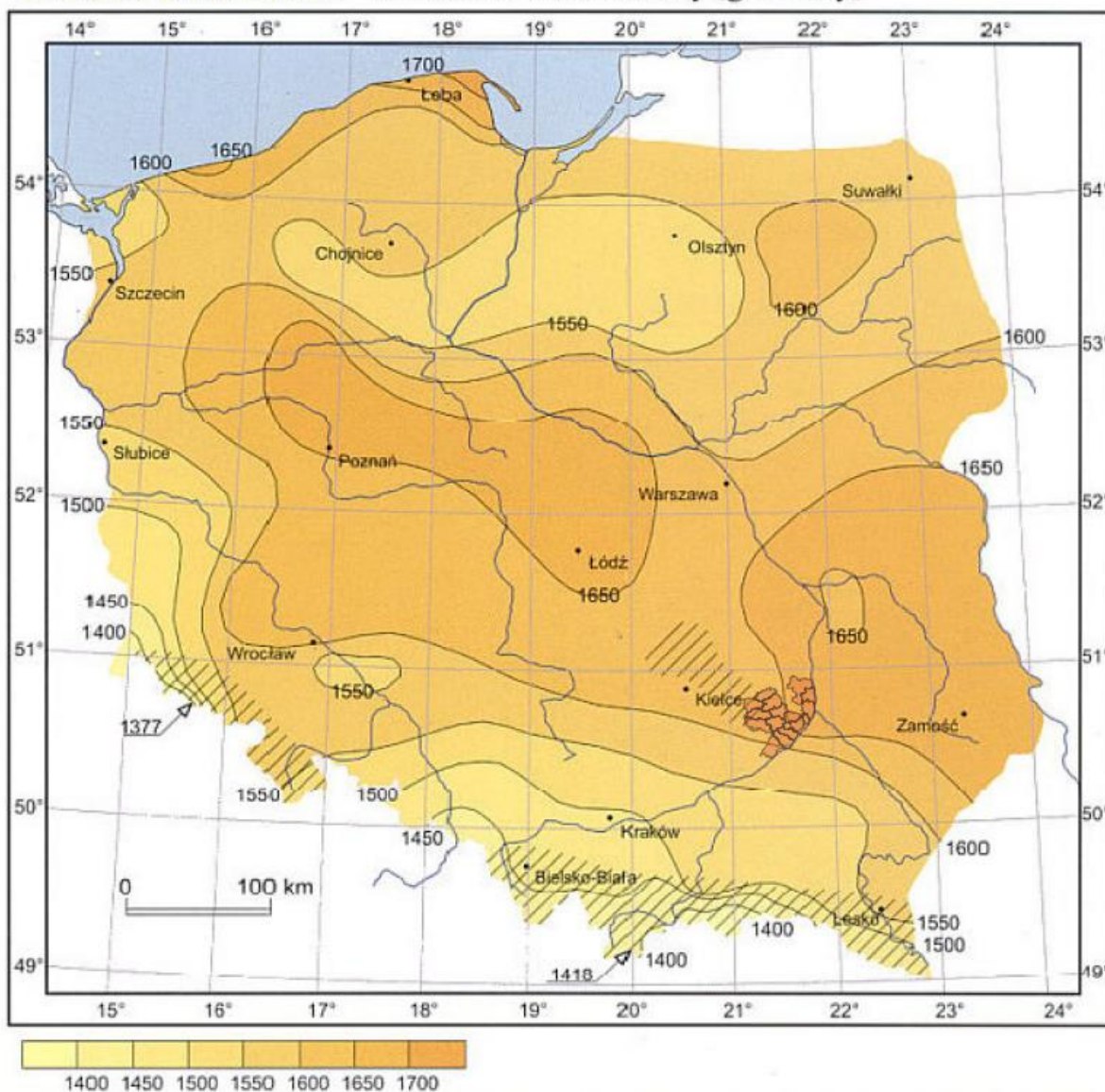
- energię słoneczną,
- energię wiatru,
- energię geotermalną.
- energię wodną,
- energię z biomasy.

Potencjał dla rozwoju poszczególnych sektorów energetyki odnawialnej na potrzeby gospodarstw domowych (mikroinstalacje przydomowe) terenu gmin wchodzących w skład Związku jest zależny od warunków geograficznych, klimatycznych i dostępności surowców.

Pierwszym z omawianych sektorów odnawialnych źródeł energii jest energia słoneczna. Teren Związku charakteryzuje się dobrymi w skali kraju warunkami usłonecznienia, przy czym w północnej części terenu EZGDK jest ono nieco wyższe niż w południowej.

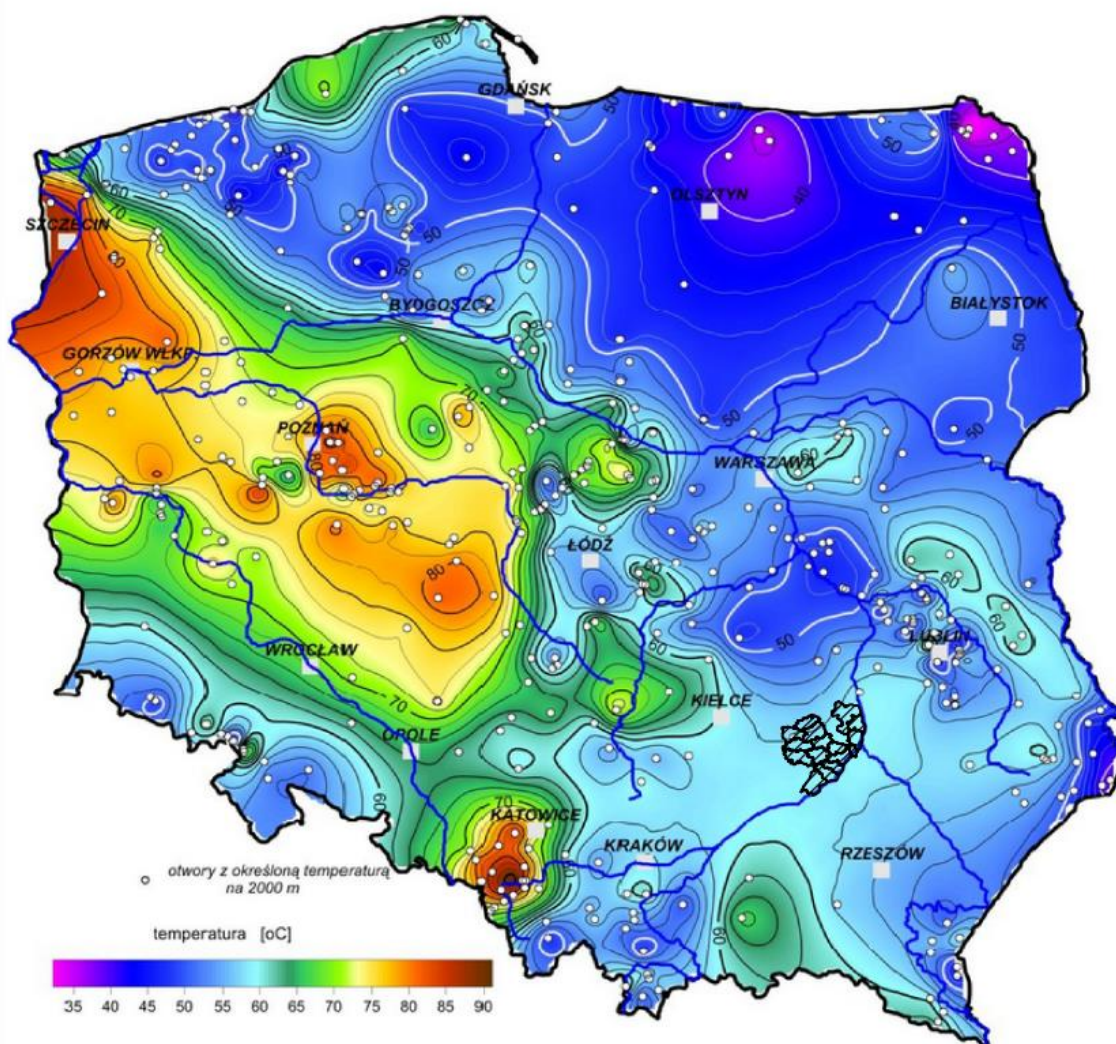
Na poniższej mapie przedstawiono granice gmin wchodzących w skład Związku na tle usłonecznienia.

USŁONECZNIENIE – średnie roczne sumy [godziny]

Rys. 8 Położenie EZGDK na tle usłonecznienia Polski (Źródło: opracowanie własne na podstawie Atlasu klimatu Polski pod redakcją Haliny Lorenc, IMGW, Warszawa 2005)

Kolejnym sektorem energetyki odnawialnej jest ta pochodząca ze źródeł geotermalnych. Warunki do rozwoju energetyki geotermalnej na terenie Związku są dość słabe. Na poniższej mapie przedstawiono gminy wchodzące w skład EZGDK na tle temperatury na głębokości 2000 m pod poziomem terenu dla obszaru Polski.

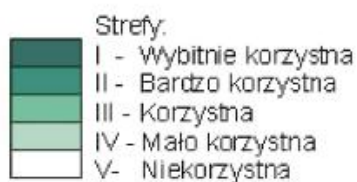
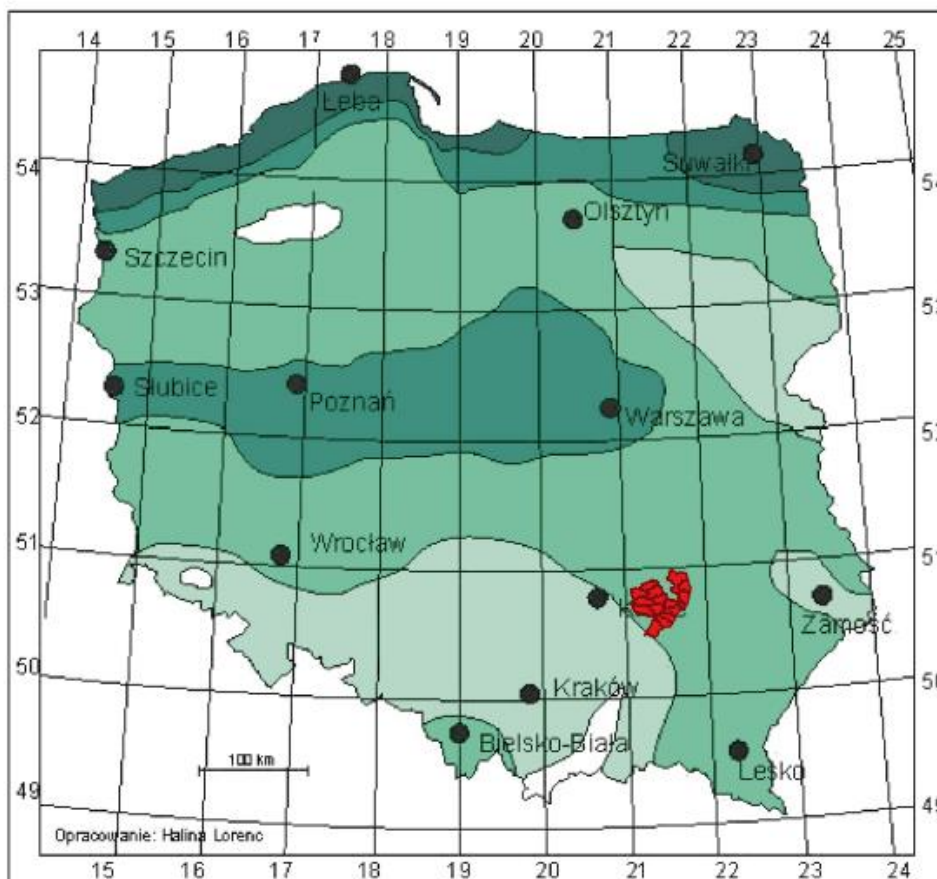
Rys. 9 Położenie EZGDK na tle mapy z rozkładem temperatury na głębokości 2000 m p.p.t. dla obszaru Polski (źródło: opracowanie własne na podstawie danych PIG)

Obszary o wysokich wartościach strumienia ciepłego (na powyższej mapie zaznaczone kolorem czerwonym), posiadają najlepsze możliwości rozwoju energetyki geotermalnej, przy jednoczesnej obecności formacji wodonośnych o dobrych warunków hydrogeologicznych. Praktyka wskazuje, że ten drugi warunek ma w większości przypadków kluczowe znaczenie. Tego typu obszary znajdują się przede wszystkim w zachodniej części Polski.

Bardzo ważną gałęzią energetyki odnawialnej jest energia pochodząca z wiatru. Zgodnie z informacjami pochodzącymi z Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej, tereny Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki klasyfikowane

są jako posiadające dobre warunki wietrzne. Zostało to przedstawione na poniższej mapie.

Strefy energetyczne wiatru w Polsce Mezoskala

Ośrodek
Meteorologii

Aktualizacja mapy na podstawie okresu obserwacyjnego 1971-2000

Rys. 10 Położenie EZGDK na tle stref energetycznych wiatru dla obszaru Polski (źródło: opracowanie własne na podstawie danych IMGW)

Należy jednak nadmienić, że w celu dokonania dokładnej oceny potencjału energetycznego terenu należy przeprowadzić szczegółowe analizy uwzględniające

wielokryterialną ocenę potencjalnej lokalizacji oraz lokalne uwarunkowania, które to mogą odbiegać od uśrednionych danych.

Kolejnym sektorem odnawialnych źródeł energii wartym omówienia, jest energetyka wodna. Teren EZWG posiada urozmaiconą rzeźbę terenu, deniwelacje są dość znaczne, a rzeki spływające z Gór Świętokrzyskich w kierunku Wisły często posiadają wartki, podgórski charakter. Takie warunki są korzystne do posadowienia na ich biegu elektrowni wodnych. Potencjał terenu Związku w tym zakresie jest dość duży.

Ostatnim z omawianych dziedzin energetyki odnawialnej jest pozyskiwanie energii z biomasy. Obszary Związku w dużej mierze są terenami rolniczymi. Dlatego też mogłyby stanowić bazę surowcową dla funkcjonujących na tym terenie biogazowni. Z tego względu rozwój tej dziedziny energetyki jest na tym terenie wskazany.

5. Założenia wyjściowe programu ochrony środowiska dla Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki

Realizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029 będzie prowadzona poprzez wykorzystanie przez władze EZGDK instrumentów prawnych, ekonomiczno-finansowych i społecznych, a także środków pochodzących z Funduszy Europejskich. Koordynatorem i głównym wykonawcą niniejszego Programu Ochrony Środowiska jest organ władzy wykonawczej Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki w postaci Zarządu Związku.

5.1. Uwarunkowania prawne

„Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029 jest zgodny z szeregiem dokumentów strategicznymi szczebla krajowego, wojewódzkiego oraz powiatowego. Zostały one wymienione poniżej:

- Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030,
- Program ochrony środowiska dla Województwa świętokrzyskiego na lata 2015- 2020 z perspektywą do roku 2025,
- Plan gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego 2016-2022,
- Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032,
- krajowe, wojewódzkie oraz gminne programy usuwania azbestu,
- Program ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego wraz z planem działań krótkoterminowych,
- Aktualizacja Krajowego programu ochrony powietrza do 2025 r. (z perspektywą do 2030 r. oraz do 2040 r.),
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego,
- Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju 2030,
- Krajowy program zwiększania lesistości kraju,
- Program wodno-środowiskowy kraju (PWŚK),
- Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (PGW),
- Narodowy Program Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej,
- Polityka energetyczna Polski do 2040 roku,
- Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030,
- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności,
- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.),
- Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej,

- Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku,
- Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030,
- Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.

Szczegółowy opis celów i kierunków działań wyżej wymienionych dokumentów został opisany w załączniku nr 4 do niniejszego POŚ.

5.2. Uwarunkowania ekonomiczne

Wskutek tego, iż działania zmierzające do poprawy stanu środowiska przyrodniczego na terenie gmin wchodzących w skład Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki muszą być podejmowane jednocześnie w wielu różnych aspektach (ochrona poszczególnych komponentów środowiska wód, gleb, powietrza, gospodarka odpadami, ochrona przyrody itd.), koszt ich kompleksowej realizacji jest bardzo wysoki. Są to kwoty, które niejednokrotnie znacznie przewyższają możliwości budżetów gminnych. Dlatego też pojawiła się konieczność wykorzystywania przez jednostki samorządu terytorialnego rozmaitych zewnętrznych źródeł finansowania zadań z zakresu ochrony środowiska. W przypadku braku zabezpieczenia dla poszczególnych zadań źródeł i środków pieniężnych wystąpiłby brak możliwości realizacji Programu Ochrony Środowiska, jego priorytetów i celów.

Budżet gminny jest źródłem pokrywającym część kosztów, natomiast jako źródła finansowania wspomagające realizację założeń Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029 trzeba wymienić:

- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- fundusze pomocowe Unii Europejskiej,
- banki.

Poza wspomnianymi instytucjonalnymi źródłami wsparcia dla realizacji postanowień niniejszego Programu Ochrony Środowiska, wymienić należy również przedmiotowe opcje finansowania zadań, takie jak:

- administracyjne kary pieniężne wymierzone za niedopełnianie standardów określonych decyzjami administracyjnymi,
- grzywny,
- opłaty koncesyjne za eksploatację kopalni,
- opłaty za korzystanie ze środowiska, realizowane zgodnie z zasadą „zanieczyszczający płaci”,
- kary i opłaty za brak pozwoleń w zakresie ochrony środowiska,
- środki mieszkańców i przedsiębiorców,
- dotacje, spadki i darowizny.

Realizacja Programu Ochrony Środowiska wymaga zarówno dokładnej analizy stanu i potrzeb środowiska przyrodniczego, jak również znacznego wsparcia ekonomicznego pochodzącego z rozmaitych źródeł.

5.3. Uwarunkowania przestrzenne

Główne zadania gmin wchodzących w skład Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki w zakresie planowania przestrzennego to oparcie swoich zamierzeń inwestycyjnych związanych z zagospodarowaniem przestrzeni o zapisy i ustalenia wynikające z Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego. Jest to akt prawa miejscowego przyjmowany w formie uchwały rady gminy, określający przeznaczenie, warunki gospodarowania i zabudowy terenu, a także rozmieszczenie inwestycji celu publicznego. Ustanawia on przepisy powszechnie obowiązujące na danym terenie, będące podstawą wydawania decyzji administracyjnych, ustala on także m.in. zasady ochrony środowiska i korzystania z jego zasobów na określonym terenie.

5.4. Uwarunkowania społeczne

Bardzo ważnym elementem prawidłowo prowadzonej polityki społecznej w Państwie jest zapewnienie wszystkim jego obywatelom swobodnego dostępu do informacji o stanie i ochronie środowiska przyrodniczego, w którym funkcjonują i na

które oddziałują. W Polsce jest to uwarunkowane zarówno zapisami ustawy zasadniczej (art. 74 ust 3 Konstytucji RP z 1997 r.), jak i też podpisanej i ratyfikowanej przez nasz kraj Konwencji o Dostępie do Informacji, Udziale Społeczeństwa w Podejmowaniu Decyzji oraz Dostępie do Sprawiedliwości w Sprawach Dotyczących Środowiska, w skrócie nazywanej Konwencją z Aarhus. Zapisy tej Konwencji kładą nacisk nie tylko na kwestie dostępu społeczeństwa do informacji o środowisku, ale także na umożliwienie ogółowi społeczeństwa udziału w przygotowywaniu planów i programów, które mają istotne znaczenie pod względem środowiskowym czy sprecyzowanie zakresu obowiązków przydzielanych organom państwowym w postępowaniach administracyjnych dotyczących kwestii środowiska przyrodniczego. Obowiązki te to m. in.:

- ustalenie zakresu podmiotowego konsultacji społecznych,
- ustalenie rozsądnych norm czasowych na poszczególne etapy konsultacji,
- przeprowadzenie konsultacji odpowiednio wcześnie w toku procedury decyzyjnej, gdy wszystkie warianty są jeszcze możliwe do realizacji, a udział społeczeństwa może być skuteczny,
- należyte uwzględnienie konsultacji społecznych przy wydawaniu decyzji.

6. Ocena stanu środowiska, cele programu ochrony środowiska, zadania i ich finansowanie

6.1. Zarządzanie środowiskiem

Systemy Zarządzania Środowiskowego (SZŚ) są w chwili obecnej powszechnie wdrażane w przedsiębiorstwach różnych branż, instytucjach o różnym profilu działalności, jednostkach administracji publicznej czy choćby szpitalach. Stanowią one jedno z wielu użytecznych i przede wszystkim skutecznych narzędzi wspólnotowej polityki europejskiej (EMAS) i międzynarodowej (ISO 14001) w dążeniu do trwałej poprawy stanu środowiska przyrodniczego. Wdrożenie systemu zarządzania środowiskowego jako części całego systemu zarządzania np. przedsiębiorstwem pozwala minimalizować oddziaływania na środowisko będące skutkiem działalności tego podmiotu. Mnogość specjalistycznych narzędzi, jakimi

dysponuje poprawnie wdrożony system zarządzania środowiskowego, umożliwia przedsiębiorstwu pogodzenie aspektów troski o środowisko z utrzymaniem opłacalności działań firmy.

Liczba przedsiębiorstw wdrażających systemy zarządzania środowiskowego zgodne z normą PN-EN ISO 14001 lub system EMAS, cały czas rośnie.

System EMAS (Wspólnotowy System Ekozarządzania i Audytu – Eco-Management and Audit Scheme) jest szczególnie popularny w krajach Europy zachodniej. Jest to system młodszy od ISO 14001, jednak jest on bardziej zaawansowany i dojrzały. Zarówno wdrożenie systemu zarządzania środowiskowego zgodnego z normą ISO 14001 jak i wzięcie udziału w systemie EMAS jest całkowicie dobrowolne. Wszelkie podmioty (organizacje, firmy, urzędy, instytucje, przedsiębiorstwa) mogą podjąć decyzję o wdrożeniu SZŚ w dowolnym momencie funkcjonowania.

Znaczną korzyścią wdrożenia systemów zarządzania środowiskowego jest wyróżnienie uczestniczącego w nich podmiotu na rynku, co stawia go w świetle zdecydowanie bardziej przyjaznego środowiska. Podmiot taki wskutek wdrożenia systemu zarządzania środowiskowego pokazuje, że podejmuje działania prośrodowiskowe znacznie bardziej wychodzące poza obowiązujące przepisy, co powoduje, że staje się on podmiotem zdecydowanie bardziej przyjaznym środowisku.

Szczegółowe zasady wstąpienia i funkcjonowania w systemie EMAS zawarto w Rozporządzeniu 761/2001 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 19 marca 2001 r., które dopuszcza dobrowolny udział organizacji we Wspólnotowym Systemie Ekozarządzania i Audytu. Rozporządzenie to obowiązuje w Polsce od momentu wejścia do Unii Europejskiej, od dnia 1 maja 2004 r.

Oba systemy zarządzania środowiskowego są do siebie podobne. W celu intensyfikacji ujednoczenia działalności podmiotów gospodarczych i organizacji w zakresie zarządzania środowiskiem na terenie Unii Europejskiej, zdecydowano włączyć treść normy ISO 14001 do Rozporządzenia EMAS. Dzięki temu działaniu podmioty wdrażające system zarządzania środowiskowego mogą ograniczyć się do wymagań systemu EMAS. Wdrożenie systemu zgodnego z normą ISO 14001 to krok w kierunku wdrożenia systemu EMAS.

Zarówno system zarządzania środowiskowego oparty na normie ISO 14001 jak i system EMAS funkcjonują na zasadzie ciągłego doskonalenia, przeprowadzania

cyklicznych audytów i koniecznością okresowego odnawiania certyfikatów przyznawanych przez uprawnione jednostki certyfikacyjne.

6.1.1. Cele i kierunki działań

Cel do roku 2029

- **Upowszechnianie oraz wspieranie wdrażania systemów zarządzania środowiskowego**

Kierunki działań:

Tab. 7 Kierunki działań

Rodzaje zadań	Jednostka odpowiedzialna
Sporządzenie raportu z realizacji Programu Ochrony Środowiska	JST, EZGDK
Opracowanie nowego Programu Ochrony Środowiska	JST, EZGDK
Wdrożenie systemu informowania społeczeństwa o stanie środowiska	JST
Prowadzenie w formie elektronicznej publicznie dostępnych wykazów danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie oraz ich udostępnianie w Biuletynie Informacji Publicznej	JST, EZGDK
Zachęcanie do udziału w programach szkolno-informacyjnych dotyczących systemu EMAS, PN-EN ISO 14001, zasad Czystej Produkcji	JST, EZGDK

6.2. Edukacja ekologiczna

Bardzo ważnym elementem powodującym długotrwałą poprawę jakości środowiska i utrzymanie jego poszczególnych elementów w dobrym stanie, jest wdrożenie w społeczeństwie wysokiej świadomości ekologicznej. Lokalne społeczeństwo musi zauważać oczywiste powiązania pomiędzy stanem środowiska przyrodniczego a warunkami i jakością życia dla siebie. Musi ono znać poszczególne zagrożenia, które człowiek może generować w kierunku poszczególnych elementów środowiska i czuć odpowiedzialność za skuteczną eliminację bądź znaczne ograniczenie tych zagrożeń. Aby utrwalić takie postawy w lokalnym społeczeństwie, ważne jest prowadzenie odpowiedniej edukacji ekologicznej.

Edukacja ekologiczna jest jednym z głównych elementów realizacji polityki środowiskowej. Musi być prowadzona na wszystkich szczeblach organizacyjnych kraju, poczynając od poziomu gminy. Niestety wiele przedsiębiorstw wciąż nie dostosowało odpowiednio swoich technologii do wymagań ochrony środowiska. Podobnie znaczna część społeczeństwa podchodzi do przyrody i ochrony środowiska przyrodniczego bez należytego szacunku, traktując ją jako swoją własność lub coś niczyjego, co można bezkarnie niszczyć, zaśmiecać itp. W celu odwrócenia takiego trendu i doprowadzenia do znaczącej poprawy stanu środowiska przyrodniczego, konieczne jest podejmowanie zintensyfikowanych działań edukacyjnych, a także podkreślać ważność aspektów przyrodniczych we wszystkich dziedzinach życia, które są w jakikolwiek sposób powiązane z aspektami środowiskowymi, dzięki czemu środowisko będzie uznawane za element, którego ochrona i poszanowanie tych działań ochronnych będzie bezwzględnie konieczne przez ogół społeczeństwa.

6.2.1. Cele i kierunki działań

Cel do roku 2029

- **Kształtowanie nawyków kultury ekologicznej mieszkańców Gmin wchodzących w skład EZGDK, zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie**

Kierunki działań:

Tab. 8 Kierunki działań

Rodzaje zadań	Jednostka odpowiedzialna
Wspieranie merytoryczne i finansowe aktywnych form edukacji ekologicznej dzieci i młodzieży np. organizowanie konkursów i sesji popularno- naukowych związanych z tematyką środowiskową	JST, EZGDK, jednostki organizacyjne JST
Wsparcie finansowe projektów z zakresu edukacji ekologicznej o zasięgu gminnym i ponadgminnym	JST, EZGDK, jednostki organizacyjne JST, organizacje pozarządowe
Prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie wprowadzenia nowego systemu gospodarki odpadami ze szczególnym uwzględnieniem selektywnego zbierania odpadów	JST, EZGDK, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe

Rodzaje zadań	Jednostka odpowiedzialna
komunalnych	
Organizacja imprez masowych (np. Dzień Ziemi, Sprzątanie Świata)	JST, EZGDK, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe
Zrównoważony rozwój szlaków turystycznych i ścieżek dydaktycznych, mający na celu promocję walorów przyrodniczych Gmin wchodzące w skład związku	JST
Współdziałanie władz gminnych z mediami w zakresie prezentacji stanu środowiska i działań podejmowanych na rzecz jego ochrony	JST, Media
Udział przedstawicieli Gmin i Związku, w szkoleniach z zakresu publicznego dostępu do informacji o środowisku	JST, EZGDK
Doskonalenie współpracy władz EZGDK z pozarządowymi organizacjami ekologicznymi, szkołami, przedstawicielami środowiska naukowego i zakładami pracy, w celu efektywnego wykorzystania różnorodnych form edukacji ekologicznej	JST, EZGDK
Wspieranie inicjatyw szkoleniowych obejmujących zagadnienia środowiskowe organizowanych przez pracodawców i organizacje społeczne	JST, EZGDK, Organizacje pozarządowe

6.3. Ochrona przyrody

6.3.1. Stan aktualny

W ustawie o ochronie przyrody (tekst jednolity: Dz.U. 2021 poz. 1098 z późn. zm.) wymienione zostały następujące rodzaje form ochrony przyrody:

- parki narodowe,
- rezerваты przyrody,
- parki krajobrazowe,
- obszary chronionego krajobrazu,
- obszary Natura 2000,
- stanowiska dokumentacyjne,
- użytki ekologiczne,
- zespoły przyrodniczo-krajobrazowe,
- pomniki przyrody,
- ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Na terenie gmin należących do Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki znajduje się następująca ilość obszarowych form ochrony przyrody:

- parki narodowe – 0 obszarów,
- rezerваты przyrody – 4 obszary,
- parki krajobrazowe – 1 obszar,
- obszary chronionego krajobrazu – 2 obszary,
- obszary Natura 2000 – 7 obszarów (6 specjalnych obszarów ochrony siedlisk oraz 1 obszar specjalnej ochrony ptaków),
- stanowiska dokumentacyjne – 1 obszar,
- użytki ekologiczne – 5 obszarów,
- zespoły przyrodniczo-krajobrazowe – 1 obszar,
- pomniki przyrody – 142 obiekty.

Poniżej scharakteryzowano po krótkce formy ochrony przyrody znajdujące się na terenie Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki:

REZERWATY PRZYRODY

- **Zamczysko Turskie**

Rezerwat ten znajduje się na terenie gminy Osiek w powiecie staszowskim. Położony jest w mezoregionie Niecka Połaniecka. Utworzony został w roku 1979. Obecnie posiada on powierzchnię wynoszącą 2,52 ha. Jest to rezerwat częściowy. Objęty jest on ochroną czynną i krajobrazową. Obowiązuje dla niego plan ochrony, nie obowiązują zadania ochronne. Rodzaj rezerwatu: leśny, typ rezerwatu: fitocenotyczny, podtyp rezerwatu: zbiorowisk leśnych, typ ekosystemu: leśny i borowy, podtyp ekosystemu: lasów nizinnych.

Przedmiotem ochrony jest las mieszany o charakterze pierwotnym, porośnięty mieszanym lasem bukowym z domieszką jodły, jawora, klonu i dębu bezszypułkowego z runem typowym dla buczyn dolnoreglowym. Rezerwat obejmuje niewielkie, pagórkowate wzniesienie, na którym znajdują się pozostałości wałów ziemnych. Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie starodrzewu lipowego.

Ciekawsze gatunki roślin znajdujące się na terenie rezerwatu to podagrycznik pospolity *Aegopodium podagraria*, zdrojówka rutewkowata *Isopyrum thalictroides*, starzec gajowy *Senecio nemorensis*, kuklik pospolity *Geum urbanum*, czyściec leśny *Stachys sylvatica*, tomka wonna *Anthoxanthum odoratum*, groszek leśny *Lathyrus sylvestris*.

Podstawę prawną utworzenia rezerwatu stanowi Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z 19 kwietnia 1979 roku, w par. 12 (M.P. Nr 13 z 1979, poz. 77). Kolejnym aktem prawnym dotyczącym tego rezerwatu jest Obwieszczenie Wojewody Świętokrzyskiego z 15 października 2001 roku w sprawie ogłoszenia wykazu rezerwatów przyrody (Dz. Urz. z 2001 r. Nr 107, poz. 1270).

Plan ochrony został ustanowiony na 20 lat Rozporządzeniem Nr 7/2004 Woj. Św. z 14 kwietnia 2004 r. (Dz. Urz. z 2004 r. Nr 51 poz. 849).

- **Góry Pieprzowe**

Rezerwat ten znajduje się na terenie gminy Dwikozy w powiecie sandomierskim. Położony jest w mezoregionach Wyżyna Sandomierska i Nizina Nadwiślańska. Utworzony został w roku 1979. Obecnie posiada on powierzchnię wynoszącą 17,83 ha. Jest to rezerwat częściowy. Objęty jest on ochroną czynną. Obowiązuje dla niego plan ochrony, nie obowiązują zadania ochronne. Rodzaj rezerwatu: stepowy, typ rezerwatu: fitocenotyczny, podtyp rezerwatu: zbiorowisk nieleśnych, typ ekosystemu: łąkowy, pastwiskowy, murawowy i zaroślowy, podtyp ekosystemu: zarośli kserotermicznych.

Przedmiotem ochrony jest fragment muraw i zarośli kserotermicznych oraz interesująca fauna owadów. Chronione są tam przede wszystkim rośliny sucholubne, porastające wychodnie silnie zwietrzałych łupków, tworzących charakterystyczne usypiska okruchów – stąd nazwa obiektu. Znany jest ze stanowisk dzikich róż, głógów i wisienek stepowych, a także niezwykle bogatej fauny południowych (ciepłolubnych) owadów, ślimaków i pajęczaków. Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie fragmentów muraw i zarośli kserotermicznych z interesującą fauną owadów.

Podstawę prawną utworzenia rezerwatu stanowi Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z 19 kwietnia 1979 roku, w par. 11 (M.P. Nr 13 z 1979, poz. 77). Kolejnym aktem prawnym dotyczącym tego rezerwatu jest

Obwieszczenie Wojewody Świętokrzyskiego z 15 października 2001 roku w sprawie ogłoszenia wykazu rezerwatów przyrody (Dz.Urz. z 2001 r. Nr 107, poz. 1270).

Plan ochrony został ustanowiony na 20 lat Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach z 18 czerwca 2015 r. (Dz. Urz. z 2015 r. poz. 1934).

- **Wisła pod Zawichostem**

Rezerwat ten znajduje się na terenie trzech województw: świętokrzyskiego, podkarpackiego i lubelskiego. W województwie świętokrzyskim obejmuje on fragment gmin Dwikozy oraz Zawichost w powiecie sandomierskim. Położony jest w mezoregionach Nizina Nadwiślańska i Małopolski Przełom Wisły. Utworzony został w roku 2008. Obecnie posiada on powierzchnię wynoszącą 1242,0154 ha. Nie obowiązuje dla niego plan ochrony ani zadania ochronne. Rodzaj rezerwatu: faunistyczny, typ rezerwatu: faunistyczny, podtyp rezerwatu: ptaków, typ ekosystemu: wodny, podtyp ekosystemu: rzek i ich dolin, potoków i źródeł.

Przedmiotem i celem ochrony rezerwatu jest zachowanie ze względów społecznych, naukowych i dydaktycznych ostoi lęgowych, miejsc żerowania i odpoczynku podczas wędrówek rzadkich, charakterystycznych dla doliny Wisły gatunków ptaków, w szczególności z rzędu siewkowych *Charadriiformes*.

W rezerwacie stwierdzono ogółem 146 gatunków ptaków, w tym 80 lęgowych m.in. rybitwę rzeczną *Sterna hirundo* i białoczelną *Sternula albifrons* oraz siewczkę rzeczną *Charadrius dubius*. Rozległe piaszczyste łachy w korycie rzeki są wykorzystywane przez ptaki wędrujące, jako miejsca odpoczynku i żerowania. Brzegi porośnięte są szczątkami łągu wierzbowo-topolowego i odnowieniami w postaci rozległych łożowisk, odcięte odnogami, dopływami i starorzeczami są trudnodostępne, co utrudnia dalszą dewastację i stwarza dogodne warunki gniazdowania licznym gatunkom ptaków.

Podstawę prawną utworzenia rezerwatu stanowi Rozporządzenie Nr 12/2008 Wojewody Świętokrzyskiego z 09 października 2008 r. (Dz. Urz. z 2008 r. Nr 217, poz. 2907). Ostatnim aktem prawnym w sprawie omawianego rezerwatu jest Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach z dnia 4 sierpnia 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie uznania za rezerwat przyrody (Dz. Urz. z 2017 r. poz. 2430).

- **Zielonka**

Rezerwat ten znajduje się na terenie gminy Zawichost w powiecie sandomierskim. Położony jest w mezoregionie Wyżyna Sandomierska. Utworzony został w roku 1974. Obecnie posiada on powierzchnię wynoszącą 20,88 ha. Jest to rezerwat częściowy. Obowiązuje dla niego plan ochrony, nie obowiązują zadania ochronne. Rodzaj rezerwatu: leśny, typ rezerwatu: fitocenotyczny, podtyp rezerwatu: zbiorowisk leśnych, typ ekosystemu: leśny i borowy, podtyp ekosystemu: lasów wyżynnych.

Przedmiotem i celem ochrony jest zachowanie fragmentu wielogatunkowego lasu liściastego o cechach zespołu naturalnego.

W skład drzewostanu wchodzi gatunki takie jak lipa drobnolistna *Tilia cordata*, dąb *Quercus* sp., wiąz *Ulmus* sp., brzoza brodawkowata *Betula pendula*, topola osika *Populus tremula*. Podszyt jest tworzony przez leszczykę pospolitą *Corylus avellana*, kalinę *Viburnum* sp., szakłak *Rhamnus* sp., dereń świdwę *Cornus sanguinea*, głóg *Crataegus* sp. i jarząb pospolity *Sorbus aucuparia*. W runie leśnym można znaleźć m.in. takie ciekawe gatunki jak lilia złotogłów *Lilium martagon*, pierwiosnka lekarska *Primula veris*, konwalia majowa *Convallaria majalis* i kruszczyk szerokolistny *Epipactis helleborine*. Zespół leśny znajduje się na terenie wąwozów lessowych ze stromymi zboczami.

Podstawę prawną utworzenia rezerwatu stanowi Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z 16 września 1974 roku (Dz. Urz. z 1974 r. Nr 32, poz. 194). Kolejnym aktem prawnym dotyczącym tego rezerwatu jest Obwieszczenie Wojewody Świętokrzyskiego z 15 października 2001 roku w sprawie ogłoszenia wykazu rezerwatów przyrody (Dz. Urz. z 2001 r. Nr 107, poz. 1270). Najnowszym aktem prawnym dotyczącym omawianego rezerwatu jest Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach z dnia 20 września 2017 r. w sprawie rezerwatu przyrody Zielonka (Dz. Urz. z 2017 r. poz. 2903).

Rys. 11 Lokalizacja rezerwatów na tle granic gmin wchodzących w skład EZGDK (źródło: opracowanie własne na podstawie danych RDOŚ Kielce)

PARKI KRAJOBRAZOWE

- **Jeleniowski Park Krajobrazowy**

Jeleniowski Park Krajobrazowy położony jest na terenie powiatów ostrowieckiego, kieleckiego i opatowskiego (w tym na fragmencie gmin Baćkowice i Sadowie w powiecie opatowskim, wchodzących w skład EZGDK). Znajduje się w mezoregionie Góry Świętokrzyskie. Utworzony został w roku 1988. Obecnie posiada on powierzchnię wynoszącą 4218,2 ha. Nie obowiązuje dla niego plan ochrony.

Cele ochrony parku to:

- 1) zachowanie cennych biocenoz z chronionymi i rzadkimi gatunkami flory, fauny i grzybów;
- 2) zachowanie różnorodności geologicznej, w tym obszarów występowania rzeźby lessowej;
- 3) racjonalne wykorzystanie zasobów złóż kopalin;
- 4) zachowanie populacji roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową;
- 5) zachowanie siedlisk zagrożonych wyginięciem, rzadkich i chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów;
- 6) zachowanie układów i obiektów zabytkowych, a także licznych miejsc pamięci narodowej;
- 7) preferowanie zabudowy nawiązującej do regionalnej tradycji i otaczającego krajobrazu;
- 8) zachowanie wartości historycznych, kulturowych i etnograficznych;
- 9) zachowanie istniejących punktów i ciągów widokowych;
- 10) ograniczanie negatywnego wpływu działalności gospodarczej na krajobraz.

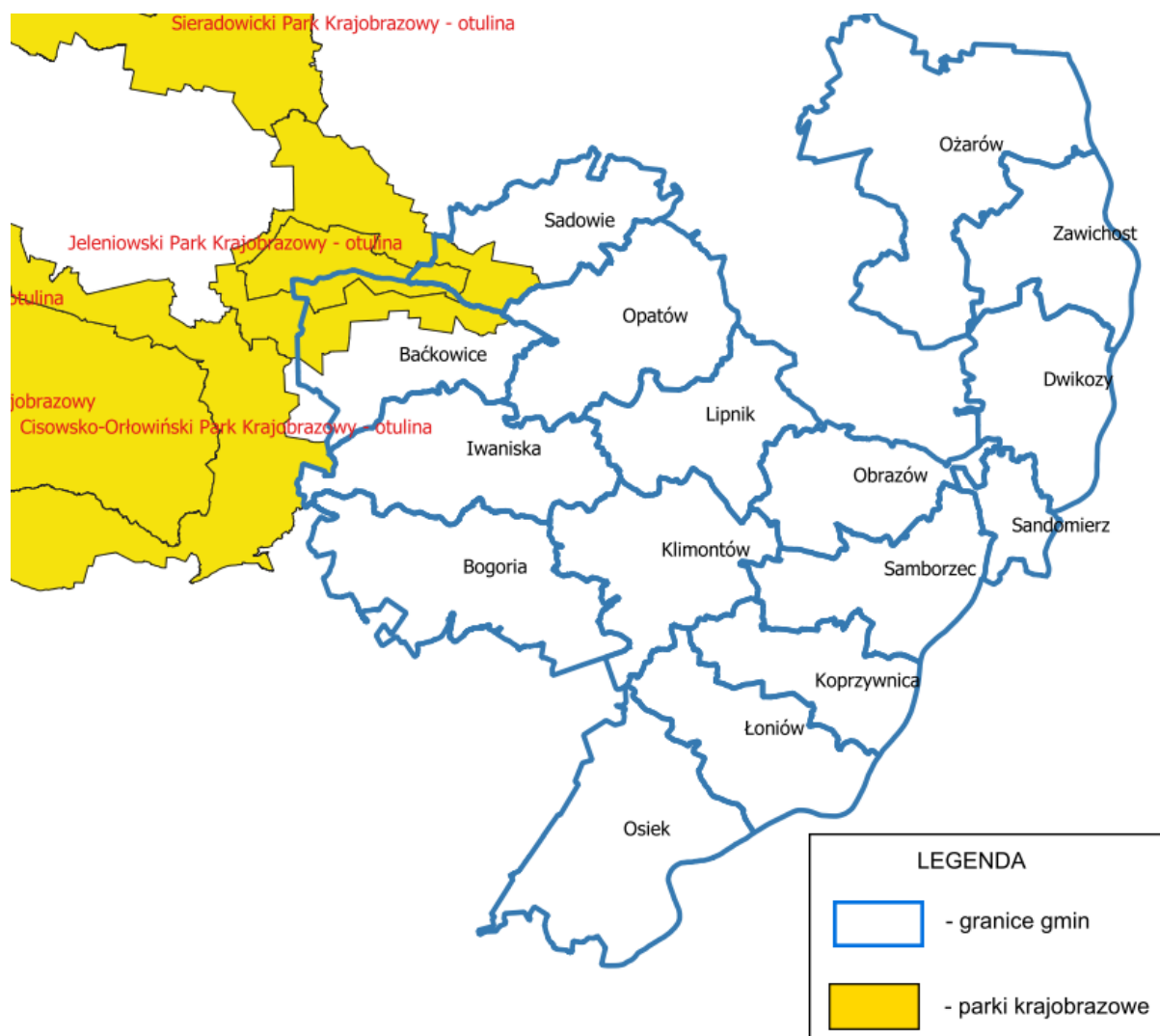
Głównym elementem krajobrazowym parku są lasy. Stanowią 64% powierzchni Jeleniowskiego Parku Krajobrazowego. Drzewostan w znacznej mierze składa się z buków *Fagus sylvatica* i jodeł *Abies alba*. Bogata roślinność to m.in. 700 dziko rosnących gatunków roślin naczyniowych, z których 21 to gatunki rzadkie i zagrożone wyginięciem. Spotkać tu można skrzyp olbrzymi *Equisetum telmateia*, tojad *Aconitum* sp., widłaki *Lycopodium* sp., rojnik pospolity *Jovibarba globifera*, podkolan biały *Platanthera bifolia*, lilię złotogłów *Lilium martagon*, paprotnik kolczysty *Polystichum aculeatum*, miodunka miękkowłosa *Pulmonaria mollis* oraz oman szorstki *Inula hirta*. W celu ochrony wielu z nich w granicach parku utworzono rezerваты - Szczytniak, Małe Gołoborze, Góra Jeleniowska. Poza tym kilka drzew objęto ochroną w formie pomników przyrody.

Spośród zamieszkujących teren parku zwierząt wiele jest objętych ochroną gatunkową. Występują tam takie gatunki jak m.in. jaszczurka zwinka *Lacerta agilis*, jaszczurka żyworodna *Zootoca vivipara*, padalec *Anguis fragilis*, żmija zygzakowata *Vipera berus*, traszki, rzekotka drzewna *Hyla arborea*, nietoperze (karlik malutki *Pipistrellus pipistrellus*, nocek wąsatek *Myotis mystacinus*), łasica *Mustela nivalis*, popielica *Glis glis*, badylarka *Micromys minutus*, myszołów *Buteo buteo*, jastrząb

gołębiarz *Accipiter gentilis*. Poza nimi okolica jest schronieniem dla wielu gatunków owadów, także bardzo rzadkich, jak rusałka żałobnik *Nymphalis antiopa*, rusałka drzewoszek *Nymphalis xanthomelas* czy skalnik driada *Minois dryas*.

Innymi osobliwościami Jeleniowskiego Parku Krajobrazowego są występujące na zboczach Góry Jeleniowskiej i na Szczytniaku gołoborza. Można też napotkać na wiele miejsc świadczących o bogatym dziedzictwie kulturowym, wiele stanowisk archeologicznych związanych ze starożytnym górnictwem i hutnictwem. Wiele z nich pochodzi z czasów rzymskich i celtyckich.

Jeleniowski Park Krajobrazowy został utworzony na podstawie Uchwały Nr XXVIII/279/88 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Kielcach z dnia 10 czerwca 1988 r. w sprawie ustanowienia Zespołu Parków Krajobrazowych Gór Świętokrzyskich (Dz. Urz. Woj. Kieleckiego Nr 18, poz. 199 z 1988 r.). Najnowszym aktem prawnym dotyczącym omawianego parku jest Uchwała Nr XLIX/871/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 13 listopada 2014 r. w sprawie utworzenia Jeleniowskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. z 2015 r. poz. 17).

Rys. 12 Lokalizacja Parków Krajobrazowych na tle granic gmin wchodzących w skład EZGDK (źródło: opracowanie własne na podstawie danych RDOŚ Kielce)

OBSZARY CHRONIONEGO KRAJOBRAZU

- **Jeleniowsko-Staszowski Obszar Chronionego Krajobrazu**

Jeleniowsko-Staszowski Obszar Chronionego Krajobrazu znajduje się na terenie powiatów staszowskiego, sandomierskiego i opatowskiego (w tym na fragmencie gmin Osiek, Baćkowice, Bogoria, Klimontów, Iwaniska, Łonów wchodzących w skład EZGDK). Położony jest na terenie mezoregionów Góry Świętokrzyskie, Pogórze Szydłowskie i Niecka Połaniecka. Utworzony został w roku 1996. Obecnie posiada on powierzchnię wynoszącą 31 524 ha.

Jeleniowsko-Staszowski Obszar Chronionego Krajobrazu położony jest pomiędzy dolinami Koprzywianki i Czarnej i obejmuje wschodni kraniec Gór Świętokrzyskich, Pogórza Szydłowskiego i Niecki Połanieckiej. Jest to obszar o bardzo urozmaiconej rzeźbie i silnie zalesiony; lasy stanowią ok. 55%, a użytki rolne ok. 40% powierzchni, stanowiąc lokalny ciąg ekologiczny. Wśród lasów dominują tu bory sosnowe, bory mieszane, bory trzcinnikowe, łągi subkontynentalne oraz bory mieszane świeże przechodzące w grąd wysoki i świetlistą dąbrowę. Ponadto występują bory i lasy wilgotne; olsy. Wśród roślinności leśnej zdecydowanie przeważa drzewostan sosnowy, a uzupełnieniem są dęby *Quercus* sp., brzozy *Betula pendula*, jodły *Abies alba*, modrzew *Larix decidua*, olcha *Alnus* sp., buk *Fagus sylvatica*. Wiek drzewostanu bardzo zróżnicowany, przeważa drzewostan wieku 50-100 lat w obrębie lasów państwowych jak i prywatnych. W lasach prywatnych jest duży udział drzewostanu młodego w wieku poniżej 50 lat występującego na małych powierzchniach, rzędu kilku arów porastającego gleby słabszych klas i nieużytki. Również wzdłuż dolin rzek i cieków ciągną się zadrzewienia głównie olchy *Alnus* sp., topoli *Populus* sp. i wierzby *Salix* sp. Wzdłuż dróg ciągną się zadrzewienia szpalerowe, głównie lip *Tilia* sp., topoli *Populus* sp., jesionów *Fraxinus* sp. i kasztanowców *Aesculus hippocastanum*. W lasach poza skupiskami drzew znajduje się różnorodna roślinność krzewiasta oraz bogate runo leśne. Spotykane gatunki zwierząt to: sarny *Capreolus capreolus*, jelenie *Cervus elaphus*, kuny *Martes* sp., łosie *Alces alces*, bobry *Castor fiber*, dziki *Sus scrofa*, zające *Lepus europaeus*, lisy *Vulpes vulpes*, dzikie kaczki, bażanty *Phasianus colchicus* i kuropatwy *Perdix perdix*. W wilgotnych dnach dolin rzek, cieków i oczek wodnych występują bogate florystyczne zespoły roślinności szuwarowo-bagiennej, łąkowo bagiennej i bagienno-torfowiskowej z szeregiem rzadkich i chronionych gatunków roślin i ptaków. Ponadto występują na tych terenach zbiorowiska murawowe i krzewiaste w miejscach nie przydatnych do uprawy: na ścianach wąwozów lessowych, na stromiznach zboczy oraz na bardzo płytkich glebach. Charakterystyczną roślinnością dla tego obszaru są ciepłolubne zbiorowiska kserotermiczne pochodzenia południowoeuropejskiego z szeregiem rzadkich i chronionych gatunków roślin. Siedliskami dla takich zespołów roślinnych są najczęściej suche, słoneczne zbocza wzgórz, dolin rzecznych i wąwozów, zwłaszcza o ekspozycji południowej. Gleby przeważnie płytkie, a miejscami skaliste, są zasobne w węglan wapnia CaCO_3 i dzięki temu są wybitnie

cieple. Na siedliskach takich panują specyficzne warunki mikroklimatyczne: wysokie temperatury powietrza i gleby oraz trudności w zaopatrywaniu roślin w wodę, zwłaszcza w porze suszy letniej. Sprzyja to występowaniu gatunków o dużych wymaganiach termicznych i odpornych na deficyty wodne.

Obszar został uchwalony na podstawie Rozporządzenia Nr 1 Wojewody Tarnobrzieskiego z dnia 5 stycznia 1996 r. w sprawie ustanowienia obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. z 1996 r, Nr 1, poz. 1).

Obowiązującą podstawą prawną dla omawianej formy ochrony przyrody jest Uchwała Nr XXXV/624/13 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 23 września 2013 roku dotycząca wyznaczenia Jeleniowsko-Staszowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. z 2013 r. poz. 3316).

- **Jeleniowski Obszar Chronionego Krajobrazu**

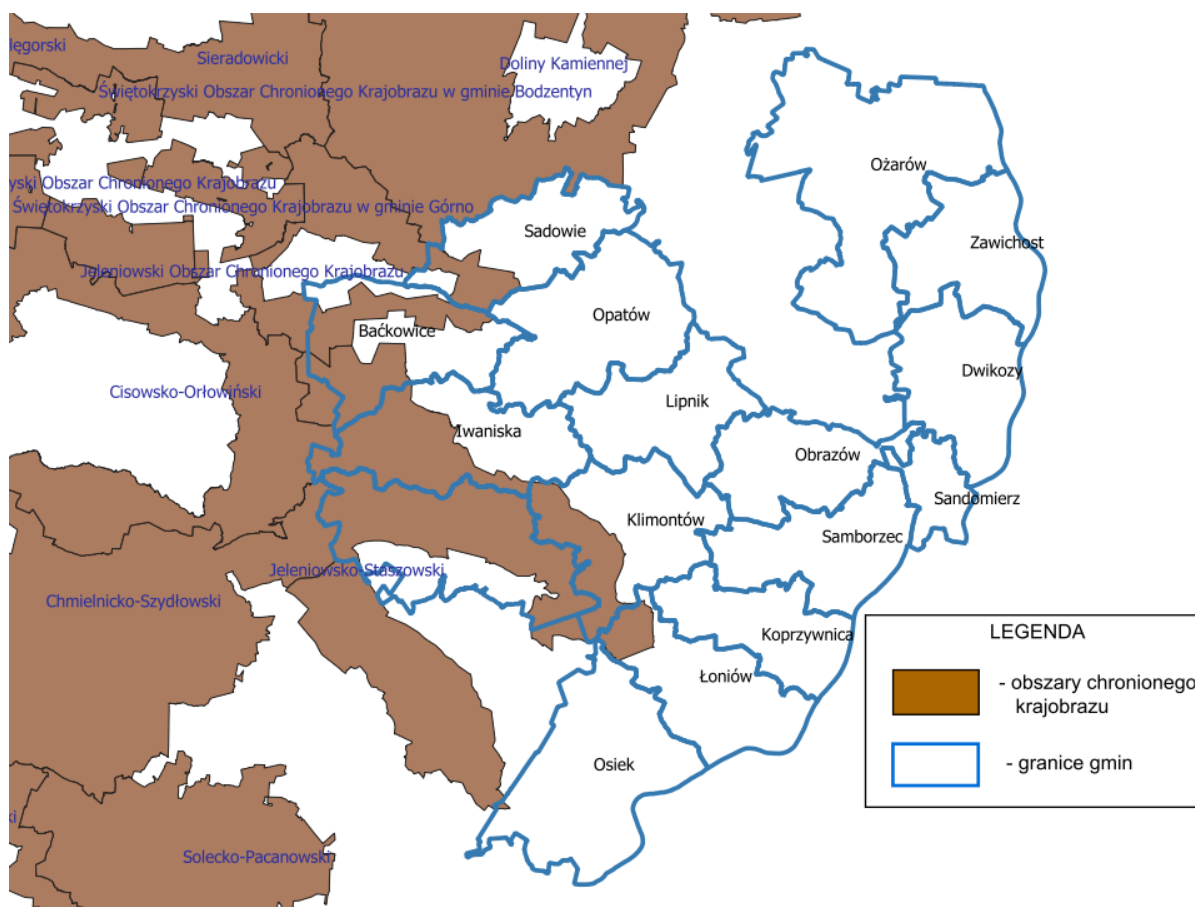
Jeleniowski Obszar Chronionego Krajobrazu znajduje się na terenie powiatów ostrowieckiego, kieleckiego i opatowskiego (w tym na fragmencie gmin Baćkowice i Sadowie w powiecie opatowskim wchodzących w skład EZGDK). Położony jest na terenie mezoregionów Góry Świętokrzyskie i Wyżyna Sandomierska. Utworzony został w roku 2001. Obecnie posiada on powierzchnię wynoszącą 10 638 ha.

Obszar Chronionego Krajobrazu stanowiący otulinę parku krajobrazowego obejmuje głównie tereny użytkowane rolniczo i obszary zurbanizowane. Użytki rolne zajmują 79% ogólnej powierzchni, lasy tylko 11%. Otulina to obszar charakteryzujący się ogromnymi walorami przyrodniczo krajobrazowymi. Ustanowiono tu piękny krajobrazowo a jednocześnie posiadający wyjątkową wartość naukową i dydaktyczną (ze względu na przyrodę nieożywioną) rezerwat geologiczny "Wąwoz w Skalach"- występujące tu naturalne murawy i zarośla kserotermiczne porastają zbocza wąwozów z wychodniami skał dewońskich. Podobne zespoły roślinności kserotermicznej występują na obszarach krasowych w okolicach Łagowa i Piotrowa. Na obszarze otuliny spotkać można także pojedyncze obiekty przyrodnicze chronione w formie pomników przyrody. Spośród czterech zarejestrowanych na tym obszarze trzy to pomniki przyrody ożywionej (dęby *Quercus* sp., topole białe *Populus alba*), zachowane na terenie dawnych parków podworskich w Grzegorzowicach i Czajęcicach, a czwarty to obiekt przyrody nieożywionej. Obszar otuliny to teren na, którym znajduje się także wiele obiektów świadczących o bogactwie dziedzictwa

kulturowego. Najcenniejszym zabytkiem architektury sakralnej jest XIV wieczny kościół w Grzegorzowicach. Do ciekawszych obiektów budownictwa świeckiego należą pozostałości zespołów małych dworów, zwykle wraz z parkami. Są to dworskie układy przestrzenne w: Czajęcicach, Grzegorzowicach, Jeleniowie, Wronowie i Mirogonowicach.

Obszar został uchwalony na podstawie Rozporządzenia Nr 335/2001 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 17 października 2001 r. w sprawie utworzenia na terenach otulin parków krajobrazowych obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. z 2001 r, Nr 108, poz. 1271).

Obowiązującą podstawą prawną dla omawianej formy ochrony przyrody jest Uchwała Nr XLIX/879/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 13 listopada 2014 roku w sprawie Jeleniowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. z 2014 r. poz. 3153).

Rys. 13 Lokalizacja Obszarów Chronionego Krajobrazu na tle granic gmin wchodzących w skład EZGDK (źródło: opracowanie własne na podstawie danych RDOŚ Kielce)

OBSZARY NATURA 2000

- **Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Tarnobrzaska Dolina Wisły PLH180049**

Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Tarnobrzaska Dolina Wisły PLH180049 znajduje się na terenie dwóch województw: świętokrzyskiego i podkarpackiego. W województwie świętokrzyskim obejmuje on fragment gmin Koprzywnica, Dwikozy, Samborzec, Sandomierz, Łoniów w powiecie sandomierskim oraz Osiek i Połaniec w powiecie staszowskim. Wszystkie wyżej wymienione z wyjątkiem gminy Połaniec wchodzi w skład EZGDK. Położony jest na terenie mezoregionu Nizina Nadwiślańska. Wyznaczony został w roku 2011. Obecnie posiada on powierzchnię wynoszącą 4059,69 ha. Obszar ten nie posiada planu zadań ochronnych.

Obszar obejmuje dolinę Wisły ograniczoną do międzywala z dużymi starorzeczami, z roślinnością naturalną, na odcinku od ujścia Wisłoki - poniżej Połańca, do Sandomierza. Jedną trzecią obszaru pokrywają wody Wisły, podobną powierzchnię zajmują siedliska rolnicze, jedną czwartą obszaru: łąki, niewielką część lasy liściaste - 4% i sady - 2%. W dolinie rzeki występują zarastające wydmy. W kilku miejscach, na kilkudziesięciometrowych wzniesieniach występują skupiska olszy czarnej z kopytnikiem pospolitym w runie. Na lewym brzegu rzeki Wisły dominują kompleksy łąk, a na prawym znaczne powierzchnie naturalnych lasów nadrzecznych i zarośli wierzbowych. Dolina jest swoistym korytarzem ekologicznym dla ptaków.

Przedmioty ochrony omawianego obszaru Natura 2000 to:

siedliska:

- siedlisko 3150 - starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion*,
- siedlisko 3260 – nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników (*Ranunculion fluitantis*),
- siedlisko 3270 - zalewane muliste brzegi rzek z roślinnością *Chenopodion rubri* p.p. i *Bidention* p.p.,
- siedlisko 6430 - ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*),

- siedlisko 6440 - łąki selernicowe (*Cnidion dubii*),
- siedlisko 6510 - niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*),
- siedlisko 91E0 - łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe,

bezkrzęgowce:

- *Lycaena dispar* – czerwończyk nieparek,
- *Phengaris nausithous* – modraszek nausitous,

ryby:

- *Aspius aspius* – boleń,
- *Misgurnus fossilis* – piskorz,
- *Rhodeus amarus* – różanka,
- *Romanogobio kessleri* – kiełb Kesslera,

płazy:

- *Bombina bombina* – kumak nizinny,
- *Triturus cristatus* – traszka grzebieniasta,

ssaki:

- *Castor fiber* – bóbr europejski,
- *Lutra lutra* – wydra europejska.

Obszar został ustanowiony Decyzją komisji z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2010) 9669)(2011/64/UE).

- **Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Ostoja Żywnów PLH260036**

Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Ostoja Żywnów PLH260036 znajduje się na terenie powiatów staszowskiego, sandomierskiego i opatowskiego (w tym na fragmencie gmin Osiek, Bogoria, Klimontów, Iwaniska, Opatów, Łoniów, Lipnik wchodzących w skład EZGDK). Położony jest na terenie mezoregionów Wyżyna Sandomierska, Góry Świętokrzyskie, Pogórze Szydłowskie, Niecka Połaniecka i

Nizina Nadwiślańska. Wyznaczony został w roku 2011. Obecnie posiada on powierzchnię wynoszącą 4480,03 ha. Obszar ten nie posiada planu zadań ochronnych.

W części wschodniej geologicznym fundamentem obszaru jest przedłużenie Gór Świętokrzyskich, natomiast w kierunku wschodnim na skały paleozoiczne są nałożone osady morskie transgresji mioceńskiej. Charakterystyczny dla obszaru krajobraz to stosunkowo płaska wyżyna lessowa, wyniesiona na wysokość 220-290 m n.p.m., z bardzo gęstą siecią dolin i wąwozów lessowych, parowów oraz wzgórz o stromych ścianach stanowiących dopełnienie doliny Koprzywianki i Kacanki, będących dominującą częścią krajobrazu. W dolinie rzeki Koprzywianki oraz jej dopływów znajdują się wychodnie starych skał z ery paleozoicznej, w tym z kambriu dolnego. Rzeka miejscami meandruje stwarzając dogodne siedliska dla ekstensywnie użytkowanych łąk, rozlewisk, zastoisk oraz płatów łągów. Rozleglejsze powierzchnie zajęte zwłaszcza przez zbiorowiska łąkowe o różnym stopniu wilgotności znajdują się w dolinie rzeki Kacanki. Zbocza dolin rzecznych, wąwozów lessowych, skarpy śródpolne pokrywają murawy kserotermiczne. Dominującymi zbiorowiskami leśnymi są bory sosnowe i mieszane, nierzadko jednak trafiają się różnego typu zbiorowiska łąkowe, rozczłonkowane często głębokimi wąwozami i jarami, zwłaszcza na zboczach dolin rzecznych.

Ogółem stwierdzono tu występowanie 15 typów siedlisk przyrodniczych z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej, zajmujących łącznie ponad 40% obszaru. Największe znaczenie w Ostoju przedstawiają bardzo dobrze wykształcone i użytkowane ekstensywnie świeże łąki, fragmenty muraw kserotermicznych, zbiorowiska łąkowe oraz cenne różne typy łągów o wysokiej bioróżnorodności na poziomie gatunków roślin w skali regionu oraz kraju. Stwierdzono tu nagromadzenie gatunków chronionych, zagrożonych w tym dużą liczbą gatunków górskich. Na różnego typu murawach kserotermicznych występuje wiele rzadkich i zagrożonych w skali kraju gatunków, np. wiśnia karłowata *Cerasus fruticosa*, ortanta żółta *Orthanta lutea*.

Bogate łąki nawęglanowe nad rzeką Kacanką sprzyjają rozwojowi populacji poczwarówki zwężonej *Vertigo angustior*. W rzece Koprzywiance występuje skójka gruboskorupowa *Unio crassus*. Ostoja jest ważna dla zachowania licznej populacji pachnicy dębowaej *Osmoderma eremita* i modraszka nausitous *Maculinea*

nausithous, ten ostatni gatunek znajduje się tutaj na granicy zasięgu. Bardzo licznie występuje kumak nizinny *Bombina bombina*. Dolina Koprzywianki wraz z dopływami stanowi ważny korytarz ekologiczny o randze krajowej. Ostoja posiada także znaczne walory krajobrazowe.

Przedmioty ochrony omawianego obszaru Natura 2000 to:
siedliska:

- siedlisko 3150 - starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion*,
- siedlisko 3260 – nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników (*Ranunculion fluitantis*),
- siedlisko 6120 - ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe (*Koelerion glaucae*),
- siedlisko 6210 - murawy kserotermiczne (*Festuco-Brometea* i ciepłolubne murawy z *Asplenion septentrionalis*, *Festucion pallentis*) – priorytetowe są tylko murawy z istotnymi stanowiskami storczyków,
- siedlisko 6410 - zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*),
- siedlisko 6510 - niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*),
- siedlisko 7110 - torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe),
- siedlisko 7140 - torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzerio-Caricetea*),
- siedlisko 8210 - wapienne ściany skalne ze zbiorowiskami *Potentilletalia caulescentis*,
- siedlisko 9110 - kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagenion*),
- siedlisko 9170 - grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*),
- siedlisko 9190 - kwaśne dąbrowy (*Quercion robori-petraeae*),
- siedlisko 91D0 - bory i lasy bagienne (*Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis*, *Vaccinio uliginosi-Pinetum*, *Pino mugo-Sphagnetum*, *Sphagno girgensohnii-Piceetum*) i brzożowo-sosnowe bagienne lasy borealne
- siedlisko 91E0 - łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe,

• siedlisko 91F0 - łągowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (*Ficario-Ulmetum*),
bezkęgowce:

- *Lycaena dispar* – czerwończyk nieparek,
- *Lycaena helle* – czerwończyk fioletek,
- *Ophiogomphus cecilia* – trzepla zielona,
- *Osmoderma eremita* – pachnica dębowa,
- *Phengaris nausithous* – modraszek nausitous,
- *Phengaris teleius* – modraszek telejus,
- *Unio crassus* – skójka gruboskorupowa,
- *Vertigo angustior* – poczwarówka zwężona,
- *Vertigo moulinsiana* – poczwarówka jajowata,

Ryby i minogi:

- *Cottus gobio* – głowacz białopłetwy,
- *Lampetra planeri* – minóg strumieniowy,
- *Rhodeus amarus* – różanka,

płazy:

- *Bombina bombina* – kumak nizinny,

ssaki:

- *Barbastella barbastellus* – mopek zachodni,
- *Castor fiber* – bóbr europejski,
- *Lutra lutra* – wydra europejska.

Obszar został ustanowiony Decyzją komisji z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2010) 9669)(2011/64/UE).

- **Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Kras Staszowski PLH260023**

Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Kras Staszowski PLH260023 znajduje się na terenie gmin Osiek, Staszów i Rytwiany w powiecie staszowskim. Gmina Osiek wchodzi w skład EZGDK. Położony jest na terenie mezoregionu Niecka Połaniecka.

Wyznaczony został w roku 2011. Obecnie posiada on powierzchnię wynoszącą 1743,48 ha. Obszar ten nie posiada planu zadań ochronnych.

Obszar składa się z kilku fragmentów o różnym charakterze. Na wschód od Staszowa znajduje się kompleks leśny z licznymi lejkami i misami krasowymi. Wskutek gromadzenia się wody wytworzyły się tu różnego typu torfowiska. Po wielowiekowym wydobywaniu torfu na skalę przemysłową wykształciły się liczne jeziora o stosunkowo czystej wodzie z niewielką domieszką związków siarki. Podlegają obecnie wtórnej sukcesji.

Zachodni fragment stanowi olbrzymi kompleks stawów rybnych wraz z rezerwatem przyrody - Dzikie Stawy. Stawy poroździelane licznymi groblami są miejscem o dużej bioróżnorodności.

Część południowo wschodnia to głównie strumień bez nazwy oraz fragmenty lasów mieszanych z nielicznymi jeziorami krasowymi. Dolina cieków przeciętna jest licznymi dopływami częściowo zmeliorowanymi. Ostoja Kras Staszowski to obszar występowania lasów liściastych, borów, w tym borów mieszanych oraz siedlisk wodno-błotnych powstałych w lejkach krasowych. Obecność lejków krasowych i związana z nimi szata roślinna jest najcenniejszą wartością przyrodniczą tego regionu. Lejki są jednocześnie świetnym kalendarium historii szaty roślinnej panującej w okresie holoceni. Obszar obejmuje naturalne typy siedlisk oraz gatunki chronione i zagrożone w skali regionu i kraju. Stwierdzono występowanie 11 typów siedlisk przyrodniczych z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej, największy udział mają niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie oraz dobrze wykształcone grądy i łągi.

Przedmioty ochrony omawianego obszaru Natura 2000 to:
siedliska:

- siedlisko 3130 – brzegi lub osuszane dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z *Littorelletea*, *Isoëto-Nanojuncetea*,
- siedlisko 3140 - twarłowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki wodne z podwodnymi łąkami ramienic *Charetea* (jeziora ramienicowe),
- siedlisko 3150 - starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion*,
- siedlisko 3160 - naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne,
- siedlisko 6410 - zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*),

- siedlisko 7110 - torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe),
- siedlisko 7120 - torfowiska wysokie zdegradowane, lecz zdolne do naturalnej i stymulowanej regeneracji,
- siedlisko 7140 - torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzerio-Caricetea*),
- siedlisko 9170 - łąka środkowoeuropejska i subkontynentalna (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*),
- siedlisko 91D0 - bory i lasy bagienne (*Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis*, *Vaccinio uliginosi-Pinetum*, *Pino mugo-Sphagnetum*, *Sphagno girgensohnii-Piceetum*) i brzoźowo-sosnowe bagienne lasy borealne,
- siedlisko 91E0 - łąki wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe,

bezkrzęgowce:

- *Lycaena dispar* – czerwończyk nieparek,

Ryby i minogi:

- *Lampetra planeri* – minóg strumieniowy,

płazy:

- *Bombina bombina* – kumak nizinny,
- *Triturus cristatus* – traszka grzebieniasta,

ssaki:

- *Castor fiber* – bóbr europejski,
- *Lutra lutra* – wydra europejska,
- *Myotis myotis* – nocek duży.

Obszar został ustanowiony Decyzją komisji z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2010) 9669)(2011/64/UE).

- **Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Góry Pieprzowe PLH260022**

Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Góry Pieprzowe PLH260022 znajduje się na terenie gmin Dwikozy i Sandomierz w powiecie sandomierskim. Położony jest na terenie mezoregionów Wyżyna Sandomierska i Nizina Nadwiślańska. Wyznaczony został w roku 2011. Obecnie posiada on powierzchnię wynoszącą 76,95 ha. Obszar ten nie posiada planu zadań ochronnych.

Obejmuje w całości rezerwat Góry Pieprzowe, starorzecze Wisły u jego podnóża, oraz fragment zboczy doliny Wisły na północny-wschód od niego. Obszar posiada urozmaiconą rzeźbę z licznymi skarpami, wąwozami i rozcięciami erozyjnymi. Góry Pieprzowe należą do najstarszych górotworów na terenie kraju, datowane są na wiek sprzed 500 mln lat (środkowy kambr). Skałą budującą są w większości szare łupki ilaste, łupki kwarcowo-mikowe, piaskowce kwarcowo-wapienne, kwarcyty i zlepieńce, widoczne często jako drobny gruz skalny. W wielu miejscach łupki te tworzą obszerne odsłonięcia jedyne tego rodzaju w Polsce. Odsłonięcia utworów kambryjskich pokryte są młodszymi utworami czwartorzędowymi, lessem oraz gliną morenową. W miejscach o łagodniejszych stokach występują murawy kserotermiczne i zarośla krzewów z dużą liczbą różnych gatunków (w tym endemicznych) róż. Najczęstsze zbiorowiska roślinne występujące na tym terenie to murawy kserotermiczne z ostnicą włosowatą i palczatką kosmatą, oraz zarośla kserotermiczne z dzikimi różami, tarniną, wisienką stepową, głogiem, berberyseem pospolitym i ligustrem.

Na ww. terenie stwierdzono występowanie 5 typów siedlisk przyrodniczych z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej, zajmujących łącznie ponad 71% obszaru. Najcenniejszym zbiorowiskiem roślinnym jest step ostnicowy z tworzącą go reliktową roślinnością. Rezerwat Góry Pieprzowe uważany jest za największe w kraju skupienie dziko rosnących róż, z takimi rzadkościami jak róża Kostrakiewiczza *Rosa kastrakiewiczii* i róża francuska *Rosa gallica*. Niektóre z ich form zostały tu po raz pierwszy opisane. Dotychczas wykazano stąd 12 gatunków róż, co stanowi ponad 70% gatunków występujących w Polsce. Rosną tu interesujące gatunki roślin, takie jak m. in.: wiśnia karłowata *Prunus fruticosa*, róża francuska *Rosa gallica*, zawilec wielkokwiatowy *Anemone sylvestris*, ostnica włosowata *Stipa capillata*, dzwonek syberyjski *Campanula sibirica*, dziewięciśli bezłodygowy *Carlina acaulis*, goryczka krzyżowa *Gentiana cruciata*. Stwierdzono tu także występowanie ponad 80 gatunków

porostów oraz kilkudziesięciu gatunków mchów. Wysokie wartości przedstawiają także starorzecza doliny Wisły, zlokalizowane u podnóża rezerwatu, z masowym występowaniem kotewki orzecha wodnego *Trapa natans*. W bliskim sąsiedztwie starorzeczy występują także różne postacie łągów, zwłaszcza wierzbowe. Niewielkie powierzchnie zajmują lasy grądowe, porastające głębokie wąwozy lub zbocza, stanowiące jednak w większości ich inicjalną fazę. Ostoja jest szczególnie ważna zwłaszcza ze względu na występowanie tu jednych z lepiej w skali kraju wykształconych muraw kserotermicznych, zwłaszcza ostnicowych z wieloma rzadkimi gatunkami roślin oraz starorzeczy z bogatą florą podwodnych lub nadwodnych makrofitów, zwłaszcza kotewka orzech wodny *Trapa natans*. Istotne znaczenie mają tu również zbiorowiska łągowe, głównie wierzbowe. Spośród wymienionych w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej organizmów stwierdzono tu pachnicę dębową *Osmoderma eremita*, kumaka nizinnego *Bombina bombina*, bobra *Castor fiber* i wydrę *Lutra lutra*. Murawy kserotermiczne rezerwatu zasiedla kilkadziesiąt gatunków ciepło i sucholubnych owadów, kilka gatunków pająków, chrząszczy i pszczół, często posiadających tu jedyne stanowiska w kraju.

Przedmioty ochrony omawianego obszaru Natura 2000 to:

siedliska:

- siedlisko 3150 - starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion*,
- siedlisko 6210 – murawy kserotermiczne (*Festuco-Brometea* i ciepłolubne murawy z *Asplenion septentrionalis*, *Festucion pallentis*) – priorytetowe są tylko murawy z istotnymi stanowiskami storczyków,
- siedlisko 6430 - ziółorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziółorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*),
- siedlisko 9170 - grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*),
- siedlisko 91E0 - łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe,

bezkrzęgowce:

- *Osmoderma eremita* – pachnica dębowa,

płazy:

- *Bombina bombina* – kumak nizinny,

ssaki:

- *Castor fiber* – bóbr europejski,
- *Lutra lutra* – wydra europejska.

Obszar został ustanowiony Decyzją komisji z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2010) 9669)(2011/64/UE).

- **Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Ostoja Jeleniowska PLH260028**

Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Ostoja Jeleniowska PLH260028 znajduje się na terenie powiatów ostrowieckiego, kieleckiego i opatowskiego (w tym na fragmencie gmin Baćkowice i Sadowie w powiecie opatowskim wchodzących w skład EZGDK). Położony jest na terenie mezoregionu Góry Świętokrzuskie. Wyznaczony został w roku 2011. Obecnie posiada on powierzchnię wynoszącą 3589,24 ha. Obszar ten nie posiada planu zadań ochronnych.

Obszar obejmuje fragment drugiego co do wysokości pasma Gór Świętokrzyskich - pasma Jeleniowskiego, będącego przedłużeniem na wschód pasma Łysogórskiego. Ułożone jest ono równoleżnikowo, zbudowane z odpornych na wietrzenie skał kambryjskich, w całości pokryte lasami. W skład obszaru wchodzi wzniesienia: Góra Jeleniowska (535 m n.p.m), Szczytniak (553,7 m n.p.m), i Góra Wesółówka (468,6 m n.p.m). Wierzchowiny mają wyrównane powierzchnie z łagodnymi spadkami.

Charakterystycznym elementem pasma są występujące na zboczach rumowiska piaskowców kwarcytowych, tzw. gołoborza, największe z nich objęte są ochroną rezerwatową. Stoki porozcinane są licznymi dolinkami, w niektórych znajdują się źródła dające początek potokom. Podnóża pokrywa materiał zmyty ze stoków i warstwa lessu. Ostoja zdominowana jest przez lasy bukowo-jodłowe (żyzne i kwaśne buczyny, wyżynne bory jodłowe) rzadziej grądy i łęgi, sporadycznie występują niewielkie płaty łąk ekstensywnie użytkowanych. Na terenie obszaru występują też dobrze wykształcone piargi i gołoborza krzemianowe. Celem ochrony

tego obszaru jest zabezpieczenie naturalnego lasu o charakterze górskim na niżu z obecnością gatunków chronionych i górskich (w przypadku wprowadzenia właściwych sposobów ochrony ekosystemów leśnych jest wysoce prawdopodobne spontaniczne odtworzenie się swoistej lasom naturalnym zoocenozy bezkręgowców, dzięki bezpośredniej bliskości Świętokrzyskiego Parku Narodowego i istnieniu potencjalnych dróg migracji fauny z jego obszaru).

Przedmioty ochrony omawianego obszaru Natura 2000 to:

siedliska:

- siedlisko 6510 – niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*),
- siedlisko 8150 – środkowoeuropejskie wyżynne piargi i gołoborza krzemianowe,
- siedlisko 9110 – kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagenion*),
- siedlisko 9130 - żyzne buczyny (*Dentario glandulosae-Fagenion*, *Galio odorati-Fagenion*),
- siedlisko 9170 - grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*),
- siedlisko 9180 - jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach (*Tilio plathyphyllis-Acerion pseudoplatani*),
- siedlisko 91E0 - łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe,
- siedlisko 91F0 – łągowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (*Ficario-Ulmetum*),
- siedlisko 91P0 - wyżynny jodłowy bór mieszany (*Abietetum polonicum*),

bezkęgowce:

- *Lycaena dispar* – czerwończyk nieparek,

ssaki:

- *Castor fiber* – bóbr europejski,
- *Lutra lutra* – wydra europejska.

Obszar został ustanowiony Decyzją komisji z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na

kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2010) 9669)(2011/64/UE).

- **Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Przełom Wisły w Małopolsce PLH060045**

Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Przełom Wisły w Małopolsce PLH060045 znajduje się na terenie trzech województw: świętokrzyskiego lubelskiego i mazowieckiego. W województwie świętokrzyskim obejmuje on fragment gmin Zawichost w powiecie Sandomierskim oraz Ożarów i Tarłów w powiecie opatowskim. Gminy Zawichost i Ożarów wchodzi w skład EZGDK. Położony jest na terenie mezoregionów Nizina Nadwiślańska, Małopolski Przełom Wisły, Przedgórze Łżeckie, Wzniesienia Urzędowskie, Równina Radomska, Równina Bełżycka, Płaskowyż Nałęczowski. Wyznaczony został w roku 2009. Obecnie posiada on powierzchnię wynoszącą 15 170,88 ha. Obszar ten nie posiada planu zadań ochronnych.

Obszar obejmuje przełomowy odcinek doliny Wisły, od ujścia Sanny powyżej Annapola do miasta Puławy. Dolina Wisły posiada dużą wartość przyrodniczą, ponieważ jest jedną z niewielu dużych rzek w Europie, które zachowały się w stanie względnie naturalnym. W dolinie Wisły występują liczne starorzecza, łachy i zastoiska, piaszczyste wyspy oraz namuliska. Tereny te porastają rozległe zarośla wierzbowe oraz gdzieś tam płaty łągów nadrzecznych. Część koryta rzeki jest obwałowana, a obszar międzywala zajęty jest przez zarośla wierzbowe i łąki. W górnym biegu rzeki występują strome, wapienne i lessowe skarpy wznoszące się nawet do 90 m ponad doliną Wisły. Na stokach tych występują cenne murawy ciepłolubne, zwane murawami kserotermicznymi. Na terenie ostoi stwierdzono 10 rodzajów siedlisk cennych z europejskiego punktu widzenia, które zajmują w sumie 24% powierzchni ostoi. Największą powierzchnię zajmują użytkowane ekstensywnie łąki (11%) oraz lasy łąkowe i nadrzeczne zarośla wierzbowe (4%). Obszar ten obejmuje fragment ostoi ptaków wodno-błotnych o randze europejskiej, ważnej zarówno dla gatunków łąkowych, jak i migrujących. Spośród cennych dla UE gatunków ptaków występują tu: czapla biała *Ardea alba*, czapla nadobna *Egretta garzetta*, bocian czarny *Ciconia nigra*, bielik *Haliaeetus albicilla*, kulon *Burhidus oedicephalus*, mewa czarnogłowa *Ichthyophaga melanocephala* oraz rybitwa wielkodzioba *Hydroprogne caspia*. Ostoja jest również siedliskiem żółwia błotnego

Emys orbicularis oraz kilku cennych dla przyrody europejskiej gatunków ryb m.in. kozy *Cobitis taenia*, różanki *Rhodeus amarusi* piskorza *Misgurnus fossilis*. Dolina Wisły uważana jest za korytarz ekologiczny rangi europejski, który umożliwia przemieszczanie się wielu gatunków zwierząt i roślin.

Przedmioty ochrony omawianego obszaru Natura 2000 to:

siedliska:

- siedlisko 3150 - starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion*,
- siedlisko 3270 - zalewane muliste brzegi rzek z roślinnością *Chenopodion rubri* p.p. i *Bidention* p.p.,
- siedlisko 6120 - ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe (*Koelerion glaucae*),
- siedlisko 6430 - ziółorośla górskie (*Adenostylin alliariae*) i ziółorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*),
- siedlisko 6440 - łąki selernicowe (*Cnidion dubii*),
- siedlisko 6510 - niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*),
- siedlisko 9170 - grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*),
- siedlisko 91E0 - łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe,
- siedlisko 91I0 - dąbrowy ciepłolubne (*Quercetalia pubescenti-petraeae*),

rośliny:

- *Angelica palustris* – starodub łąkowy,
- *Cypripedium calceolus* obuwik pospolity,
- *Thesium ebracteatum* – leniec bezpodkwiatkowy,

bezkrzęgowce:

- *Colias myrmidone* – szlaczkoń szafraniec,
- *Leucorrhinia pectoralis* – zalotka większa,
- *Lycaena dispar* – czerwończyk nieparek,
- *Ophiogomphus cecilia* – trzepla zielona,
- *Phengaris nausithous* – modraszek nausitous,

- *Phengaris teleius* – modraszek telejus,

ryby:

- *Aspius aspius* – boleń,
- *Cobitis taenia* – koza,
- *Misgurnus fossilis* – piskorz,
- *Rhodeus amarus* – różanka,

płazy:

- *Bombina bombina* – kumak nizinny,

gady:

- *Emys orbicularis* – żółw błotny,

ssaki:

- *Barbastella barbastellus* – mopek zachodni,
- *Castor fiber* – bóbr europejski,
- *Lutra lutra* – wydra europejska,
- *Myotis bechsteinii* – nocek Bechsteina,
- *Myotis dasycneme* – nocek łydkowłosy,
- *Myotis myotis* – nocek duży.

Obszar został ustanowiony Decyzją komisji z dnia 12 grudnia 2008 r. przyjmującą na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG drugi zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2008) 8039)(2009/93/WE).

- **Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Małopolski Przełom Wisły PLB140006**

Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Małopolski Przełom Wisły PLB140006 znajduje się na terenie trzech województw: świętokrzyskiego lubelskiego i mazowieckiego. W województwie świętokrzyskim obejmuje on fragment gmin Ożarów i Tartów w powiecie opatowskim. Gmina Ożarów wchodzi w skład EZGDK. Położony jest na terenie mezoregionów Małopolski Przełom Wisły, Przedgórze Iłżeckie, Wzniesienia Urzędowskie, Równina Radomska, Równina Bełżycka.

Wyznaczony został w roku 2004. Obecnie posiada on powierzchnię wynoszącą 6972,78 ha. Obszar ten nie posiada planu zadań ochronnych.

Obszar leży wzdłuż Wisły i charakteryzuje się wysokimi brzegami. Wśród malowniczych meandrów znajdują się liczne wyspy: nagie łąchy piaszczyste lub pokryte roślinnością, wykorzystywane często jako pastwiska. Wody zajmują 32% obszaru. Brzegi rzeki i terasę zalewową zarastają zarośla wiklinowe, łąki i pastwiska (43%), lasy wierzbowo-topolowe (4%), piaszczyste plaże (4%). Teren jest użytkowany rolniczo (17% powierzchni). Obszar jest ostoją ptasią o randze europejskiej ważną dla ptaków wodno-błotnych.

Przedmioty ochrony omawianego obszaru Natura 2000 to:

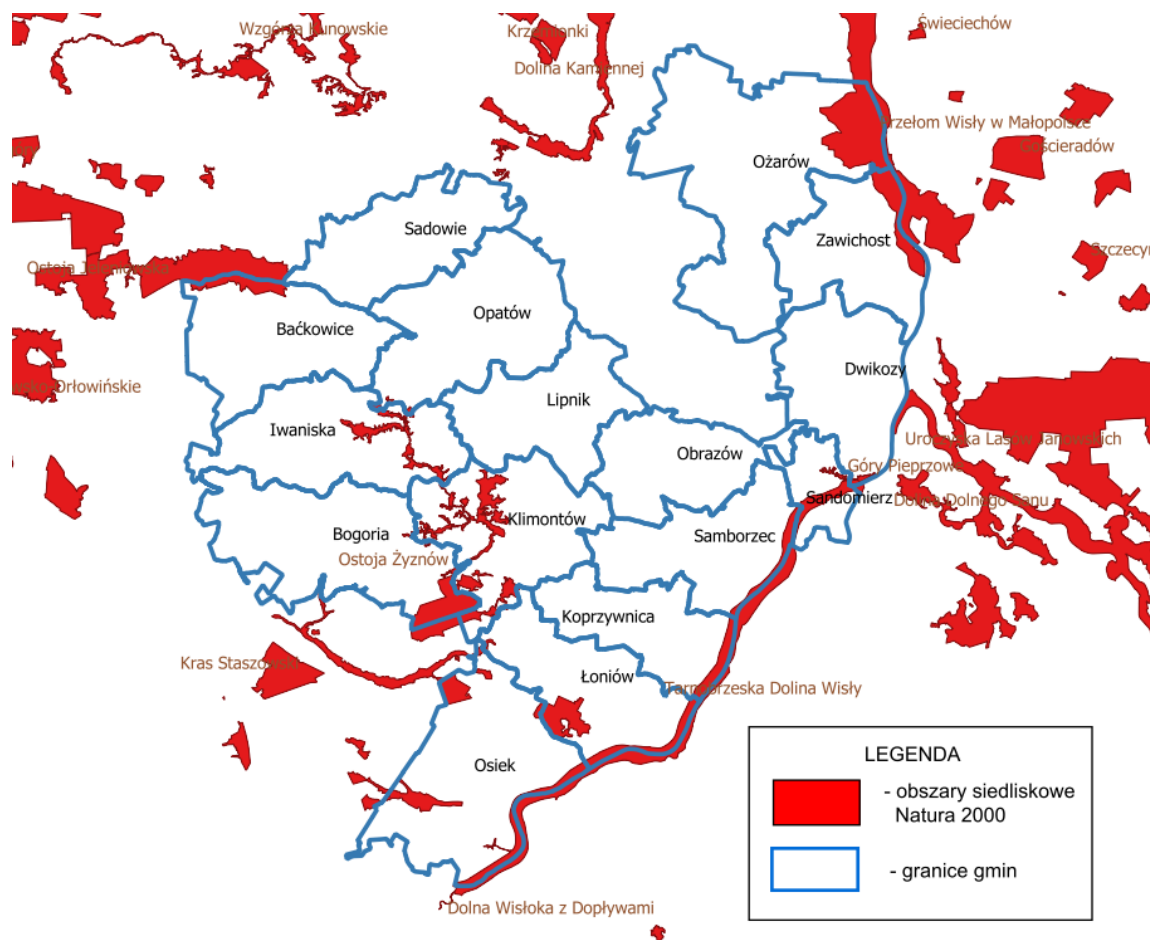
ptaki:

- *Actitis hypoleucos* – brodziec piskliwy,
- *Alcedo atthis* – zimorodek,
- *Anas clypeata* – płaskonos,
- *Charadrius dubius* – sieweczka rzeczna,
- *Charadrius hiaticula* – sieweczka obrożna,
- *Ciconia ciconia* – bocian biały,
- *Ciconia nigra* – bocian czarny,
- *Circus aeruginosus* – błotniak stawowy,
- *Crex crex* – derkacz,
- *Dendrocopos syriacus* – dzięcioł białoszyi,
- *Haematopus ostralegus* – ostrygojad,
- *Lanius collurio* – gąsiorek,
- *Larus canus* – mewa siwa,
- *Larus melanocephalus* – mewa czarnogłowa,
- *Larus ridibundus* – mewa śmieszka,
- *Limosa limosa* – rycyk,
- *Mergus merganser* – nurogęś,
- *Philomachus pungax* – batalion,
- *Recurvirostra avosetta* – szablodziób,
- *Sterna albifrons* – rybitwa białoczarna,
- *Sterna hirundo* – rybitwa rzeczna,

- *Sylvia nisoria* – jarzębatka,
- *Tringa totanus* – krwawodziób.

Obszar został ustanowiony Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz.U. 2004 nr 229 poz. 2313).

Obowiązującą podstawą prawną dla omawianej formy ochrony przyrody jest Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz.U. 2011, Nr 25 poz. 133).

Rys. 14 Lokalizacja obszarów siedliskowych Natura 2000 na tle granic gmin wchodzących w skład EZGDK (źródło: opracowanie własne na podstawie danych RDOŚ Kielce)

Rys. 15 Lokalizacja obszarów ptasich Natura 2000 na tle granic gmin wchodzących w skład EZGDK (źródło: opracowanie własne na podstawie danych RDOŚ Kielce)

STANOWISKA DOKUMENTACYJNE

- **zespół utworów geologicznych**

Stanowisko to znajduje się na terenie gminy Opatów w powiecie opatowskim. Położone jest w mezoregionie Wyżyna Sandomierska. Utworzone zostało w roku 2000.

Rodzaj stanowiska: formacja geologiczna. Charakterystyka geologiczna: Zespół utworów geologicznych obejmuje odsłonięcie trzeciorzędowe detrytycznych wapieni oraz powierzchnię wokół odsłonięcia wyznaczoną przez promień długości 2,5 m; odsłonięcie łupków kambryjskich o długości 15 m w skarpie drogi prowadzącej

do Źródła "Wincentego Kadłubka"; stożek martwicowy przy ujściu wód źródłanych do głównego koryta potoku.

Celem jest ochrona ważnego pod względem naukowym i dydaktycznym miejsca występowania formacji geologicznych

Podstawę prawną utworzenia rezerwatu stanowi Rozporządzenie Nr 196/2000 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 16 października 2000 r. w sprawie uznania za stanowisko dokumentacyjne (Dz. Urz. z 2000 r. Nr 60, poz. 529).

Najbardziej aktualnym aktem prawnym dotyczącym omawianego stanowiska jest Rozporządzenie Nr 17/2002 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie uznania za stanowiska dokumentacyjne (Dz. Urz. z 2002 r. Nr 23, poz. 289).

Rys. 16 Lokalizacja stanowisk dokumentacyjnych na tle granic gmin wchodzących w skład EZGDK (źródło: opracowanie własne na podstawie danych RDOŚ Kielce)

UŻYTKI EKOLOGICZNE

- **użytek ekologiczny bez nazwy w gminie Iwaniska**

Użytek ten znajduje się na terenie gminy Iwaniska w powiecie opatowskim na terenie działek nr 1442, 1443, 1444, 1446, 1447 w miejscowości Iwaniska. Położony jest w mezoregionie Góry Świętokrzyskie. Utworzony został w roku 2008. Zajmuje on powierzchnię 1,78 ha. Celem jest ochrona stanowiska roślin gatunków chronionych - głównie storczyków.

Podstawę prawną utworzenia użytku ekologicznego stanowi Rozporządzenie Wojewody Świętokrzyskiego Nr 2/2008 z dnia 11 marca 2008 r. w sprawie uznania za użytek ekologiczny (Dz. Urz. Woj. Świąt. Nr 48, poz. 706).

- **użytek ekologiczny bez nazwy w gminie Dwikozy**

Użytek ten znajduje się na terenie gminy Dwikozy w powiecie sandomierskim na terenie działki nr 250 w miejscowości Góry Wysokie. Położony jest w mezoregionie Wyżyna Sandomierska. Utworzony został w roku 1996. Zajmuje on powierzchnię 1,71 ha. Wartości przyrodnicze użytku to stanowisko muraw kserotermicznych i wąwóz z odsłonięciem profilu geologicznego.

Podstawę prawną utworzenia użytku ekologicznego stanowi Zarządzenie nr 10 Wojewody Tarnobrzskiego z dnia 26 marca 1996 r. w sprawie uznania za użytek ekologiczny (Dz. Urz. Woj. Tarnobrzskiego Nr 5 poz. 65).

- **użytek ekologiczny Panieńska Góra**

Użytek ten znajduje się na terenie gminy Dwikozy w powiecie sandomierskim na terenie działek nr 1344/2, 1354/1 w miejscowości Słupcza. Położony jest w mezoregionie Wyżyna Sandomierska. Utworzony został w roku 1996. Zajmuje on powierzchnię 0,23 ha. Wartości przyrodnicze użytku to stanowisko murawy kserotermicznej o charakterze stepu ostnicowego.

Podstawę prawną utworzenia użytku ekologicznego stanowi Rozporządzenie nr 9 Wojewody Tarnobrzskiego z dn. 25 marca 1996 r. w sprawie uznania za użytek ekologiczny (Dz. Urz. Woj. Tarnobrzskiego Nr 5 poz.64).

- **użytek ekologiczny Kamień Plebański**

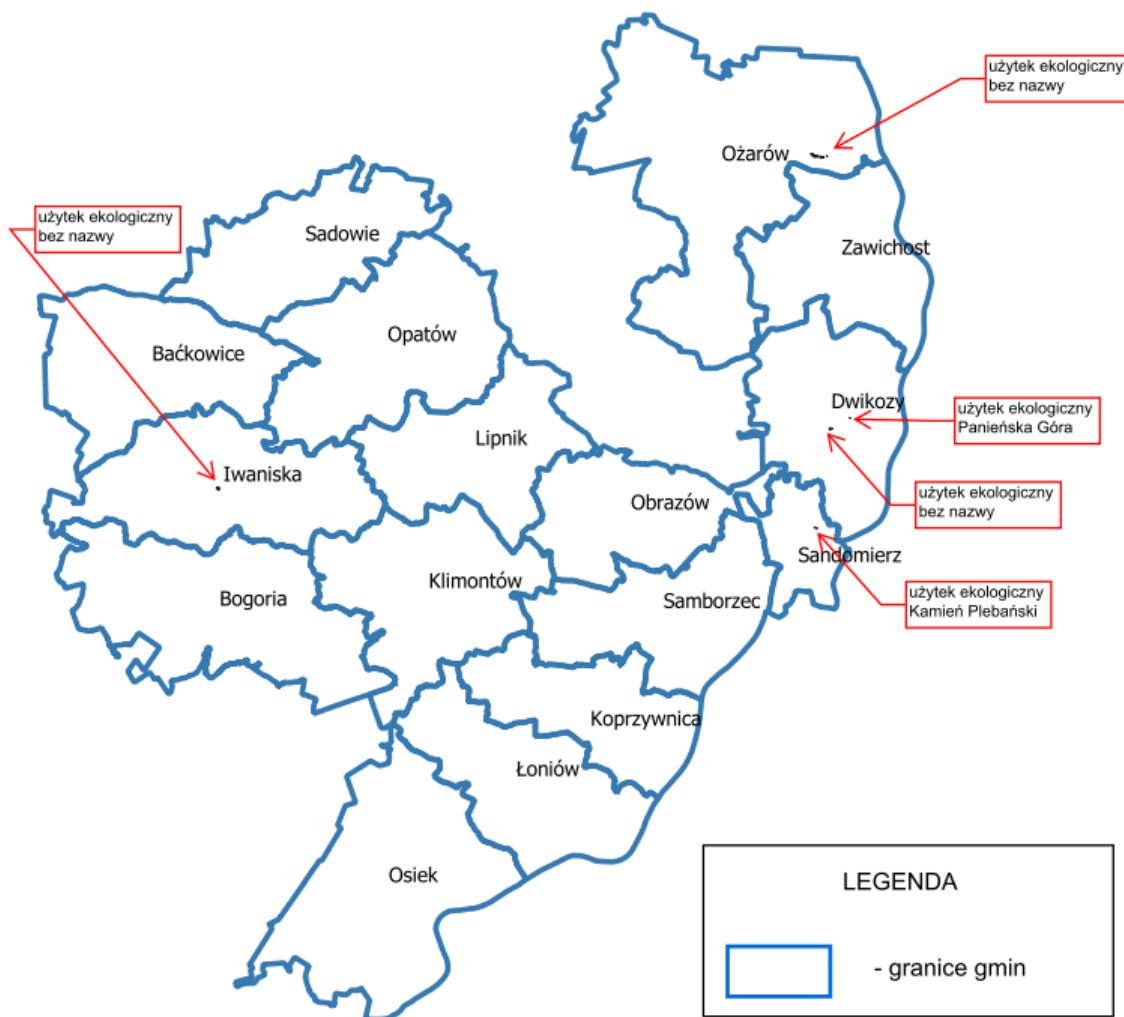
Użytek ten znajduje się na terenie gminy Sandomierz w powiecie sandomierskim w miejscowości Sandomierz. Położony jest w mezoregionach Wyżyna Sandomierska i Nizina Nadwiślańska. Utworzony został w roku 1996. Zajmuje on powierzchnię 0,65 ha. Wartości przyrodnicze użytku to stanowisko murawy kserotermicznej o charakterze stepu ostnicowego.

Podstawę prawną utworzenia użytku ekologicznego stanowi Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Tarnobrzeskiego z dnia 27 marca 1996 r. w sprawie uznania za użytek ekologiczny (Dz. Urz. Woj. Tarnobrzeskiego Nr 5 poz. 66).

- **użytek ekologiczny bez nazwy w gminie Ożarów**

Użytek ten znajduje się na terenie gminy Ożarów w powiecie opatowskim w miejscowości Dębno na terenie oddziału leśnego 236 obręb Ćmielów Nadleśnictwo Ostrowiec Świętokrzyski. Położony jest w mezoregionie Przedgórze Iłżeckie. Utworzony został w roku 1998. Zajmuje on powierzchnię 1,97 ha. Wartości przyrodnicze użytku to zbocze wąwozu porośnięte roślinnością krzewiasta z niewielką domieszka drzew.

Podstawę prawną utworzenia użytku ekologicznego stanowi Rozporządzenie Wojewody Tarnobrzeskiego z dnia 7 grudnia 1998 r. w sprawie uznania za użytek ekologiczny (Dz. Urz. Woj. Tarnobrzeskiego Nr 28 poz. 293). Obowiązującą podstawą prawną dla omawianej formy ochrony przyrody jest Rozporządzenie Wojewody Świętokrzyskiego Nr 19/2002 z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne (Dz. Urz. z 2002 r. Nr 23, poz. 291).

Rys. 17 Lokalizacja użytków ekologicznych na tle granic gmin wchodzących w skład EZGDK (źródło: opracowanie własne na podstawie danych RDOŚ Kielce)

ZESPOŁY PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWE

- **Dębina nad Zimną Wodą**

Zespół ten znajduje się na terenie gminy Łoniów w powiecie sandomierskim w miejscowości Zawidza. Położony jest w mezoregionach Niecka Połaniecka i Nizina Nadwiślańska. Utworzony został w roku 2002. Zajmuje on powierzchnię 2,31 ha. Wartością przyrodniczą zespołu jest obszar z występującym zbiorowiskiem olszowo-dębowym oraz okazy starych dębów w wieku ok. 200 lat.

Podstawę prawną utworzenia użytku ekologicznego stanowi Rozporządzenie nr 16/2002 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 18 lutego 2002 w sprawie uznania za zespoły przyrodniczo-krajobrazowe (Dz. Urz. Woj. Święt. Nr 23, poz. 288).

Rys. 18 Lokalizacja zespołów przyrodniczo-krajobrazowych na tle granic gmin wchodzących w skład EZGDK (źródło: opracowanie własne na podstawie danych RDOŚ Kielce)

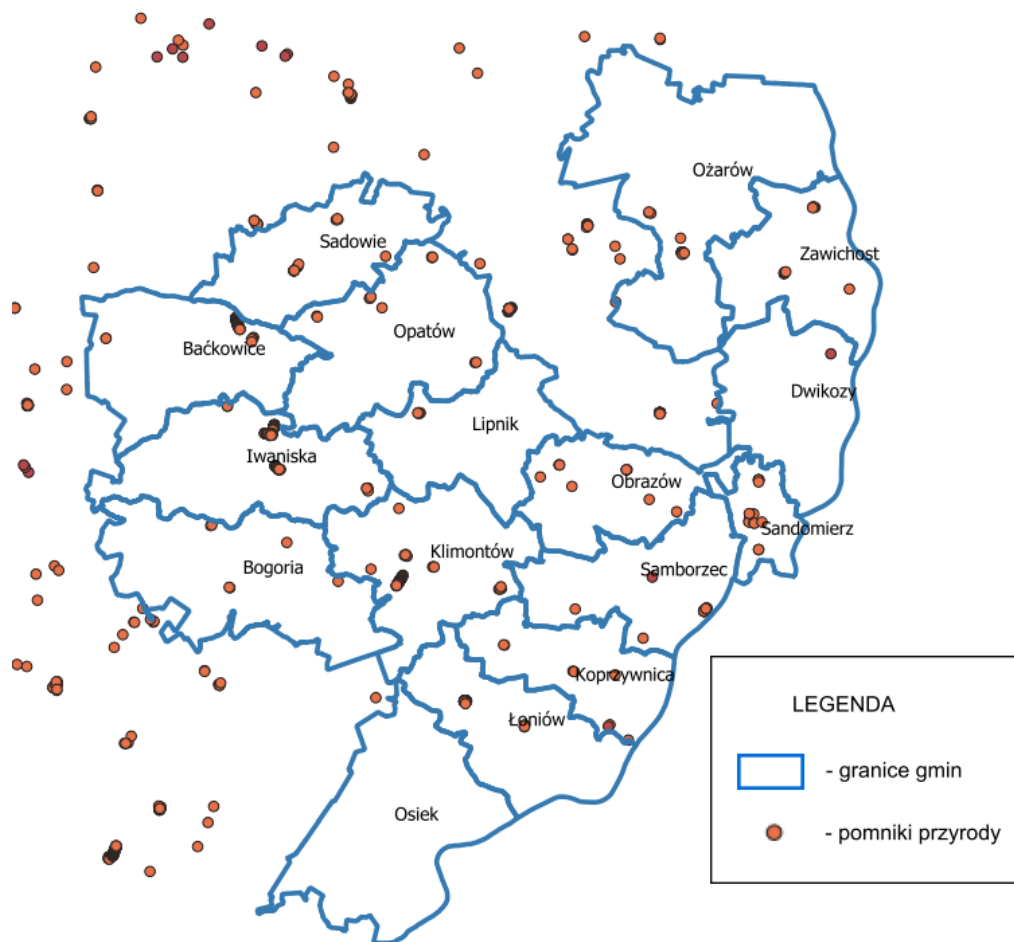
Pomniki przyrody:

Na terenie Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki znajdują się 142 pomniki przyrody. Wśród nich dominują pomnikowe drzewa i aleje drzew.

Tab. 9 Liczba pomników przyrody w poszczególnych gminach wchodzących w skład EZGDK
(Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GDOŚ)

Gmina	Liczba pomników	Gmina	Liczba pomników
Sadowie	10	Obrazów	8
Baćkowice	7	Dwikozy	1
Opatów	11	Sandomierz	13
Iwaniska	27	Samborzec	9
Bogoria	6	Koprzywnica	6
Lipnik	4	Łoniów	5
Klimontów	14	Osiek	0
Zawichost	9	Ożarów	12

Poniżej przedstawiono mapę obrazującą lokalizację pomników przyrody na tle granic gmin związku.

Uwaga: ze względu na dużą skalę mapy oraz znaczne zagęszczenie danych, lokalizacje niektórych pomników przyrody mogą się pokrywać

Rys. 19 Lokalizacja pomników przyrody na tle granic gmin wchodzących w skład EZGDK
(źródło: opracowanie własne na podstawie danych RDOŚ Kielce)

KORYTARZE EKOLOGICZNE

Po omówieniu powierzchniowych form ochrony przyrody warto również wspomnieć o korytarzach ekologicznych. Nie są to obszary objęte oficjalnie formą ochrony, jednak ze względu na swoją rolę są bardzo cenne przyrodniczo.

Korytarze ekologiczne to tereny leśne, zakrzaczone i podmokłe z naturalną roślinnością o przebiegu liniowym (pasowym), położone pomiędzy płatami obszarów siedliskowych. Korytarze zapewniają zwierzętom odpowiednie warunki do przemieszczania się – dają możliwość schronienia i dostęp do pokarmu. Są niezwykle ważne ze względu na fragmentację środowiska (podział siedliska na małe, odizolowane od siebie płaty) wskutek działalności człowieka i przekształcenia powierzchni ziemi.

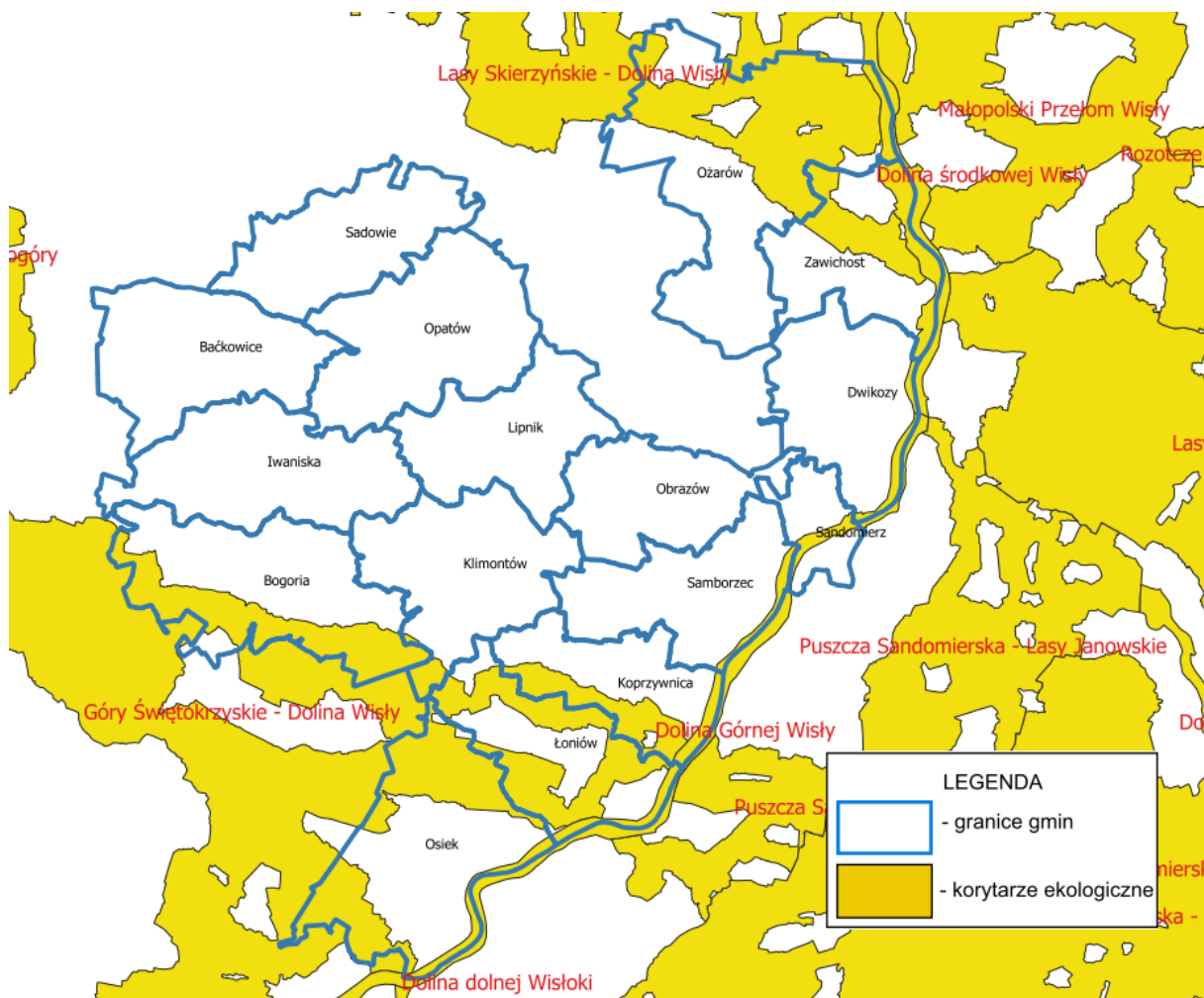
Umożliwiają one przemieszczanie się organizmów oraz ich wzajemne kontakty. Są to np. doliny rzeczne, pasma górskie, prądy rzeczne.

Szerokość korytarza migracyjnego jest uzależnione od wymagań konkretnego gatunku. Korytarze ekologiczne dla prawidłowego funkcjonowania muszą być pozbawione barier ekologicznych; obecność barier utrudnia lub całkowicie hamuje przemieszczanie się gatunków, którym korytarz powinien służyć.

Przez teren Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki przebiegają cztery korytarze ekologiczne:

- Góry Świętokrzyskie – Dolina Wisły,
- Dolina Górnej Wisły,
- Dolina Środkowej Wisły,
- Lasy Skierzyńskie – Dolina Wisły.

Przebieg korytarzy ekologicznych na tle EZGDK przedstawiono na poniższej mapie

Rys. 20 Przebieg korytarzy ekologicznych na tle granic gmin wchodzących w skład EZGDK (źródło: opracowanie własne na podstawie danych RDOŚ Kielce)

6.3.2. Zagrożenia

Główne zagrożenia dla omówionych form ochrony przyrody to:

- zmiana stosunków wodnych,
- zanieczyszczenie wód,
- presja urbanistyczna,
- zmiany sukcesyjne,
- eksploatacja surowców,
- niewłaściwa gospodarka leśna,
- chemizacja rolnictwa,

- niekontrolowane pozyskiwanie drewna.

6.3.3. Cele i kierunki działań

Cel do roku 2029

- **Ochrona i wzrost różnorodności biologicznej i krajobrazowej**

Kierunki działań

Tab. 10 Kierunki działań

Rodzaje zadań	Jednostka odpowiedzialna
Utrzymanie różnorodności siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków	JST, Lasy Państwowe, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Kielcach
Współdział przy opracowywaniu planów ochronnych dla obszarów Natura 2000	JST, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Kielcach, Przedsiębiorcy, Organizacje pożytku publicznego, Zespół Świętokrzyskich i Nadnidziańskich Parków Krajobrazowych,
Współdział w tworzeniu nowych obszarów i obiektów prawnie chronionych	JST, Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Kielcach, Marszałek Województwa, Wojewoda
Wzmacnianie roli opracowań ekofizjograficznych przy uzgadnianiu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w gminach	JST
Właściwy rozwój i obsługa ruchu turystycznego	JST
Kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec przyrody poprzez prowadzenie szkoleń i edukacji (formalnej i nieformalnej) w zakresie ochrony przyrody i różnorodności biologicznej, promowanie istniejących form ochrony przyrody i miejsc cennych przyrodniczo, w tym tworzenie ścieżek przyrodniczo - dydaktycznych	JST, Placówki oświatowe, Organizacje pozarządowe
Kontrola przestrzegania przepisów o ochronie przyrody w trakcie gospodarczego wykorzystywania zasobów przyrody	JST, Lasy Państwowe, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Kielcach

6.3.4. Analiza SWOT

Tab. 11 Analiza SWOT

Ochrona przyrody	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> Istnienie form ochrony przyrody; Prowadzenie nasadzeń drzew, krzewów i kwiatów . 	<ul style="list-style-type: none"> Wzrost ruchu turystycznego; Wzrost presji wywierana przez człowieka na obszary chronione, związanej z postępującą urbanizacją.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> Wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa; Wzrost powierzchni terenów zielonych; Uwzględnianie obszarów chronionych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego; 	<ul style="list-style-type: none"> Zmiany stosunków wodnych; Zanieczyszczenie wód; Zmiany sukcesyjne; Wzrost presji człowieka na środowisko, zarówno przez wzmożony ruch turystyczny jak i presję urbanistyczną; Eksploatacja surowców; Fragmentacja siedlisk ekologicznych spowodowana urbanizacją terenów; Niewłaściwa gospodarka leśna; Chemizacja rolnictwa; Niekontrolowane pozyskiwanie drewna; Przekształcenia siedlisk przyrodniczych w związku ze zmianami klimatycznymi.

6.4. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

6.4.1. Stan aktualny

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego z 2020 roku, na terenie gmin wchodzących w skład Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki ogólna powierzchnia lasów wynosiła 20 830,05 ha, w tym lasów publicznych 11 942,93 ha i lasów prywatnych 8887,12 ha. Powierzchnię lasów z podziałem na poszczególne gminy wchodzące w skład związku gmin przedstawiono w tabeli poniżej.

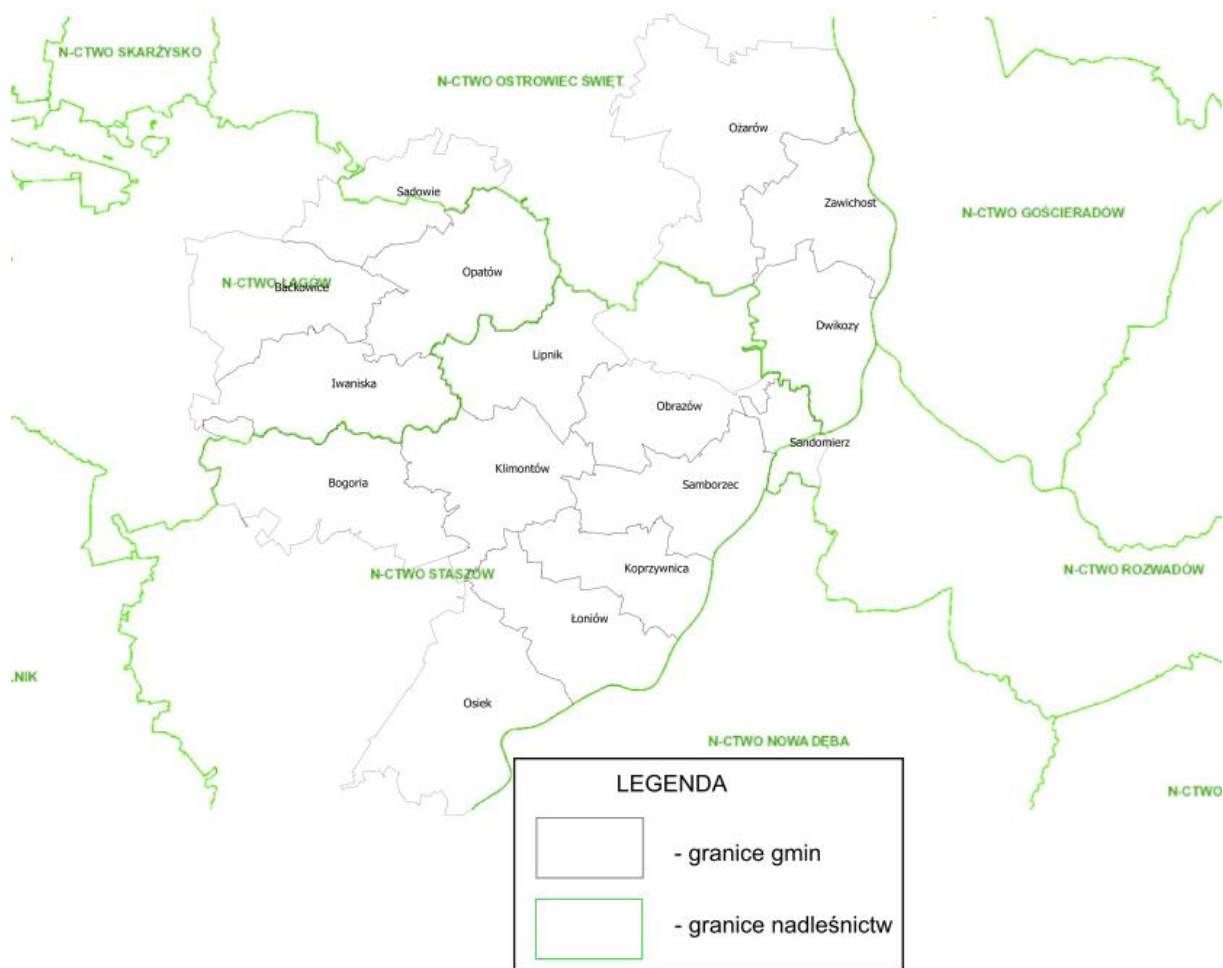
Tab. 12 Dane o leśnictwie w gminach wchodzących w skład Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki (stan na 2020 r.)

L.p.	Gmina	Pow. lasów ogółem [ha]	W tym lasy publiczne [ha]	W tym lasy prywatne [ha]	Lesistość [%]
1	Baćkowice	2136,81	2002,13	134,68	21,7
2	Bogoria	3160,11	2050,11	1110,00	25,3
3	Dwikozy	392,06	92,64	299,42	4,6
4	Iwaniska	1978,82	1124,71	854,11	18,6
5	Klimontów	1018,97	644,51	374,46	10,1
6	Koprzywnica	638,14	19,25	618,89	9,2
7	Lipnik	320,98	201,46	119,52	3,9
8	Łoniów	1646,16	1087,10	559,06	18,7
9	Obrazów	170,67	122,99	47,68	2,4
10	Opatów	249,59	144,19	105,40	2,2
11	Osiek	3882,3	2732,30	1150,0	29,5
12	Ożarów	3725,99	1293,02	2432,97	20,2
13	Sadowie	709,05	11,08	697,97	8,7
14	Samborzec	78,63	35,69	42,94	0,9
15	Sandomierz	0,00	0,00	0,00	0,0
16	Zawichost	721,77	381,75	340,02	8,9
17	łącznie	20 830,05	11 942,93	8 887,12	-

Wszystkie gminy wchodzące w skład Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki cechują się lesistością poniżej średniej krajowej, która według GUS za 2019 r. wynosiła 29,6%.

Lasy na terenie gmin wchodzących w skład związku podlegają prawie w całości Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Radomiu (nadleśnictwa: Łagów, Ostrowiec Świętokrzyski, Staszów) oraz w niewielkiej części (prawobrzeżna część Sandomierza) Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Lublinie (nadleśnictwo Rozwadów). Poniżej przedstawiono mapę poglądową prezentującą położenie gmin wchodzących w skład EZDGK na tle nadleśnictw oraz lasów.

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata
2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Rys. 21 Mapa pogłówna z lokalizacją nadleśnictw na tle granic gmin wchodzących w skład związku gmin
(źródło opracowanie własne na podstawie <http://www.lasy.gov.pl>)

Rys. 22 Mapa poglądowa z lokalizacją lasów na tle granic gmin wchodzących w skład związku gmin (źródło opracowanie własne na podstawie <http://www.lasy.gov.pl>)

6.4.2. Zagrożenia

Główne zagrożenia dla lasów położonych na terenie Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki, to:

- czynniki atmosferyczne w postaci anomalii pogodowych, np. długotrwałych suszy, silnych wiatrów, itp.,
- pogorszenie właściwości gleby warunkujących jakość siedliska, np. silne wahania wilgotności, zmniejszenie żyzności gleby,
- gradacje szkodników owadzych (np. foliofagów): pierwotne i wtórne,
- grzybowe infekcje organów roślin: liści, pędów, pni, korzeni,
- zbyt duża liczba roślinożernych ssaków, np. saren, gryzoni,

- zanieczyszczenia powietrza, które swoje źródła mają w takich sektorach gospodarki jak: energetyka, gospodarka komunalna, transport,
- zanieczyszczenie wód i gleb na skutek działalności człowieka w sferze przemysłowej, gospodarki komunalnej czy rolnictwa,
- silne przekształcenie lub degradacja powierzchni ziemi, np. na skutek działalności górniczej,
- pożary lasów (w tym także wielkoobszarowe pożary lasów),
- szkody leśne powstałe na skutek kłusownictwa i kradzieży, nadmiernego wykorzystania przestrzeni leśnej do celów rekreacyjnych,
- niewłaściwie prowadzona gospodarka leśna, np. schematyczne postępowanie, nadmierne użytkowanie, zaniechanie pielęgnacji.

6.4.3. Cel i kierunki działań

Cel do roku 2029

- **Prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej**

Kierunki działań

Tab. 13 Kierunki działań

Rodzaje zadań	Jednostka odpowiedzialna
Realizacja gospodarki leśnej na terenie gmin w oparciu o uproszczone plany urządzenia lasów oraz inwentaryzację stanu lasu	JST, Lasy Państwowe, Starosta opatowski, staszowski, sandomierski (w przypadku lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa)
Bieżąca obserwacja środowiska leśnego w celu przeciwdziałania zagrożeniom ze strony czynników abiotycznych (pożary) i biotycznych (choroby drzew, działalność szkodników)	JST, Lasy Państwowe
Zapewnienie właściwego nadzoru nad lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa	Właściciele nieruchomości,
Podnoszenie świadomości i wzbogacanie wiedzy ekologicznej społeczeństwa w zakresie leśnictwa, w tym właścicieli lasów w zakresie racjonalnego użytkowania zasobów leśnych w ramach nadzoru nad gospodarką leśną	JST, Lasy Państwowe, Placówki oświatowe, Organizacje pozarządowe

6.4.4. Analiza SWOT

Tab. 14 Analiza SWOT

Ochrona przyrody	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> Istnienie form ochrony przyrody; Prowadzenie nasadzeń drzew, krzewów. 	<ul style="list-style-type: none"> Wzrost ruchu turystycznego; Wzrost presji wywierana przez człowieka na obszary leśne, związanej z postępującą urbanizacją.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> Wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa; Wzrost powierzchni terenów leśnych; Uwzględnianie obszarów leśnych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. 	<ul style="list-style-type: none"> Niewłaściwa gospodarka leśna, np. schematyczne postępowanie, nadmierne użytkowanie, zaniechanie pielęgnacji. Niekontrolowane pozyskiwanie drewna; Czynniki atmosferyczne w postaci anomalii pogodowych, np. długotrwałych suszy, silnych wiatrów, itp.; Pogorszenie właściwości gleby warunkujących jakość siedliska, np. silne wahania wilgotności, zmniejszenie żyzności gleby; Gradacje szkodników owadzych (np. foliofagów): pierwotne i wtórne; Grzybowe infekcje organów roślin: liści, pędów, pni, korzeni; Zbyt duża liczba roślinożernych ssaków, np. saren, gryzoni; Zanieczyszczenia powietrza, które swoje źródła mają w takich sektorach gospodarki jak: energetyka, gospodarka komunalna, transport; Zanieczyszczenie wód i gleb na skutek działalności człowieka w sferze przemysłowej, gospodarki komunalnej czy rolnictwa; Silne przekształcenie lub degradacja powierzchni ziemi, np. na skutek działalności górniczej; Pożary lasów (w tym także wielkoobszarowe pożary lasów); Szkody leśne powstałe na skutek kłusownictwa i kradzieży, nadmiernego wykorzystania przestrzeni leśnej do celów rekreacyjnych.

6.5. Ochrona zasobów wód powierzchniowych i podziemnych oraz ochrona przed powodzią

6.5.1. Stan aktualny

WODY POWIERZCHNIOWE

Obszar Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki położony jest w całości w dorzeczu Wisły, za wyjątkiem prawobrzeżnej części Sandomierza, na lewym brzegu Wisły.

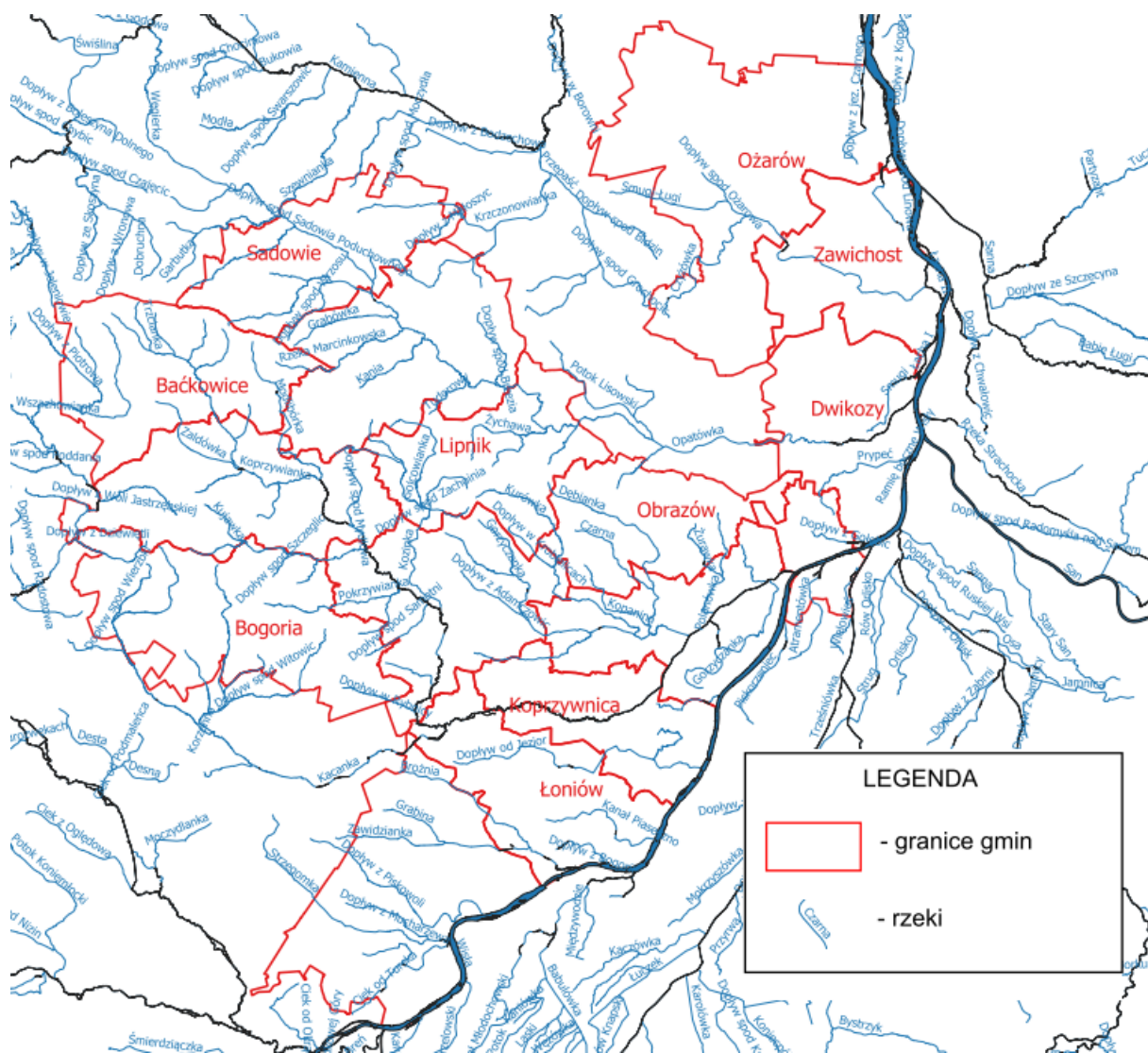
Największa część terenu EZGDK odwadniana jest przez rzekę Koprzywiankę i jej dopływy. Inne zlewnie znajdujące się na terenie Związku, to zlewnie Opatówki, Czarnej Staszowskiej, Kamiennej, Trześniówki i innych mniejszych cieków. Odwadniają one z reguły skrajne fragmenty EZGDK. W przypadku gmin Ożarów i Zawichost, całość ich terenu położona jest poza zlewnią rzeki Koprzywianki.

Główną rzeką Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki jest rzeka Koprzywianka. Jest to lewostronny dopływ Wisły o długości ok. 71,83 km. Źródła znajdują się w Górach Świętokrzyskich, na wysokości ok. 380 m n.p.m., na południowym stoku Szczytniaka w Paśmie Jeleniowskim. Uchodzi do Wisły na terenie miasta Sandomierza, na wysokości ok. 141,9 m n.p.m.

Koprzywianka to najdłuższa z rzek płynących przez Wyżynę Sandomierską oraz rzeką posiadającą największe dorzecze – powierzchnia dorzecza wynosi 707,4 km². Środkowy i górny odcinek rzeki mają charakter wyżynny, natomiast ujściowy, długości około 14 km - nizinny. Dorzecze Koprzywianki leży na obszarze południowo-wschodniego fragmentu Wyżyny Kieleckiej (Góry Świętokrzyskie, Pogórze Szydłowskie, Wyżyna Sandomierska), wschodniej części Niecki Nidziańskiej (Niecka Połaniecka) oraz północno-wschodniej części Kotliny Sandomierskiej (Nizina Nadwiślańska). Od miasta Koprzywnica rzeka płynie sztucznym korytem, wykorzystując dolny bieg Gorzyczanki i Wiselki, natomiast od miejscowości Sońniczany do ujścia jest obwałowana.

Sieć rzeczna EZGDK jest równomierna i dobrze rozwinięta. Najmniejsza ilość cieków znajduje się w północnej części gminy Dwikozy, północnej części gminy Ożarów i gminie Zawichost.

W ogólnej ocenie sieć rzeczna na omawianym terenie jest dobrze i w miarę równomiernie rozwinięta, jedynie północna część gminy Dwikozy charakteryzuje się niewielkimi zasobami wody płynącej. Na podstawie danych KZGW możemy stwierdzić że w granicach gmin wchodzących w skład EZGDK zlokalizowane są ciek wodne w liczbie ok 99. Poniżej prezentujemy dane obrazujące stan ilościowy i rozmieszczenie wód płynących.

Rys. 23 Lokalizacja największych rzek przepływających przez gminy wchodzące w skład Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki (źródło: opracowanie własne na podstawie danych z mapy.geoportal.gov.pl)

**Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata
2022-2026 z perspektywą do roku 2029**

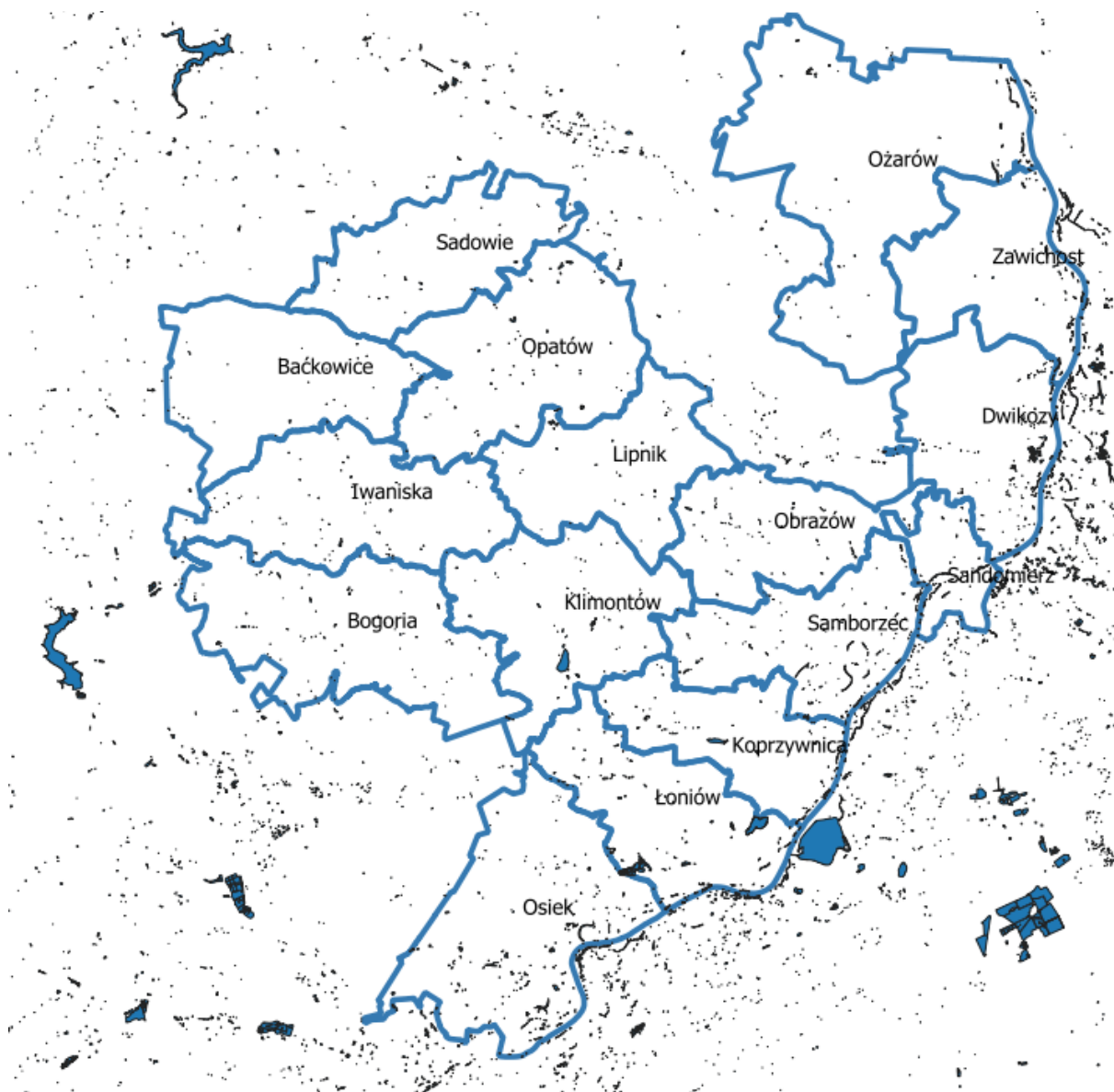
Tab. 15 Wykaz cieków znajdujących się w gminach wchodzących w skład Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki (Źródło:KZGW)

L.p.	Nazwa ciek	L.p.	Nazwa ciek	L.p.	Nazwa ciek	L.p.	Nazwa ciek	L.p.	Nazwa ciek
1	Dopływ z Borku Klimontowskiego	22	Grabina	43	Dopływ ze Świążyc	64	Dopływ spod Samotni	85	Polanówka
2	Dopływ spod Sadowia	23	Dopływ spod Zachoinia	44	Dopływ spod Wierzbki	65	Żychawa	86	Korzenna
3	Dębiana	24	Struga A	45	Dopływ spod Wrzосу	66	Strzegomka	87	Dopływ spod Witowic
4	Ramię boczne Wisły	25	Wszachowianka	46	Grabówka	67	Gorzyczanka	88	Dopływ spod Rzuchowa
5	Dopływ w Krobielicach	26	Łacha I	47	Wielowieś	68	Dopływ ze Stanisławowa	89	Ciek od Zajezierza
6	Dopływ z Kędziorki	27	Ciek od Turska	48	Dopływ z Piotrowa	69	Dopływ spod Sadowia Poduchownego	90	Dopływ spod Domaradzic
7	Lipowa	28	Łęg	49	Kujawka	70	Dopływ z Małoszyc	91	Zaldówka
8	Pokrzywianka	29	Dopływ w Rybnicy	50	Dopływ w Żernikach	71	Dopływ spod Antoniowa	92	Prypeć
9	Kania	30	Zawidzianka	51	Trzcianka	72	Potok Komorniański	93	Dopływ z Bogorii
10	Kopanina	31	Opatówka	52	Dopływ z Gołębic	73	Kozinka	94	Dopływ z Lipnika
11	Dopływ w Łaziskach	32	Łagowianka	53	Dopływ z wąwozu Łączki	74	Andruszowianka	95	Dopływ z Rosołówki
12	Piórkówka	33	Dopływ w Nawodzicach	54	Smugi	75	Dopływ z Ujazdu	96	Dopływ spod Brzezia
13	Kacanka	34	Dopływ z Mucharzewa	55	Dopływ spod Pełczyc	76	Czarna	97	Czyżówka
14	Dopływ spod Mydlowa	35	San	56	Atramentówka	77	Dopływ z Kolonii Trzcianka	98	Łacha II
15	Krzczonowianka	36	Dopływ spod Szczeglic	57	Dopływ z Adamczowic	78	Wisła	99	Smugi-Ługi
16	Dopływ spod Błonia	37	Gorzyczanka	58	Dopływ w Wojnowicach	79	Dopływ z Podlesia	100	Dopływ spod Ożarowa
17	Rzeka Strachocka	38	Rzeka Marcinkowska	59	Tudorowy	80	Koprzywianka	101	Dopływ spod Linowa
18	Dopływ z Piskowoli	39	Potok Lisowski	60	Żurawka	81	Dopływ w Iwaniskach	102	Dopływ z Jez. Czarnego
19	Dopływ z Łopatna	40	Modlibórka	61	Gojcowianka	82	Broźnia		
20	Kurówka	41	Dopływ spod Niemienic	62	Dopływ z Woli Jastrzębskiej	83	Dopływ z Rosoch		
21	Dopływ z Dziewiętli	42	Dopływ od Jezior	63	Kanał Piaseczno	84	Szewnianka		

Rzeki znajdujące się na terenie Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki cechują się wiosennymi wezbrzeniami i letnimi niżówkami. Większa część terenu EZGDK znajduje się pod jurysdykcją Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie. Północna część gmin Sadowie, Opatów,

Baćkowice, Ożarów i Zawichost znajdują się na terenie Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie.

Teren Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki pozbawiony jest większych kompleksów wód stojących i większych zbiorników wodnych w ogóle. Zasoby wód powierzchniowych stojących są niewielkie. Największe zbiorniki wody zlokalizowane na terenie EZGDK to: zbiornik Zakarczmie i Jezioro Bogoryjskie zlokalizowane na terenie gminy Samborzec, zbiornik po zlikwidowanej kopalni siarki „Piaseczno”, zbiornik Łacha w gminie Łoniów, jezioro Osieckie w gminie Osiek. Największy kompleks wód stojących stanowią tereny poeksploatacyjne byłej Kopalni Siarki „Piaseczno” zlokalizowane na obszarze Gmin Łoniów i Koprzywnica w powiecie sandomierskim. Mają one powierzchnię ok. 200 ha i znajdują się ok. 1,5 km od brzegu Wisły. Podczas eksploatacji wyrobiska, teren ten był odwadniany, przez co powstał duży lej depresji. Spowodowało to osuszenie terenów podmokłych, które zaczęły być użytkowane jako sady owocowe. Po zakończeniu eksploatacji wyrobisko napełniło się wodą. Najwięcej wód powierzchniowych stojących znajduje się w południowej części Związku Gmin.

Rys. 24 Lokalizacja zbiorników wody stojącej na tle gmin wchodzących w skład Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki (źródło: opracowanie własne na podstawie danych z mapy.geoportal.gov.pl)

WODY PODZIEMNE

Budowa geologiczna terenu Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki jest mocno zróżnicowana. Powoduje to również znaczne zróżnicowanie zasobów wód podziemnych. Obszary o dużej zasobności w wodę i bogatych pokładach wodonośnych sąsiadują z obszarami prawie pozbawionymi wód podziemnych.

Na terenie Związku Gmin znajdują się trzy podstawowe strefy hydrostrukturalne:

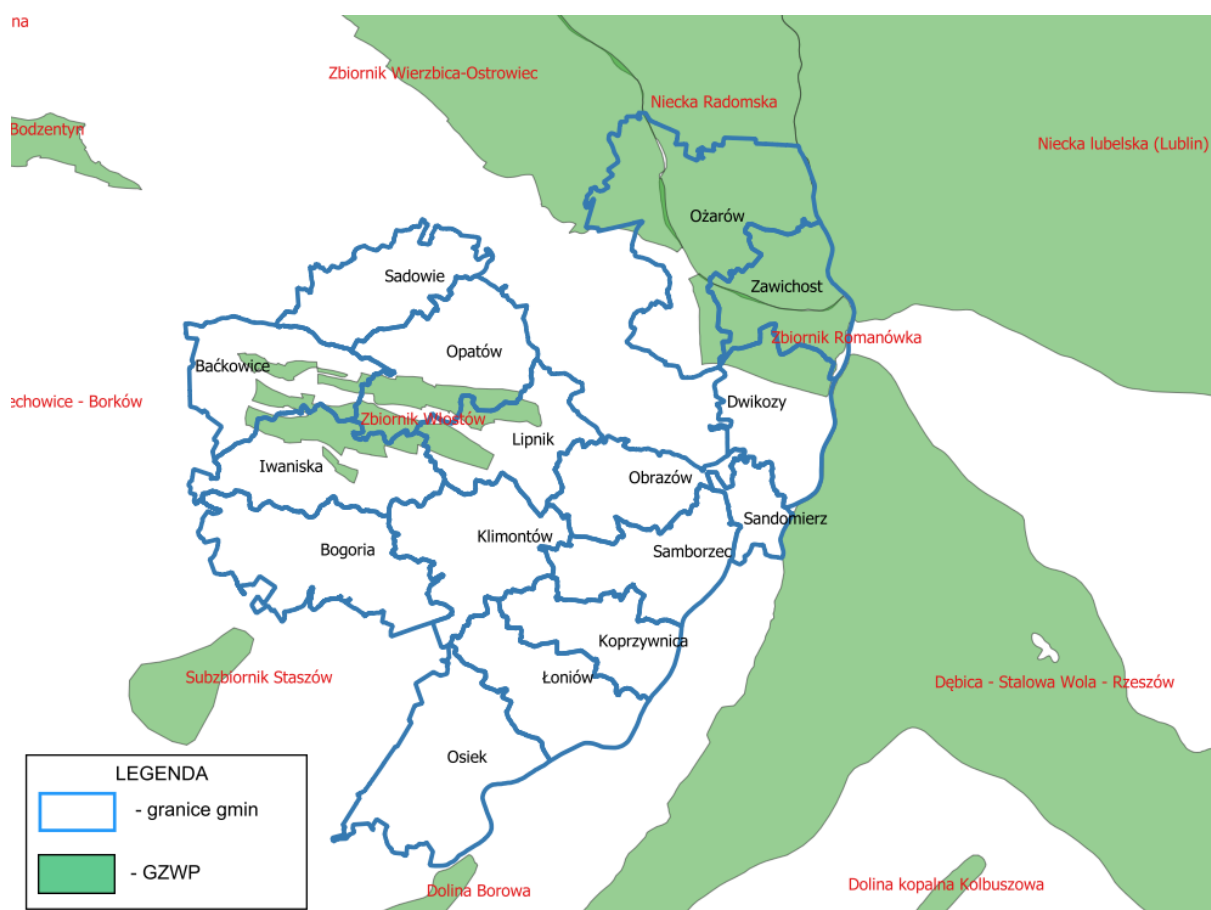
- strefa trzonu paleozoicznego Gór Świętokrzyskich - podstawowym zbiornikiem wód podziemnych są wapienie środkowego i górnego dewonu. Wody szczelinowe i szczelinowo-krasowe poziomu dewońskiego są dobrej jakości i nie wymagają uzdatniania. Studnie ujmujące wodę z tego poziomu uzyskują znaczne wydajności rzędu 100-200 m³/h. Wody poziomu dewońskiego występują w Głównym Zbiorniku Wód Podziemnych „Włostów”,
- strefa Wysoczyzny Sandomierskiej - obszar wysoczyzny lessowej jest rejonem praktycznie bezwodnym. Budują go trzeciorzędowe ility krakowieckie. Lokalne ujęcia szczelinowe występują jedynie w płytkich utworach czwartorzędowych o niewielkiej wydajności do 2 m³/h. Deficyt wody występuje w gminach Klimontów i Obrazów, w północnej części gminy Bogoria i południowej części gminy Iwaniska oraz w zachodnich częściach gmin Samborzec, Koprzywnica i Łoniów,
- strefa dolin rzecznych: Wisły, Koprzywianki.

Na terenie Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki znajdują się cztery Główne Zbiorniki Wód Podziemnych:

- GZWP numer 405 Niecka Radomska, który według danych Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowego Instytutu Badawczego posiada szacunkowe zasoby dyspozycyjne rzędu 387 780 m³/dobę, powierzchnię 2925 km², średnią głębokość ujęć 1-150 m, wodoprzewodność 20-500, lokalnie 1500 m²/d. Typ zbiornika: szczelinowy, porowo-szczelinowy,
- GZWP numer 420 Zbiornik Wierzbica-Ostrowiec, który według danych Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowego Instytutu Badawczego posiada szacunkowe zasoby dyspozycyjne rzędu 76 263 m³/dobę, powierzchnię 623,37 km², średnią głębokość ujęć 10-150 m, wodoprzewodność 20-500 m²/d. Typ zbiornika: szczelinowo-krasowy,
- GZWP numer 421 Zbiornik Włostów, który według danych Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowego Instytutu Badawczego posiada szacunkowe zasoby dyspozycyjne rzędu 18 900 m³/dobę, powierzchnię 95 km², średnią głębokość ujęć <100 m, wodoprzewodność 70-400 m²/d. Typ zbiornika: szczelinowo-krasowy,

- GZWP numer 422 Zbiornik Romanówka, który według danych Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowego Instytutu Badawczego posiada szacunkowe zasoby dyspozycyjne rzędu 10 027 m³/dobę, powierzchnię 69,6 km², średnią głębokość ujęć <120 m, wodoprzewodność 70-400 m²/d. Typ zbiornika: szczelinowo-krasowy, porowo-szczelinowy.

Na poniższej mapie została przedstawiona lokalizacja granic gmin Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na tle Głównych Zbiorników Wód Podziemnych.

Rys. 25 Lokalizacja GZWP na tle granic gmin wchodzących w skład EZGDK (Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://www.pgi.gov.pl>)

WYKORZYSTANIE WÓD PODZIEMNYCH I POWIERZCHNIOWYCH

Na podstawie danych GUS obejmujących lata 2010-2014 które przedstawiają zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku w przeliczeniu na 1 mieszkańca gmin wchodzących w skład Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki (przedstawionych w tabeli poniżej) możemy stwierdzić że największe zużycie wody na ww. potrzeby występuje w gminach Sandomierz oraz Łoniów, natomiast najmniejsze w gminach Klimontów i Koprzywnica.

Poniżej prezentujemy dane na temat zużycia wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku w przeliczeniu na 1 mieszkańca na terenie gmin wchodzących w skład Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki.

Tab. 16 Dane na temat zużycia wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku w przeliczeniu na 1 mieszkańca gmin wchodzących w skład EZGDK (dane GUS stan na lata 2016-2020 r.)

Dane z roku:	Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku w przeliczeniu na 1 mieszkańca na terenie gmin wchodzących w skład Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki [m ³ /os.]															
	Bačkowice	Bogoria	Dwikozy	Iwaniska	Klimontów	Koprzywnica	Lipnik	Łoniów	Obrazów	Opatów	Osiek	Ożarów	Sadowie	Samborzec	Sandomierz	Zawichost
2016	32,9	25,6	38,0	38,3	15,7	18,1	36,8	75,3	24,8	28,9	26,8	46,9	22,9	27,0	54,5	29,9
2017	35,4	23,4	35,5	33,7	13,6	20,4	36,7	82,9	23,4	31,2	25,1	53,1	24,0	28,6	54,1	31,5
2018	36,7	24,2	42,2	27,3	14,8	31,0	39,8	143,1	23,3	32,2	26,4	54,9	26,0	28,6	52,6	31,9
2019	38,0	27,1	44,1	39,8	14,9	33,2	40,0	152,6	24,9	31,6	30,9	56,6	26,1	30,3	52,2	30,9
2020	40,0	33,4	40,9	38,8	15,7	29,8	39,9	160,4	25,0	31,4	26,3	53,8	28,4	28,0	50,2	32,2

6.5.2. Zagrożenia

Głównym zagrożeniem dla zasobów wód powierzchniowych i podziemnych na terenie EZGDK jest odprowadzenie do nich pośrednio lub bezpośrednio ścieków produkowanych przez człowieka, zarówno ścieków komunalnych jak i przemysłowych, a także spływy powierzchniowe z terenów użytkowanych rolniczo, gdyż wody takie zawierają zarówno dużą ilość biogenów, jak i różnego rodzaju innych zanieczyszczeń związanych z substancjami stosowanymi na polach, takimi jak np. środki ochrony roślin.

6.5.3. Cel i strategia działań

Cel do roku 2029

- Racjonalizacja gospodarowania zasobami wodnymi gmin wchodzących w skład EZGDK oraz skuteczna ochrona przed powodzią.

Kierunki działań

Tab. 17 Kierunki działań

Rodzaje zadań	Jednostka odpowiedzialna
Systematyczna konserwacja rzek i cieków	JST, RZGW w Krakowie, RZGW w Warszawie
Realizacja planów ratowniczych gmin, tj. planu ochrony przed powodzią, gminnego planu reagowania kryzysowego	JST
Stosowanie zamkniętych obiegów wody w przedsiębiorstwach	Podmioty gospodarcze
Wspieranie działań mających za zadanie propagowanie racjonalnej gospodarki wodnej oraz ochrony zasobów wód przed nadmierną eksploatacją, minimalizacji strat wody	JST, Podmioty gospodarcze

6.5.4. Analiza SWOT

Tab. 18 Analiza SWOT

Gospodarowanie wodami	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Dobry stan ilościowy i jakościowy JCWPd; • Dobrze rozwinięta sieć hydrograficzna terenu EZGDK. 	<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość występowania powodzi oraz podtopień; • Zły stan ogólny wielu JCWP; • Możliwość występowania susz.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Uwzględnianie w Planach Zagospodarowania Przestrzennego terenów, na których istnieje zagrożenie podtopieniami lub wystąpieniem powodzi; • Edukacja społeczeństwa dotycząca racjonalnego użytkowania zasobów wodnych; • Zwiększanie retencji powierzchni terenu; 	<ul style="list-style-type: none"> • Występowanie zjawiska suszy; • Powodzie oraz podtopienia; • Odprowadzanie ścieków do wód powierzchniowych i podziemnych; • Spływy powierzchniowe z pól.

Gospodarowanie wodami	
<ul style="list-style-type: none">• Realizacja oraz utrzymanie we właściwym stanie budowli przeciwpowodziowych oraz wodnych;• Poprawa stanu wód podziemnych oraz powierzchniowych.	

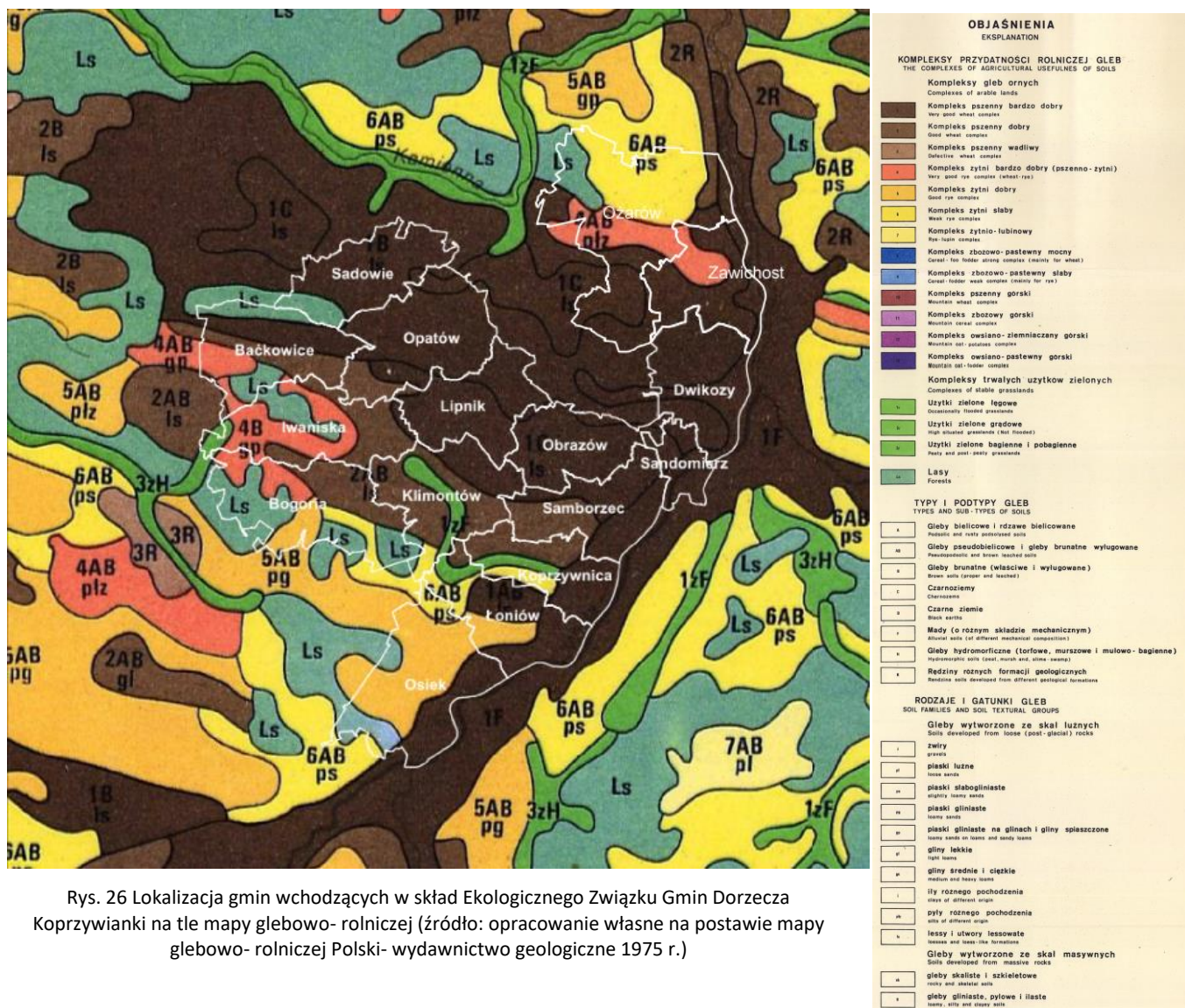
Głównym zagrożeniem dla zasobów wód powierzchniowych i podziemnych na terenie EZGDK jest odprowadzenie do nich pośrednio lub bezpośrednio ścieków produkowanych przez człowieka, zarówno ścieków komunalnych jak i przemysłowych, a także spływy powierzchniowe z terenów użytkowanych rolniczo, gdyż wody takie zawierają zarówno dużą ilość biogenów, jak i różnego rodzaju innych zanieczyszczeń związanych z substancjami stosowanymi na polach, takimi jak np. środki ochrony roślin.

6.6. Ochrona powierzchni ziemi

6.6.1. Stan aktualny

Dominującym rodzajem gleb na terenie Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki są gleby brunatne, czarnoziem, gleby pseudobielicowe i gleby brunatne wylugowane, mady które zostały wykształcone przede wszystkim z lessów i utworów lessowych.

Najlepsze warunki dla rozwoju rolnictwa występują w części północnej i wschodniej obszaru Związku Gmin (poza krańcami północno-wschodnimi), gdzie dominuje kompleks pszenno-żytni bardzo dobry i dobry. Na pozostałym obszarze EZGDK (zachód, południe, krańce północno-wschodnie), występują dobre warunki dla rozwoju rolnictwa. Występujące tam kompleksy przydatności rolniczej gleb to bardzo dobry, dobry i słaby kompleks żytni. Na poniższej mapie zobrazowano położenie gmin wchodzących w skład EZGDK na tle kompleksów przydatności rolniczej gleb.

Rys. 26 Lokalizacja gmin wchodzących w skład Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na tle mapy glebowo-rolniczej (źródło: opracowanie własne na podstawie mapy glebowo-rolniczej Polski- wydawnictwo geologiczne 1975 r.)

6.6.2. Zagrożenia

Główne zagrożenia w stosunku do powierzchni ziemi na terenie Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki to:

- fizyczna degradacja gleb poprzez erozję wodną i eoliczną,
- nasilenie naturalnych procesów erozyjnych spowodowane zmianą stosunków wodnych,
- mechanizacja oraz intensyfikacja rolnictwa,
- nadmierne stosowanie środków ochrony roślin oraz nawożenia,
- niewłaściwy wypas bydła oraz likwidacja zadrzewień śródpolnych i oczek wodnych,

- skażenie gruntów ściekami bytowo-komunalnymi.

6.6.3. Cel i strategia działań

Cel do roku 2029

- **Ograniczenie negatywnego oddziaływania procesów gospodarczych na środowisko glebowe**

Kierunki działań

Tab. 19 Kierunki działań

Rodzaje zadań	Jednostka odpowiedzialna
Prowadzenie okresowych badań jakości gleby wraz z prowadzeniem bazy danych zawierającej wyniki badań jakości gleby i ziemi	JST, WIOŚ w Kielcach
Koordinowanie działań dotyczących upowszechniania zasad Dobrych Praktyk Rolniczych oraz upraw ekologicznych	JST, Placówki oświatowe, Organizacje pozarządowe
Minimalizacja negatywnego wpływu działalności gospodarczej na stan środowiska glebowego poprzez modernizację technologii	JST, Podmioty gospodarcze
Utrzymanie jakości gleby i ziemi powyżej lub co najmniej na poziomie wymaganych standardów	JST, Podmioty gospodarcze
Rekultywacja i zagospodarowanie gruntów zdegradowanych	JST, Podmioty gospodarcze, Organizacje pozarządowe

6.6.4. Analiza SWOT

Tab. 20 Analiza SWOT

Ochrona powierzchni ziemi	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Występowanie dużej ilości użytków rolnych; • Duża ilość gleb posiadających wysokie klasy bonitacyjne. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie dzikich wysypisk odpadów; • Zanieczyszczanie gleb ściekami.
Szanse	Zagrożenia

Ochrona powierzchni ziemi	
<ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie rekultywacji obszarów zdegradowanych; • Prowadzenie zalesień gleb o niskiej przydatności do celów rolnych; • Prowadzenie szkoleń dla rolników z zakresu zasad dobrej praktyki rolniczej przez Świętokrzyski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Modliszewicach. 	<ul style="list-style-type: none"> • Fizyczna degradacja gleb poprzez erozję wodną i eoliczną; • Nasilenie naturalnych procesów erozyjnych spowodowane zmianą stosunków wodnych; • Mechanizacja oraz intensyfikacja rolnictwa; • Nadmierne stosowanie środków ochrony roślin oraz nawożenia; • Niewłaściwy wypas bydła oraz likwidacja zadrzewień śródpolnych i oczek wodnych; • Skażenie gruntów ściekami bytowo-komunalnymi.

6.7. Ochrona zasobów geologicznych

6.7.1. Stan aktualny

Teren Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki jest bogaty w surowce mineralne, głównie skalne. Spowodowane jest to zróżnicowaną budową geologiczną, położeniem na terenie kilku jednostek fizycznogeograficznych i korzystnymi warunkami geologiczno-górnictwymi. Na terenie EZGDK znajdują się 63 udokumentowane złoża kopalin, których zestawienie zostało przedstawione w tabeli poniżej.

Tab. 21 Zestawienie złóż kopalin występujących na terenie EZGDK (źródło: Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2020 r. PIG-PIB, uzupełniony o dane z <http://geoportal.pgi.gov.pl/midas-web>)

Lp.	Nazwa złoża	Rodzaj wydobywanego surowca	Stan zagospodarowania złoża	Zasoby [tys. t]		Wydobycie
				Geologiczne bilansowe	Przemysłowe	
1.	Anna	Wapienie i margle przemysłu wapienniczego	Rozpoznane wstępnie	12 165	-	-
2.	Anna 1	Wapienie i margle przemysłu wapienniczego	Wydobycie zostało zaniechane	1 206	-	-
3.	Anna 2	Wapienie i margle przemysłu wapienniczego	Eksplloatowane	6 185	4 803	13
4.	Baranów	Siarka	Rozpoznane	99 231	-	-

**Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata
2022-2026 z perspektywą do roku 2029**

	Sandomierski-Skopanie		szczegółowo			
5.	Bożydar - Kawęcki	Surowce ilaste ceramiki budowlanej	Wydobycie zostało zaniechane	19	-	-
6.	Bratkowszczyzna	Wapienie i margle przemysłu cementowego, wapienie i margle przemysłu wapienniczego	Rozpoznane wstępnie	216 275	-	-
7.	Bratkowszczyzna 1	Kamienie łamane i bloczne	Rozpoznane szczegółowo	44 650	-	-
8.	Budy	Kamienie łamane i bloczne	Eksploatowane	116 346	112 874	3 481
9.	Bukówki	Kamienie łamane i bloczne	Wydobycie zostało zaniechane	585	-	-
10.	Dziewiątłe	Kamienie łamane i bloczne	Eksploatowane	7 825	5 04	230
11.	Gańkowiec-Kolonia	Piaski i żwiry	Wydobycie zostało zaniechane	360	-	-
12.	Gliniany Stróża 1	Wapienie i margle przemysłu wapienniczego	Eksploatowane	3 528	2 079	99
13.	Gliniany-Duranów	Wapienie i margle przemysłu cementowego	Eksploatowane	694 578	148 597	4 217
14.	Gliniany-Stróża	Wapienie i margle przemysłu wapienniczego	Rozpoznane szczegółowo	324 498	-	-
15.	Grabowiec	Surowce ilaste ceramiki budowlanej	Wydobycie zostało zaniechane	25	-	-
16.	Grocholice	Kamienie łamane i bloczne	Rozpoznane wstępnie	38 673	-	-
17.	Janczyce	Kamienie łamane i bloczne	Rozpoznane szczegółowo	76 762	-	-
18.	Janczyce 1	Kamienie łamane i	Eksploatowane	81 557	8 180	987

**Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata
2022-2026 z perspektywą do roku 2029**

		bloczne				
19.	Julianów-Polesie	Kamienie łamane i bloczne	Rozpoznane szczegółowo	1211	888	-
20.	Jurkowice	Kamienie łamane i bloczne	Eksploatowane	18 149	16 727	823
21.	Klimontów-Tenczynopol	Surowce ilaste ceramiki budowlanej	Rozpoznane szczegółowo	17	-	-
22.	Komorniki 2	Kamienie łamane i bloczne	Rozpoznane szczegółowo	19 614	-	-
23.	Komorniki-Smyki	Kamienie łamane i bloczne	Rozpoznane szczegółowo	66 692	-	-
24.	Kopiec	Surowce ilaste ceramiki budowlanej	Rozpoznane szczegółowo	454	-	-
25.	Kopiec 2	Kamienie łamane i bloczne	Rozpoznane szczegółowo	357	-	-
26.	Krępa	Kamienie łamane i bloczne	Rozpoznane szczegółowo	33 715	-	-
27.	Krowia Góra I	Piaski i żwiry	Wydobycie zostało zaniechane	125	-	-
28.	Krowia Góra II	Piaski i żwiry	Rozpoznane szczegółowo	125	-	-
29.	Krowia Góra III	Piaski i żwiry	Eksploatowane	298	-	13
30.	Krowia Góra-Konieczny	Piaski i żwiry	Eksploatowane	183	-	5
31.	Leszczków	Kamienie łamane i bloczne	Wydobycie zostało zaniechane	2600	-	-
32.	Międygórz	Kamienie łamane i bloczne	Wydobycie zostało zaniechane	424	-	-
33.	Osiek	Siarka	Eksploatowane	8 732,65	8 732,65	417,48
34.	Osiek-Grabowiec I	Surowce ilaste ceramiki budowlanej	Eksploatowane	100	-	1
35.	Piaseczno	Surowce szklarskie	Wydobycie zostało zaniechane	788	-	-
36.	Piaseczno	Siarka	Wydobycie zostało zaniechane	-	-	-

**Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata
2022-2026 z perspektywą do roku 2029**

37.	Piotrowice	Ziemie krzemionkowe	Wydobycie zostało zaniechane	296	-	-
38.	Piórków-Zajaszanie	Wapienie i margle przemysłu wapienniczego	Rozpoznane szczegółowo	110	-	-
39.	Piskrzyn	Kamienie łamane i bloczne	Eksploatowane	30 323	30 199	1 762
40.	Planta	Kamienie łamane i bloczne	Wydobycie zostało zaniechane	180	-	-
41.	Podgaje	Surowce ilaste ceramiki budowlanej	Wydobycie zostało zaniechane	1 312	-	-
42.	Rudniki	Siarka	Rozpoznane wstępnie	49 950	-	-
43.	Samborzec	Piaski i żwiry	Eksploatowane	3 784	2 718	166
44.	Samborzec	Surowce dla prac inżynierskich	Eksploatowane	468	322	46
45.	Słabuszowice	Kamienie łamane i bloczne	Rozpoznane szczegółowo	664	-	-
46.	Sobiekurów	Wapienia i margle przemysłu wapienniczego	Rozpoznane wstępnie	74 390	-	-
47.	Stobiec	Wapienie i margle przemysłu cementowego, wapienie i margle przemysłu wapienniczego	Rozpoznane szczegółowo	70 339	-	-
48.	Stobiec I	Kamienie łamane i bloczne	Rozpoznane szczegółowo	22 075	-	-
49.	Szczytniki dz. 738/6	Surowce ilaste ceramiki budowlanej	Rozpoznane szczegółowo	7	-	-
50.	Szczytniki dz. 730/5, 7, 10	Surowce ilaste ceramiki budowlanej	Wydobycie zostało zaniechane	7	-	-
51.	Świniary	Siarka	Rozpoznane szczegółowo	80	-	-
52.	Świniary II	Surowce	Rozpoznanie	6 084	-	-

**Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata
2022-2026 z perspektywą do roku 2029**

		szklarskie	wstępne			
53.	Tenczynopol I	Surowce ilaste ceramiki budowlanej	Rozpoznane szczegółowo	10	-	-
54.	Wola Jastrzębska	Kamienie łamane i bloczne	Eksploatowane okresowo	9 727	4 229	-
55.	Wszachów	Kamienie łamane i bloczne	Rozpoznane wstępnie	13 472	-	-
56.	Wszachów I	Kamienie łamane i bloczne	Eksploatowane	41 208	13 832	1 156
57.	Wszachów II	Kamienie łamane i bloczne	Eksploatowane	16 778	1 141	108
58.	Wszachów III	Kamienie łamane i bloczne	Rozpoznane szczegółowo	22 274	-	-
59.	Wymysłów	Kamienie łamane i bloczne	Eksploatowane	14 092	9 260	817
60.	Wymysłów II	Kamienie łamane i bloczne	Rozpoznane wstępnie	31 098	-	-
61.	Zawichost - Podgórze	Piaski i żwiry	Eksploatowane	403	-	7
62.	Zawichost - Podgórze	Surowce dla prac inżynierskich	Eksploatowane	103	-	1
63.	Zbigniewice Wieś-Zajac	Piaski i żwiry	Rozpoznane szczegółowo	43	-	-
64.	Żurawniki	Kamienie łamane i bloczne	Wydobycie zostało zaniechane	1 650	-	-

Rys. 27 Lokalizacja złóż kopalni na tle granic gmin wchodzących w skład EZGDK (źródło: opracowanie własne na podstawie <http://www.pgi.gov.pl>)

6.7.2. Zagrożenia

Najbardziej istotnym zagrożeniem w przypadku zasobów złóż kopalnych jest nielegalne wydobycie materiału skalnego.

6.7.3. Cel i strategia działań

Cel do roku 2029

- **Zrównoważone korzystanie z zasobów kopali oraz minimalizacja niekorzystnych skutków ich eksploatacji**

Kierunki działań

Tab. 22 Kierunki działań

Rodzaje zadań	Jednostka odpowiedzialna
Ochrona oraz korzystanie z surowców mineralnych zgodnie z zapisami ustawy Prawo geologiczne i górnicze, w tym szczególnie przestrzeganie obowiązków wynikających z art. 96 ww. ustawy	JST, Właściciele gruntów, Przedsiębiorcy, Organy administracji geologicznej szczebla powiatowego oraz wojewódzkiego
Podjęcie działań zmierzających do eliminowania nielegalnego wydobycia kopalin na potrzeby lokalne	JST, Właściciele gruntów
Sukcesywna rekultywacja i zagospodarowanie terenów po eksploatacji złóż kopalin	Właściciele gruntów, Przedsiębiorcy

6.7.4. Analiza SWOT

Tab. 23 Analiza SWOT

Ochrona powierzchni ziemi	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Występowanie dużej ilości złóż mineralnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • Niewielkie zasoby w części zinwentaryzowanych złóż.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie rekultywacji obszarów pokopalnianych; • Ochrona surowców mineralnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nielegalne wydobywanie kopalin.

6.8. Ochrona wód

6.8.1. Stan aktualny

WODY POWIERZCHNIOWE

Klasyfikacja stanu wód powierzchniowych określona jest poprzez analizę wskaźników jakości poszczególnych jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP), zgodnie z wytycznymi Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 25 czerwca 2021 r. w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego oraz sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych, a także środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz.U. 2021 poz. 1475).

Jednolita część wód powierzchniowych (JCWP) to oddzielny element wód powierzchniowych takich jak jezioro lub inny naturalny zbiornik wodny, sztuczny zbiornik wodny, struga, strumień, potok, rzeka, kanał lub ich części, morskie wody wewnętrzne, wody przejściowe lub wody przybrzeżne.

W poniższej tabeli przedstawiono wykaz jednolitych części wód powierzchniowych znajdujących się na terenie Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki. Na omawianym obszarze znajduje się 38 JCWP.

Tab. 24 JCWP płynące występujące na terenie gmin wchodzących w skład EZGDK (źródło Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz.U. 2016 poz. 1911))

L.p.	Nazwa JCWP	Kod europejski	Status JCWP	Ocena stanu JCWP*	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Odstępstwo od osiągnięcia celów środowiskowych
1	Wisła od Sanu do Sanny	RW2000212319	naturalna część wód	zły	zagrożona	tak
2	Trześniówka od Karolówki do ujścia	RW200019219699	silnie zmieniona część wód	zły	niezagrożona	nie
3	Dopływ spod Sielca	RW20002621952	naturalna część wód	zły	zagrożona	tak
4	Dopływ z Piskowoli	RW2000621914	naturalna część wód	zły	zagrożona	tak

**Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata
2022-2026 z perspektywą do roku 2029**

L.p.	Nazwa JCWP	Kod europejski	Status JCWP	Ocena stanu JCWP*	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Odstępstwo od osiągnięcia celów środowiskowych
5	Kanał Piaseczno	RW20002621932	sztuczna część wód	zły	zagrożona	tak
6	Dopływ od Jezior	RW20006219349	naturalna część wód	zły	zagrożona	tak
7	Wisła od Wisłoki do Sanu	RW20002121999	silnie zmieniona część wód	zły	zagrożona	tak
8	Ciek od Okrągłej	RW20002621792	naturalna część wód	dobry	niezagrożona	nie
9	Ciek od Turska	RW200026219116 9	naturalna część wód	zły	zagrożona	tak
10	Strzegomka	RW2000621912	naturalna część wód	zły	zagrożona	tak
11	Zawidzianka	RW20006219169	naturalna część wód	zły	zagrożona	tak
12	Czarna od Dopływu z Rembowa do Zbiornika Chańcza (z Łagowianką od Dopływu z Woli Jastrzębskiej)	RW2000921783	naturalna część wód	dobry	niezagrożona	nie
13	Kacanka	RW20006219469	naturalna część wód	zły	zagrożona	tak
14	Gorzyczanka II	RW200026219494	silnie zmieniona część wód	zły	zagrożona	tak
15	Prypeć	RW20001621992	naturalna część wód	zły	zagrożona	tak
16	Polanówka	RW200062194929	naturalna część wód	zły	zagrożona	tak
17	Opatówka od Żychawy do	RW20009231499	naturalna część	zły	zagrożona	tak

**Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata
2022-2026 z perspektywą do roku 2029**

L.p.	Nazwa JCWP	Kod europejski	Status JCWP	Ocena stanu JCWP*	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Odstępstwo od osiągnięcia celów środowiskowych
	ujścia		wód			
18	Smugi	RW2000623152	naturalna część wód	zły	niezagrożona	tak
19	Pokrzywianka	RW20006234849	silnie zmieniona część wód	zły	zagrożona	nie
20	Dopływ spod Rzuchowa	RW20006234934	naturalna część wód	zły	zagrożona	nie
21	Czyżówka	RW2000623169	naturalna część wód	zły	zagrożona	tak
22	Potok Lisowski	RW20006231489	naturalna część wód	zły	zagrożona	tak
23	Przepaść	RW20006234949	naturalna część wód	zły	zagrożona	nie
24	Koprzywianka od Modlibórki do ujścia	RW200019219499	silnie zmieniona część wód	zły	zagrożona	tak
25	Gorzyczanka I	RW20006219489	naturalna część wód	zły	zagrożona	tak
26	Kozinka	RW20006219449	naturalna część wód	zły	zagrożona	tak
27	Dopływ spod Zagorzyc	RW200062194369	naturalna część wód	zły	zagrożona	tak
28	Kujawka	RW200062194349	naturalna część wód	zły	zagrożona	tak
29	Szewnianka	RW20006234929	naturalna część wód	zły	zagrożona	nie
30	Opatówka do Żychawy	RW2000623146	naturalna część wód	zły	zagrożona	tak
31	Koprzywianka do Modlibórki	RW2000621942	naturalna część wód	zły	zagrożona	tak
32	Łagowianka od źródeł do	RW20006217824	naturalna część	dobry	niezagrożona	nie

L.p.	Nazwa JCWP	Kod europejski	Status JCWP	Ocena stanu JCWP*	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Odstępstwo od osiągnięcia celów środowiskowych
	Dopływu z Woli Jastrzębskiej		wód			
33	Dopływ spod Linowa	RW2000262332	naturalna część wód	zły	zagrożona	nie
34	Wisła od Sanny do Kamiennej	RW2000212339	silnie zmieniona część wód	zły	zagrożona	nie
35	Dopływ z jeziora Czarnego	RW2000262334	naturalna część wód	zły	zagrożona	nie
36	Dopływ w Borowni	RW20006234952	naturalna część wód	zły	zagrożona	nie
37	Kamienna od Przepaści do ujścia	RW20001023499	naturalna część wód	zły	zagrożona	nie
38	Dopływ spod Dąbrowy	RW20006234989	naturalna część wód	zły	zagrożona	nie

Dla wszystkich jednolitych części wód powierzchniowych określono cele środowiskowe, które powinny zostać osiągnięte do końca cyklu planistycznego, przedłużonego do dnia 22 grudnia 2022 r. Po tym czasie Plan Gospodarowania Wodami na obszarze dorzecza Wisły powinien zostać zaktualizowany. W chwili obecnej trwają prace nad aktualizacją tego dokumentu.

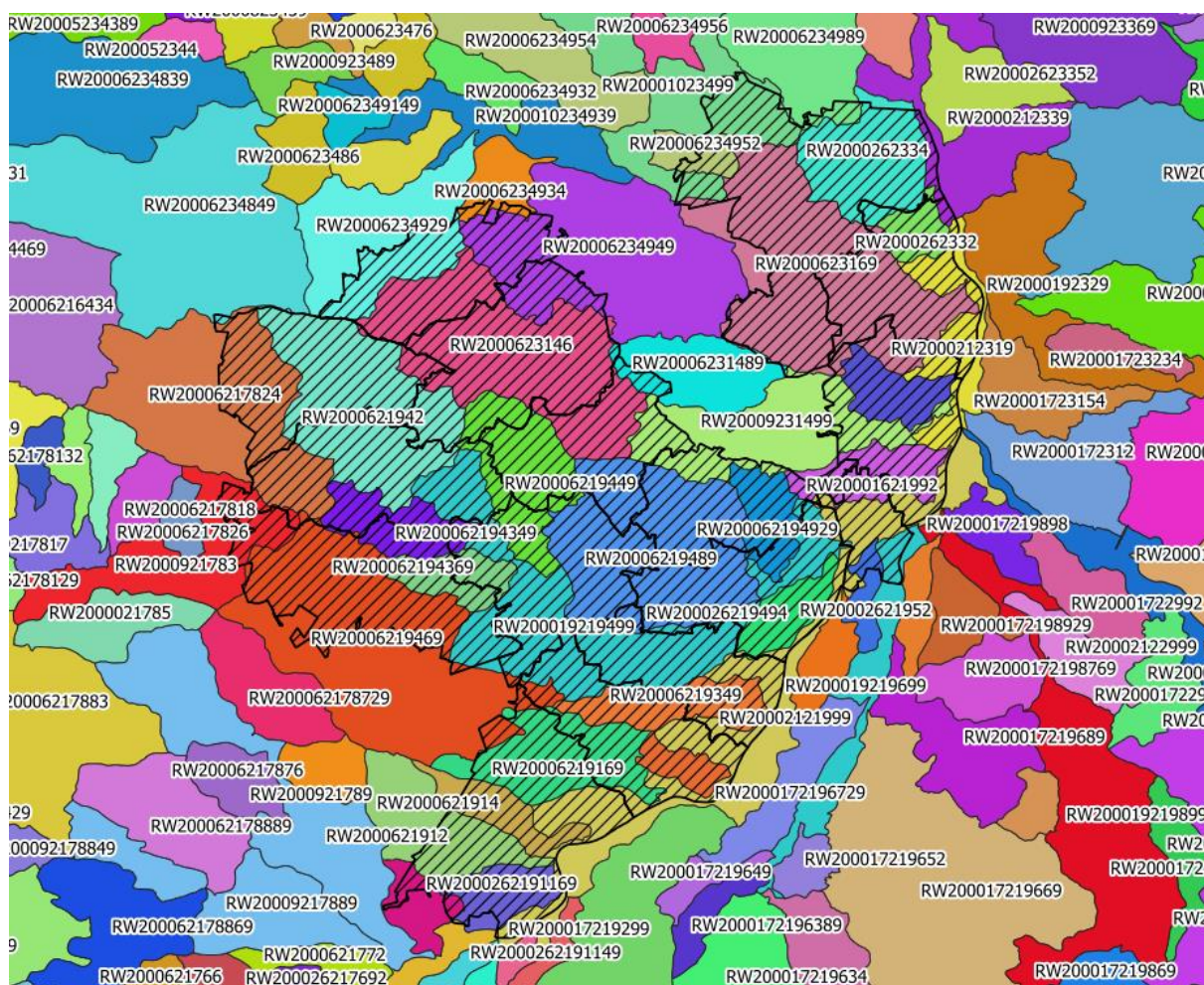
Cele te zostały określone poprzez przydzielenie każdej JCWP parametrów charakteryzujących dobry stan/potencjał ekologiczny oraz dobry stan chemiczny, czyli wartości poszczególnych elementów biologicznych, fizykochemicznych, hydromorfologicznych oraz chemicznych.

Ogólnie dla JCWP występujących na terenie **Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki** przypisano następujące cele:

- celem środowiskowym dla naturalnych części wód powierzchniowych jest osiągnięcie lub utrzymanie dobrego stanu ekologicznego i dobrego stanu chemicznego,

- celem środowiskowym dla sztucznych i silnie zmienionych części wód powierzchniowych jest osiągnięcie lub utrzymanie dobrego potencjału ekologicznego i dobrego stanu chemicznego,
- w przypadku jednolitych części wód dotyczących rzeki Wisły, dodatkowym celem środowiskowym jest też osiągnięcie możliwości migracji organizmów wodnych na odcinku cieku istotnego – Wisła w obrębie JCWP.

Poniżej przedstawiono mapę z lokalizacją położenia gmin wchodzących w skład Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na tle jednolitych części wód powierzchniowych.

Rys. 28 Lokalizacja JCWP na tle obszaru EZGDK
(źródło: opracowanie własne na podstawie <https://isok.gov.pl>)

WODY PODZIEMNE

Obecnie klasyfikację stanu wód podziemnych określa się analizując poszczególne jednolite części wód podziemnych (JCWPd) zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 11 października 2019 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych (Dz.U. 2019 poz. 2148) oraz Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz.U. 2017 poz. 2294).

Jednolita część wód podziemnych (JCWPd) oznacza określoną objętość wód podziemnych występującą w obrębie warstwy wodonośnej lub zespołu warstw wodonośnych.

W poniższej tabeli zestawiono jednolite części wód podziemnych znajdujące się na terenie Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki.

Tab. 25 JCWPd występujące na terenie Gmin wchodzących w skład EZGDK (źródło: Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz.U. 2016 poz. 1911))

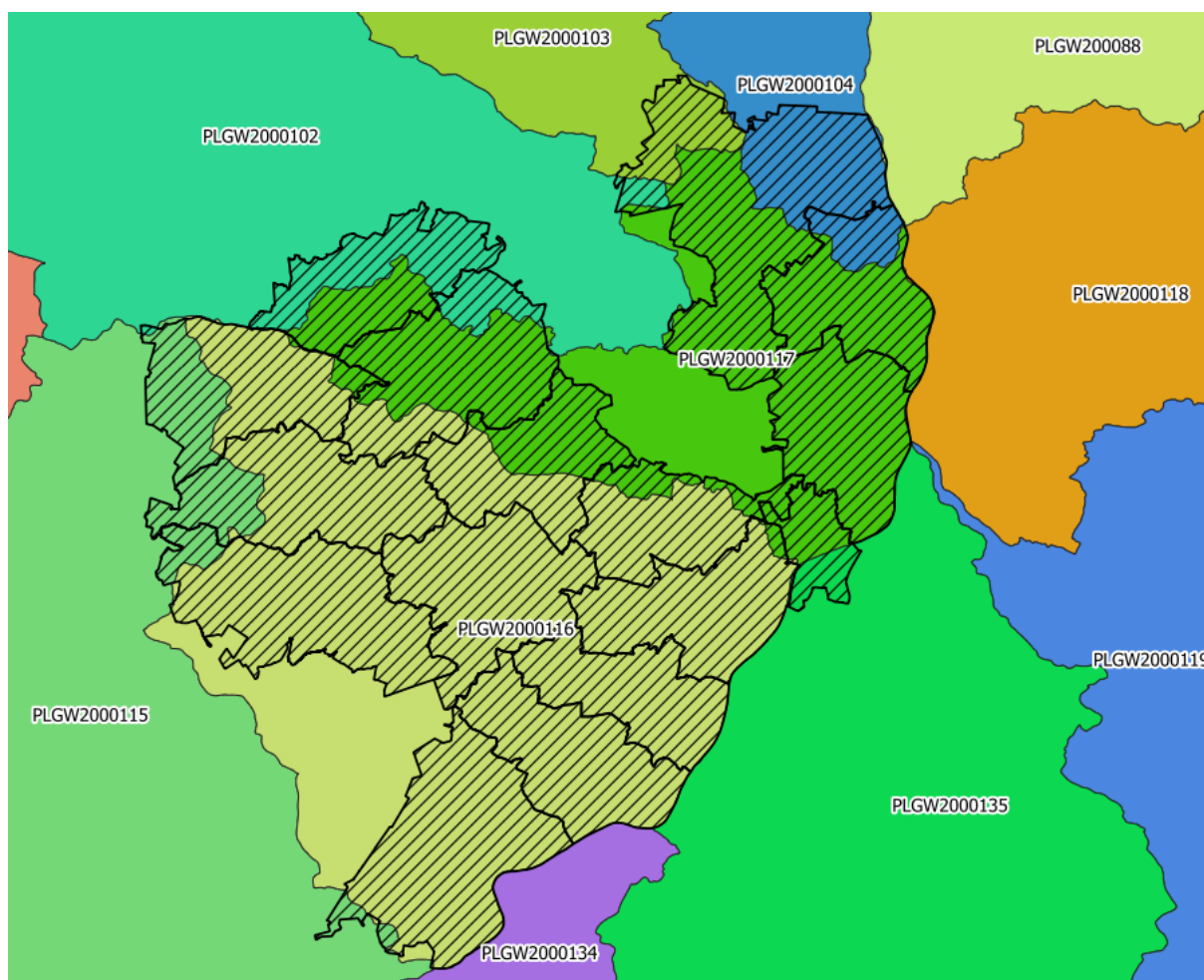
L.p	Nazwa JCWPd	Kod europejski	Ocena stanu ilościowego JCWPd*	Ocena stanu Chemicznego JCWPd	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
1	102	PLGW2000102	dobry	słaby	zagrożona
2	103	PLGW2200103	dobry	dobry	niezagrożona
3	104	PLGW2200104	dobry	dobry	niezagrożona
4	115	PLGW2200115	dobry	słaby	zagrożona
5	116	PLGW2200116	dobry	dobry	niezagrożona
6	118	PLGW2200118	dobry	dobry	niezagrożona
7	134	PLGW2200134	dobry	dobry	niezagrożona
8	135	PLGW2200135	dobry	dobry	zagrożona

Dla wszystkich jednolitych części wód powierzchniowych określono cele środowiskowe, które powinny zostać osiągnięte do końca cyklu planistycznego, przedłużonego do dnia 22 grudnia 2022 r. Po tym czasie Plan Gospodarowania

Wodami na obszarze dorzecza Wisły powinien zostać zaktualizowany. W chwili obecnej trwają prace nad aktualizacją tego dokumentu.

Dla JCWPd występujących na terenie gmin związku przypisano następujące cele:

- Osiągnięcie lub utrzymanie dobrego stanu chemicznego,
- Osiągnięcie lub utrzymanie dobrego stanu ilościowego.

Rys. 29 lokalizacja JCWPd na tle granic gmin wchodzących w skład ekologicznego związku gmin (źródło: opracowanie własne na podstawie <https://isok.gov.pl>)

6.8.2. Zagrożenia

Obszary problemowe w zakresie ochrony wód wynikające z aktualnego stanu środowiska na terenie gmin wchodzących w skład EZGDK to:

- niezadawalający stan wód powierzchniowych,
- niezadawalający stopień skanalizowania części gmin wchodzących w skład EZGDK,
- zagrożenie zanieczyszczeniem wód powierzchniowych.

6.8.3. Cel i strategia działań

Cel do roku 2023

- **Osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych**

Kierunki działań

Tab. 26 Kierunki działań

Rodzaje zadań	Jednostka odpowiedzialna
Wspieranie działań inwestycyjnych mających na celu ograniczenie i eliminację ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych w ściekach do środowiska wodnego, a w szczególności substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego	JST, EZGDK, Przedsiębiorcy
Wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków w miejscach, w których jest to uzasadnione ekonomicznie, technicznie, geologicznie i środowiskowo	JST, Właściciele gruntów, Przedsiębiorcy
Wspieranie działań mających na celu poprawę jakości wody przeznaczonej do spożycia, w tym budowa lub modernizacja stacji uzdatniania wody i sieci wodociągowych	JST, Przedsiębiorcy
Wspieranie oraz realizacja inwestycji w zakresie budowy, rozbudowy, modernizacji oczyszczalni ścieków oraz sieci kanalizacji zbiorczej	JST, Przedsiębiorcy
Wspieranie budowy kanalizacji deszczowej i separatorów, a także połączenie budowy systemów podczyszczających z budową i modernizacją dróg	JST, Przedsiębiorcy
Rozwój współpracy ze wszystkimi instytucjami wpływającymi na jakość wód, wspieranie edukacji ekologicznej w zakresie racjonalnej gospodarki wodami i jej ochrony przed zanieczyszczeniami	JST, Przedsiębiorcy, Placówki oświatowe, Organizacje pozarządowe

Rodzaje zadań	Jednostka odpowiedzialna
Promowanie proekologicznych zasad uprawy, chowu i produkcji rolnej	JST, Placówki oświatowe, Organizacje pozarządowe
Wspieranie i egzekwowanie racjonalnej gospodarki wodno- ściekowej w zakładach przemysłowych	JST, Przedsiębiorcy
Prowadzenie kontroli nad funkcjonowanie indywidualnych systemów oczyszczania oraz odprowadzania ścieków.	JST
W przypadku istniejących stref ochronnych ujęć objąć środowisko znajdujące się w ich granicach szczególnym nadzorem oraz kontrolą zagospodarowania.	JST, Jednostki organizacyjne JST

6.8.4. Analiza SWOT

Tab. 27 Analiza SWOT

Gospodarowanie wodami	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> Dobry stan ilościowy i jakościowy JCWPd; Dobrze rozwinięta sieć hydrograficzna terenu EZGDK. 	<ul style="list-style-type: none"> Możliwość występowania powodzi oraz podtopień; Zły stan ogólny wielu JCWP; Możliwość występowania susz.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> Uwzględnianie w Planach Zagospodarowania Przestrzennego terenów, na których istnieje zagrożenie podtopieniami lub wystąpieniem powodzi; Edukacja społeczeństwa dotycząca racjonalnego użytkowania zasobów wodnych; Zwiększanie retencji powierzchni terenu; Realizacja oraz utrzymanie we właściwym stanie budowli przeciwpowodziowych oraz wodnych; Poprawa stanu wód podziemnych oraz powierzchniowych. 	<ul style="list-style-type: none"> Niski stopień skanalizowania niektórych gmin EZGDK; Występowanie zjawiska suszy; Powodzie oraz podtopienia; Odprowadzanie ścieków do wód powierzchniowych i podziemnych; Spływy powierzchniowe z pól.

6.9. Jakość powietrza

6.9.1. Stan aktualny

Zanieczyszczenia emitowane do powietrza dzielą się na dwie kategorie:

- zanieczyszczenia pochodzenia naturalnego,
- zanieczyszczenia powstałe wskutek działalności człowieka.

Zanieczyszczenia antropogeniczne to wprowadzane do dolnej warstwy atmosfery substancje stałe, ciekłe bądź gazowe, w ilościach większych, niż naturalne, które mogą ujemnie wpłynąć na zdrowie człowieka, rośliny i zwierzęta, a także niekorzystnie oddziaływać na poszczególne komponenty środowiska. Ze względu na trwający od wielu dekad silny rozwój cywilizacyjny, w tym rozwój przemysłu, w praktyce brak jest miejsc, w których powietrze byłoby całkowicie wolne od antropogenicznych zanieczyszczeń powietrza.

Do dominujących przemysłowych źródeł zanieczyszczeń w Polsce należy zaliczyć sektor energetyczny, cementowo-wapienniczy i chemiczny. Obserwuje się ciągłe zaostrzanie przepisów związanych z ochroną środowiska, dlatego też notuje się spadki wielkości emisji ze źródeł przemysłowych.

Bardzo istotnym źródłem emisji zanieczyszczeń antropogenicznych jest także niska emisja spowodowana spalaniem paliw kopalnych w niewielkich lokalnych kotłowniach oraz paleniskach indywidualnych (domowe instalacje centralnego ogrzewania), które nie są wyposażone w żadne urządzenia filtrujące, które chroniłyby powietrze przed zanieczyszczeniem, a także ruchem samochodowym.

Trudno jest określić skalę niskiej emisji. Jest ona uzależniona od pory roku (kumulacja w sezonie grzewczym), warunków meteorologicznych, natężenia ruchów pojazdów.

Oprócz lokalnych źródeł zanieczyszczeń, także emitory o zasięgu ponadregionalnym zlokalizowane w znacznie oddalonych ośrodkach przemysłowych i miejskich jak aglomeracja krakowska i śląska czy rejon Bełchatowa kształtują stan jakości powietrza na terenie Ekologicznego Związku Dorzecza Gmin Koprzywianki.

Stężenia emisji z takich emitorów są na tyle znaczne, że mogą one przemieszczać się ponadregionalnie.

JAKOŚĆ POWIETRZA

Zgodnie z art. 89 ust. 1 ustawy Prawo ochrony środowiska na podstawie wyników pomiarów prowadzonych na stacjach Państwowego Monitoringu Środowiska Wojewódzkie Główny Inspektor Ochrony Środowiska jest zobowiązany co roku, w terminie do 30 kwietnia, dokonać oceny jakości powietrza za poprzedni rok kalendarzowy.

Oceniając jakość powietrza w ujęciu rocznym uwzględnia się substancje, dla których w prawie krajowym i w dyrektywach unijnych określone zostały normatywne stężenia w postaci poziomów dopuszczalnych/docelowych/celu długoterminowego w powietrzu, ze względu na ochronę zdrowia ludzkiego i ochronę roślin.

W ocenach prowadzonych pod kątem spełnienia kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi obecnie uwzględnia się następujące substancje:

- dwutlenek siarki (SO₂),
- dwutlenek azotu (NO₂),
- tlenek węgla (CO),
- benzen (C₆H₆),
- ozon (O₃),
- pył PM10
- pył PM2,5,
- ołów Pb w pyle PM10,
- arsen As w pyle PM10,
- kadm Cd w pyle PM10,
- nikiel Ni w pyle PM10,
- benzo(a)piren w pyle PM10.

Oceny dokonywane pod kątem spełnienia kryteriów odniesionych do ochrony roślin obejmują następujące substancje:

- dwutlenek siarki (SO₂),
- tlenki azotu NO_x,
- ozon (O₃).

Oceny jakości powietrza są wykonywane w odniesieniu do obszaru strefy. W celu oceny jakości powietrza na terenie województwa świętokrzyskiego wyznaczono dwie strefy:

- PL2601 miasto Kielce,
- PL2602 strefa świętokrzyska (w skład której wchodzi teren EZGDK).

Klasyfikację stref wykonano w oparciu o następujące założenia:

- klasa A - poziom stężeń zanieczyszczenia nie przekracza poziomu dopuszczalnego/docelowego,
- klasa C - poziom stężeń zanieczyszczenia przekracza poziom dopuszczalny/docelowy,
- klasa D1 - poziom stężeń zanieczyszczenia nie przekracza poziomu celu długoterminowego (dotyczy tylko ozonu),
- klasa D2 - poziom stężeń zanieczyszczenia przekracza poziom celu długoterminowego (dotyczy tylko ozonu).

Zaliczenie strefy do klasy C wynika z wystąpienia przekroczeń odpowiedniej wartości kryterialnej stężeń substancji na określonym obszarze strefy i nie powinno być utożsamiane ze złą oceną jakości powietrza na terenie całej strefy. W strefach zaliczonych do klasy C wymagane jest prowadzenie określonych działań, mających na celu osiągnięcie odpowiednich poziomów dopuszczalnych lub docelowych substancji w powietrzu w wyznaczonym terminie. Należy do nich opracowanie programu ochrony powietrza, o ile program taki nie został opracowany wcześniej i nie jest realizowany w odniesieniu do danego zanieczyszczenia i obszaru.

Celem rocznej oceny jakości powietrza jest uzyskanie informacji o stężeniach zanieczyszczeń na obszarze poszczególnych stref, w zakresie umożliwiającym dokonanie klasyfikacji stref, uzyskanie informacji o przestrzennych rozkładach stężeń zanieczyszczeń na obszarze strefy, wskazanie prawdopodobnych przyczyn występowania ponadnormatywnych stężeń zanieczyszczeń w określonych rejonach oraz wskazanie potrzeb w zakresie wzmocnienia istniejącego systemu monitoringu i oceny.

W poniższych tabelach przedstawione zostały wyniki rocznej oceny i klasyfikacji strefy świętokrzyskiej pod względem ochrony zdrowia i ochrony roślin w roku 2020 przeprowadzone przez GIOŚ.

Tab. 28 Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia – klasyfikacja podstawowa (klasy: A, C) (Źródło: GIOŚ)

L.p.	Nazwa strefy	Kod strefy	SO ₂	NO ₂	C ₆ H ₆	CO	O ₃	PM10	Pb	As	Cd	Ni	B(a)P	PM2,5
1	strefa świętokrzyska	PL2602	A	A	A	A	A ₁₎	A	A	A	A	A	C	A1

1) dla ozonu – poziom celu długoterminowego, strefy uzyskały klasę D2

Tab. 29 Klasy dla strefy świętokrzyskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin – klasyfikacja podstawowa (klasy: A, C) (Źródło: GIOŚ)

L.p.	Nazwa strefy	Kod strefy	Klasa strefy dla SO ₂	Klasa strefy dla czasu uśredniania - rok	Klasa strefy dla czasu uśredniania – pora zimowa
1	strefa świętokrzyska	PL2602	A	A	A

6.9.2. Zagrożenia

Główne zagrożenia dla stanu jakości powietrza atmosferycznego na terenie gmin należących do Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki, to:

- emisje komunikacyjne,
- nieprawidłowe praktyki związane z gospodarowaniem odpadami komunalnymi (spalanie odpadów w piecach centralnego ogrzewania),
- spalanie niskokalorycznych i zawierających dużą zawartość siarki paliw stałych,
- bliskość źródeł zanieczyszczeń gazowych i pyłowych, w postaci podmiotów takich jak:
 - Enea Połaniec S.A. w Połańcu,
 - „Trzuskawica” S.A. w Sitkówce,
 - Lhoist Bukowa Sp. z o.o. w Bukowej,
 - Lafarge Holcim – Cementownia w Małogoszczu,
 - „Grupa Ożarów” S.A. w Ożarowie,

- Dyckerhoff Polska Sp. z o.o. Cementownia w Nowinach,
- Grupa Azoty Kopalnie i Zakłady Chemiczne Siarki „Siarkopol” S.A. w Grzybowie,
- CELSA „Huta Ostrowiec” Sp. z o.o. w Ostrowcu Świętokrzyskim,
- PGE Energia Ciepła S.A. Oddział Elektrociepłownia w Kielcach,
- Zakład Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Starachowicach,
- Miejska Energetyka Ciepła Sp. z o.o. w Ostrowcu Św.,
- Celsius Sp. z o.o. w Skarżysku-Kamiennej,
- MESKO S.A. w Skarżysku- Kamiennej.

6.9.3. Cel i strategia działań

Cel do roku 2029

- **Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji niskiej, emisji z zakładów przemysłowych i emisji komunikacyjnej**

Kierunki działań

Tab. 30 Kierunki działań

Rodzaje zadań	Jednostka odpowiedzialna
Wspieranie inwestycji mających na celu instalowanie nowych i modernizację istniejących urządzeń służących redukcji zanieczyszczeń powietrza w budynkach użyteczności publicznej	JST
Zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie potrzeb i możliwości ochrony powietrza, w tym oszczędności energii i modernizacji ogrzewania	JST, Placówki oświatowe, Organizacje Pozarządowe
Termomodernizacja budynków w obiektach podlegających Gminą	JST

Tab. 31 Analiza SWOT

Jakość powietrza	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie działań związanych z termomodernizacją budynków, wsparciem wymiany kotłów, rozbudową sieci ciepłowniczej oraz gazowej; • Brak przekroczeń dopuszczalnych norm powietrza w przypadku pyłu PM2,5, PM10, SO₂, NO₂, CO, C₆H₆, Pb, O₃, As, Cd oraz Ni. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wystąpienie przekroczenia dopuszczalnych norm jakości powietrza w przypadku B(a)P; • Spalanie w piecach paliwa niskiej jakości oraz odpadów; • Występowanie liniowych i punktowych źródeł zanieczyszczeń; • Niska świadomość ekologiczna mieszkańców,
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie termomodernizacji budynków mieszkalnych; • Tworzenie ścieżek rowerowych; • Zastępowanie ogrzewania węglowego alternatywnymi systemami; • Wymiana taboru komunikacyjnego na niskoemisyjny; • Prowadzenie edukacji ekologicznej mieszkańców ze szczególnym naciskiem na zagadnienia dotyczące zagrożeń związanych ze spalaniem w piecach paliw niskiej jakości oraz odpadów. 	<ul style="list-style-type: none"> • emisje komunikacyjne; • nieprawidłowe praktyki związane z gospodarowaniem odpadami komunalnymi (spalanie odpadów w piecach centralnego ogrzewania); • spalanie niskokalorycznych i zawierających dużą zawartość siarki paliw stałych; • bliskość źródeł zanieczyszczeń gazowych i pyłowych, w postaci zakładów przemysłowych; • Korzystanie z przestarzałych kotłów na paliwa stałe.

6.10. Gospodarka odpadami

6.10.1. Stan aktualny

Ze względu na coraz większą produkcję liczniejszych dóbr konsumpcyjnych oraz systematyczne skracanie długości życia wielu grup produktów (np. urządzeń elektronicznych powszechnego użytku), zagospodarowanie coraz większej ilości wytwarzanych odpadów staje się jednym z głównych problemów środowiskowych na świecie.

Niestety w Polsce dominującym sposobem unieszkodliwiania odpadów jest ich składowanie, co jest najmniej przyjaznym środowisku sposobem zagospodarowania odpadów. Odpady dzieli się najczęściej na komunalne i przemysłowe. Dokładne rodzaje odpadów określa Rozporządzenie Ministra Klimatu z dnia 2 stycznia 2020 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz.U. 2020 poz. 10).

Główne akty prawne regulujące problem gospodarki odpadami to:

- ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. 2013 r. poz. 21 z późn. zm.). Ustawa określa zasady postępowania z odpadami w sposób zapewniający ochronę życia i zdrowia ludzi oraz ochronę środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Przepisy prawne w tej ustawie zostały skonstruowane w oparciu o fakt, iż podstawowe znaczenie ma zapobieganie powstawaniu odpadów. W ślad za tą zasadą poszczególne zapisy ustawy regulują kwestie ograniczania ilości odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko, a także odzysku i unieszkodliwiania odpadów.
- ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. 2021 poz. 888 z późn.zm.). Ustawa określa zadania gminy oraz obowiązki właścicieli nieruchomości, dotyczące utrzymania czystości i porządku, warunki wykonywania działalności w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów, warunki udzielania zezwoleń podmiotom świadczącym usługi w zakresie uregulowanym w ustawie.

Spośród gmin należących do EZGDK aż 14 gmin (Baćkowice, Bogoria, Dwikozy, Iwaniska, Klimontów, Koprzywnica, Lipnik, Łoniów, Obrazów, Opatów, Osiek, Samborzec, Sadowie i Zawichost) na podstawie art. 3 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach przekazało obowiązki własne na rzecz Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki w zakresie utrzymania czystości i porządku w gminie.

Związek dysponuje Międzygminnym Zakładem Gospodarki Odpadami Komunalnymi sp. z o.o. MZGOK, który to realizuje kompleksową usługę w zakresie odbioru i transportu odpadów komunalnych z terenu samorządów należących do Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki.

Spółka zarządza Zakładem Utylizacji Odpadów Komunalnych w Janczycach gmina Baćkowice, który posiada status Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych w Regionie Gospodarki Odpadami numer 1 Województwa Świętokrzyskiego.

Na terenie ww. zakładu znajdują się trzy instalacje służące do zagospodarowania odpadów:

1. Instalacja mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów składająca się z:
 - części mechanicznej, którą stanowi sortownia odpadów posiadająca zdolność przetwarzania w jednozmianowym systemie pracy 22 000 Mg odpadów komunalnych zmieszanych rocznie oraz 4 000 Mg odpadów pochodzących z selektywnej zbiórki. W sortowni odzyskiwane są surowce wtórne: tworzywa sztuczne, papier, metale, opakowania wielomateriałowe oraz szkło
 - części biologicznej gdzie przebiega proces stabilizacji frakcji biologicznej odpadów wydzielonych w procesie mechanicznym. Na instalację składają trzy zamknięte bioreaktory wykonane w technologii Biodegma oraz plac dojrzewania stabilizatu. Powierzchnia placu razem z częścią do kompostowania zajmują 7.000 m². Przepustowość instalacji stabilizacji wynosi 12.000 Mg odpadów rocznie.
2. Kompostownia odpadów - plac kompostowania gdzie w technologii pryzmowej kompostowane są bioodpady pochodzące z selektywnej zbiórki. Przepustowość kompostowni to 4.000 Mg odpadów rocznie. Instalacja posiada zgodę Ministra Rolnictwa na wytwarzanie polepszacza glebowego. Jednak ze względu na złą jakość selektywnej zbiórki wytworzony kompost wykorzystuje się do prac rekultywacyjnych.
3. Składowisko odpadów – gdzie deponowane są pozostałości z mechanicznego przetwarzania odpadów oraz stabilizat. Składowisko posiada dwie kwatery o łącznej powierzchni 3,64 ha. Większa z kwater o powierzchni 2,01 ha została zamknięta i od początku 2022 roku trwa jej rekultywacja.

Omawiany zakład został zmodernizowany w latach 2014-2015 oraz w roku 2019. Celem jego rozbudowy było dostosowanie obiektu do obowiązujących przepisów w odniesieniu do:

- ograniczenia ilości składowanych odpadów przyjmowanych do zakładu, poprzez ich zagospodarowanie w instalacji mechaniczno-biologicznego przetwarzania,

- zapewnienia redukcji odpadów ulegających biodegradacji kierowanych do składowania,
- rozwoju systemu selektywnej zbiórki odpadów i zagospodarowania odpadów z systemu zbiórki selektywnej,
- zapewnienia poziomów odzysku i recyklingu odpadów papieru, szkła, tworzyw sztucznych i metali pochodzących ze strumienia odpadów komunalnych oraz odpadów opakowaniowych,
- umożliwienia odzysku energetycznego odpadów komunalnych poprzez wytwarzanie komponentów do produkcji paliwa z odpadów z frakcji lekkiej zmieszanych odpadów komunalnych,
- zagospodarowaniu zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, podniesienia poziomu świadomości ekologicznej społeczeństwa poprzez stworzenie warunków do prowadzenia edukacji ekologicznej społeczeństwa.

Inwestycja obejmowała budowę sortowni i kompostowni oraz wyposażenie tych obiektów w maszyny i sprzęt.

Na terenie ww. Zakładu zlokalizowany jest również Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych czynny od poniedziałku do piątku w godzinach od 7:00 do 15:00. Do Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych mieszkańcy gmin Baćkowice, Bogoria, Dwikozy, Iwaniska, Klimontów, Koprzywnica, Lipnik, Łoniów, Obrazów, Opatów, Osiek, Sadowie, Samborzec oraz Zawichost mogą własnym transportem bezpłatnie dostarczać następujące odpady:

- odpady niebezpieczne np. oleje, opakowania po środkach ochrony roślin, pozostałości farb, lakierów i inne chemikalia,
- popiół
- odpady budowlane, rozbiórkowe i remontowe,
- odpady ulegające biodegradacji i zielone,
- zużyte opony,
- pozostałe selektywnie wydzielone odpady niebędące opakowaniami z tworzyw sztucznych i szkła (wiadra, miski, folie rolnicze, szkło okienne),
- przeterminowane leki,
- zużyte baterie i akumulatory
- zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny,

- odpady wielkogabarytowe (meble, dywany, okna, drzwi, grzejniki, duże przedmioty z metalu, ceramiki),
- posegregowane surowce wtórne (szkło, papier, tworzywa sztuczne).

Warunkiem bezpłatnego przyjęcia odpadów do PSZOK-u w ramach ustalonych limitów jest złożenie deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi do biura Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki w Baćkowicach. Dwie gminy należące do Związku aktualnie realizują samodzielną gospodarkę odpadami komunalnymi. Jest to gmina Ożarów oraz gmina Sandomierz.

Zagrożenia

Główne problemy związane z gospodarką odpadami na terenie Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki, to:

- nieprawidłowe praktyki dotyczące gospodarowania odpadami przez mieszkańców (m.in. spalanie odpadów komunalnych, pozbywanie się odpadów w sposób niezgodny z przepisami prawa - np. wywóz na nielegalne wysypiska),
- dzikie wysypiska śmieci,
- użytkowanie wyrobów zawierających azbest,
- niestabilność polskich przepisów prawnych w zakresie gospodarki odpadami.

6.10.2. Cel i strategia działań

Cel do roku 2023

- **Zmniejszenie ilości odpadów kierowanych na składowisko**

Kierunki działań

Tab. 32 Kierunki działań

Rodzaje zadań	Jednostka odpowiedzialna
Zapobieganie powstawaniu odpadów	JST, EZGDK
Ograniczenie ilości odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko	JST, EZGDK
Edukacja ekologiczna mieszkańców	JST, EZGDK, Podmioty zajmujące się gospodarką odpadami na terenie gmin
Likwidacja dzikich wysypisk śmieci	JST, EZGDK, Właściciele nieruchomości
Egzekwowanie zapisów wynikających z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminie	JST, EZGDK, Właściciele nieruchomości
Kontrola podmiotów prowadzących działalność w zakresie odbierania, zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów	JST, EZGDK
Bieżąca aktualizacja danych o gospodarce odpadami w gminie	JST, EZGDK
Zwiększenie udziału odzysku oraz recyklingu odpadów prowadzonych zgodnie z wymaganiami ochrony środowiska	JST, EZGDK, Podmioty zajmujące się gospodarką odpadami na terenie gmin

Rodzaje zadań	Jednostka odpowiedzialna
Wdrażanie innowacyjnych technologii (BAT) w zakresie zagospodarowania poszczególnych rodzajów odpadów	JST, EZGDK, Przedsiębiorcy
Gospodarowanie odpadami w postaci wyrobów zawierających azbest poprzez realizację zapisów programów usuwania azbestu wyrobów zawierających azbest	JST, EZGDK

6.10.3. Analiza SWOT

Tab. 33 Analiza SWOT

Gospodarka odpadami	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> Funkcjonowanie Międzygminnego Zakładu Gospodarki Odpadami Komunalnymi sp. z o.o. MZGOK; Osiągnięcie wysokiego poziomu recyklingu odpadów; Zmniejszanie ilości masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania. 	<ul style="list-style-type: none"> Spalanie odpadów w piecach; Niska świadomość ekologiczna mieszkańców; Występowanie wyrobów zawierających azbest.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> Prowadzenie działań związanych z usuwaniem oraz unieszkodliwianiem odpadów zawierających azbest; Prowadzenie edukacji ekologicznej mieszkańców. 	<ul style="list-style-type: none"> nieprawidłowe praktyki dotyczące gospodarowania odpadami przez mieszkańców (m.in. spalanie odpadów komunalnych, pozbywanie się odpadów w sposób niezgodny z przepisami prawa - np. wywóz na nielegalne wysypiska), dzikie wysypiska śmieci, użytkowanie wyrobów zawierających azbest.

6.11. Oddziaływanie hałasu

6.11.1. Stan aktualny

Ustawa Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2021 poz. 1973 z późn. zm.) hałasem nazywa dźwięki o często

Definicja hałasu zawarta w ustawie Prawo ochrony środowiska hałasem nazywa dźwięki o częstotliwościach od 16 Hz do 16000 Hz.

Hałas jest jednym z głównych czynników wpływających negatywnie na komfort psychiczny ludzi. Jego koncentracja występuje głównie na terenach zurbanizowanych, zwiększając się najczęściej wraz z wielkością miast i zbliżaniem do sieci komunikacyjnej i zakładów przemysłowych.

Klimat akustyczny środowiska zewnętrznego, w jakim jednostka funkcjonuje, to zespół zjawisk akustycznych mających miejsce w otaczającym środowisku (najczęściej środowisku antropogenicznym), który określić można z zastosowaniem parametrów akustycznych czasu i przestrzeni.

Uciążliwość hałasu zależna jest od takich parametrów jak natężenie dźwięku, jego częstotliwość oraz czas trwania.

Kwestie ochrony środowiska przed hałasem podjęte zostały w głównej mierze w ustawie Prawo ochrony środowiska, która stanowi podstawę prawną działań zmierzających do zmniejszenia zanieczyszczenia środowiska omawianym czynnikiem szkodliwym.

Ocena stanu środowiska w wyniku emisji hałasu dokonywana jest z zastosowaniem równoważnego poziomu dźwięku wyrażonego w decybelach (dB). dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez poszczególne grupy źródeł hałasu, z wyłączeniem hałasu powodowanego przez starty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektroenergetyczne, wyrażone wskaźnikami $L_{Aeq D}$ i $L_{Aeq N}$ zostały określone w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (tekst jednolity Dz.U. 2014 poz. 112). Wskaźników tych używa się do ustalania i kontroli warunków korzystania ze środowiska. W poniższej tabeli zaprezentowano dopuszczalne wartości wskaźników w odniesieniu do jednej doby.

Tab. 34 Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku (źródło: Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (tekst jednolity Dz.U. 2014 poz. 112)

Rodzaj terenu	Dopuszczalny poziom hałasu w [dB]			
	Drogi lub linie kolejowe ¹⁾		Pozostałe obiekty i działalność będąca źródłem hałasu	
	L _{Aeq D} przedział czasu odniesienia a równy 16 godzinom	L _{Aeq N} przedział czasu odniesienia równy 8 godzinom	L _{Aeq D} przedział czasu odniesienia równy 8 najmniej korzystnym godzinom dnia kolejno po sobie następującym	L _{Aeq N} przedział czasu odniesienia równy 1 najmniej korzystnej godzinie nocy
a) Strefa ochronna "A" uzdrowiska b) Tereny szpitali poza miastem	50	45	45	40
a) Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej b) Tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży ²⁾ c) Tereny domów opieki społecznej d) Tereny szpitali w miastach	61	56	50	40
a) Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego b) Tereny zabudowy zagrodowej c) Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe ²⁾ d) Tereny mieszkaniowo-usługowe	65	56	55	45
Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców ³⁾	68	60	55	45

Objaśnienia:

- 1) Wartości określone dla dróg i linii kolejowych stosuje się także dla torowisk tramwajowych poza pasem drogowym i kolei linowych.
- 2) W przypadku niewykorzystywania tych terenów, zgodnie z ich funkcją, w porze nocy, nie obowiązuje na nich dopuszczalny poziom hałasu w porze nocy.
- 3) Strefa śródmiejska miast powyżej 100 tys. mieszkańców to teren zwartej zabudowy mieszkaniowej z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych. W przypadku miast, w których występują dzielnice o liczbie mieszkańców pow. 100 tys., można wyznaczyć w tych dzielnicach strefę śródmiejską, jeżeli charakteryzuje się ona zwartą zabudową mieszkaniową z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych.

Czynniki wpływające na klimat akustyczny gmin wchodzących w skład Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki mają wpływ takie czynniki jak stopień urbanizacji, stopień uprzemysłowienia oraz stopień rozwoju szlaków

komunikacyjnych. Najbardziej uciążliwym hałasem dla mieszkańców jest hałas komunikacyjny oraz przemysłowy.

- **HAŁAS KOMUNIKACYJNY**

Hałas pochodzący z dróg jest głównym źródłem hałasu na terenie Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki. Na jego poziom ma wpływ szereg czynników związanych z ruchem pojazdów i parametrami drogi, takich jak:

- natężenie ruchu związane bezpośrednio ze znaczeniem drogi w układzie komunikacyjnym,
- struktura ruchu (udział pojazdów ciężkich i hałaśliwych),
- średnia prędkość pojazdów i ich stan techniczny,
- płynność ruchu,
- rodzaj i stan nawierzchni.

Głównym problemem związanym z występowaniem hałasu na terenie Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki stanowią drogi krajowe i wojewódzkie o znacznym natężeniu ruchu, w tym samochodów ciężarowych, które przebiegają przez tereny o zwartej zabudowie. Drogi te to drogi krajowe nr 9, 74, 77, 79 oraz drogi wojewódzkie nr 723, 755, 757, 758, 759, 777, 872. Ciągi te stanowią główną oś komunikacyjną dla ruchu samochodowego. Drogi te, a także węzły komunikacyjne, ze względu na znaczne natężenie ruchu, w tym samochodów ciężarowych, powodują trudne do wyeliminowania i stale występujące pogorszenie klimatu akustycznego.

Duży wpływ na wzrost hałasu drogowego ma zły stan infrastruktury drogowej, która nie jest odpowiednio przystosowana do występującego aktualnie natężenia ruchu. Wprawdzie stan dróg cały czas się poprawia, dochodzi do modernizacji kolejnych ich odcinków, to jednak problem ten jest wciąż znaczący.

Hałas drogowy jest zjawiskiem o tendencjach wzrostowych, uzależnionym od takich czynników jak:

- wskaźnik presji motoryzacji,
- gęstość sieci dróg,
- odległość terenów stale zamieszkiwanych od dróg o dużym natężeniu.

Ze względu na wzrost ilości użytkowanych pojazdów należy przyjąć, że na terenie EZGDK podobnie jak w całym kraju utrzymywać się będzie tendencja wzrostowa natężenia hałasu związanego z ruchem kołowym. Trzeba jednak dodać, że wzrost natężenia hałasu nie jest wprost proporcjonalny do wzrostu natężenia ruchu samochodowego i rośnie wolniej. Wynika to głównie z poprawy jakości użytkowanych samochodów i poprawy jakości ciągów drogowych.

- **HAŁAS PRZEMYSŁOWY**

Na ten rodzaj hałasu składa się hałas emitowany przez urządzenia i maszyny, procesy technologiczne, wyposażenie i instalacje znajdujące się na terenie niewielkich zakładów rzemieślniczych i usługowych, dźwięki pochodzące z urządzeń obiektów handlowych, urządzenia nagłaśniające w lokalach rozrywkowych, linie przesyłowe wysokiego napięcia, stacje elektroenergetycznych najwyższych napięć w związku ze stosowaniem sprzężarek do napędu łączników i transformatorów.

Ze względu na lokalny charakter ograniczony głównie do najbliższego otoczenia obiektu przemysłowego, skala zagrożenia tym rodzajem hałasu jest niewielka.

Dzięki zaostrzeniu przepisów związanych z powstawaniem nowych obiektów przemysłowych, takich jak potrzeba sporządzenia ocen oddziaływania na środowisko oraz kontrole i egzekucja nałożonych kar, a także ze względu na obecne systemy doboru lokalizacji nowych inwestycji, dochodzi do znacznego ograniczenia tych uciążliwości. Dodatkowo stosuje się różne sposoby na ograniczenie emisji hałasu ze źródeł przemysłowych, takie jak zwiększanie izolacyjności akustycznej ścian, stosowanie tłumików czy obudów dla urządzeń.

- **POMIARY HAŁASU**

W roku 2020 Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Kielcach realizował zadania dotyczące pomiarów i oceny hałasu drogowego i kolejowego emitowanego do środowiska na terenie województwa świętokrzyskiego, w ramach programu Państwowego Monitoringu Środowiska.

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Spośród gmin wchodzących w skład Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki, w 2020 roku przeprowadzone zostały badania hałasu drogowego na terenie gminy Klimontów. Ich wyniki zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tab. 35 Wyniki badań poziomu hałasu drogowego w Klimontowie (źródło: Ocena stanu akustycznego środowiska na terenie województwa świętokrzyskiego w roku 2020 – GIOŚ - RWMS)

Rejon badań	Współrzędne punktu	Data pomiaru	Odległość od krawędzi jezdni [m]	Wysokość punktu pom. [m]	Wskaźnik poziomu dźwięku	Wynik	norma	przekroczenie	Rodzaj terenu
Klimontów									
Pkt 1 ul. Krakowska DW 758	N 50°48'37,85" E 21°26'20,30"	13.05.2020	10	4	L _{DWN}	67,7	64	3,7	Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej
		– 23.10.2020 8 pomiarów dobowych			L _N	57,3	59	-	

L_{DWN} – długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB), wyznaczony w ciągu wszystkich dób w roku, z uwzględnieniem pory dnia (rozumianej jako przedział czasu od godz. 6 do godz. 18), pory wieczoru (rozumianej jako przedział czasu od godz. 18 do godz. 22) oraz pory nocy (rozumianej jako przedział czasu od godz. 22 do godz. 6).

L_N - długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB), wyznaczony w ciągu wszystkich pór nocy w roku (rozumianych jako przedział czasu od godz. 22 do godz. 6)

Spośród gmin wchodzących w skład Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki, w 2020 roku przeprowadzone zostały badania hałasu kolejowego na terenie gminy Sandomierz. Ich wyniki zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tab. 36 Wyniki badań poziomu hałasu kolejowego w Sandomierzu (źródło: Ocena stanu akustycznego środowiska na terenie województwa świętokrzyskiego w roku 2020 – GIOŚ - RWMS)

Rejon badań	Współrzędne punktu	Data pomiaru	Odległość od krawędzi jezdni [m]	Wysokość punktu pom. [m]	Wskaźnik poziomu dźwięku	Wynik	norma	przekroczenie	Rodzaj terenu
Sandomierz									
Pkt 1 Sandomierz Linia nr 25	N 50°40'03,06" E 21°46'10,09"	12- 13.11.2020	40	4	L _{AeqD}	51,0	61	-	Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej
					L _{AeqN}	55,0	56	-	

L_{AeqD} – równoważny poziom dźwięku A dla pory dnia (rozumianej jako przedział czasu od godz. 6 do godz. 22), wyrażony w decybelach (dB)

L_{AeqN} – równoważny poziom dźwięku A dla pory nocy (rozumianej jako przedział czasu od godz. 22 do godz. 6), wyrażony w decybelach (dB)

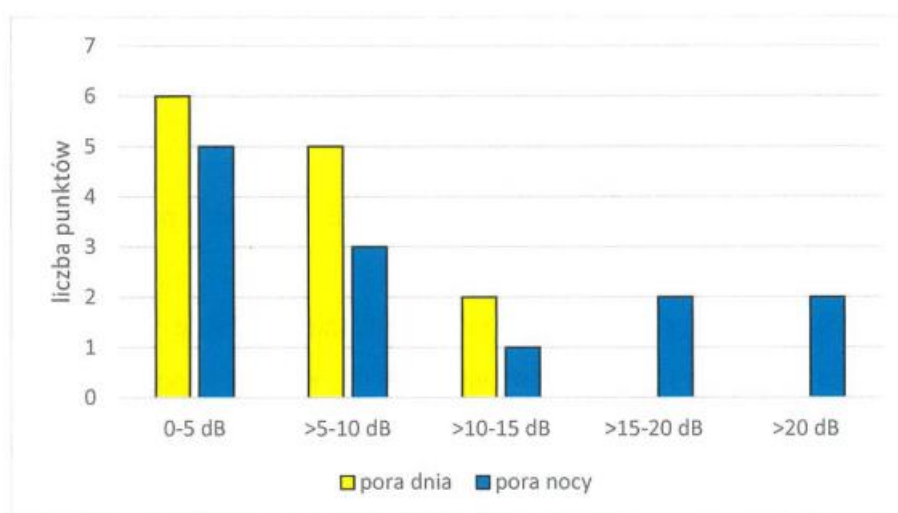
L_{DWN} – długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB), wyznaczony w ciągu wszystkich dób w roku, z uwzględnieniem pory dnia (rozumianej jako przedział czasu od godz. 6 do godz. 18), pory wieczoru (rozumianej jako przedział czasu od godz. 18 do godz. 22) oraz pory nocy (rozumianej jako przedział czasu od godz. 22 do godz. 6).

L_N - długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB), wyznaczony w ciągu wszystkich pór nocy w roku (rozumianych jako przedział czasu od godz. 22 do godz. 6)

Analizując hałas przemysłowy należy stwierdzić, że brak jest danych przedstawiających skalę emisji i przekroczeń norm z poszczególnych zakładów. W roku 2020 natężenie hałasu przemysłowego badano w 43 zakładach na terenie województwa świętokrzyskiego. Analiza pokazała, że 79% obiektów nie przekraczało dopuszczalnych norm hałasu. Badania przeprowadzono w 127 punktach. Wykazano naruszenie norm w 21 punktach, z czego w 5 punktach przekroczenia były zarówno w ciągu dnia jak i nocy, a 13 punktów notowało przekroczenia w ciągu dnia (w przedziałach 0-5 dB, >5-10 dB, >10-15 dB). W przypadku nocy przekroczenia zanotowano także w 13 punktach, z czego w 2 z nich przekroczenia przewyższały 20 dB.

Na poniższych wykresach przedstawiono zbiorcze wyniki badań natężenia hałasu w obiektach przemysłowych.

Poniżej prezentujemy wykresy obrazujące zbiorcze wyniki badań natężeń hałasu z obiektów przemysłowych.

Rys. 30 Liczba punktów pomiarowych przekraczających dopuszczalne poziomy hałas przemysłowego w porze dnia i nocy w roku 2020 w województwie świętokrzyskim (źródło: Ocena stanu akustycznego środowiska na terenie województwa świętokrzyskiego w roku 2020 – GIOŚ - RWMŚ)

6.11.2. Zagrożenia

Największym zagrożeniem dla środowiska akustycznego terenu Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki jest emisja hałasu komunikacyjnego. Emisja ta występuje zarówno w ciągu dnia jak i nocy. Spowodowane jest to faktem istnienia dróg wojewódzkich i krajowych, głównie fragmentów przebiegających bezpośrednio przy zabudowie mieszkaniowej.

6.11.3. Cel i strategia działań

Cel do roku 2029

- **Ocena poziomu zagrożenia ponadnormatywnym hałasem oraz zmniejszenie zagrożenia pochodzącego przede wszystkim ze źródeł komunikacyjnych**

Kierunki działań

Tab. 37 Kierunki działań

Rodzaje zadań	Jednostka odpowiedzialna
Prowadzenie monitoringu hałasu komunikacyjnego w miejscach występowania największych uciążliwości akustycznych	Zarządcy dróg, JST
Kontynuacja ograniczania emisji hałasu przemysłowego i wydawanie stosownych decyzji administracyjnych w tym zakresie	JST
Bieżąca modernizacja stanu technicznego nawierzchni dróg oraz ich przebudowa	Zarządcy dróg, JST
Realizacja inwestycji zmniejszających narażenie na hałas komunikacyjny (budowa ekranów akustycznych i pasów zieleni izolacyjnej wzdłuż dróg, budowa obwodnic)	Zarządcy dróg, JST
Zabezpieczenie budynków mieszkalnych i budynków użyteczności publicznej szczególnie narażonych na hałas komunikacyjny	JST
Wprowadzanie (w przypadku posiadania niezbędnych danych) do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przez hałasem	JST

6.11.4. Analiza SWOT

Tab. 38 Analiza SWOT

Klimat akustyczny	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie pomiarów akustycznych sieci drogowej i kolejowej; 	<ul style="list-style-type: none"> • Wysokie natężenie ruchu komunikacyjnego.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Uwzględnianie w Planach Zagospodarowania Przestrzennego odległości od źródeł hałasu; • Prowadzenie pomiarów poziomu dźwięku wzdłuż ciągów komunikacyjnych; • Poprawa stanu technicznego ciągów komunikacyjnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • Emisja komunikacyjna; • Wzrost liczby samochodów i natężenia ruchu.

6.12. Oddziaływanie pól elektromagnetycznych

6.12.1. Stan aktualny

Promieniowanie elektromagnetyczne, zwane inaczej niejonizującym, jest zaliczane do jednych z bardziej istotnych zanieczyszczeń środowiska. Powstaje ono w wyniku funkcjonowania zespołów sieci i urządzeń elektrycznych używanych w domach, zakładach pracy, a także wskutek działania stacji nadawczych, urządzeń energetycznych, telekomunikacyjnych, radiolokacyjnych, radionawigacyjnych, urządzeń elektromedycznych i.in.

Do obiektów generujących promieniowanie elektromagnetyczne w środowisku zalicza się:

- elektroenergetyczne linie napowietrzne wysokiego napięcia,
- stacje radiowe i telewizyjne,
- łączność radiową, w tym CB radio, radiotelefony i telefonia komórkowa,
- stacje radiolokacji i radionawigacji,
- stacje transformatorowe,
- sprzęt gospodarstwa domowego i powszechnego użytku zasilany prądem zmiennym o częstotliwości 50Hz.

Innym źródłem promieniowania elektromagnetycznego są także czynniki przyrodnicze, w postaci wyładowań elektrycznych, a także promieniowania elektromagnetycznego kuli ziemskiej.

Ważne z punktu widzenia ochrony środowiska są emisje z urządzeń, które emitują fale elektromagnetyczne wysokiej częstotliwości w postaci fal radiowych o częstotliwości

od 0,1 do 300 MHz i mikrofal od 300 MHz do 300 GHz.

Największym źródłem promieniowania niejonizującego na terenie Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki jest terenowa sieć elektroenergetyczna, na którą składają się linie napowietrzne wysokiego napięcia oraz linie średniego, a także stacje transformatorowe.

Najważniejsze elementy wpływające na zmianę natężenia pola elektromagnetycznego, jakie odnotowuje się w środowisku na terenie EZGDK to:

- linia energetyczna 400 kV, przebiegająca przez teren Związku Gmin z północy na południe (przez gminy Opatów, Lipnik, Klimontów, Koprzywnica, Łoniów, Osiek),
- linia energetyczna o napięciu 220 kV, przebiegająca przez południowy kraniec Związku (przez gminę Osiek).

Do punktowych źródeł pól elektromagnetycznych mogących mieć ujemny wpływ na jakość środowiska na terenie gmin wchodzących w skład EZGDK zaliczyć należy także:

- bazowe stacje telefonii komórkowej, których według szacunków na terenie Związku Gmin znajduje się 137 instalacji na 66 punktach - najwięcej na terenie gmin Sandomierz (23 instalacje na 7 punktach), Ożarów (19 instalacji na 10 punktach) i Opatów (12 instalacji na 7 punktach),
- urządzenia emitujące pole elektromagnetyczne w zakładach przemysłowych, ośrodkach medycznych, będące w dyspozycji policji i straży pożarnej, a także urządzenia mogące oddziaływać w skali domowej, np. niesprawne kuchenki mikrofalowe.

6.12.2. Zagrożenia

Głównym zagrożeniem pod względem emisji promieniowania elektromagnetycznego jest rozwój infrastruktury sieci telefonii komórkowej, a tym samym budowa nowych nadajników, montowanych najczęściej na dachach wysokich budynkach lub na wzniesieniach terenu, a także znaczny wzrost liczby samych aparatów telefonicznych, których użytkowanie również powoduje emisję promieniowania elektromagnetycznego.

6.12.3. Cel i strategia działań

Cel do roku 2029

- **Ocena poziomu zagrożenia nadmiernym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych oraz minimalizacja oddziaływania tych pól na zdrowie człowieka i środowisko**

Kierunki działań

Tab. 39 Kierunki działań

Rodzaje zadań	Jednostka odpowiedzialna
W przypadku dysponowania danymi wprowadzenie do planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed polami elektromagnetycznymi	JST
Edukacja ekologiczna dotycząca skali zagrożenia emisją pól elektromagnetycznych	JST, Organizacje Pozarządowe
Prowadzenie kontroli przez organy i inspekcje ochrony środowiska w zakresie przestrzegania obowiązujących pomiarów prawem dotyczącym ochrony środowiska	JST, WIOŚ Kielce

6.12.4. Analiza SWOT

Tab. 40 Analiza SWOT

Promieniowanie elektromagnetyczne	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Brak przekroczeń poziomów promieniowania elektromagnetycznego. 	<ul style="list-style-type: none"> • Obecność emiterów pól elektromagnetycznych na terenie EZGDK.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Uwzględnianie w Planach Zagospodarowania Przestrzennego źródeł promieniowania elektromagnetycznego; • Prowadzenie monitoringu poziomu promieniowania elektromagnetycznego na terenie EZGDK. 	<ul style="list-style-type: none"> • Budowa nowych źródeł promieniowania elektromagnetycznego.

6.13. Poważne awarie oraz nadzwyczajne zagrożenia

6.13.1. Stan aktualny

Poważna awaria to zdarzenie, w szczególności emisja, pożar lub eksplozja, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska, lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem.

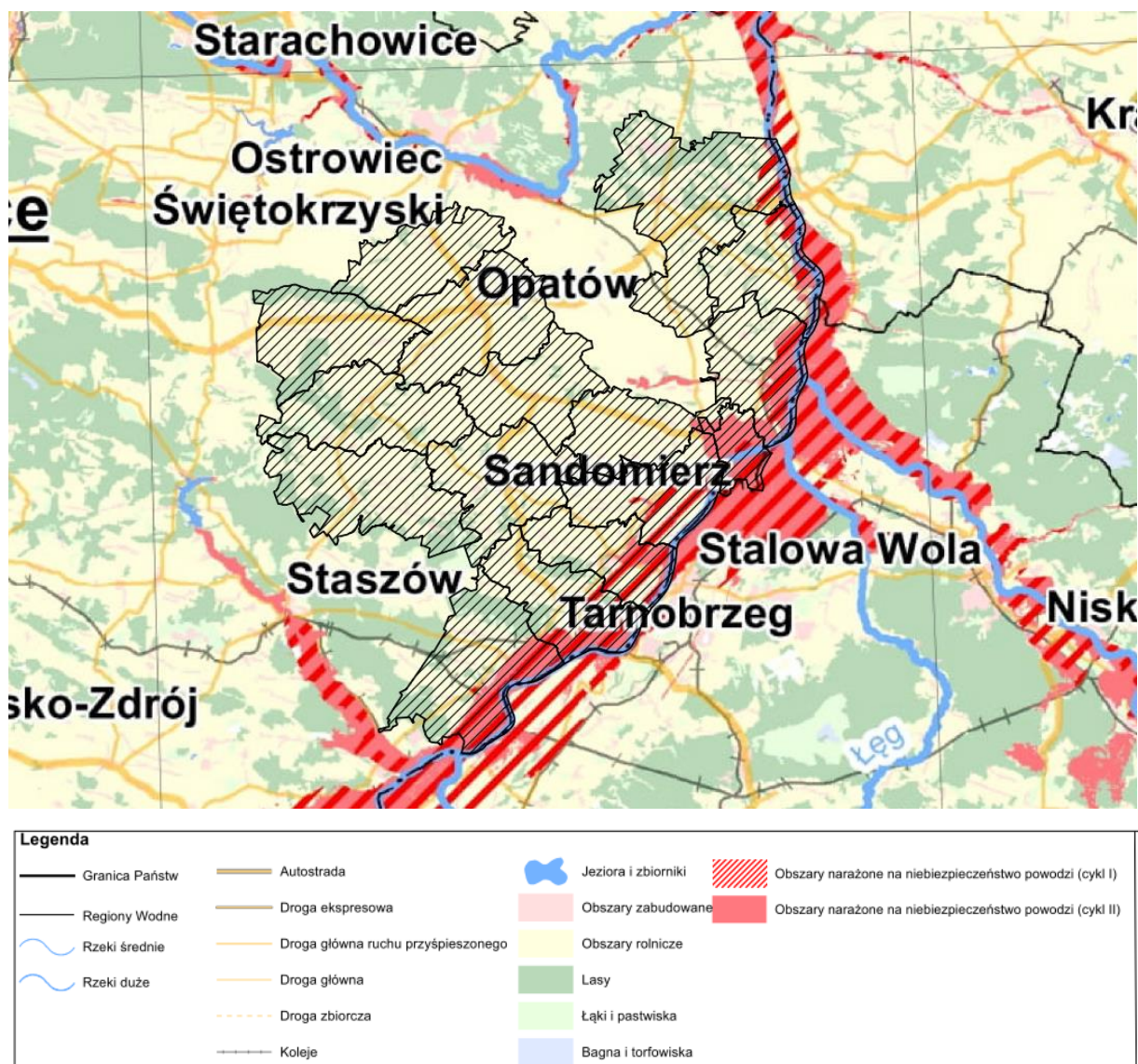
Aktem prawnym, który reguluje kwestie dotyczące poważnych awarii przemysłowych jest ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz.U. 2021 poz. 1973 z późn. zm.). Zawarto w niej przepisy ogólne oraz określono instrumenty prawne służące przeciwdziałaniu awariom przemysłowym, obowiązki zakładu stwarzającego takie zagrożenie, obowiązki organów administracji w tym zakresie. Zgodnie z zapisami tej ustawy, w przypadku wystąpienia poważnej awarii Wojewoda poprzez Komendanta Wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej i Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska podejmuje działania niezbędne do usunięcia awarii i jej skutków. O podjętych działaniach informuje Marszałka Województwa.

Do potencjalnych zagrożeń dla środowiska przyrodniczego w postaci sytuacji awaryjnych lub katastrof na terenie Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki, należy zaliczyć:

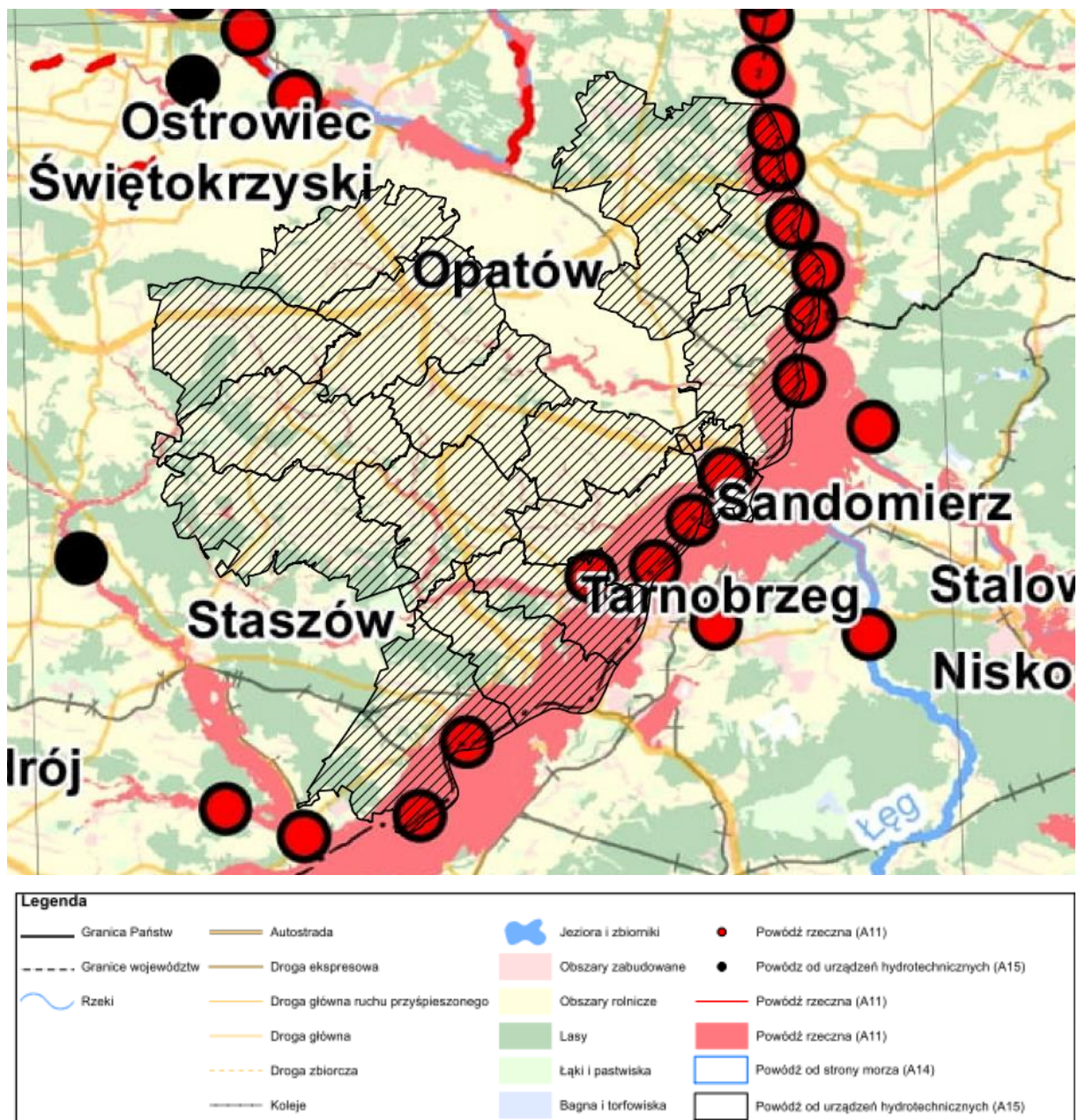
- urządzenia techniczne (instalacje) magazynujące produkty ropopochodne oraz instalacje w zakładach produkcyjnych przechowujące dla potrzeb produkcji substancje chemiczne takie jak np. amoniak, chlor,
- transport materiałów i substancji niebezpiecznych (toksycznych, łatwopalnych, wybuchowych), głównie na drogach wojewódzkich i krajowych, mogący powodować m.in. zagrożenie zanieczyszczenia gleb oraz pożarowe na terenach leśnych,
- magazynowania materiałów i substancji niebezpiecznych, w tym czasowe magazynowanie odpadów niebezpiecznych.

Do źródeł potencjalnych nadzwyczajnych zagrożeń na terenie EZGDK należy zaliczyć:

- rzeki zlokalizowane na terenie Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki, w szczególności Wisła oraz Koprzywianka, które to generują zagrożenia powodziowe. W celu zapobiegania powodziom wykonane zostały odpowiednie urządzenia pełniące funkcje przeciwpowodziowe. Jednak w przypadku wystąpienia znacznych stanów wody, urządzenia te nie zawsze są wystarczające. Na poniższym rysunku przedstawiono obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi na tle gmin Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki.

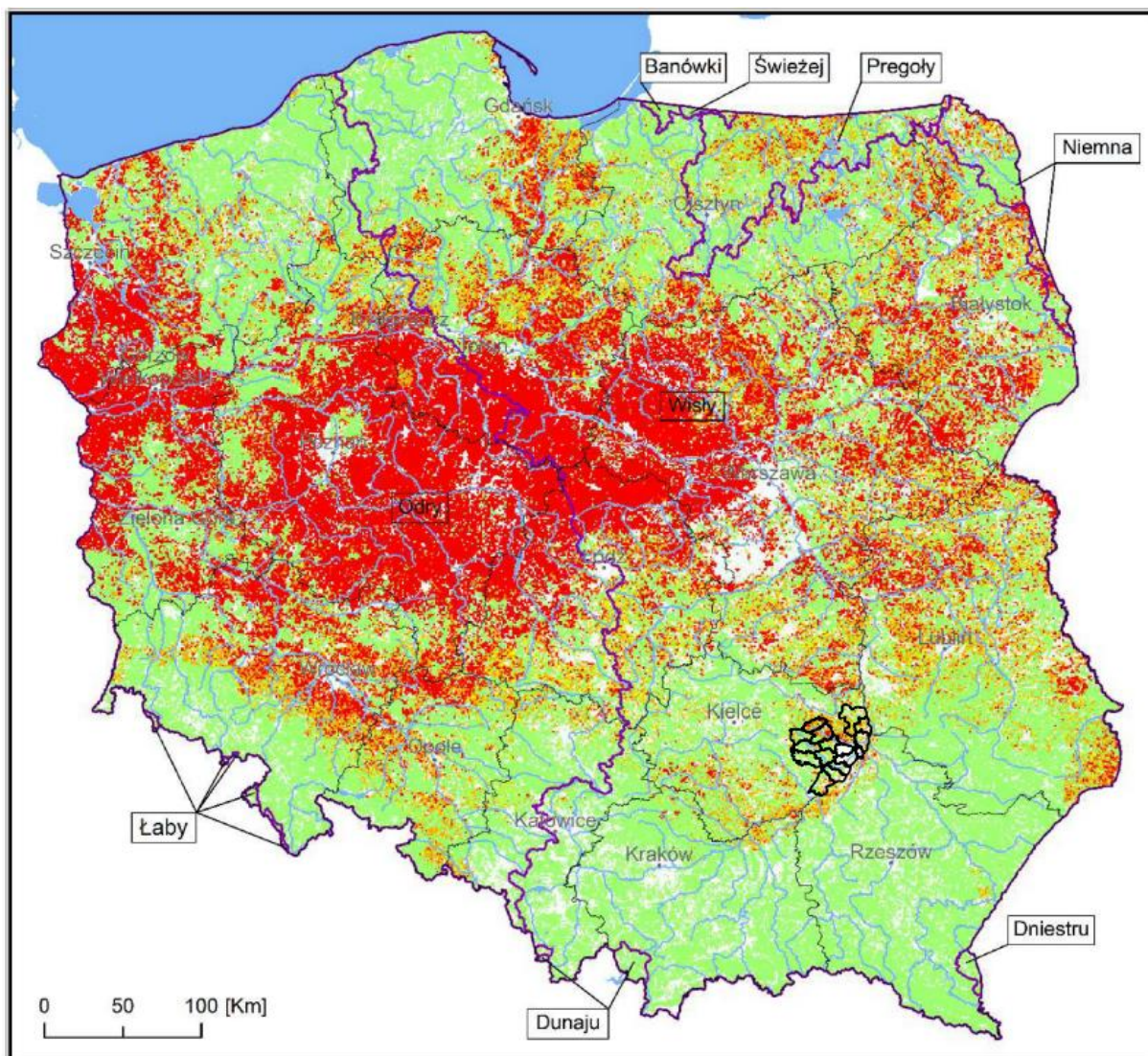
Rys. 31 Mapa obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi na tle EZGDK
(źródło: opracowanie własne na podstawie <https://www.wody.gov.pl/nasze-dzialania/wstepna-ocena-ryzyka-powodziowego>)

Rys. 32 Mapa obszarów, na których wystąpienie powodzi jest prawdopodobne na tle EZGDK (źródło: opracowanie własne na podstawie <https://www.wody.gov.pl/nasze-dzialania/wstepna-ocena-ryzyka-powodziowego>)

- susze, których genezą są niedobory opadów oraz wysokie temperatury w połączeniu z nieznaczną dostępnością do zasobów wodnych. Susze w ostatnich latach występują w praktyce w każdym roku, co powoduje duże ryzyko dla produkcji rolniczej. Wyróżnia się cztery typy suszy zależne od jej intensywności i czasu trwania. Typy te to:

- o susza atmosferyczna - niedostatek lub całkowity brak opadów. Jest to pierwszy etap suszy. Poniżej przedstawiono mapę poglądową przedstawiającą lokalizację gmin Związku na tle terenów zagrożonych suszą atmosferyczną;
- o Susza glebowa (w literaturze opisywana również jako susza rolnicza) - etap, podczas którego dochodzi do wysychania gleby, a co za tym idzie ograniczenia dostępności wody dla roślin. Poniżej przedstawiono mapę poglądową przedstawiającą lokalizację EZGDK na tle terenów zagrożonych suszą rolniczą;

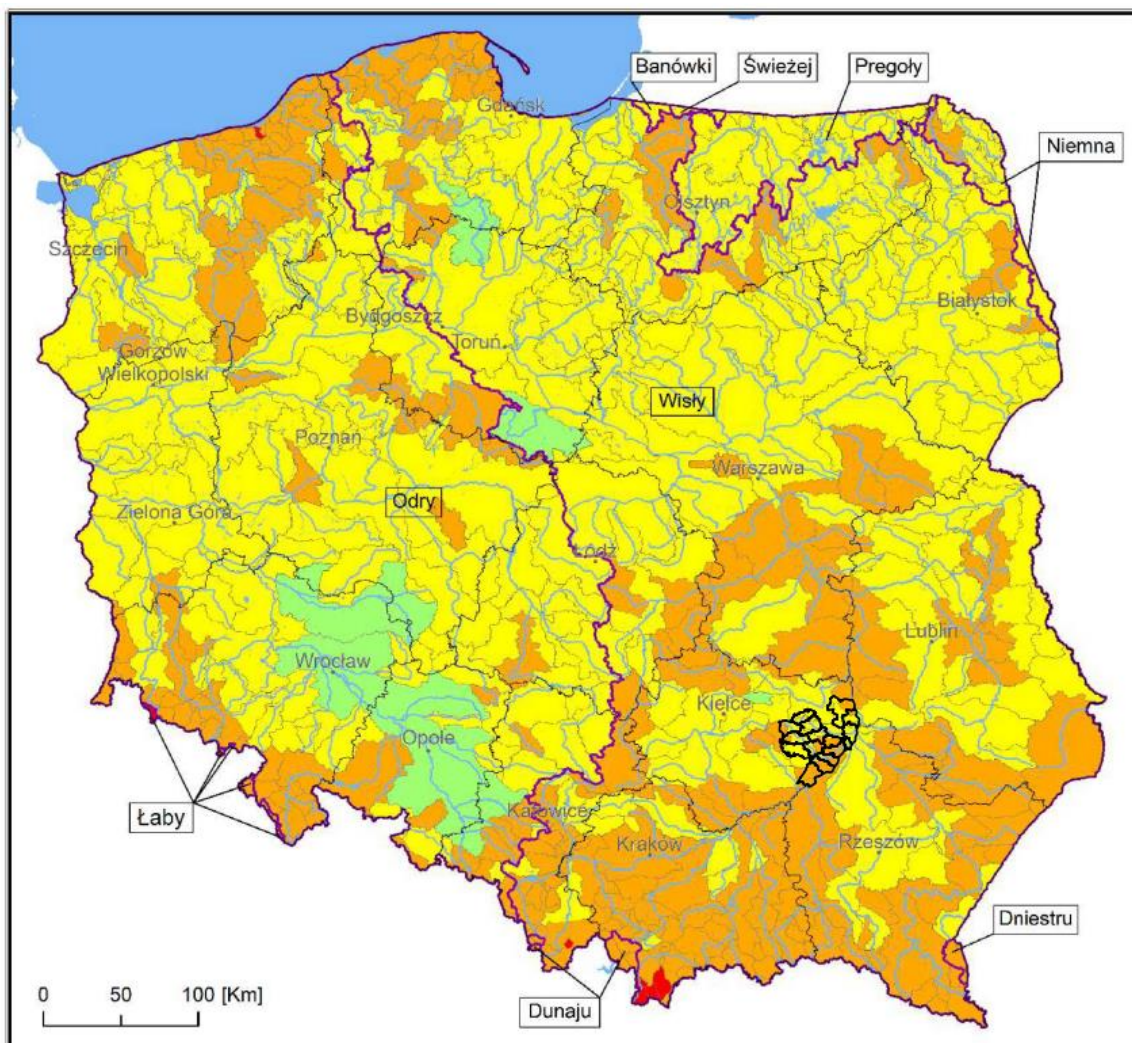
Legenda

Klasy zagrożenia suszą rolniczą:

- klasa I — słabo zagrożone
- klasa II — umiarkowanie zagrożone
- klasa III — silnie zagrożone
- klasa IV — ekstremalnie zagrożone
- Granica Polski
- Granica województwa
- Obszary dorzeczy w Polsce (JCWP v8)
- Wybrane rzeki (MPHP 10 v8)
- Jeziora i zbiorniki wodne (MPHP 10 v8)
- Miasta wojewódzkie

Rys. 33 Mapa klas zagrożenia występowania zjawiska suszy rolniczej na tle EZGDK (źródło: opracowanie własne na podstawie Planu przeciwdziałania skutkom suszy)

- Susza hydrologiczna zwana również rzeczna – podczas niej następuje wysychanie źródeł cieków oraz samych cieków. Poniżej przedstawiono mapę poglądową przedstawiającą lokalizację gmin Związku na tle terenów zagrożonych suszą hydrologiczną;

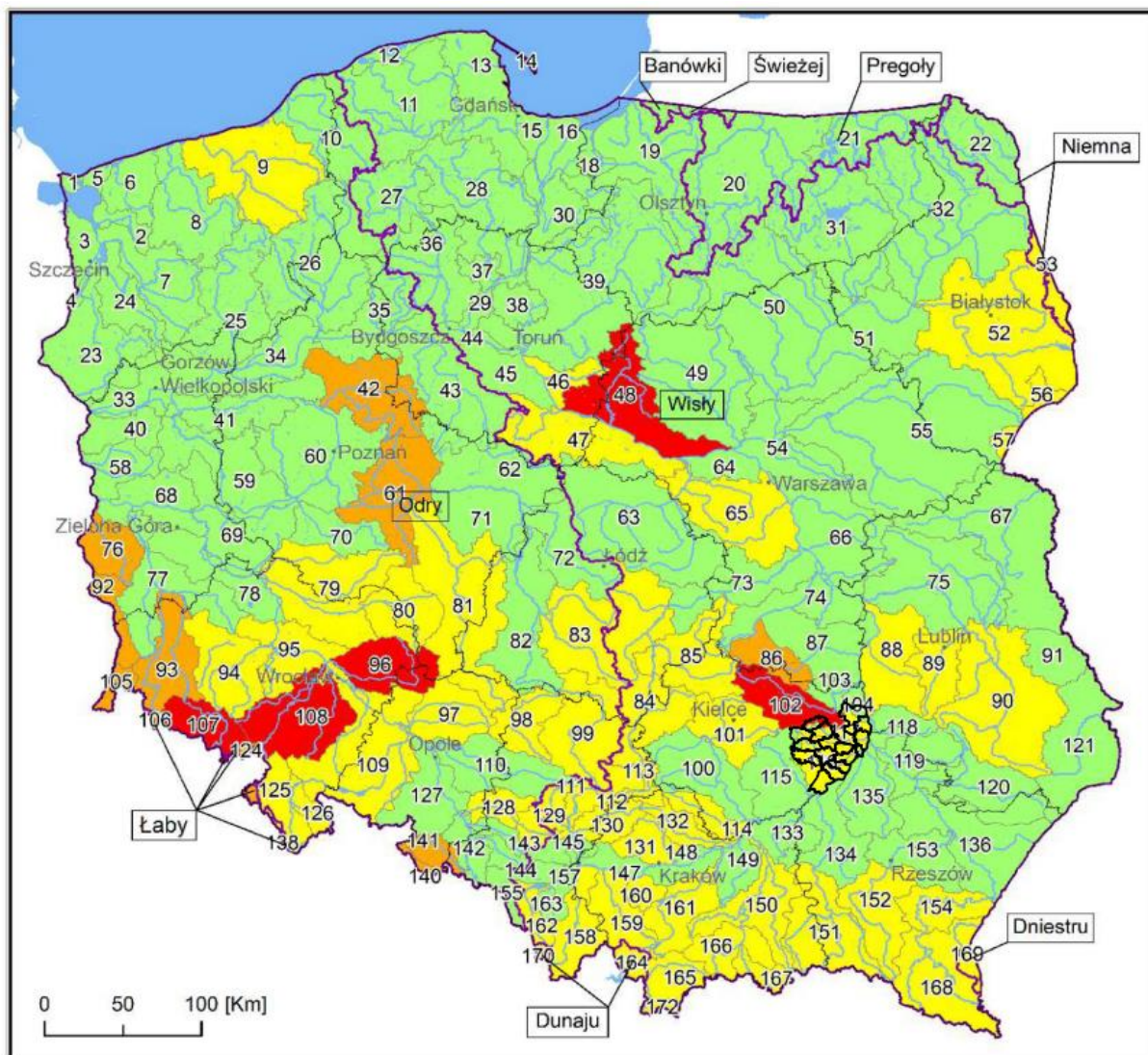
Legenda

Klasy zagrożenia suszą hydrologiczną:

- klasa I — słabo zagrożone
- klasa II — umiarkowanie zagrożone
- klasa III — silnie zagrożone
- klasa IV — ekstremalnie zagrożone
- Granica Polski
- Granica województwa
- Obszary dorzeczy w Polsce (JCWP v8)
- Wybrane rzeki (MPHP 10 v8)
- Jeziora i zbiorniki wodne (MPHP 10 v8)
- Miasta wojewódzkie

Rys. 34 Mapa klas zagrożenia występowania zjawiska suszy hydrologicznej na tle EZGDK (źródło: opracowanie własne na podstawie Planu przeciwdziałania skutkom suszy)

- o Susza hydrogeologiczna - jej początkiem jest obniżenie zwierciadła wód podziemnych. Poniżej przedstawiono mapę poglądową przedstawiającą lokalizację EZGDK na tle terenów zagrożonych suszą hydrogeologiczną;

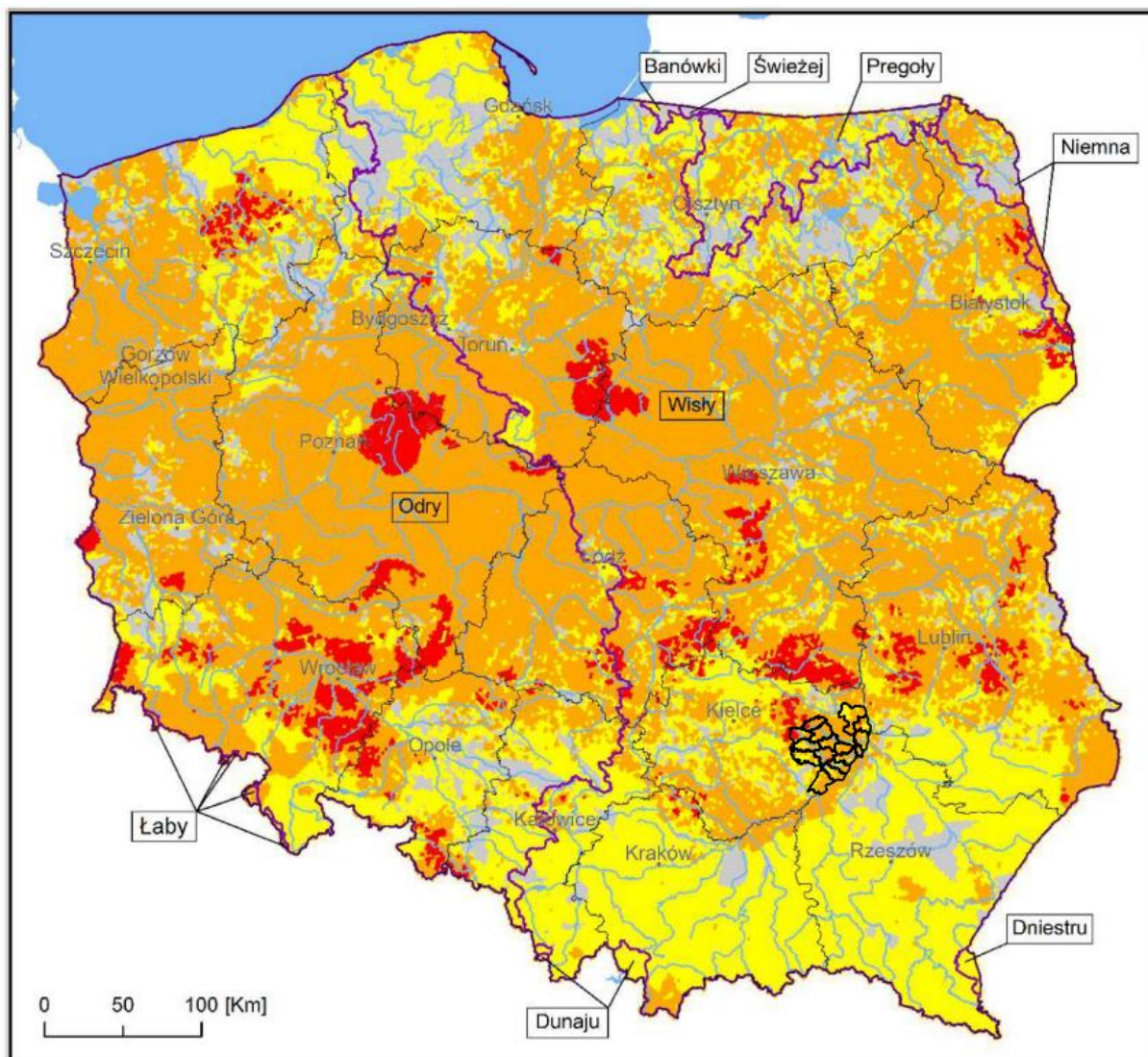
Legenda

klasy zagrożenia suszą hydrogeologiczną:

- klasa I — słabo zagrożone
- klasa II — umiarkowanie zagrożone
- klasa III — silnie zagrożone
- klasa IV — ekstremalnie zagrożone
- Granica Polski
- Granica województwa
- Obszary dorzeczy w Polsce(JCWP v8)
- Wybrane rzeki (MPHP 10 v8)
- Jeziora i zbiorniki wodne (MPHP 10 v8)
- Miasta wojewódzkie

Rys. 35 Mapa klas zagrożenia występowania zjawiska suszy hydrogeologicznej na tle EZGDK (źródło:
opracowanie własne na podstawie Planu przeciwdziałania skutkom suszy)

Na poniższej mapie przedstawiono łączne zagrożenie suszą (suma klas zagrożenia suszą rolniczą, hydrologiczną i hydrogeologiczną).

Legenda

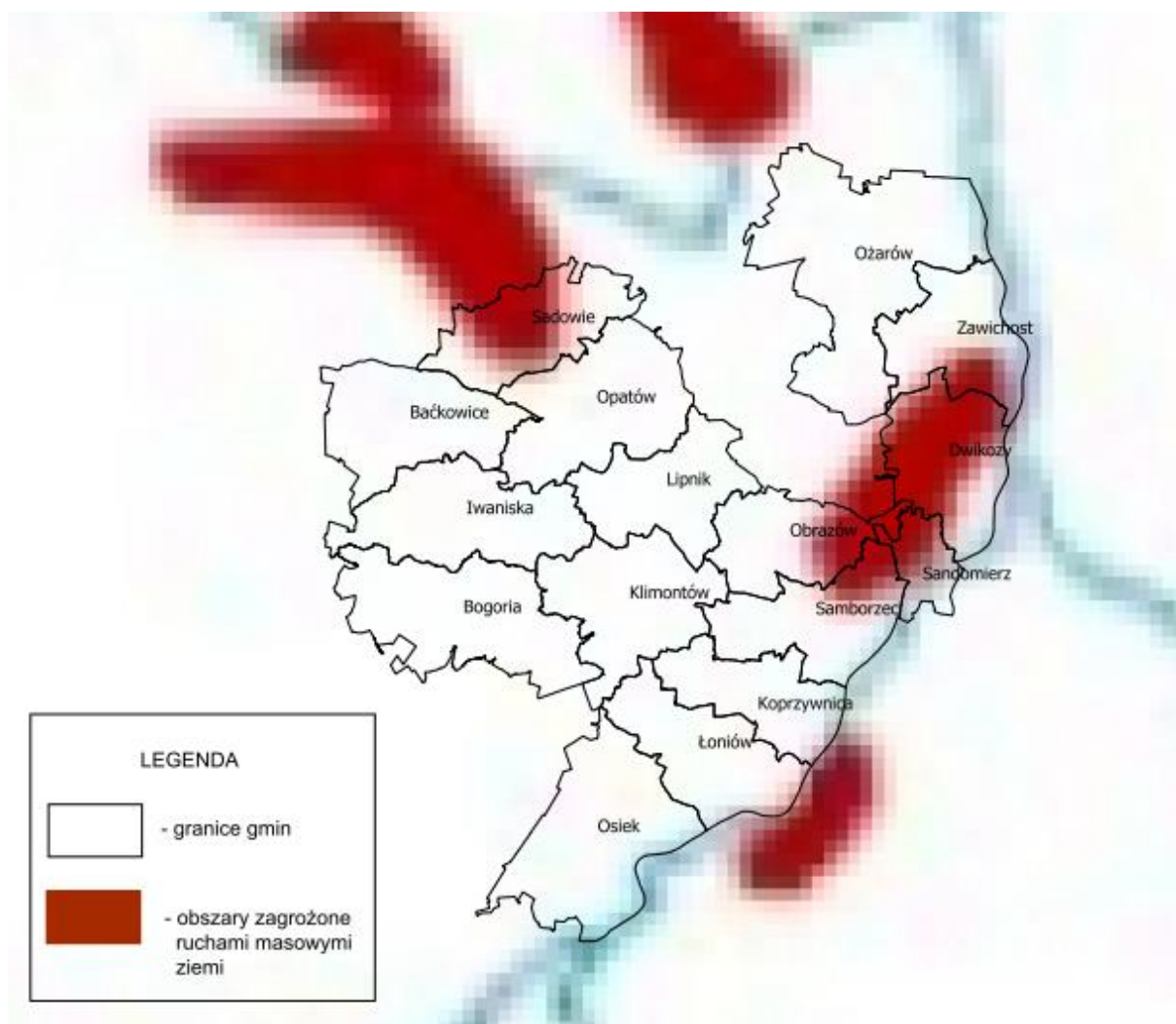
Klasy łącznego zagrożenia suszą:

- słabo zagrożone suszą
- umiarkowanie zagrożone suszą
- silnie zagrożone suszą
- ekstremalnie zagrożone suszą
- Granica Polski
- Granica województwa
- Obszary dorzeczy w Polsce (JCWP v8)
- Wybrane rzeki (MPHP 10 v8)
- Jeziora i zbiorniki wodne (MPHP 10 v8)
- Miasta wojewódzkie

Rys. 36 Mapa łącznego zagrożenia suszą na tle EZGDK (źródło: opracowanie własne na podstawie Planu przeciwdziałania skutkom suszy)

- Osuwiska

Osuwiska to nagłe przemieszczenie się mas ziemnych, powierzchniowej zwietrzliny i mas skalnych podłoża, spowodowane siłami przyrody (np. nasiąknięcie gruntu w wyniku intensywnych opadów deszczu, trzęsienie ziemi) lub działalnością człowieka (podkopanie stoku lub jego znaczne obciążenie). Jest to rodzaj ruchów masowych, polegających na przesuwanie się materiału skalnego lub zwietrzelinowego wzdłuż powierzchni poślizgu. Ruch taki zachodzi pod wpływem siły ciężkości. Osuwiska są szczególnie częste w obszarach o sprzyjającej im budowie geologicznej, gdzie warstwy skał przepuszczalnych i nieprzepuszczalnych występują naprzemiennie. Miejsca występowania osuwisk to naturalne stoki i zbocza dolin i zbiorników wodnych, obszary źródłowe rzek, skarpy wykopów i nasypów oraz wyrobisk. Uaktywniają się przede wszystkim w okresie od maja do sierpnia oraz w czasie powodzi opadowych.

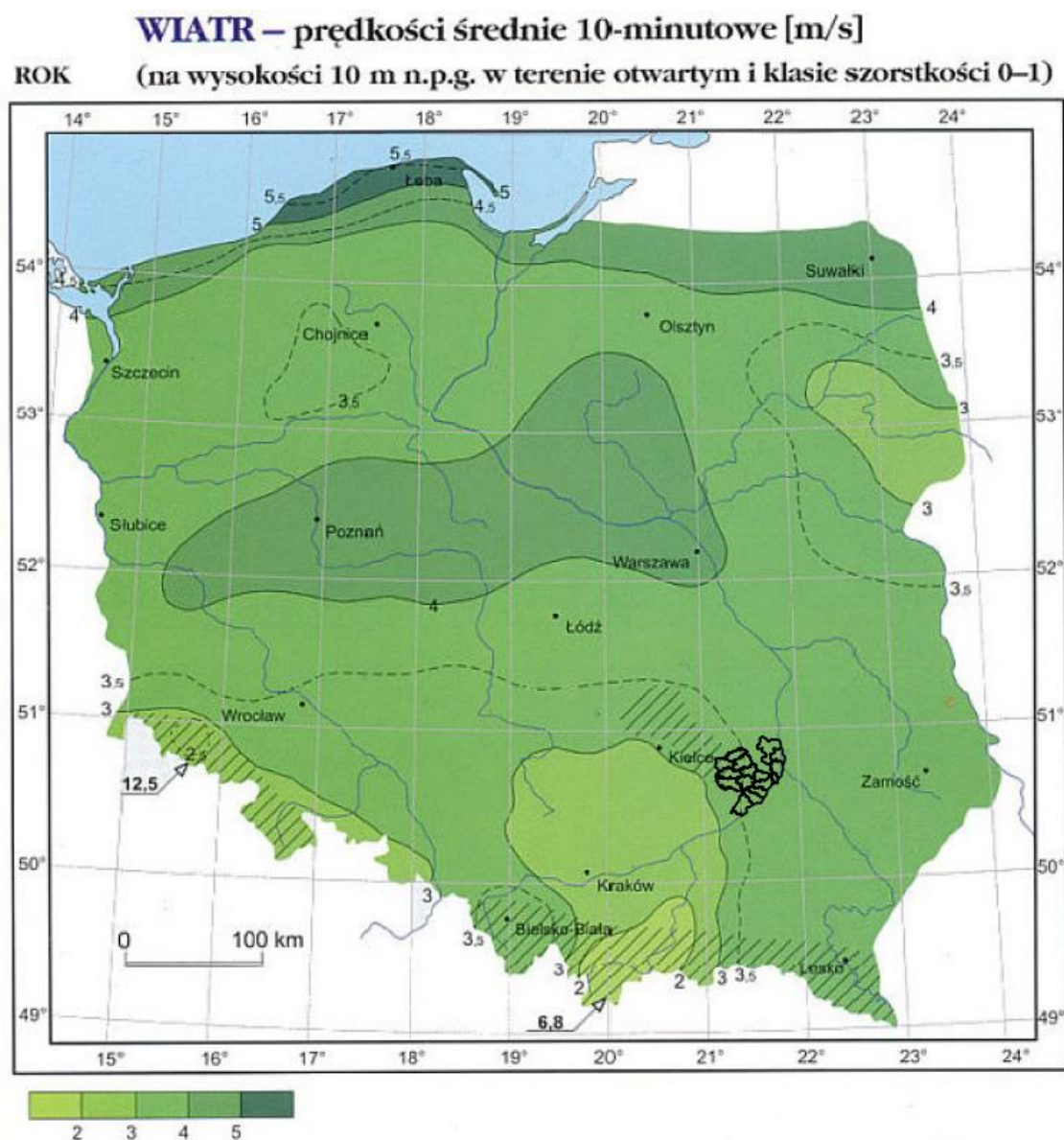
Rys. 37 Rozmieszczenie obszarów zagrożonych ruchami masowymi ziemi w Polsce na tle EZGDK. Opracowanie wg wyników rejestracji z lat 1968-1970 dla Polski pozakarpackiej oraz materiałów Oddziału Karpackiego Państwowego Instytutu Geologicznego. (źródło: opracowanie własne na podstawie <http://pgi.gov.pl/>)

- Huraganowe wiatry

Silne wiatry na terenie Polski, leżącej w strefie klimatu umiarkowanego przejściowego, są związane z ogólną cyrkulacją atmosfery i związanymi z tym znacznymi różnicami ciśnienia na niewielkim obszarze, powiązаны z przechodzeniem głębokich ośrodków niskiego ciśnienia. Wiatry te mogą obejmować znaczne powierzchnie terenu i tak jak wspomniano być związane z przechodzeniem głębokich niżów. Wiatry takie najczęściej występują od jesieni do wiosny. Silne wiatry mogą również być wiatrami lokalnymi, ograniczonymi do niewielkiego terenu, związanymi z występującymi głównie w porze ciepłej burzami, tak jak zjawiska w postaci trąb powietrznych, zjawiska typu „downburst”, „microburst” (lokalny, bardzo

silny wiatr prostoliniowy związany z przechodzeniem komórki burzowej), itp. Warunki sprzyjające powstaniu takich wiatrów to znaczna różnica temperatury i wilgotności na granicy dwóch mas powietrza.

Poniżej przedstawiono obszar Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na tle mapy rozkładu średniej 10-minutowej prędkości wiatru.

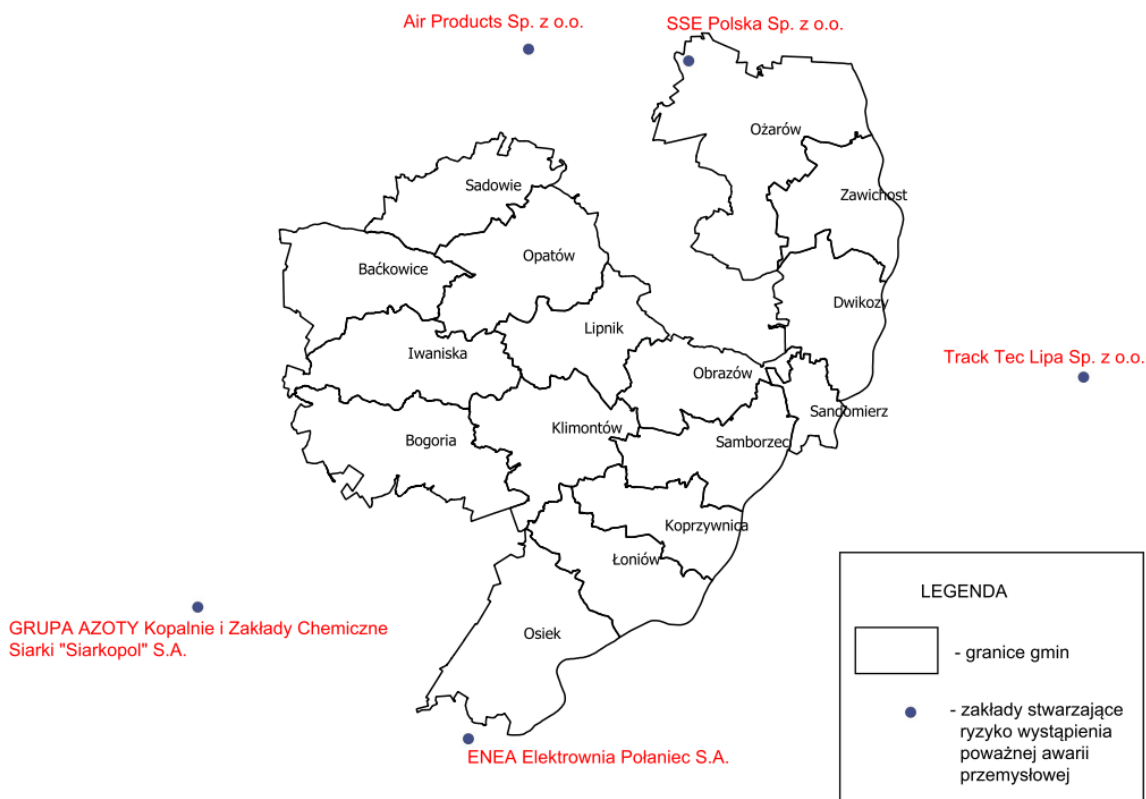
Rys. 38 Prędkości średnie 10-minutowe wiatru na tle EZGDK (źródło: opracowanie własne na podstawie Atlas klimatu Polski pod redakcją Haliny Lorenc, Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej)

- Poważne awarie przemysłowe

Zgodnie z danymi Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Kielcach, na terenie Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki brak jest zakładów o dużym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej. Analizując informacje na temat zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej, jeden taki zakład znajduje się na terenie gminy Ożarów. Jest to SSE Polska Sp. z o.o. z siedzibą w Rogowie Sobóckim, ul. Wrocławska 58, 55-050 Sobótka, Skład Materiałów Wybuchowych w Glinianach, 27-530 Ożarów.

Oprócz wspomnianego wyżej zakładu, także inne zakłady, nie zaliczone do powyższych kategorii, mogą stać się potencjalnymi źródłami zagrożeń, które mogą spowodować wystąpienie awarii przemysłowych. Są to wszystkie zakłady, które w swoich zasobach posiadają substancje mogące w przypadku wycieku stanowić niebezpieczeństwo dla środowiska lub ludzi..

Poniżej przedstawiono mapę obrazującą lokalizacje najbliższych zakładów stwarzających ryzyko wystąpienia poważnej awarii przemysłowej na tle obszarów EZGDK.

Rys. 39 Mapa obrazująca lokalizację lokalizacje najbliższych zakładów stwarzających ryzyko wystąpienia poważnej awarii przemysłowej na tle obszarów Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki (źródło: opracowanie własne na podstawie danych z <http://mapy.geoportal.gov.pl>)

Spośród zakładów zakwalifikowanych do grupy dużego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej najbliższym położonym w stosunku do granic obszaru EZGDK jest Grupa Azoty Kopalnie i Zakłady Chemiczne Siarki "Siarkopol" S.A. z siedzibą w Grzybowie, 28-200 Staszów. Zakład Produkcji Chemicznej w Dobrowie 28-142 Tuczępy, który to położony jest ok. 15 km w kierunku południowo-zachodnim od granic EZGDK.

6.13.2. Zagrożenia

Do największych zagrożeń na terenie Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki należy zaliczyć możliwość wystąpienia powodzi w dolinach Wisły i Koprzywianki. Najczęstszymi przyczynami powodzi są zatory lodowe w okresie

zimowym, spływ wód roztopowych w okresie wiosennym i nawałne deszcze w okresie letnim.

6.13.3. Cel i strategia działań

Cel do roku 2029

- **zmniejszanie ryzyka wystąpienia poważnej awarii oraz ograniczenie jej skutków**

Kierunki działań

Tab. 41 Kierunki działań

Rodzaje zadań	Jednostka odpowiedzialna
Usprawnienie systemu reagowania kryzysowego	JST, EZGDK
Monitoring potencjalnych sprawców awarii pod kątem spełniania wymogów bezpieczeństwa i prewencji	JST
Informowanie społeczeństwa o zagrożeniach powstałych w wyniku poważnej awarii przemysłowej i transportu materiałów niebezpiecznych	WIOŚ Kielce, JST, Placówki oświatowe, Organizacje pozarządowe
Wykreowanie prawidłowych zachowań mieszkańców w sytuacjach wystąpienia poważnego zagrożenia	WIOŚ Kielce
Edukacja dotycząca właściwych zachowań poprzez akcje profilaktyczne	EZGDK, JST WIOŚ Kielce, Placówki oświatowe

6.13.4. Analiza SWOT

Tab. 42 Analiza SWOT

Poważne awarie	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Brak obecności zakładów o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej na terenie EZGDK; • Niewielka ilość zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii 	<ul style="list-style-type: none"> • Transportowanie substancji niebezpiecznych za pomocą istniejących dróg

Poważne awarie	
przemysłowej na terenie EZGDK.	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> Wzrost świadomości społeczeństwa na temat postępowania w przypadku wystąpienia poważnej awarii; Opracowanie metod postępowania w razie wystąpienia zdarzeń kwalifikowanych jako poważne awarie. 	<ul style="list-style-type: none"> Możliwość wystąpienia powodzi; Możliwość wystąpienia awarii na terenie zakładu o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej; Możliwość wystąpienia zdarzeń losowych przy ciągach komunikacyjnych, takich jak rozszczelnienia czy wypadki.

7. Plan operacyjny

7.1. Wprowadzenie

Na podstawie analizy zagrożeń dla poszczególnych elementów środowiska przyrodniczego Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki ustanowiono cele średniookresowe. Zostały one wskazane w poprzednich rozdziałach. Cele te, wraz z wytycznymi polityki finansowej związku gmin, stanowiły podstawę do opracowania planu operacyjnego na lata 2022 – 2026 z perspektywą do roku 2029, czyli listy konkretnych działań priorytetowych do realizacji. Cele te dotyczą poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego, a wytyczne polityki finansowej pomagają określić zasadność określonych działań i formę, w jakiej zostaną zrealizowane.

Aby cele stawiane sobie do wykonania przez Ekologiczny Związek Gmin Dorzecza Koprzywianki w Programie Ochrony Środowiska, należy znacznie zaangażować organy administracji samorządowej, a także rozpocząć wzmożoną współpracę pomiędzy poszczególnymi gminami EZGDK a instytucjami, jednostkami i podmiotami odpowiedzialnymi za działania na rzecz ochrony środowiska na szczeblu gminnym.

7.2. Kryteria wyboru przedsięwzięć

Przedsięwzięcia przeznaczone do realizacji w latach 2022–2026 z perspektywą do roku 2029, muszą być zgodne z postanowieniami dokumentów wyższego szczebla, a także regulacjami prawnymi obowiązującymi na terenie Polski.

7.3. Lista przedsięwzięć

W tabeli w załączniku nr 1 do POŚ zaprezentowano listę zadań przewidzianych do realizacji w latach 2022-2026 z perspektywą do roku 2029. Przedstawione działania nie stoją w sprzeczności z możliwością realizacji innych działań o mniejszym jednostkowym efekcie. Dlatego też możliwa jest realizacja przedsięwzięć, które nie zostały ujęte w tabeli, ale będą mieścić się w ramach wyznaczonych celów średniookresowych.

Program ochrony środowiska określa ogół założeń w zakresie ochrony środowiska, wyznaczając cele i zadania, które należy wdrożyć aby poprawić zdiagnozowane problemy środowiskowe. Rozwiązania nie ograniczają się ściśle do konkretnych inwestycji, a jedynie pokazują szerokie ramy realizacji poszczególnych działań. Dokument ten nie ma charakteru opracowania pokazującego techniczne aspekty jakiegoś przedsięwzięcia. Konkretnie dane techniczne dla planowanych przedsięwzięć opracowywane są na etapach projektowania, uzyskiwania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (jeśli są wymagane), czy też uzyskiwania pozwolenia na budowę.

Aby uzyskać cele przedstawione w Programie ochrony środowiska, z całą pewnością będzie trzeba przeprowadzić działania administracyjno-organizacyjne, jak i inwestycyjne. Do tych pierwszych należy zaliczyć działania takie, jak:

- efektywne przekazywanie informacji o środowisku,
- egzekwowanie zapisów prawa,
- edukacja ekologiczna,
- prowadzenie szkoleń, warsztatów,
- wydawanie broszur o tematyce ekologicznej,
- wskazywanie zysków jakie niesie ochrona środowiska.

Pozytywne efekty tych działań w dłuższej perspektywie będą dotyczyć niskiej emisji, gospodarki odpadami, środowiskowego stanu lasów, gospodarki wodnej i ściekowej.

Do działań inwestycyjnych zaliczą się będzie realizacja przedsięwzięć z zakresu:

- budowy, rozbudowy, przebudowy lub modernizacji sieci wodociągowej,
- budowy, rozbudowy, przebudowy lub modernizacji sieci kanalizacyjnej,
- budowy, rozbudowy, przebudowy lub modernizacji sieci oczyszczalni ścieków,
- budowy, rozbudowy, przebudowy lub modernizacji sieci drogowej,
- budowy, rozbudowy, przebudowy lub modernizacji obiektów ochrony przeciwpowodziowej
- termomodernizacji budynków.

Działania te podczas ich realizacji będą powodowały negatywne oddziaływanie na środowisko w następującym zakresie:

- emisji hałasu wywołanego użytkowaniem sprzętu mechanicznego,
- emisji zanieczyszczeń gazowych przede wszystkim związanych z pracą silników spalinowych,
- potencjalnej emisji zanieczyszczeń płynnych powstałych w wyniku korzystania z niesprawnych maszyn i urządzeń (w tym również awarii sprzętu) bądź zastosowania nieodpowiednich materiałów,
- płoszenia zwierząt, którego źródłem będzie wyżej wspomniany hałas jak i wzmożona penetracja terenu,
- zmiany stosunków wodnych w otoczeniu miejsca prac w związku z prowadzeniem wielkoobszarowych głębokich wykopów, niwelacji terenu lub jego podnoszeniem,
- zmiany w odprowadzaniu wód oraz ich spływie, co może prowadzić m.in. do podtopień okolicznych terenów,
- zmiany w strukturze i stanie gleby i powierzchni terenu,
- zmiany aktualnych warunków bytowania zwierząt i roślin,
- niecelowych strat w populacji zwierząt i roślin,

- negatywnych oddziaływań na formy ochrony przyrody.

Negatywne oddziaływania w większości będą miały charakter krótkotrwały, lokalny i ustąpią wraz z zakończeniem inwestycji. Oddziaływania każdej z tego typu inwestycji będą rozpatrywane indywidualnie po określeniu ich parametrów oraz lokalizacji na etapie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Nadmienić należy, że na etapie projektowym, a także podczas uzyskiwania wszystkich niezbędnych pozwoleń uwzględniony zostanie szereg działań, które będą minimalizować negatywne oddziaływanie na środowisko. Będą to działania takie, jak:

- poprawny wybór lokalizacji (trasy inwestycji) określony po wnikliwej weryfikacji form ochrony przyrody i poprzedzony terenową inwentaryzacją fauny i flory oraz analizą oddziaływania na nie,
- stosowanie nowoczesnych technologii charakteryzujących się małą materiałochłonnością oraz małoinwazyjnymi rozwiązaniami,
- sprawna realizacja opartą na wykształconej i doświadczonej kadrze kierowniczej oraz odpowiednio wykwalifikowanej kadrze pracowników.

Podczas eksploatacji omawianych przedsięwzięć dojdzie do oddziaływań pozytywnych, takich jak m.in.:

- ograniczenie oddziaływania na klimat akustyczny przede wszystkim w związku z rozładowaniem ruchu samochodowego w okolicach siedzib ludzkich poprzez budowę nowych dróg i obwodnic oraz przebudowę i modernizację istniejących dróg,
- ograniczenie emisji zanieczyszczeń gazowych poprzez termomodernizację budynków wraz z wymianą kotłowni oraz propagowanie ekologicznego transportu. Docieplenie budynków oraz wymiana starych kotłowni znacząco obniży ilość zanieczyszczeń przedostających się do powietrza w ramach tzw. niskiej emisji. Realizacja ciągów pieszo-rowerowych przyczyni się do redukcji zanieczyszczeń wynikających z pracy silników spalinowych,
- ograniczenie emisji zanieczyszczeń ciekłych poprzez budowę, rozbudowę, przebudowę lub modernizację sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, oczyszczalni ścieków oraz budowę przydomowych oczyszczalni ścieków,

- ograniczenie oddziaływania na grunt, powierzchnię terenu, krajobraz terenów zdegradowanych oraz dzikich wysypisk. Rekultywacja pozwoli na odzyskanie ich dla celów rolniczych lub leśnych,
- ograniczenie niebezpieczeństw związanych z utratą zdrowia oraz życia poprzez realizację przedsięwzięć z zakresu ochrony przeciwpowodziowej oraz gospodarowania azbestem.

Zapisy niniejszego Programu Ochrony Środowiska przyczynią się do redukcji zanieczyszczeń uwalnianych do środowiska, co spowoduje poprawę stanu środowiska i wzrost komfortu życia okolicznych mieszkańców. Należy jednak podkreślić, że korzystne oddziaływania nie pojawią się natychmiast, będą one widoczne w perspektywie długoterminowej. Żadne z zapisów Programu Ochrony Środowiska w długoterminowej perspektywie czasowej nie przyczynią się do negatywnego oddziaływania na środowisko.

7.4. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko

W powyższych rozdziałach przedstawiono zarówno pozytywne jak i negatywne oddziaływania na środowisko. Niektóre z planowanych działań będzie wymagać uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. W trakcie realizacji działań z zakresu Programu Ochrony Środowiska należy podjąć przede wszystkim środki zapobiegające oraz ograniczające prawdopodobieństwo negatywnego oddziaływanie na środowisko, takie jak:

- monitorowanie stanu środowiska, analizowanie wyników monitoringu oraz podejmowanie działań adekwatnych do otrzymanych wyników,
- zapewnienie zgodności wydawanych decyzji administracyjnych z zapisami Programu Ochrony Środowiska oraz zasadami ochrony środowiska,
- egzekwowanie zapisów określonych w decyzjach administracyjnych, regulaminach utrzymania czystości i porządku w gminach oraz w przepisach prawnych,

- konsolidowanie informacji o stanie i ochronie środowiska (w chwili obecnej znajdują się one w posiadaniu różnych podmiotów – Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Urząd Marszałkowski, Starostwo Powiatowe, Urzędy Gmin, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny i inne),
- wzmacnianie w różnych aspektach (finansowo, merytorycznie, sprzętowo, kadrowo) funkcji kontrolne służb ochrony środowiska,
- prowadzenie cyklicznych działań edukacyjnych dla społeczeństwa,
- dążenie do realizacji inwestycji ingerujących w środowisko naturalne poza obszarami Natura 2000. W przypadku braku takiej możliwości propagowanie technologii „bliskich naturze”, tj. opartych o naturalne materiały i o konstrukcjach nawiązujących parametrami i kształtem do form występujących naturalnie w przyrodzie,
- w przypadku inwestycji z zakresu gospodarki wodnej w toku procedury ich realizacji uwzględnienie potrzeby przeprowadzenia ekspertyzy zgodności inwestycji z zapisami Ramowej Dyrektywy Wodnej, w tym egzekwowanie ustaleń z niej wynikających,
- dokonanie trafnego wyboru terenów przeznaczonych pod inwestycje (trasy inwestycji), który powinien być poprzedzony weryfikacją fauny, flory i siedlisk przyrodniczych bytujących na wnioskowanym terenie oraz analizie oddziaływań, jakie generuje inwestycja,
- stosowanie nowoczesnych technologii charakteryzujące się małą materiałochłonnością, stosowanie małoinwazyjnych rozwiązań,
- oparcie działań inwestycyjnych na wykształconej i doświadczonej grupie specjalistów posiadających oprócz wiedzy technicznej również wiedzę z zakresu ochrony środowiska, w tym botaniki i zoologii,
- monitorowanie stanu środowiska w obrębie nowopowstałych przedsięwzięć, analizowanie wyników monitoringu oraz podejmowanie działań adekwatnych do otrzymanych wyników,
- w przypadku wykrycia nieprawidłowości w zarządzaniu/eksploatowaniu nowopowstałych inwestycji dążenie do egzekwowania zapisów określonych w decyzjach administracyjnych,

- analiza środowiskowa wszystkich dokumentów, planów, projektów powstałych w ramach wdrażania zakładanych w Programie Ochrony Środowiska zamierzeń inwestycyjnych. W przypadku wykrycia w nich działań obarczonych prawdopodobieństwem zaistnienia oddziaływań generujących szkody w środowisku dokonanie ich modyfikacji bądź w przypadku braku możliwości modyfikacji, przeprowadzenie kompensacji przyrodniczych przed realizacją takiego przedsięwzięcia o zakresie w pełni rekompensującym straty powodowane przez to przedsięwzięcie, opartą o osoby dysponujące wiedzą fachową z zakresu botaniki i zoologii i ustaloną z organami właściwymi do spraw ochrony środowiska. Należy podkreślić, że kompensacje przyrodnicze prowadzone na terenie obszarów Natura 2000 obwarowane są szczególnymi, zastrzonymi warunkami, zarówno proceduralnymi, jak i merytorycznymi ujętymi w art. 34 Ustawy o ochronie przyrody (tekst jednolity Dz.U. 2021 poz. 1098 z późn. zm.);
- prawidłowe zabezpieczanie sprzętu i placu budowy, w tym zwłaszcza w miejscach styku z ekosystemami szczególnie wrażliwymi na zmiany warunków siedliskowych,
- dostosowanie terminów prac do terminów rozrodu zwierząt,
- selektywne gromadzenie powstających odpadów oraz przekazywanie ich uprawnionym podmiotom do ich unieszkodliwienia lub odzysku,
- stosowanie odpowiednich technologii, materiałów i rozwiązań konstrukcyjnych,
- maskować elementów dysharmonijnych dla krajobrazu,
- prowadzenie konsultacji ze społecznością lokalną w celu uniknięcia konfliktów społecznych.

Do sposobów ograniczenia negatywnego oddziaływania zamierzeń inwestycyjnych należy zaliczyć dobrze przemyślany wybór lokalizacji oraz odpowiedni dobór rozwiązań technicznych, technologicznych i organizacyjnych. Oddziaływania te zależą w dużej mierze od lokalnych uwarunkowań i zastosowanych rozwiązań ograniczających negatywny wpływ na środowisko. Projektując każde z przedsięwzięć, należy uwzględnić potrzeby ochrony środowiska zarówno podczas fazy realizacji jak i funkcjonowania inwestycji.

Spośród działań wymienionych w programie, działaniami mogącymi oddziaływać na środowisko w sposób negatywny, mogą być m.in. działania związane z infrastrukturą komunalną (tj. wodociągi, kanalizacja sanitarna), modernizacja dróg, inwestycje w zakresie gospodarki odpadami. Są to inwestycje, które już z góry można uznać za mogące potencjalnie lub zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. 2019 poz. 1839). W przypadku, gdy inwestycja nie kwalifikuje się do przedsięwzięć określonych w wyżej wymienionym rozporządzeniu, należy rozpatrzyć indywidualnie charakter każdej z inwestycji, jej lokalizację, skalę, sposób realizacji, kumulację oddziaływań z innymi zamierzeniami i wiele innych czynników. Dopiero po takim podsumowaniu można będzie określić jednoznacznie, że inwestycja nie będzie generować istotnego oddziaływania na środowisko.

Trzeba wziąć pod uwagę fakt, że Program Ochrony Środowiska tylko ogólnie nakreśla charakter zamierzeń inwestycyjnych, jednak nie określa ich parametrów szczegółowo. Z tego powodu, gdy na kolejnych działaniach inwestycyjnych okaże się, że negatywne oddziaływania mogą wystąpić, już wcześniej należy zaplanować odpowiednie działania kompensacyjne, takie jak:

- odtworzenie zniszczonych siedlisk w miejscach zastępczych,
- sztuczne zasilanie osłabionych populacji,
- tworzenie alternatywnych połączeń przyrodniczych i różnorodnych tras migracji zwierząt.

Tak jak wcześniej wspomniano, kompensacje przyrodnicze prowadzone na terenie obszarów Natura 2000 obwarowane są szczególnymi, zaostrzonymi warunkami, zarówno pod względem proceduralnym jak i merytorycznym, które zostały określone w art. 34 Ustawy o ochronie przyrody (tekst jednolity Dz.U. 2021 poz. 1098 z późn. zm.). Działania te to m.in.:

- translokacje populacji gatunków podlegających ochronie prawnej i zagrożonych na teren siedlisk zastępczych, jeśli nie istnieje racjonalny sposób na ich zachowanie *in situ*,
- wykupywanie gruntów przeznaczonych dla realizacji celów ochrony przyrody, jako rekompensaty za spowodowane straty w środowisku przyrodniczym,

- prowadzenie nasadzeń kompensacyjnych w przypadku konieczności likwidacji fragmentów zakrzewień lub zadrzewień w dolinach rzecznych,
- realizacja niewielkich zbiorników wodnych w dolinach rzecznych, jako imitacji starorzeczy (w przypadku konieczności likwidacji naturalnych starorzeczy w związku z budową obwodnic, obwałowań, czy innych prac hydrotechnicznych),
- przeznaczanie jak największej powierzchni rekultywowanych wyrobisk czy innych terenów pod naturalną sukcesję, w umownym „ekologicznym” kierunku rekultywacji.

Trzeba jednak stwierdzić, że w chwili obecnej w związku z realizacją zamierzeń zawartych w Planie Ochrony Środowiska nie przewiduje się wystąpienia szkód w środowisku, dla których konieczna byłaby kompensacja przyrodnicza.

Przedsięwzięciami mogącymi generować zagrożenie dla chronionych gatunków zwierząt jest termomodernizacja budynków, a także prace polegające na usuwaniu azbestu. Wszystkie otwory wentylacyjne, szczeliny, zagłębienia w elewacji, przestrzeń stropodachów budynków itp. mogą stanowić siedlisko chronionych gatunków ptaków i nietoperzy. Dodatkowo wszelkie prace ograniczające dostęp ptaków bądź nietoperzy objętych ochroną gatunkową do miejsc ich regularnego przebywania, rozrodu, zimowania należy traktować jako niszczenie ich siedlisk, co jest działaniem niezgodnym z prawem.

Zgodnie z wytycznymi Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska „przed rozpoczęciem prac remontowych zarządca powinien wykonać ekspertyzę przyrodniczą stwierdzającą obecność lub brak chronionych gatunków ptaków i nietoperzy w danym obiekcie budowlanym”. Autorem takiej ekspertyzy mogą być osoby merytorycznie związane z dziedzinami ornitologii i chiropterologii. Jeżeli w wyniku przeprowadzenia ekspertyzy okaże się, że dane miejsce jest siedliskiem występowania gatunków chronionych, to termin i sposób wykonania prac muszą być dostosowane do terminów rozrodu danych gatunków. W przypadku konieczności zniszczenia podczas prac realizacyjnych siedlisk ptaków lub ssaków objętych ochroną, konieczne będzie uzyskanie zezwolenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach, oraz zapewnienie zastępczych miejsc lęgowych, np. poprzez zawieszenie budek lęgowych dla ptaków i budek lub schronów dla nietoperzy.

Aby uzyskać wspomniane zezwolenie, konieczne jest sporządzenie odpowiedniego wniosku, którego wzór można pobrać w siedzibie Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska lub na stronie internetowej tej instytucji. Wniosek taki trzeba złożyć odpowiednio wcześniej, tak aby mógł zostać rozpatrzony przed terminem rozpoczęcia zaplanowanych prac. W przypadku braku takich działań, prowadzone prace mogą zostać wstrzymane, a ich wykonawca będzie musiał ponieść karę określoną w przepisach odrębnych.

8. Uwarunkowania finansowe

8.1. Potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć inwestycyjnych

Działania związane z ochroną środowiska przyrodniczego są związane z koniecznością zabezpieczenia odpowiednich środków finansowych. Często zdarza się, że koszt realizacji takich działań jest na tyle wysoki, że przekracza możliwości budżetowe Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki. Dlatego też konieczne jest sięganie po zewnętrzne środki, które mogą wspomóc zaplanowane działania prośrodowiskowe.

Formy finansowania inwestycji dostępne dla jednostek samorządowych sto:

- środki własne,
- kredyty i pożyczki udzielane w bankach komercyjnych,
- kredyty i pożyczki preferencyjne udzielane przez instytucje wspierające rozwój gmin,
- dotacje państwowe z funduszy krajowych i zagranicznych,
- emisja obligacji.

8.1.1. Fundusze krajowe

Do krajowych funduszy ochrony środowiska w Polsce zalicza się:

- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW)

Jednym z najważniejszych zadań Narodowego Funduszu jest sprawne i efektywne wykorzystanie środków z Unii Europejskiej (głównie w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko), Norweskiego Mechanizmu Finansowego, Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego, Krajowego Systemu Zielonych inwestycji (GIS – Green Investment Scheme) oraz unijnego Instrumentu Finansowego LIFE+. Głównym celem wdrażanych przez Narodowy Fundusz instrumentów finansowych jest rozbudowa i modernizacja infrastruktury ochrony środowiska i gospodarki wodnej w Polsce. Wdrażanie projektów ekologicznych, które uzyskały lub uzyskają wsparcie finansowe ze środków zagranicznych oraz dofinansowanie tych przedsięwzięć ze środków Narodowego Funduszu, służy osiągnięciu założonych efektów ekologicznych, wynikających z podjętych przez Polskę zobowiązań międzynarodowych.

Podstawy prawne działalności NFOŚiGW a także jego strukturę organizacyjną określają art. 400–411a Ustawy Prawo ochrony środowiska oraz statut nadany rozporządzeniem ministra środowiska.

Narodowy Fundusz zarządza finansami publicznymi przeznaczonymi na działalność ekologiczną poprzez programy finansowe (tzw. programy priorytetowe), których lista corocznie zatwierdzana jest przez Radę Nadzorczą. Programy priorytetowe zawierają warunki, których spełnienie – co do zasady – powinno stanowić podstawę do udzielenia dofinansowania i zawarcia umowy.

Programy szczegółowo określają m.in. terminy i sposób składania wniosków (nabór ciągły lub w trybie konkursowym), formę, intensywność i warunki dofinansowania, grupy potencjalnych beneficjentów, rodzaj przedsięwzięć, koszty kwalifikowane, a także procedurę wyboru przedsięwzięć.

Część środków przeznaczana jest też na realizację zadań wskazywanych corocznie przez Ministra Środowiska (m.in. badania i ekspertyzy), na utrzymanie Państwowej Służby Hydrologiczno-Meteorologicznej (IMGW-PIB) lub na podstawie wieloletnich porozumień z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Administracji na wsparcie dla policji i straży pożarnej w zakresie ochrony przeciwpowodziowej oraz zapobiegania i likwidacji nadzwyczajnych zagrożeń.

Formy udzielanego dofinansowania przedsięwzięć określone są w ustawie Prawo ochrony środowiska i obejmują formy zwrotne (oprocentowane pożyczki) lub bezzwrotne – dotacje, w tym:

- nisko oprocentowane pożyczki preferencyjne (w niektórych programach z możliwością częściowego umorzenia),
- dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych,
- częściowe spłaty kapitału kredytów bankowych,
- dopłaty do oprocentowania lub ceny wykupu obligacji,
- dopłaty do demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji.

Główne obszary wsparcia udzielanego przez Narodowy Fundusz to:

- **ochrona wód** (inwestycje wodno-kanalizacyjne, oczyszczalnie ścieków),
- **gospodarka wodna i likwidacja nadzwyczajnych zagrożeń** (inwestycje przeciwpowodziowe, likwidacja skutków powodzi, osuwiska),
- **ochrona ziemi** (gospodarka odpadami, likwidacja szczególnych zagrożeń środowiska (tzw. bomb ekologicznych), rekultywacja terenów zdegradowanych), poszukiwania źródeł energii geotermalnej,
- **ochrona klimatu** (poprawa efektywności energetycznej, odnawialne źródła energii, inteligentne sieci energetyczne),
- **ochrona przyrody** (współfinansowanie projektów PO liŚ, LIFE+, wsparcie parków narodowych),
- **edukacja ekologiczna** (głównie projekty nieinwestycyjne realizowane przez organizacje pozarządowe, państwowe jednostki budżetowe, jednostki samorządu terytorialnego, przedsiębiorców, media)

Wszystkie obszary działania wymienione są szczegółowo w art. 400a Ustawy Prawo Ochrony Środowiska.

FOŚiGW prowadzi samodzielną gospodarkę finansową, przy czym środki finansowe, którymi zarządza pochodzą z wielu źródeł – zarówno krajowych jak i zagranicznych.

Zgodnie z zasadą „zanieczyszczający płaci”, Narodowy Fundusz zasilany jest głównie wpływami z:

- kar i opłat za korzystanie ze środowiska,
- opłat produktowych,

- eksploatacyjnych i koncesyjnych,
- opłat wynikających z Prawa energetycznego,
- opłat wynikających z ustawy o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji,
- przychodów ze sprzedaży jednostek przyznanej emisji gazów cieplarnianych i innych źródeł.

Dodatkowo, ważną pozycję w corocznym budżecie stanowią zwroty pożyczek udzielonych w poprzednich latach.

Narodowy Fundusz zarządza też środkami unijnymi, dbając o efektywne wykorzystanie środków zagranicznych przeznaczonych na ochronę środowiska, głównie z Funduszu Spójności oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

- Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW)

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kielcach jest samorządową osobą prawną, działającą w oparciu o ustawę z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska. Zgodnie z ustawowo określonymi kierunkami przeznacza środki na dofinansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej w celu realizacji zasady zrównoważonego rozwoju i polityki ekologicznej państwa. Głównym zadaniem Funduszu jest finansowe wspieranie ww. przedsięwzięć realizowanych na obszarze województwa świętokrzyskiego.

Rada Nadzorcza wyznacza główne zadania i kierunki działalności WFOŚiGW w Kielcach w przyjmowanym corocznie planie działalności oraz w zatwierdzonej odrębnie na każdy rok liście przedsięwzięć priorytetowych do dofinansowania przez Fundusz.

Nad realizacją tych założeń czuwają organy Funduszu: Rada Nadzorcza oraz Zarząd, dbając, aby wszyscy potencjalni Beneficjenci mieli stały dostęp do aktualnych zasad udzielania pomocy, listy przedsięwzięć priorytetowych do dofinansowania oraz kryteriów ich wyboru i podejmowali wysiłek realizacji zadań na rzecz ochrony środowiska.

Celem strategicznym Funduszu jest poprawa stanu środowiska i zrównoważone gospodarowanie jego zasobami przez stabilne, skuteczne i efektywne

wspieranie przedsięwzięć i inicjatyw służących środowisku w województwie świętokrzyskim. Cel ten realizowany jest w ramach pięciu priorytetów:

- ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi,
- racjonalne gospodarowanie odpadami i ochrona powierzchni ziemi,
- ochrona atmosfery oraz ochrona przed hałasem,
- ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów,
- inne działania ochrony środowiska,

z uwzględnieniem działań służących:

- realizacji procesu wypełniania zobowiązań środowiskowych, ze szczególnym uwzględnieniem zobowiązań wynikających z Traktatu Akcesyjnego, w celu uzyskania zakładanych efektów ekologicznych,
- priorytetowemu wspomaganie przedsięwzięć dofinansowywanych środkami bezzwrotnymi pochodzącymi z Unii Europejskiej poprzez współdziałanie w zapewnieniu niezbędnego wkładu krajowego w celu jak najpełniejszego wykorzystania środków pochodzących z UE,
- maksymalizacji efektów ekologicznych, ze szczególnym uwzględnieniem efektywnego wykorzystania posiadanych środków na stymulowanie prośrodowiskowego wzrostu gospodarczego województwa świętokrzyskiego,
- wspieraniu zintegrowanego podejścia do ograniczenia i likwidacji zanieczyszczeń i zagrożeń,
- pomocy w realizacji zmniejszenia energochłonności gospodarki oraz wzrostu wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych,
- promowaniu przedsięwzięć służących zachowaniu bogactwa różnorodności biologicznej oraz adaptacji do zmian klimatycznych,
- wspieraniu edukacji ekologicznej, mającej na celu kształtowanie proekologicznych postaw i zachowań społeczeństwa upowszechniających ideę zrównoważonego rozwoju.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej przewiduje dofinansowanie poprzez pożyczki i dotacje wdrażania projektów związanych z realizacją programów ochrony poszczególnych elementów środowiska. WFOŚiGW udziela pożyczek na korzystnych warunkach oprocentowania i spłat oraz dofinansowania niektórych zadań w formie dotacji.

8.1.2. Fundusze Unii Europejskiej

Do unijnych funduszy ochrony środowiska w Polsce zalicza się:

- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 (POLiŚ)

Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 to największy program finansowany z Funduszy Europejskich nie tylko w Polsce, ale i Unii Europejskiej. Główne obszary, na które przekazywane są środki to: gospodarka niskoemisyjna, ochrona środowiska, przeciwdziałanie i adaptacja do zmian klimatu, transport i bezpieczeństwo energetyczne oraz ochrona zdrowia i dziedzictwo kulturowe. Dzięki równowadze pomiędzy działaniami inwestycyjnymi w infrastrukturę oraz wsparciu skierowanemu do wybranych obszarów gospodarki, program skutecznie realizuje założenia strategii Europa 2020, z którą powiązany jest jego cel główny - wsparcie gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów i przyjaznej środowisku oraz sprzyjającej spójności terytorialnej i społecznej.

Obszary wsparcia i rodzaje projektów możliwych do realizacji w ramach programu Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 to:

Zmniejszenie emisyjności gospodarki:

- wytwarzanie energii z odnawialnych źródeł energii (OZE),
- poprawa efektywności energetycznej i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorstwach, sektorze publicznym i mieszkaniowym,
- promowanie strategii niskoemisyjnych,
- rozwój i wdrażanie inteligentnych systemów dystrybucji.

Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu:

- dostosowanie do zmian klimatu,
- ochrona i zahamowywanie spadku różnorodności biologicznej,
- poprawa jakości środowiska miejskiego,
- rozwój infrastruktury środowiskowej.

Rozwój sieci drogowej TEN-T i transportu multimodalnego:

- rozwój drogowej infrastruktury w sieci TEN-T,
- poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego,
- poprawa bezpieczeństwa w ruchu lotniczym,

- transport intermodalny, morski i śródlądowy.

Infrastruktura drogowa dla miast:

- poprawa dostępności miast i przepustowości infrastruktury drogowej (rozwój infrastruktury drogowej w miastach i tras wylotowych z miast, budowa obwodnic).

Rozwój transportu kolejowego w Polsce:

- rozwój kolei w TEN-T, poza siecią i kolei miejskich.

Rozwój niskoemisyjnego transportu zbiorowego w miastach:

- infrastruktura i tabor dla publicznego transportu zbiorowego w miastach i na ich obszarach funkcjonalnych.

Poprawa bezpieczeństwa energetycznego:

- rozwój inteligentnych systemów dystrybucji, magazynowania i przesyłu gazu ziemnego i energii elektrycznej,
- budowa i rozbudowa magazynów gazu ziemnego,
- rozbudowa terminala LNG.

Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury:

- inwestycje w ochronę i rozwój dziedzictwa kulturowego oraz zasobów kultury, np. instytucji kultury, szkół artystycznych.

Wzmocnienie strategicznej infrastruktury ochrony zdrowia:

- wsparcie infrastruktury systemu państwowego ratownictwa medycznego,
- wsparcie infrastruktury szpitali ponadregionalnych i współpracujących z nimi jednostek diagnostycznych w zakresie chorób „aktywności zawodowej” i opieki nad matką i dzieckiem.

Sposób finansowania projektów

Struktura finansowania zależy od rodzaju podmiotu korzystającego ze wsparcia oraz specyfiki projektu. Pierwszą zasadą jest ta mówiąca, że dofinansowane mogą być jedynie tzw. koszty kwalifikowane. Katalog takich kosztów określony jest dla każdego programu i typu projektu. Jeżeli pojawi się potrzeba zrealizowania działań, które nie znalazły się na liście kosztów kwalifikowanych, należy sfinansować je ze środków własnych. W części projektów finansowanych w programie Infrastruktura i Środowisko wymagane jest, aby ich realizatorzy

partycypowali w kosztach, wnosząc tzw. wkład własny. Zasada ta dotyczy projektów, w których występuje pomoc publiczna. Beneficjenci otrzymują dofinansowanie w formie refundacji (wypłacane wsparcie stanowi zwrot całości lub części wydatków rzeczywiście poniesionych przez realizatora projektu i sfinansowanych z jego własnych środków) lub zaliczki (wypłacanej na poczet planowanych wydatków). Ostateczne rozliczenie dokonywane jest zawsze na podstawie dokumentów wskazujących na faktycznie i prawidłowo poniesione wydatki.

Kryteria oceny projektów

Wszystkie projekty przechodzą dwa stopnie oceny: formalną i merytoryczną. Pozytywna ocena w obu tych kategoriach otwiera drogę do uzyskania wsparcia z Funduszy Europejskich. W Programie Infrastruktura i Środowisko projekty wybierane są do dofinansowania w trybie konkursowym i pozakonkursowym, a ocena projektów dokonywana jest według karty oceny projektu, która jest dostępna na stronie instytucji prowadzącej ocenę projektu. Warto zapoznać się z nią przed przystąpieniem do pisania wniosku o dofinansowanie. Na etapie oceny formalnej sprawdzane jest między innymi, czy wniosek został złożony we właściwym miejscu i terminie, czy jest kompletny i odpowiednio podpisany oraz czy dotyczy działań przewidzianych do dofinansowania w programie, a jego treść jest zgodna z instrukcją wypełniania wniosku. Ocena formalna prowadzona jest w trybie zerojedynkowym. Aby przejść ją pozytywnie, wniosek musi spełnić wszystkie kryteria. Jednak niektóre błędy i braki formalne można uzupełnić w trakcie trwania oceny. Instytucja oceniająca projekt informuje pisemnie, co i w jakim terminie należy poprawić. Ocena merytoryczna natomiast polega najczęściej na przyznawaniu punktacji w zależności od stopnia spełniania wybranego kryterium. Projekt jest oceniany pozytywnie, jeśli uzyska określone w regulaminie konkursu minimum punktowe. Niezależnie od rodzaju projektu ocenie podlega wykonalność i realność założeń projektu. Brane tu są pod uwagę m.in.:

- wykonalność techniczna/technologiczna,
- wykonalność finansowa,
- wykonalność instytucjonalna/organizacyjna,
- realność wskaźników,
- trwałość projektu.

Ocenie podlega też stopień oddziaływania projektu na kwestie istotne w poszczególnych obszarach wsparcia programu, np. czy w wyniku jego realizacji wprowadzone zostaną innowacje, albo jaka liczba osób z problemami na rynku pracy zostanie objęta wsparciem. Lista takich kryteriów merytorycznych zależy od programu i działania, a tym samym jest dostosowana do typu przedsięwzięć, które mają być dofinansowane. W niektórych konkursach jako dodatkowy czynnik pomagający wyłonić projekty odpowiadające w jak największym stopniu celom danego programu, bądź też wpływające na bieżące zapotrzebowanie w obszarze objętym dofinansowaniem, wprowadzane są dodatkowe kryteria. Są one weryfikowane tylko w projektach, które uzyskały pozytywny wynik we wszystkich wcześniejszych etapach oceny. Mogą dotyczyć:

- zakresu oddziaływania projektu, promując np. te o znaczeniu międzynarodowym,
- liczby lub specyfiki osób, dla których stworzone zostaną miejsca pracy, promując np. osoby niepełnosprawne, długotrwale bezrobotne lub w określonym wieku,
- terminu zakończenia realizacji projektu, promując np. przedsięwzięcia, które zamkną się w okresie 2 lat.

Projekty ocenione pozytywnie pod względem merytorycznym trafiają na tzw. listę rankingową, na której klasyfikowane są w kolejności wynikającej z liczby uzyskanych punktów. Decyzję o wyborze projektów do dofinansowania podejmuje Instytucja Pośrednicząca, na podstawie tej listy, kierując się ilością punktów uzyskanych przez projekt oraz wysokością limitu środków finansowych przeznaczonych na organizowany nabór wniosków.

W chwili obecnej procedowane jest wdrożenie programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FEnIKS), który będzie kontynuacją programu Infrastruktura i Środowisko 2014-2020.

- Projekt programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FEnIKS)

Rada Ministrów 4 stycznia 2022 r. przyjęła projekt programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FEnIKS). Nowy program będzie realizował Umowę Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-

2027. Jego głównymi źródłami finansowania są Fundusz Spójności (FS) oraz Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR). FEnIKS stanowi kontynuację dwóch wcześniejszych programów Infrastruktura i Środowisko 2007-2013 oraz Infrastruktura i Środowisko 2014-2020.

Najważniejsze rozwiązania:

- celem programu jest poprawa warunków rozwoju kraju poprzez budowę infrastruktury technicznej i społecznej zgodnie z założeniami rozwoju zrównoważonego. Chodzi m.in. o działania na rzecz efektywnego, niskoemisyjnego systemu energetycznego i rozwoju odnawialnych źródeł energii, gospodarki przyjaznej środowisku i o obieg zamkniętym, adaptacji do zmian klimatu, gospodarki wodno-ściekowej, zachowania bioróżnorodności, bezpiecznego i przyjaznego środowisku systemu transportowego, poprawy dostępu oraz zwiększenia odporności systemu ochrony zdrowia, a także wzmocnienia roli kultury w rozwoju społecznym i gospodarczym,
- Polska postuluje o budżet programu na poziomie ponad 25 mld euro, w tym 12,8 mld euro z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i 12,3 mld euro z Funduszu Spójności,
- Planowane działania będą przyczyniać się do osiągnięcia założeń głównej strategii UE – Europejskiego Zielonego Ładu, którego realizacja ma pomóc w przekształceniu UE w nowoczesną, przyjazną środowisku i konkurencyjną gospodarkę. Z programu będą podejmowane również działania wspierające odbudowę kraju po skutkach pandemii COVID-19.

Wsparcie będzie skierowane do podmiotów publicznych oraz niepublicznych, w tym m.in. do:

- jednostek samorządu terytorialnego,
- podmiotów świadczących usługi publiczne w ramach realizacji obowiązków własnych samorządów,
- właścicieli budynków mieszkalnych,
- państwowych jednostek budżetowych i administracji publicznej,
- dostawców usług energetycznych,

- zarządców dróg krajowych i linii kolejowych,
- służb ratownictwa technicznego i bezpieczeństwa ruchu,
- podmiotów zarządzających portami lotniczymi oraz portami morskimi,
- organizacji pozarządowych,
- instytucji ochrony zdrowia i instytucji kultury,
- przedsiębiorstw.

Program FEnKS będzie największym pod względem alokacji finansowej instrumentem polityki spójności w Polsce. Projekt Programu zostanie przekazany do Komisji Europejskiej celem notyfikacji.

- Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego 2014-2020

RPO stanowi odpowiedź na zdiagnozowane potrzeby regionalne, uwzględniając przy tym pożądane kierunki interwencji określone w unijnych, krajowych i regionalnych dokumentach strategicznych. Celem RPOWŚ 2014-2020 jest zdynamizowanie rozwoju gospodarki województwa w oparciu o nowe rozwiązania technologiczne i wzrost poziomu kapitału społecznego.

Polityka rozwoju regionu realizowana w oparciu o RPO skoncentrowana została

na umacnianiu konkurencyjności i innowacyjności gospodarki regionalnej oraz budowaniu potencjału regionalnych przedsiębiorstw. W chwili obecnej, na rok 2022 przewiduje się nabory do następujących działań:

- badania i rozwój w sektorze świętokrzyskiej przedsiębiorczości,
- efektywność energetyczna i odnawialne źródła energii w przedsiębiorstwach.

Dla pozostałych działań nie przewiduje się naborów w najbliższym czasie.

- Program LIFE (2021-2027)

Program LIFE to jedyny instrument finansowy Unii Europejskiej poświęcony wyłącznie współfinansowaniu projektów z dziedziny ochrony i poprawy jakości środowiska oraz wpływu człowieka na klimat i dostosowania się do jego zmian. Jego głównym celem jest wspieranie procesu wdrażania wspólnotowego prawa ochrony

środowiska, realizacja unijnej polityki w tym zakresie, a także identyfikacja i promocja nowych rozwiązań dla problemów dotyczących środowiska, w tym przyrody.

Ministerstwo Środowiska, a obecnie Ministerstwo Klimatu i Środowiska realizuje zadania koordynacji wdrażania Programu LIFE w Polsce, w tym bezpośrednio uczestniczy w pracach Komitetu LIFE i grupy ekspertów, bierze udział w pracach legislacyjnych UE dotyczących programu oraz informuje o możliwościach i ofercie Programu LIFE. Ze względu na potencjał i zasoby NFOŚiGW Minister Środowiska na mocy zawartych Porozumień delegował zadania związane z prowadzeniem krajowego punktu kontaktowego LIFE w Polsce tej jednostce. MKiŚ i NFOŚiGW współpracują w wykonywaniu zadań i realizacji nowych inicjatyw na rzecz zwiększenia zainteresowania Programem w Polsce.

NFOŚiGW jako Krajowy Punkt Kontaktowy pełni następujące funkcje:

- konsultacja wniosków o dofinansowanie z KE w ramach Programu LIFE oraz ocena ich kompletności,
- współpraca z Komisją Europejską, w tym reprezentowanie Polski na forum Komitetu Sterującego LIFE,
- działania promocyjne oraz informowanie społeczeństwa o Programie LIFE w celu dofinansowania działań w zakresie ochrony środowiska i klimatu,
- wspieranie Wnioskodawców w przygotowywaniu wniosków m.in. poprzez szkolenia oraz konsultacje.

9. System realizacji programu ochrony środowiska

9.1. Zarządzanie środowiskiem

Aby móc wprowadzać skuteczne działania z zakresu zarządzania środowiskiem, konieczne jest wprowadzenie przemyślanego podziału na zakresy czynności właściwych dla poszczególnych szczebli administracji rządowej i samorządowej. W skali gminnej należy podejmować działania własne gminy oraz działania jednostek organizacyjnych, do których zalicza się także aktywności podejmowane przez podmioty gospodarcze wykorzystujące zasoby środowiska przyrodniczego.

Działania sprowadzające się do zarządzania środowiskiem w gminie są realizowane nie tylko w obrębie gminy, ale też w ramach ogólnie określonych obowiązków i kompetencji także na wyższych szczeblach administracji samorządowej, takich jak powiaty i województwa.

Podmioty gospodarcze o których wspomniano, w swej działalności związanej z użytkowaniem zasobów środowiska zwracają przede wszystkim uwagę na aspekt efektywności ekonomicznej oraz sytuację na rynku. Muszą brać pod uwagę także stanowisko opinii publicznej, ze względu na wzrost świadomości społeczeństwa.

Na analizowanym szczeblu zarządzanie środowiskiem na omawianym szczeblu realizowane jest poprzez następujące działania:

- dotrzymanie wymagań stawianych przez przepisy prawa,
- porządkowanie technologii i reżimów obsługi urządzeń,
- modernizację technologii,
- eliminowanie technologii uciążliwych dla środowiska,
- instalowanie urządzeń ochrony środowiska,
- stałą kontrolę emisji zanieczyszczeń.

Celem instytucji działających w ramach administracji odpowiedzialnych za wykonywanie i egzekwowanie prawa jest zapobieganie zanieczyszczeniu środowiska poprzez działania takie jak:

- racjonalne planowanie przestrzenne,
- kontrolowanie gospodarczego korzystania ze środowiska,
- porządkowanie działalności związanej z gospodarczym korzystaniem ze środowiska.

Do podstawowych organów wykonawczych w dziedzinie ochrony środowiska zalicza się wojewodę, marszałka województwa, starostę oraz wójta/burmistrza/prezydenta miasta. Do obowiązków organów wszystkich szczebli należy wzajemne informowanie się i uzgadnianie. Przepisy przewidują tworzenie na wszystkich szczeblach administracji rozbudowanego systemu dokumentów planistycznych wytyczających generalne kierunki polityki rozwoju w kontekście ochrony środowiska i zagospodarowania przestrzennego. Do obowiązków zarządów

województw, powiatów oraz wójtów/burmistrzów/prezydentów miast należy sporządzenie programu ochrony środowiska w celu realizacji polityki ekologicznej państwa.

Dokumenty dotyczące zagospodarowania przestrzennego sporządzane są na szczeblu wojewódzkim i gminnym, ale nie wszystkie mają jednakową moc prawną i rolę w całym systemie. Najważniejszymi dokumentami są te sporządzane na stopniu gminnym, gdyż jedynie miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, które uchwalane są przez gminy, mają rangę obowiązującego powszechnie przepisu prawa. Wszystkie dokumenty niższej rangi, takie jak programy, plany i strategie tworzone na różnych szczeblach mogą zostać zrealizowane tylko wtedy, gdy znajdą odzwierciedlenie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego obowiązującym dla danego terenu.

9.2. Zarządzanie Programem Ochrony Środowiska

Program ochrony środowiska, który został opracowany dla obszaru Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki to dokument strategiczny, który ma za zadanie pełnić rolę instrumentu wspomagającego prawo miejscowe. Założenia POŚ muszą być ściśle powiązane z zapisami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, wydawanymi dla przedsięwzięć decyzjami o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu oraz decyzjami wydawanymi przez urzędy gminy w zakresie realizacji przedsięwzięć gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami, rozwoju terenów zielonych i innych.

Aby nadzorować realizację działań określonych w Programie ochrony środowiska, należy sformułować zasady zarządzania tymi działaniami oraz określić zakres działań monitoringowych, których wyniki służyć będą określeniu stopnia wypełnienia celów POŚ.

Dzięki przyznanym ogólnie kompetencjom, gmina i działające w jej imieniu osoby/jednostki/instytucje/podmioty mogą swobodnie realizować cele i zadania określone w Programie ochrony środowiska. Warunkiem zapewnienia spójności realizowanych w ramach POŚ zadań z wytycznymi polityki regionalnej jest przystosowanie samorządowych struktur administracyjnych do nawiązania bezpośredniej, wzmożonej współpracy z organami dysponującymi o wiele szerszymi

uprawnieniami w zakresie ochrony środowiska, które wynikają z odgórnie przyznanych tym organom kompetencji.

9.3. Monitoring i kontrola realizacji Programu Ochrony Środowiska

W ramach monitoringu należy oceniać realizację Programu Ochrony Środowiska w następującym zakresie:

- stopnia wykonania przyjętych zadań,
- stopnia realizacji założonych celów,
- analizy przyczyn powstałych rozbieżności.

Wyniki oceny stanowiąc będą podstawę opracowania nowego Programu. Propozycja nowego Programu winna być formułowana przy znaczącym udziale systemu. System oceny realizacji Programu powinien być oparty na odpowiednio dobranych wskaźnikach presji, stanu i reakcji, pozwalających całościowo opisać zagadnienie polityki ochrony środowiska i zarazem dających możliwość porównań międzyregionalnych. System tworzyć będą:

- wskaźniki presji na środowisko, wskazujące główne źródła problemów i zagrożeń środowiskowych, odnoszących się do tych form działalności, które zmniejszają ilość i jakość zasobów (np. emisja zanieczyszczeń do środowiska, ilość odpadów gromadzonych na składowiskach, tempo eksploatacji zasobów środowiska);
- wskaźniki stanu środowiska, odnoszące się do jakości środowiska i jego zasobów, pozwalające na ocenę zachodzących zmian (np. lesistość, udział gruntów rolnych);
- wskaźniki reakcji (działań ochronnych), pokazujące działania podejmowane w celu poprawy jakości środowiska lub złagodzenia antropopresji na środowisko (np. procent mieszkańców korzystających z oczyszczalni ścieków, udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni województwa, powierzchnia gruntów zrekultywowanych, wydatki na ochronę środowiska).

Monitoring stanu środowiska jest działaniem, które prowadzone jest na bieżąco przez każdą gminę. Obowiązek sporządzania raportu z realizacji programu, zgodnie z art.

18 ustawy Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2021 poz. 1973 z późn. zm.), spoczywa na organie wykonawczym każdej z gmin osobno. Raport taki przedstawia stopień realizacji założeń Programu na terenie danej gminy. W załączniku nr 1 do niniejszego Programu Ochrony Środowiska przedstawiono wskaźniki, wraz z podaniem ich wartości bazowej oraz wartości zakładanej w przyszłości. Tak jak wspomniano wyżej, raport przedstawiający wartości tych wskaźników będzie realizowany co 2 lata. Poniżej przedstawiono harmonogram monitoringu realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029.

Tab. 43 Harmonogram monitoringu realizacji Programu Ochrony Środowiska

Działanie	2022	2023	2024	2025	2026
Monitoring stanu środowiska	+	+	+	+	+
Raport z realizacji programu			+		+
Aktualizacja programu/opracowanie nowego					+

10. Literatura

- decyzja komisji z dnia 12 grudnia 2008 r. przyjmującą na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG drugi zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2008) 8039)(2009/93/WE)
- decyzja komisji z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2010) 9669)(2011/64/UE)
- obwieszczenie Wojewody Świętokrzyskiego z 15 października 2001 roku w sprawie ogłoszenia wykazu rezerwatów przyrody (Dz. Urz. z 2001 r. Nr 107, poz. 1270)
- rozporządzenia Nr 1 Wojewody Tarnobrzieskiego z dnia 5 stycznia 1996 r. w sprawie ustanowienia obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. z 1996 r. Nr 1, poz. 1)

- rozporządzenie nr 9 Wojewody Tarnobrzeskiego z dn. 25 marca 1996 r. w sprawie uznania za użytek ekologiczny (Dz. Urz. Woj. Tarnobrzeskiego Nr 5 poz.64)
- rozporządzenie Nr 11 Wojewody Tarnobrzeskiego z dnia 27 marca 1996 r. w sprawie uznania za użytek ekologiczny (Dz. Urz. Woj. Tarnobrzeskiego Nr 5 poz. 66)
- rozporządzenie Wojewody Tarnobrzeskiego z dnia 7 grudnia 1998 r. w sprawie uznania za użytek ekologiczny (Dz. Urz. Woj. Tarnobrzeskiego Nr 28 poz. 293)
- rozporządzenie Nr 196/2000 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 16 października 2000 r. w sprawie uznania za stanowisko dokumentacyjne (Dz. Urz. z 2000 r. Nr 60, poz. 529)
- rozporządzenie Nr 335/2001 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 17 października 2001 r. w sprawie utworzenia na terenach otulin parków krajobrazowych obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. z 2001 r, Nr 108, poz. 1271)
- rozporządzenie nr 16/2002 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 18 lutego 2002 w sprawie uznania za zespoły przyrodniczo-krajobrazowe (Dz. Urz. Woj. Święt. Nr 23, poz. 288)
- rozporządzenie Wojewody Świętokrzyskiego Nr 19/2002 z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne (Dz. Urz. z 2002 r. Nr 23, poz. 291)
- rozporządzenie Nr 7/2004 Woj.Święt. z 14 kwietnia 2004 r. (Dz. Urz. z 2004 r. Nr 51 poz. 849)
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz.U. 2004 nr 229 poz. 2313)
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U. 2014 poz. 112)
- rozporządzenie Wojewody Świętokrzyskiego Nr 2/2008 z dnia 11 marca 2008 r. w sprawie uznania za użytek ekologiczny (Dz. Urz. Woj. Święt. Nr 48, poz. 706)

- rozporządzenie Nr 12/2008 Wojewody Świętokrzyskiego z 09 października 2008 r. (Dz. Urz. z 2008 r. Nr 217, poz. 2907)
- rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy (Dz.U. 2021 poz. 1615)
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz.U. 2011, Nr 25 poz. 133)
- rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. 2019 poz. 1839)
- uchwała Nr XXVIII/279/88 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Kielcach z dnia 10 czerwca 1988 r. w sprawie ustanowienia Zespołu Parków Krajobrazowych Gór Świętokrzyskich (Dz. Urz. Woj. Kieleckiego Nr 18, poz. 199 z 1988 r.)
- uchwała Nr XXXV/624/13 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 23 września 2013 roku dotycząca wyznaczenia Jeleniowsko-Staszowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. z 2013 r. poz. 3316)
- uchwała Nr XLIX/871/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 13 listopada 2014 r. w sprawie utworzenia Jeleniowskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. z 2015 r. poz. 17)
- uchwała Nr XLIX/879/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 13 listopada 2014 roku w sprawie Jeleniowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. z 2014 r. poz. 3153)
- ustawa z dnia 13 września 1996 roku o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (tekst jednolity: Dz.U. 2021 poz. 888 z późn. zm.)
- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity: Dz.U. 2021 poz. 1973 z późn. zm.)
- ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity: Dz. U. 2021 poz. 1098 z późn. zm.)
- ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. 2013 r. poz. 21 z późn. zm.)
- ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz.U. 2021 poz. 2233 z późn. zm.)

- zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z 16 września 1974 roku (Dz. Urz. z 1974 r. Nr 32, poz. 194)
- zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z 19 kwietnia 1979 roku, w par. 11 (M.P. Nr 13 z 1979, poz. 77)
- zarządzenie nr 10 Wojewody Tarnobrzieskiego z dnia 26 marca 1996 r. w sprawie uznania za użytek ekologiczny (Dz. Urz. Woj. Tarnobrzieskiego Nr 5 poz. 65)
- zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach z 18 czerwca 2015 r. (Dz. Urz. Z 2015 r. poz. 1934)
- zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach z dnia 4 sierpnia 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie uznania za rezerwat przyrody (Dz. Urz. z 2017 r. poz 2430)
- zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach z dnia 20 września 2017 r. w sprawie rezerwatu przyrody Zielonka (Dz. Urz. z 2017 r. poz. 2903).
- <https://www.bdl.lasy.gov.pl>
- <http://ezgdk.pl>
- <https://isap.sejm.gov.pl>
- <https://isok.gov.pl/hydroportal.html>
- <https://geologia.pgi.gov.pl>
- <http://geoportal.pgi.gov.pl/midas-web>
- <https://www.gios.gov.pl/pl/>
- <https://www.gov.pl/web/gdos/emas>
- <https://www.gov.pl/web/klimat/life>
- <https://www.gov.pl/web/nfosigw>
- <https://www.igipz.pan.pl/Regiony-geobotaniczne-zgik.html>
- <https://www.imgw.pl>
- <https://lasy.gov.pl>
- <https://kielce.pios.gov.pl>
- <http://kielce.rdos.gov.pl>
- <https://krakow.wody.gov.pl>
- <https://www.openstreetmap.org>

- <https://www.pgi.gov.pl/>
- <https://www.pois.gov.pl>
- <http://www.rpo-swietokrzyskie.pl>
- <https://stat.gov.pl>
- <https://warszawa.wody.gov.pl>
- <http://www.wfos.com.pl>
- <https://wikipedia.pl>

- Atlas klimatu Polski pod redakcją Haliny Lorenc, IMGW, Warszawa 2005
- Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2020 r. PIG-PIB
- Aktualizacja Krajowego programu ochrony powietrza do 2025 r. (z perspektywą do 2030 r. oraz do 2040 r.)
- Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju 2030
- Krajowy program zwiększania lesistości kraju
- Narodowy Program Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej
- Ocena stanu akustycznego środowiska na terenie województwa świętokrzyskiego w roku 2020 - GIOŚ
- Physico-geographical mesoregions of Poland: Verification and adjustment of boundaries on the basis of contemporary spatial data
- Plan gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego 2016-2022
- Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (PGW) (Dz.U. 2016 poz. 1911)
- Plan przeciwdziałania skutkom suszy
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego
- Polityka energetyczna Polski do 2040 roku
- Program ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego wraz z planem działań krótkoterminowych
- Program Ochrony Środowiska dla Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2017- 2020 z perspektywą do roku 2023
- Program wodno-środowiskowy kraju (PWŚK)
- Program ochrony środowiska dla Województwa świętokrzyskiego na lata 2015- 2020 z perspektywą do roku 2025

- Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032
- Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030

11. Spis tabel

Tab. 1 Wykaz skrótów	5
Tab. 2 Liczba ludności w poszczególnych gminach wchodzących w skład EZGDK (Źródło: dane GUS 2021)	21
Tab. 3 Powierzchnia poszczególnych gmin wchodzących w skład EZGDK (Źródło: dane GUS 2021).....	22
Tab. 4 Gęstość zaludnienia w poszczególnych gmin wchodzących w skład EZGDK (Źródło: dane GUS 2021)	23
Tab. 5 Przyrost naturalny w poszczególnych gmin wchodzących w skład EZGDK (Źródło: dane GUS 2021)	24
Tab. 6 Liczba pracujących oraz bezrobotnych w poszczególnych gminach wchodzących w skład EZGDK.....	25
Tab. 7 Kierunki działań	36
Tab. 8 Kierunki działań	37
Tab. 9 Liczba pomników przyrody w poszczególnych gminach wchodzących w skład EZGDK	72
Tab. 10 Kierunki działań	76
Tab. 11 Analiza SWOT	77
Tab. 12 Dane o leśnictwie w gminach wchodzących w skład Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki (stan na 2020 r.).....	78
Tab. 13 Kierunki działań	81
Tab. 14 Analiza SWOT	82
Tab. 15 Wykaz cieków znajdujących się w gminach wchodzących w skład Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki (Źródło:KZGW)	85
Tab. 16 Dane na temat zużycia wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku w przeliczeniu na 1 mieszkańca gmin wchodzących w skład EZGDK (dane GUS stan na lata 2016-2020 r.).....	90

Tab. 17 Kierunki działań	91
Tab. 18 Analiza SWOT	91
Tab. 19 Kierunki działań	94
Tab. 20 Analiza SWOT	94
Tab. 21 Zestawienie złóż kopalin występujących na terenie EZGDK (źródło: Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2020 r. PIG-PIB, uzupełniony o dane z http://geoportal.pgi.gov.pl/midas-web)	95
Tab. 22 Kierunki działań	101
Tab. 23 Analiza SWOT	101
Tab. 24 JCWP płynące występujące na terenie gmin wchodzących w skład EZGDK (źródło Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz.U. 2016 poz. 1911))	102
Tab. 25 JCWPd występujące na terenie Gmin wchodzących w skład EZGDK (źródło: Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz.U. 2016 poz. 1911))	107
Tab. 26 Kierunki działań	109
Tab. 27 Analiza SWOT	110
Tab. 28 Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia – klasyfikacja podstawowa (klasy: A, C) (Źródło: GIOŚ)	114
Tab. 29 Klasy dla strefy świętokrzyskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin– klasyfikacja podstawowa (klasy: A, C) (Źródło: GIOŚ).....	114
Tab. 30 Kierunki działań	115
Tab. 31 Analiza SWOT	116
Tab. 32 Kierunki działań	121
Tab. 33 Analiza SWOT	122
Tab. 34 Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku (źródło: Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (tekst jednolity Dz.U. 2014 poz. 112)	124
Tab. 35 Wyniki badań poziomu hałasu drogowego w Klimontowie (źródło: Ocena stanu akustycznego środowiska na terenie województwa świętokrzyskiego w roku 2020 – GIOŚ - RWMŚ).....	127

Tab. 36 Wyniki badań poziomego hałasu kolejowego w Sandomierzu (źródło: Ocena stanu akustycznego środowiska na terenie województwa świętokrzyskiego w roku 2020 – GIOŚ - RWMŚ).....	127
Tab. 37 Kierunki działań	129
Tab. 38 Analiza SWOT	130
Tab. 39 Kierunki działań	132
Tab. 40 Analiza SWOT	133
Tab. 41 Kierunki działań	148
Tab. 42 Analiza SWOT	148
Tab. 43 Harmonogram monitoringu realizacji Programu Ochrony Środowiska	173

12. Spis rysunków

Rys. 1 Położenie EZGDK na tle granic Państwa (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIS).....	14
Rys. 2 Położenie EZGDK na tle granic województw (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIS).....	14
Rys. 3 Położenie EZGDK na tle granic powiatów (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIS).....	15
Rys. 4 Położenie EZGDK na tle granic gmin woj. świętokrzyskiego (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIS)	15
Rys. 5 Przebieg dróg krajowych i wojewódzkich na tle gmin wchodzących w skład EZGDK (Źródło: opracowanie własne na podstawie Open Street Map)	16
Rys. 6 Przebieg czynnych dróg kolejowych na tle granic EZGDK (Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIS z mapy.geoportal.gov.pl)	17
Rys. 7 Położenie EZGDK na tle mezoregionów (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIS z geoserwis.gdos.gov.pl)	19
Rys. 8 Położenie EZGDK na tle usłonecznienia Polski (Źródło: opracowanie własne na podstawie Atlasu klimatu Polski pod redakcją Haliny Lorenc, IMGW, Warszawa 2005)	27

Rys. 9 Położenie EZGDK na tle mapy z rozkładem temperatury na głębokości 2000 m p.p.t. dla obszaru Polski (źródło: opracowanie własne na podstawie danych PIG)	28
Rys. 10 Położenie EZGDK na tle stref energetycznych wiatru dla obszaru Polski (źródło: opracowanie własne na podstawie danych IMGW)	29
Rys. 11 Lokalizacja rezerwatów na tle granic gmin wchodzących w skład EZGDK (źródło: opracowanie własne na podstawie danych RDOŚ Kielce)	43
Rys. 12 Lokalizacja Parków Krajobrazowych na tle granic gmin wchodzących w skład EZGDK (źródło: opracowanie własne na podstawie danych RDOŚ Kielce)	46
Rys. 13 Lokalizacja Obszarów Chronionego Krajobrazu na tle granic gmin wchodzących w skład EZGDK	49
Rys. 14 Lokalizacja obszarów siedliskowych Natura 2000 na tle granic gmin wchodzących w skład EZGDK (źródło: opracowanie własne na podstawie danych RDOŚ Kielce)	65
Rys. 15 Lokalizacja obszarów ptasich Natura 2000 na tle granic gmin wchodzących w skład EZGDK (źródło: opracowanie własne na podstawie danych RDOŚ Kielce) ..	66
Rys. 16 Lokalizacja stanowisk dokumentacyjnych na tle granic gmin wchodzących w skład EZGDK	67
Rys. 17 Lokalizacja użytków ekologicznych na tle granic gmin wchodzących w skład EZGDK	70
Rys. 18 Lokalizacja zespołów przyrodniczo-krajobrazowych na tle granic gmin wchodzących w skład EZGDK	71
Rys. 19 Lokalizacja pomników przyrody na tle granic gmin wchodzących w skład EZGDK	73
Rys. 20 Przebieg korytarzy ekologicznych na tle granic gmin wchodzących w skład EZGDK	75
Rys. 21 Mapa pogładowa z lokalizacją nadleśnictw na tle granic gmin wchodzących w skład związku gmin	79
Rys. 22 Mapa pogładowa z lokalizacją lasów na tle granic gmin wchodzących w skład związku gmin	80
Rys. 23 Lokalizacja największych rzek przepływających przez gminy wchodzące w skład Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki (źródło: opracowanie własne na podstawie danych z mapy.geoportal.gov.pl)	84

Rys. 24 Lokalizacja zbiorników wody stojącej na tle gmin wchodzących w skład Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki (źródło: opracowanie własne na podstawie danych z mapy.geoportal.gov.pl)	87
Rys. 25 Lokalizacja GZWP na tle granic gmin wchodzących w skład EZGDK (Źródło: opracowanie własne na podstawie http://www.pgi.gov.pl)	89
Rys. 26 Lokalizacja gmin wchodzących w skład Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na tle mapy glebowo- rolniczej (źródło: opracowanie własne na podstawie mapy glebowo- rolniczej Polski- wydawnictwo geologiczne 1975 r.)	93
Rys. 27 Lokalizacja złóż kopalin na tle granic gmin wchodzących w skład EZGDK (źródło: opracowanie własne na podstawie http://www.pgi.gov.pl)	100
Rys. 28 Lokalizacja JCWP na tle obszaru EZGDK.....	106
Rys. 29 lokalizacja JCWPd na tle granic gmin wchodzących w skład ekologicznego związku gmin	108
Rys. 30 Liczba punktów pomiarowych przekraczających dopuszczalne poziomy hałasu przemysłowego w porze dnia i nocy w roku 2020 w województwie świętokrzyskim (źródło: Ocena stanu akustycznego środowiska na terenie województwa świętokrzyskiego w roku 2020 – GIOŚ - RWMS)	128
Rys. 31 Mapa obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi na tle EZGDK (źródło: opracowanie własne na podstawie https://www.wody.gov.pl/nasze-dzialania/wstepna-ocena-ryzyka-powodziowego).....	135
Rys. 32 Mapa obszarów, na których wystąpienie powodzi jest prawdopodobne na tle EZGDK (źródło: opracowanie własne na podstawie https://www.wody.gov.pl/nasze-dzialania/wstepna-ocena-ryzyka-powodziowego).....	136
Rys. 33 Mapa klas zagrożenia występowania zjawiska suszy rolniczej na tle EZGDK (źródło: opracowanie własne na podstawie Planu przeciwdziałania skutkom suszy)	138
Rys. 34 Mapa klas zagrożenia występowania zjawiska suszy hydrologicznej na tle EZGDK (źródło: opracowanie własne na podstawie Planu przeciwdziałania skutkom suszy)	139
Rys. 35 Mapa klas zagrożenia występowania zjawiska suszy hydrogeologicznej na tle EZGDK (źródło: opracowanie własne na podstawie Planu przeciwdziałania skutkom suszy).....	141

Rys. 36 Mapa łącznego zagrożenia suszą na tle EZGDK (źródło: opracowanie własne na podstawie Planu przeciwdziałania skutkom suszy)	142
Rys. 37 Rozmieszczenie obszarów zagrożonych ruchami masowymi ziemi w Polsce na tle EZGDK. Opracowanie wg wyników rejestracji z lat 1968-1970 dla Polski pozakarpackiej oraz materiałów Oddziału Karpackiego Państwowego Instytutu Geologicznego. (źródło: opracowanie własne na podstawie http://pgi.gov.pl/)	144
Rys. 38 Prędkości średnie 10-minutowe wiatru na tle EZGDK (źródło: opracowanie własne na podstawie Atlas klimatu Polski pod redakcją Haliny Lorenc, Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej).....	145
Rys. 39 Mapa obrazująca lokalizację lokalizację najbliższych zakładów stwarzających ryzyko wystąpienia poważnej awarii przemysłowej na tle obszarów Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki (źródło: opracowanie własne na podstawie danych z http://mapy.geoportal.gov.pl)	147

13. Spis załączników

- Załącznik nr 1. Tabela: cele, kierunki interwencji oraz zadania
- Załącznik nr 2. Tabela: harmonogram realizacji zadań własnych wraz z ich finansowaniem
- Załącznik nr 3. Tabela: harmonogram realizacji zadań monitorowanych wraz z ich finansowaniem
- Załącznik nr 4 Cele środowiskowe wybranych dokumentów strategicznych

Załącznik nr 1. Tabela: cele, kierunki interwencji oraz zadania

Lp.	Obszar Interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Zarządzanie środowiskiem	Upowszechnianie oraz wspieranie wdrażania systemów zarządzania środowiskowego	Usystematyzowanie informacji o środowisku	-	Poprawa usystematyzowania informacji o środowisku	Wzrost skuteczności zarządzania informacjami o środowisku	Sporządzenie raportu z realizacji Programu Ochrony Środowiska	W – urzędy gmin	-
							Opracowanie nowego Programu Ochrony Środowiska	W – urzędy gmin	-
							Prowadzenie systemu informowania społeczeństwa o stanie środowiska	W – urzędy gmin	-
							Prowadzenie w formie elektronicznej publicznie dostępnych wykazów danych o środowisku i jego ochronie oraz ich udostępnianie w Biuletynie Informacji Publicznej	W – urzędy gmin	-
							Zachęcanie do udziału w programach szkolno-informacyjnych dotyczących systemu EMAS, PN-EN ISO 14001, zasad Czystej Produkcji	W – urzędy gmin	Brak zainteresowanych adresatów kampanii edukacyjnych
2.	Kształtowanie nawyków kultury ekologicznej mieszkańców gmin wchodzących w skład EZGDK, zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie	Liczba mieszkańców zaznajomionych z problemami środowiskowymi (liczba osób)	-	wzrost liczby mieszkańców zaznajomionych z problemami środowiskowymi	Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców, zwiększenie dostępności do informacji o środowisku	Wspieranie merytoryczne i finansowe aktywnych form edukacji ekologicznej dzieci i młodzieży, np. organizowanie konkursów i sesji popularno - naukowych związanych z tematyką środowiskową	W – urzędy gmin	Brak zainteresowanych adresatów kampanii edukacyjnych	
						Wsparcie finansowe projektów z zakresu edukacji ekologicznej o zasięgu gminnym i ponadgminnym	W – urzędy gmin	Brak zainteresowanych adresatów kampanii edukacyjnych	
						Prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie wprowadzenia nowego systemu gospodarki odpadami ze szczególnym uwzględnieniem selektywnego zbierania odpadów komunalnych	W – urzędy gmin	Brak zainteresowanych adresatów kampanii edukacyjnych	

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Lp.	Obszar Interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
							Organizacja imprez masowych (np. Dzień Ziemi, Sprzątanie Świata)	W – urzędy gmin	Brak zainteresowanych adresatów kampanii edukacyjnych
							Zrównoważony rozwój szlaków turystycznych i ścieżek dydaktycznych, mający na celu promocję walorów przyrodniczych gmin	W – urzędy gmin	-
							Współdziałanie władz gminnych z mediami w zakresie prezentacji stanu środowiska i działań podejmowanych na rzecz jego ochrony	W – urzędy gmin	-
							Udział przedstawicieli EZGDK w szkoleniach z zakresu publicznego dostępu do informacji o środowisku	W – urzędy gmin	Brak zainteresowanych adresatów kampanii edukacyjnych
							Doskonalenie współpracy władz gminnych z pozarządowymi organizacjami ekologicznymi, szkołami, przedstawicielami środowiska naukowego i zakładami pracy w celu efektywnego wykorzystania różnorodnych form edukacji ekologicznej	W – urzędy gmin	Brak zainteresowanych adresatów kampanii edukacyjnych
							Wspieranie inicjatyw szkoleniowych, obejmujących zagadnienia środowiskowe, organizowanych przez pracodawców i organizacje społeczne	W – urzędy gmin M – pracodawcy, organizacje społeczne	Brak zainteresowanych adresatów kampanii edukacyjnych
3.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Poprawa jakości powietrza	Liczba zanieczyszczeń dla których odnotowano przekroczenia stanu dopuszczalnego w strefie (szt.) <u>Źródło:</u>	2	0	Redukcja emisji ze źródeł spalania paliw o małej mocy do 1 MW	Wdrażanie oraz aktualizacja planu gospodarki niskoemisyjnej	W – urzędy gmin M – podmioty wymienione w PGN	Brak środków na realizację zadania, brak dofinansowań
							Realizacja zadań wynikających z Programów ochrony powietrza	W – urzędy gmin M – podmioty wymienione w POP	Brak środków na realizację zadania, brak dofinansowań
							Zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie potrzeb i możliwości ochrony powietrza, w tym	W – urzędy gmin	Brak zainteresowanych adresatów kampanii

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Lp.	Obszar Interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
			Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Kielcach				oszczędności energii i modernizacji ogrzewania		edukacyjnych. ograniczone środki finansowe
			Liczba budynków objętych termomodernizacją (szt.)	-	Wzrost liczby budynków objętych termomodernizacją		Poprawa efektywności energetycznej poprzez termomodernizację obiektów budowlanych	W – urzędy gmin M – zarządcy budynków, osoby fizyczne	Brak środków na realizację zadania, brak dofinansowań
						Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej nr 4 przy ul. Ćieśli 2, wymiana oświetlenia, montaż paneli fotowoltaicznych, w ramach projektu Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej na terenie Sandomierza	W – Urząd Miasta Sandomierz	Niewystarczające środki na realizację zadania	
						Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej nr 4 przy ul. Mickiewicza 39, wymiana oświetlenia, montaż paneli fotowoltaicznych, w ramach projektu Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej na terenie Sandomierza	W – Urząd Miasta Sandomierz	Niewystarczające środki na realizację zadania	
						„Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie Miasta i Gminy Zawichost”. Obiekty: szkoła w Czyżowie Szlacheckim, szkoła w Zawichoście, świetlica w Wyspie	W – UMiG Zawichost	Brak środków na realizację zadania, brak dofinansowań	
						Wymiana źródeł ciepła i prace termomodernizacyjne w prywatnych budynkach mieszkalnych	M – właściciele budynków na terenie gminy Dwikozy	Brak środków, niechęć właścicieli	
						Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej	W – UG Lipnik	Brak środków na realizację zadania, brak dofinansowań	

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Lp.	Obszar Interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
							Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej na terenie gminy Sadowie	W – UG Sadowie	Brak środków na realizację zadania, brak dofinansowań
							Zastąpienie źródeł ciepła niskoemisyjnymi oraz inteligentne zarządzanie gospodarką energetyczną budynków użyteczności publicznej	W – UG Baćkowice	Brak środków na realizację zadania, brak dofinansowań
							Rewitalizacja Rynku w Bogorii wraz z terenami przyległymi	W – UG Bogoria	Brak środków na realizację zadania, brak dofinansowań
							Zagospodarowanie terenu w centrum Jurkowic	W – UG Bogoria	Brak środków na realizację zadania, brak dofinansowań
							Budowa Sali Gimnastycznej przy Szkole Podstawowej w Mydlowie wraz z fotowoltaiką i pompą ciepła	W – UMiG Iwaniska	Brak środków na realizację zadania, brak dofinansowań
							Głęboka modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej na terenie Gminy Klimontów – etap II	W – UMiG Klimontów	Brak środków na realizację zadania, brak dofinansowań
							Przebudowa i wyposażenie obiektu kultury w miejscowości Byszów	W – UMiG Klimontów	Brak środków na realizację zadania, brak dofinansowań
							Budowa kompleksu sportowo rekreacyjnego w Lipniku	W – UG Lipnik	Brak środków na realizację zadania, brak dofinansowań
							Kompleksowe zagospodarowanie terenu przyległego do świetlicy środowiskowej w Kurowie	W – UG Lipnik	Brak środków na realizację zadania, brak dofinansowań
							Zagospodarowanie terenów zielonych w miejscowości Włostów	W – UG Lipnik	Brak środków na realizację zadania, brak dofinansowań
							Budowa żłobka dla dzieci w miejscowości Włostów	W – UG Lipnik	Brak środków na realizację zadania, brak dofinansowań

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Lp.	Obszar Interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
							Kompleksowa modernizacja infrastruktury sportowej w Szkole Podstawowej w Sadowiu	W – UG Sadowie	Brak środków na realizację zadania, brak dofinansowań
			Liczba zlikwidowanych/ wymienionych niskosprawnych źródeł spalania (szt.)		Wzrost liczby zlikwidowanych/ wymienionych niskosprawnych źródeł spalania		Likwidacja lub wymiana niskosprawnych źródeł spalania paliw na niskoemisyjne (m.in. o wysokich normach emisyjnych, paleniska bez rusztu).	W – urzędy gmin M – właściciele i zarządcy budynków	Brak środków na realizację zadania, brak dofinansowań
			Długość sieci cieplnej przesyłowej i rozdzielczej (km)	-	Zwiększenie długości sieci cieplnej		Rozwój sieci ciepłowniczej i podłączenia nowych odbiorców.	Zarządcy sieci ciepłowniczej	Brak środków na realizację zadania, brak chęci podłączenia się przez mieszkańców
						Budowa gazowego źródła kogeneracji w kotłowni „Rokitek” w Sandomierzu	M – PEC Sp. z o.o.	Niewystarczające środki na realizację zadania	
						Likwidacja piecyków łazienkowych gazowych w budynkach mieszkalnych wielorodzinnych i zastąpienie ich instalacją ciepłej wody użytkowej	W – urzędy gmin M – PEC Sp. z o.o., SSM	Niewystarczające środki na realizację zadania	
						Likwidacja wymiennikowni grupowych W budynku przy ul. Armii Krajowej 7 oraz W-1 przy ul. Maciejowskiego 17 wraz z wykonaniem sieci, przyłączy ciepłowniczych oraz indywidualnych kompaktowych dwufunkcyjnych węzłów cieplnych w budynkach mieszkalnych, zasilanych dotychczas z wymiennikowni grupowych, a także wykonanie sieci	M – PEC Sp. z o.o.	Niewystarczające środki na realizację zadania	

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Lp.	Obszar Interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
							telemetrycznej wizualizacji i sterowania pracą węzłów na osiedlu Rokitek w Sandomierzu		
							Podłączenie do sieci gazowniczej nowych odbiorców	M - PSG	Brak środków na realizację zadania, brak chęci podłączenia się prze mieszkańców
			Ilość budynków posiadających energooszczędne oświetlenie (szt.).	-	Wzrost liczby budynków		Modernizacja oświetlenia budynków na bardziej efektywne	W – urzędy gmin M – właściele oraz zarządcy budynków	Brak środków na realizację zadania, brak dofinansowań
							Modernizacja gminnego oświetlenia ulicznego na energooszczędne	W – urzędy gmin	Niewystarczające środki na realizację zadania
			Ilość kampanii (szt.)	-	Wzrost liczny kampanii		Prowadzenie kampanii promujących budownictwo energooszczędne i inwestycje w zakresie budownictwa pasywnego	W – urzędy gmin M – organizacje pozarządowe	Brak zainteresowanych adresatów kampanii edukacyjnych, ograniczone środki finansowe
			Ilość instalacji odnawialnych źródeł energii (szt.)	-	Wzrost liczby odnawialnych źródeł energii	Zwiększenie zastosowania instalacji do produkcji energii z OZE	Poprawa efektywności energetycznej z wykorzystaniem- OZE	W – urzędy gmin M – mieszkańcy, przedsiębiorstwa, spółdzielnie mieszkaniowe	Brak środków na realizację zadania, brak dofinansowań
							Montaż paneli fotowoltaicznych po 120 KW na budynku ujęcia wody we Włostowie i oczyszczalni ścieków w Lipniku	W – UG Lipnik	Brak środków na realizację zadania, brak dofinansowań
							Montaż instalacji fotowoltaicznej na obiektach kotłowni Rokitek w Sandomierzu	M – PEC Sp. z o.o.	Niewystarczające środki na realizację zadania

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Lp.	Obszar Interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
							Produkcja energii prosumenckiej z odnawialnych źródeł energii w sektorze publicznym i mieszkaniowym.	M – właściciele oraz zarządcy budynków	Brak środków na realizację zadania, brak dofinansowań
							Promowanie odnawialnych źródeł energii	W – urzędy gmin M – organizacje pozarządowe	Brak zainteresowanych adresatów kampanii edukacyjnych. ograniczone środki finansowe Brak środków na realizację zadania
			Ścieżki rowerowe (drogi dla rowerów) (km) <u>Źródło:</u> GUS	34,8	>34,8		Budowa tras rowerowych	W – urzędy gmin M – zarządcy dróg	Brak środków na realizację zadania, brak dofinansowań
			Długość wyremontowanych, przebudowanych oraz nowych dróg (km)	-	Zwiększenie długości wyremontowanych, przebudowanych oraz nowych dróg	Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł komunikacyjnych	Budowa, przebudowa i modernizacja dróg	W – urzędy gmin M – zarządcy dróg	Brak środków na realizację zadania, brak dofinansowań
							Ograniczenie wjazdu pojazdów o masie powyżej 3,5 Mg do centrum miasta	W – Urząd Miasta Sandomierz	Opór mieszkańców
							Utrzymanie dróg w sposób ograniczający wtórną emisję zanieczyszczeń (np. regularne czyszczenie ulic na mokro).	W – urzędy gmin M – zarządcy dróg	Brak środków na realizację zadania, brak dofinansowań
							Promocja transportu zbiorowego wśród mieszkańców	W – urzędy gmin M – spółki organizujące transport zbiorowy	Brak zainteresowania. ograniczone środki finansowe
							Budowa obwodnicy dla miejscowości Bogoria w ciągu drogi wojewódzkiej	W – UG Bogoria	Niewystarczające środki na realizację zadania
							Rozbudowa drogi wojewódzkiej Nr 758 na odcinku Iwaniska - Klimontów -	M – Świętokrzyski Zarząd Dróg	Brak środków na realizację zadania

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Lp.	Obszar Interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
							Koprzywnica wraz z budową obwodnic. Razem odc. dł. ok. 26,0 km /Budowa obwodnicy Klimontowa/	Wojewódzkich	
			Długość wyremontowanych, przebudowanych oraz nowych dróg (km)	-	Zwiększenie długości wyremontowanych, przebudowanych oraz nowych dróg		Rozbudowa drogi wojewódzkiej Nr 758 na odcinku od granicy gminy Klimontów (km ok. 7+058) do początku obwodnicy Klimontowa (km ok. 14+557)	M – Świętokrzyski Zarząd Dróg Wojewódzkich	Brak środków na realizację zadania
						Rozbudowa drogi gminnej nr 331009T Przybysławice-Adamczowice	W – UMiG Klimontów	Brak środków na realizację zadania	
						Budowa drogi gminnej Zakrzów-Gilówka I	W – UMiG Klimontów	Brak środków na realizację zadania	
						Budowa drogi gminnej Beradz-Kolonia Łownica	W – UMiG Klimontów	Brak środków na realizację zadania	
						Rozbudowa drogi gminnej nr 331019T Szymanowice Górne przez wieś	W – UMiG Klimontów	Brak środków na realizację zadania	
						Rozbudowa drogi wewnętrznej w miejscowości Krobielice	W – UMiG Klimontów	Brak środków na realizację zadania	
						Rozbudowa drogi gminnej nr 331022T Nowa Wieś-Julianów	W – UMiG Klimontów	Brak środków na realizację zadania	
						Rozbudowa drogi gminnej nr 331020T Szymanowice Dolne – wysypisko śmieci	W – UMiG Klimontów	Brak środków na realizację zadania	
						Budowa drogi gminnej Płaczkowice-Beradz	W – UMiG Klimontów	Brak środków na realizację zadania	
						Rozbudowa drogi gminnej nr 331014T Rogacz-Byszówka	W – UMiG Klimontów	Brak środków na realizację zadania	
						Rozbudowa drogi gminnej nr 331013T Borek Klimontowski – Kepie – Byszów	W – UMiG Klimontów	Brak środków na realizację zadania	
						Rozbudowa drogi gminnej nr 331042T Konary-Kujawy	W – UMiG Klimontów	Brak środków na realizację zadania	
						Rozbudowa drogi gminnej nr 331102T Szymanowice Dolne – Kamień	W – UMiG Klimontów	Brak środków na realizację zadania	
						Remont dróg gminnych w miejscowości Klimontów (ul. Sandomierska, Nikisiołka, Strażacka)	W – UMiG Klimontów	Brak środków na realizację zadania	
						Remont drogi gminnej ul. Krakowskiej w	W – UMiG Klimontów	Brak środków na	

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Lp.	Obszar Interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
							Klimontowie		realizację zadania
							Przebudowa ciągu pieszo-jezdnego przy ul. s. H. Herman	W – UMIG Klimontów	Brak środków na realizację zadania
							Rozbudowa drogi gminnej ul. s. H. Herman	W – UMIG Klimontów	Brak środków na realizację zadania
							Przebudowa drogi gminnej nr 337020T Ublinek - Kaczyce w miejscowości Ublinek i Kaczyce na odcinku 970 mb od km 1+055 do km 2+025	W – UG Lipnik	Brak środków na realizację zadania
							Przebudowa drogi gminnej nr 337032T Zachoinie - Małżyn w miejscowości Zachoinie i Małżyn na odcinku 600 mb od km 0+800 do km 1+400	W – UG Lipnik	Brak środków na realizację zadania
							Poprawa bezpieczeństwa ruchu poprzez przebudowę sieci strategicznych dróg na terenie Gminy Lipnik	W – UG Lipnik	Brak środków na realizację zadania
							Przebudowa dróg na terenie Gminy Lipnik	W – UG Lipnik	Brak środków na realizację zadania
							Remont/ przebudowa ul. Krzysztofa Kamila Baczyńskiego na odcinku od km 0+000 do km 0+160	W – Urząd Miasta Sandomierz	Niewystarczające środki na realizację zadania
							Remont/ przebudowa ul. Błonie od km 0+260 do km 0+620 i do km 1+040 do km 1+600	W – Urząd Miasta Sandomierz	Niewystarczające środki na realizację zadania
							Remont/ przebudowa ul. Batalionów Chłopskich na odcinku od km 0+000 do km 0+240	W – Urząd Miasta Sandomierz	Niewystarczające środki na realizację zadania
							Remont/ przebudowa ul. Dąbrowskiego na odcinku od km 0+380 do km 0+600	W – Urząd Miasta Sandomierz	Niewystarczające środki na realizację zadania
							Remont/ przebudowa ul. Długosza na odcinku od km 0+000 do km 0+260	W – Urząd Miasta Sandomierz	Niewystarczające środki na realizację zadania
			Długość wyremontowanych, przebudowanych oraz nowych dróg (km)	-	Zwiększenie długości wyremontowanych, przebudowanych oraz nowych dróg				

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Lp.	Obszar Interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
							Remont/ przebudowa ul. Dr Feliksa Milberta na odcinku od km 0+000 do km 0+970	W – Urząd Miasta Sandomierz	Niewystarczające środki na realizację zadania
							Remont/ przebudowa ul. Frycza Modrzewskiego na odcinku od km 0+000 do km 0+145	W – Urząd Miasta Sandomierz	Niewystarczające środki na realizację zadania
							Remont/ przebudowa ul. Gołębickej na odcinku od km 0+370 do km 0+853	W – Urząd Miasta Sandomierz	Niewystarczające środki na realizację zadania
							Remont/ przebudowa ul. Holowniczej na odcinku od km 0+470 do km 1+600	W – Urząd Miasta Sandomierz	Niewystarczające środki na realizację zadania
							Remont/ przebudowa ul. Jaśminowej na odcinku od km 0+000 do km 0+430	W – Urząd Miasta Sandomierz	Niewystarczające środki na realizację zadania
							Remont/ przebudowa ul. Krętej na odcinku od km 0+100 do km 0+380	W – Urząd Miasta Sandomierz	Niewystarczające środki na realizację zadania
							Remont/ przebudowa ul. Kruczej na odcinku od km 0+000 do km 0+900	W – Urząd Miasta Sandomierz	Niewystarczające środki na realizację zadania
							Remont/ przebudowa ul. Księcia H. Sandomierskiego na odcinku od km 0+000 do km 0+680	W – Urząd Miasta Sandomierz	Niewystarczające środki na realizację zadania
							Remont/ przebudowa ul. Lipowej na odcinku od km 0+390 do km 0+960	W – Urząd Miasta Sandomierz	Niewystarczające środki na realizację zadania
							Remont/ przebudowa ul. Łukawskiej na odcinku od km 0+000 do km 0+544	W – Urząd Miasta Sandomierz	Niewystarczające środki na realizację zadania
							Remont/ przebudowa ul. Morelowej na odcinku od km 0+000 do km 0+247	W – Urząd Miasta Sandomierz	Niewystarczające środki na realizację zadania

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Lp.	Obszar Interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
							Remont/ przebudowa ul. 15-ego Sierpnia od km 0+100 do km 0+492	W – Urząd Miasta Sandomierz	Niewystarczające środki na realizację zadania
							Remont/ przebudowa ul. Nowej na odcinku od km 0+688 do km 0+838	W – Urząd Miasta Sandomierz	Niewystarczające środki na realizację zadania
			Długość wyremontowanych, przebudowanych oraz nowych dróg (km)	-	Zwiększenie długości wyremontowanych, przebudowanych oraz nowych dróg		Remont/ przebudowa ul. Obrońców Westerplatte na odcinku od km 0+360 do km 0+902	W – Urząd Miasta Sandomierz	Niewystarczające środki na realizację zadania
						Remont/ przebudowa ul. Ogrodniczej na odcinku od km 0+000 do km 0+360	W – Urząd Miasta Sandomierz	Niewystarczające środki na realizację zadania	
						Remont/ przebudowa ul. Partyzantów na odcinku od km 0+100 do km 0+250	W – Urząd Miasta Sandomierz	Niewystarczające środki na realizację zadania	
						Remont/ przebudowa ul. Katedralnej na odcinku od km 0+000 do km 0+200	W – Urząd Miasta Sandomierz	Niewystarczające środki na realizację zadania	
						Remont/ przebudowa ul. Portowej na odcinku od km 0+750 do km 1+290	W – Urząd Miasta Sandomierz	Niewystarczające środki na realizację zadania	
						Remont/ przebudowa ul. Prostej na odcinku od km 0+210 do km 0+540	W – Urząd Miasta Sandomierz	Niewystarczające środki na realizację zadania	
						Remont/ przebudowa ul. Przedmieście Zawichojskie na odcinku od km 0+000 do km 0+398	W – Urząd Miasta Sandomierz	Niewystarczające środki na realizację zadania	
						Remont/ przebudowa ul. Przemysłowej na odcinku od km 0+000 do km 0+190	W – Urząd Miasta Sandomierz	Niewystarczające środki na realizację zadania	
						Remont/ przebudowa ul. II Pułku Piechoty Legionów na odcinku od 0+000 do km 0+299	W – Urząd Miasta Sandomierz	Niewystarczające środki na realizację zadania	
						Remont/ przebudowa ul. M. Reja na	W – Urząd Miasta	Niewystarczające	

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Lp.	Obszar Interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
							odcinku od km 0+000 do km 0+299	Sandomierz	środki na realizację zadania
							Remont/ przebudowa ul. Rokitek na odcinku od km 0+525 do km 1+000	W – Urząd Miasta Sandomierz	Niewystarczające środki na realizację zadania
							Remont/ przebudowa ul. Sadowniczej na odcinku od km 0+000 do km 0+820	W – Urząd Miasta Sandomierz	Niewystarczające środki na realizację zadania
							Remont/ przebudowa ul. Stara Prochownia na odcinku od km 0+000 do km 1+175	W – Urząd Miasta Sandomierz	Niewystarczające środki na realizację zadania
							Remont/ przebudowa ul. Sucharzowskiej na odcinku od km 0+030 do km 0+955	W – Urząd Miasta Sandomierz	Niewystarczające środki na realizację zadania
							Remont/ przebudowa ul. Topolowej na odcinku od km 0+000 do km 0+237	W – Urząd Miasta Sandomierz	Niewystarczające środki na realizację zadania
							Remont/ przebudowa ul. Torowej na odcinku od km 0+000 do km 0+300	W – Urząd Miasta Sandomierz	Niewystarczające środki na realizację zadania
							Remont/ przebudowa ul. Tulipanowej na odcinku od km 0+000 do km 0+239	W – Urząd Miasta Sandomierz	Niewystarczające środki na realizację zadania
							Remont/ przebudowa ul. Warzywnej na odcinku od km 0+000 do km 0+716	W – Urząd Miasta Sandomierz	Niewystarczające środki na realizację zadania
							Remont/ przebudowa ul. Wiśniowej na odcinku od km 0+000 do km 0+160	W – Urząd Miasta Sandomierz	Niewystarczające środki na realizację zadania
							Remont/ przebudowa ul. Zamkowej na odcinku od km 0+000 do km 0+599	W – Urząd Miasta Sandomierz	Niewystarczające środki na realizację zadania
			Długość wyremontowanych, przebudowanych oraz nowych dróg (km)	-	Zwiększenie długości wyremontowanych, przebudowanych oraz nowych dróg				

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Lp.	Obszar Interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
							Remont/ przebudowa ul. Zamiejskiej na odcinku od km 0+650 do km 1+160	W – Urząd Miasta Sandomierz	Niewystarczające środki na realizację zadania
							Remont/ przebudowa ul. Zarzekowice na odcinku od km 0+000 do km 1+100	W – Urząd Miasta Sandomierz	Niewystarczające środki na realizację zadania
							Remont/ przebudowa ul. Żydowskiej na odcinku od km 0+200 do km 0+353	W – Urząd Miasta Sandomierz	Niewystarczające środki na realizację zadania
							Budowa ulicy Okrzei wraz z łącznikami do ulicy Kruczej oraz budowa ulicy Zawichojskiej	W – Urząd Miasta Sandomierz	Niewystarczające środki na realizację zadania
							Rozbudowa ulicy Mokoszyńskiej w Sandomierzu	W – Urząd Miasta Sandomierz	Niewystarczające środki na realizację zadania
							Remont ulicy Żółkiewskiego w Sandomierzu	W – Urząd Miasta Sandomierz	Niewystarczające środki na realizację zadania
							Modernizacja drogi krajowej nr 77 na odcinku Milczany – Sandomierz od km 14+000 do km 16+030	M – Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, oddział w Kielcach	Niewystarczające środki na realizację zadania
							Przebudowa mostu na rzece Wiśle w ciągu drogi krajowej nr 77.	M – Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, oddział w Kielcach	Niewystarczające środki na realizację zadania
							Przebudowa drogi powiatowej nr 1048T ul. Różana w Sandomierzu	M – Zarząd Dróg Powiatowych w Sandomierzu z/s w Samborcu	Niewystarczające środki na realizację zadania
			Długość wyremontowanych, przebudowanych oraz nowych dróg (km)	-	Zwiększenie długości wyremontowanych, przebudowanych oraz nowych dróg				
			Emisja zanieczyszczeń gazowych [t/r]	1 474 731	<1 474 731	Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł przemysłowych	Modernizacje instalacji technologicznych oraz instalacji spalania paliw do celów technologicznych	M – Przedsiębiorcy	Brak środków na realizację zadania

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Lp.	Obszar Interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
			Źródło: GUS				Budowa oraz modernizacja systemów przechwytywania zanieczyszczeń	M – Przedsiębiorcy	Brak środków na realizację zadania
				Osiągnięcie poziomu celu długoterminowego dla ozonu			Ograniczenie emisji prekursorów ozonu ze źródeł komunikacyjnych	W – urzędy gmin M – zarządcy dróg	Zła jakość paliw, tabor niespełniający wysokich norm emisji N _x O _x , brak środków finansowych
							Ograniczenie emisji prekursorów ozonu ze źródeł przemysłowych	M – podmioty gospodarcze	Brak zaangażowania wykonawców w realizację zadania, brak środków finansowych
				Podniesienie świadomości społeczeństwa w zakresie wpływu zanieczyszczeń na zdrowie oraz konieczności ochrony powietrza			Opracowanie i prowadzenie akcji promocyjno-edukacyjnych w zakresie ochrony powietrza w tym gospodarki niskoemisyjnej	W – urzędy gmin M – organizacje pozarządowe	Brak zainteresowanych adresatów kampanii edukacyjnych. ograniczone środki finansowe Brak środków na realizację zadania
			Emisja zanieczyszczeń pyłowych [t/r]	369	<369	Zwiększenie roli planowania przestrzennego w ochronie powietrza	Uwzględnianie korytarzy przewietrzania w pracach planistycznych	W – urzędy gmin	Opór mieszkańców
						Źródło: GUS	Monitoring stanu jakości powietrza	Monitoring stanu jakości powietrza	M – RWMS w Kielcach
						Wydawanie pozwoleń na wprowadzanie pyłów lub gazów do powietrza oraz pozwoleń zintegrowanych	M – starostwa powiatowe, Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego	–	

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Lp.	Obszar Interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
							Kontrola paliwa spalane go w indywidualnych systemach grzewczych	W – urzędy gmin	Brak wystarczających zasobów ludzkich do realizacji zadania
4.	Zagrożenia hałasem	Poprawa klimatu akustycznego	Wielkość przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu przy drogach [dB] <u>Źródło:</u> GDDKiA, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Kielcach	-	Zmniejszenie ilości przekroczeń	Poprawa klimatu akustycznego na terenie EZGDK	Ograniczenie hałasu drogowego poprzez: - rozwój transportu rowerowego, - budowę zintegrowanego systemu zarządzania ruchem drogowym, - budowę zabezpieczeń przeciwhałasowych	W – urzędy gmin M – zarządcy dróg	Brak środków na realizację zadania
							Bieżąca modernizacja stanu technicznego nawierzchni dróg oraz ich przebudowa	W – urzędy gmin M – zarządcy dróg	Brak środków na realizację zadania
							Zabezpieczenie budynków mieszkalnych i budynków użyteczności publicznej szczególnie narażonych na hałas komunikacyjny.	W – urzędy gmin M – właściciele budynków	Brak środków na realizację zadania
							Rozwój transportu kolejowego: - budowa, modernizacja lub rewitalizacja transportu kolejowego, - wsparcie infrastruktury dworcowej oraz zakup nowego taboru kolejowego	M – zarządcy linii kolejowych	Brak środków na realizację zadania
							Nasadzanie zieleni izolacyjnej	W – urzędy gmin M – zarządcy dróg	Brak środków na realizację zadania

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Lp.	Obszar Interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
							Edukacja w zakresie szkodliwości hałasu i promowanie rozwiązań przyczyniających się do redukcji emisji hałasu (np. promowanie ruchu pieszego, jazdy na rowerze i transportu publicznego).	W – urzędy gmin M – organizacje pozarządowe	Brak zainteresowanych adresatów kampanii edukacyjnych. ograniczone środki finansowe
							Wprowadzanie do mpzp zapisów sprzyjających ograniczeniu zagrożenia hałasem	W – urzędy gmin	Sprzeciw mieszkańców
							Prowadzenie monitoringu poziomu hałasu w środowisku	M – RWMS w Kielcach	Brak wystarczających zasobów ludzkich do realizacji zadania
							Pomiary kontrolne hałasu	M – zarządcy dróg	Brak środków na realizację zadania
							Redukcja hałasu przemysłowego poprzez stosowanie rozwiązań technicznych: obudowy dźwiękochłonne, tłumiki dźwięku, izolacje akustyczne i inne	M – przedsiębiorstwa	Brak środków na realizację zadania
5.	Pola elektromagnetyczne	Utrzymanie dotychczasowego stanu braku zagrożeń ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym	Liczba przekroczeń dopuszczalnych wartości PEM <u>Źródło:</u> Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Kielcach	0	0	Utrzymanie dotychczasowego stanu braku zagrożeń ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym	Wprowadzenie do planów zagospodarowanie przestrzennego zapisów dot. ochrony przed polami elektromagnetycznymi.	W – urzędy gmin	Brak środków na realizację zadania
							Prowadzenie ewidencji źródeł wytwarzających pola elektromagnetyczne	W – starostwa powiatowe	-
							Monitoring poziomów pól elektromagnetycznych	M – RWMS w Kielcach	Brak wystarczających zasobów ludzkich do realizacji zadania

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Lp.	Obszar Interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
							Edukacja społeczeństwa z zakresu oddziaływania i szkodliwości PEM	W – urzędy gmin M – organizacje pozarządowe	Brak zainteresowanych adresatów kampanii edukacyjnych. ograniczone środki finansowe
6.	Gospodarowanie wodami	Prowadzenie zrównoważonego gospodarowania wodami umożliwiającego osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód	Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku [dam ³] <u>Źródło:</u> GUS	5 730,5	<5 730,5	Ochrona przed zjawiskami ekstremalnymi	Realizacja urządzeń zwiększających retencję wodną	W – urzędy gmin M – PGW WP	Brak środków na realizację zadania
							Wspieranie inicjatyw związanych z budową zbiorników wodnych	W – urzędy gmin M - PGW WP	Brak środków na realizację zadania
							Realizacja planów ratowniczych gminy tj. planu ochrony przed powodzią, gminnego planu reagowania kryzysowego	W – urzędy gmin M - PGW WP	Brak środków na realizację zadania
							Stosowanie zamkniętych obiegów wody w przedsiębiorstwach	M – właściciele przedsiębiorstw	Brak środków na realizację zadania
							Działania inwestycyjne i utrzymaniowe związane z melioracjami wodnymi	W – urzędy gmin M – PGW WP	Brak środków na realizację zadania
							Zwiększenie możliwości retencyjnych i renaturyzacja cieków wodnych	W – urzędy gmin M – PGW WP	Brak środków na realizację zadania, opór mieszkańców
							Przeciwdziałanie skutkom suszy oraz ulewnych deszczy na obszarach zurbanizowanych poprzez zastosowanie zielonej infrastruktury	W – urzędy gmin M – właściciele oraz zarządcy gruntów	Brak środków na realizację zadania, opór mieszkańców
							Budowa, przebudowa, remont, modernizacja budowli przeciwpowodziowych oraz budowli wodnych służących innym celom.	M – PGW WP	Brak środków na realizację zadania

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Lp.	Obszar Interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
							Koszenie wałów przeciwpowodziowych	M – PGW WP RZGW w Krakowie i Warszawie	Niewystarczające środki na realizację zadania
							Utrzymanie wałów przeciwpowodziowych wraz z urządzeniami towarzyszącymi	M – PGW WP RZGW w Krakowie i Warszawie	Niewystarczające środki na realizację zadania
			Zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca [m ³]	42,1	<42,1		Rozbudowa wału opaskowego zabezpieczającego przed wodami powodziowymi Hutę Szkła I osiedle mieszkaniowe w msc. Sandomierz wraz z rozbudową wału przeciwpowodziowego rzeki Wisły od ul. Lwowskiej do połączenia z wałem Koćmierzów	M – PGW WP RZGW w Krakowie	Niewystarczające środki na realizację zadania
			<u>Źródło:</u> GUS				Uwzględnianie w dokumentach planistycznych map ryzyka powodziowego oraz terenów zagrożonych podtopieniami	W – urzędy gmin	Sprzeciw mieszkańców
			Ilość JCWP o złym stanie ogólnym	35	<35	Osiągnięcie dobrego stanu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych	Ograniczenie zużycia wody w przemyśle (np. recykulacja wody, zamykanie obiegu wody) i rolnictwie	M – zakłady produkcyjne, rolnicy	Brak środków finansowych
			<u>Źródło:</u> Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Kielcach				Prowadzenie monitoringu jakości wód powierzchniowych i podziemnych	M – RWMS w Kielcach, PSH	Brak wystarczających zasobów ludzkich do realizacji zadania
							Prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania przez ścieków do wód lub do ziemi.	M – WIOŚ w Kielcach	Brak wystarczających zasobów ludzkich do realizacji zadania
							Ograniczenie wpływu rolnictwa na wody poprzez racjonalne nawożenie, wspieranie i edukację w zakresie rozwoju rolnictwa ekologicznego	M – ŚODR, ARiMR, rolnicy	Opór społeczny, brak środków finansowych
			Ilość JCWPd o złym stanie ogólnym	0	0		Prowadzenie ewidencji i kontrola zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków	W – urzędy gmin	Brak środków na realizację zadania

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Lp.	Obszar Interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
			Źródło: Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Kielcach				W przypadku istniejących stref ochronnych ujęć objąć środowisko znajdujące się w ich granicach szczególnym nadzorem oraz kontrolą zagospodarowania	W – urzędy gmin	Brak środków na realizację zadania
							Stosowanie technologii i urządzeń ograniczających możliwość przedostawania się nieczystości do gruntu i wód	M – przedsiębiorcy, rolnicy	Brak środków finansowych
							Poszukiwanie i dokumentowanie alternatywnych źródeł wody do spożycia	W – urzędy gmin	Brak środków na realizację zadania
							Realizacja programu działań mającego na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych	M – prowadzący działalność rolniczą	Opór społeczny
7.	Gospodarka wodno-ściekowa	Rozwój infrastruktury wodno-ściekowej	Przyłącza wodociągowe prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]	30 571	>30 571	Rozwój systemów zaopatrzenia w wodę	Budowa sieci wodociągowych	M – zarządcy sieci przy współpracy z urzędami gmin	Brak środków na realizację zadania, brak dofinansowań
							Budowa wodociągu w Borku, Byszówce, Kępiu, łącznika w Beradzu, modernizacja pompowni wody z budową zbiornika wody w Grabinie, monitoring sieci wodociągowej	W – UMiG Klimontów	Brak środków na realizację zadania, brak dofinansowań
							Modernizacja ujęcia wody we Włostowie	W – UG Lipnik	Brak środków na realizację zadania, brak dofinansowań
					Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Nowa Wieś	W – UMiG Klimontów	Brak środków na realizację zadania, brak dofinansowań		
								Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Pęczów, Góry Pęczowskie i Kolonia Zakrzów	W – UMiG Klimontów

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Lp.	Obszar Interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
			Przyłącza kanalizacyjne prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.] <u>Źródło:</u> GUS	8 184	>8 184	Rozwój systemu oczyszczania ścieków	Budowa odcinka sieci kanalizacyjnej na ul. Opatowskiej	W – UMiG Zawichost	Brak środków na realizację zadania, brak dofinansowań
		Budowa odcinka sieci kanalizacyjnej na ul. Prostej					W – UMiG Zawichost	Brak środków na realizację zadania, brak dofinansowań	
		Budowa sieci kanalizacji sanitarnej z przyłączami, przepompowniami w miejscowościach na terenie Gminy Bogoria					W – UG Bogoria	Brak środków na realizację zadania, brak dofinansowań	
		Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Beszyce w gminie Koprzywnica					M – Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego	Brak środków na realizację zadania	
		Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Usarzów, Kurów, Gołębiów Gmina Lipnik					W – UG Lipnik	Brak środków na realizację zadania, brak dofinansowań	
		Budowa kanalizacji sanitarnej					W – UG Łonów	Brak środków na realizację zadania, brak dofinansowań	
		Rozbudowa systemu kanalizacji					W – UMiG Osiek	Brak środków na realizację zadania, brak dofinansowań	
		Budowa sieci kanalizacyjnej wraz z budowa oczyszczalni zbiorczej w msc. Świątniki					W – UG Obrazów	Brak środków na realizację zadania, brak dofinansowań	
		Budowa Kanalizacji Zbiorczej na terenie Gminy Sadowie – Etap II					W – UG Sadowie	Brak środków na realizację zadania, brak dofinansowań	

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Lp.	Obszar Interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
						Rozwój systemu oczyszczania ścieków	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Złota i Andruszkowice (II Etap)	W – UG Sadowie	Brak środków na realizację zadania, brak dofinansowań
							Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Strochcice i Kobierniki	W – UG Samborzec	Brak środków na realizację zadania, brak dofinansowań
							Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Kobierniki	W – UG Samborzec	Brak środków na realizację zadania, brak dofinansowań
							Budowa sieci kanalizacji sanitarnej	M – zarządcy sieci przy współpracy z urzędami gmin	Brak środków na realizację zadania, brak dofinansowań
							Modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej	M – zarządcy sieci	Brak środków na realizację zadania, brak dofinansowań
			Liczba zmodernizowanych obiektów (szt.)	-	wzrost liczby zmodernizowanych obiektów		Rewitalizacja zbiorników na wodę pitną zlokalizowanych na terenie hydroforni miejskiej w Sandomierzu	M – PGKiM w Sandomierzu Sp. z o.o. przy współpracy z Urzędem Miasta Sandomierz	Brak środków na realizację zadania, brak dofinansowań
							Modernizacja obiektów na ujęciu wody Romanówka	M – PGKiM w Sandomierzu Sp. z o.o. przy współpracy z Urzędem Miasta Sandomierz	Brak środków na realizację zadania, brak dofinansowań

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Lp.	Obszar Interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
			Ilość rozbudowanych i zmodernizowanych oczyszczalni (szt.)	-	wzrost liczby rozbudowanych i zmodernizowanych oczyszczalni	Rozwój systemu oczyszczania ścieków	Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków	M – zarządcy sieci	Brak środków na realizację zadania, brak dofinansowań
							Uporządkowanie gospodarki osadowej na terenie oczyszczalni ścieków	M – zarządcy sieci	Brak środków na realizację zadania, brak dofinansowań
			Liczba kampanii edukacyjnych	-	Wzrost liczby kampanii edukacyjnych		Promowanie dobrych nawyków w zakresie gospodarki ściekowej w gospodarstwach domowych i rolnych.	W – urzędy gmin M – zarządcy sieci	Brak zainteresowanych adresatów kampanii edukacyjnych. ograniczone środki finansowe
			Przydomowe oczyszczalnie ścieków [szt.]	13 760	>13 760		Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Klimontów w latach 2022-2030	W – UMiG Klimontów	Brak chęci mieszkańców do realizacji tego typu obiektów, brak środków
			<u>Źródło:</u> GUS				Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, dla których budowa sieci kanalizacyjnej jest nieuzasadniona ekonomicznie lub technicznie	M – właściciele nieruchomości	Brak środków na realizację zadania, brak dofinansowań
8.	Zasoby geologiczne	Zrównoważone korzystanie z zasobów kopalni oraz minimalizacja niekorzystnych skutków ich eksploatacji	Złóża [szt.]	64	>64	Poszukiwanie nowych złóż	Ochrona oraz korzystanie z surowców mineralnych zgodnie z zapisami ustawy Prawo geologiczne i górnicze, w tym szczególnie przestrzeganie obowiązków wynikających z art. 96 ww. ustawy	W – urzędy gmin M – podmioty wydobywające	Brak środków na realizację zadania, brak dofinansowań
							Podejmowanie działań zmierzających do eliminowania nielegalnego wydobycia kopalni na potrzeby lokalne	W – urzędy gmin	Brak środków na realizację zadania, brak dofinansowań

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Lp.	Obszar Interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
							Sukcesywna rekultywacja i zagospodarowanie terenów po eksploatacji złóż kopalin	W – urzędy gmin M – podmioty wydobywające	Brak środków na realizację zadania, brak dofinansowań
9.	Gleby	Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem antropogenicznym, erozją oraz niekorzystnymi zmianami klimatu	Powierzchnia nieużytków [ha] <u>Źródło:</u> GUS	1112	<1112	Zachowanie funkcji środowiskowych, gospodarczych, społecznych i kulturowych gleb	Monitoring chemizmu gleb ornych	M – GIOŚ, IUNG	Brak wystarczających zasobów ludzkich do realizacji zadania
							Promocja rolnictwa ekologicznego i integrowanego oraz rozpowszechnianie dobrych praktyk rolniczych	M – ŚODR, ARiMR	Brak zainteresowanych adresatów kampanii edukacyjnych. ograniczone środki finansowe
							Zabezpieczenie gruntów rolnych przed zmianą zagospodarowania poprzez właściwe uwzględnianie ich przeznaczenia w dokumentach planistycznych	W – urzędy gmin	Opór mieszkańców
							Minimalizacja negatywnego wpływu działalności gospodarczej na stan środowiska glebowego poprzez modernizację technologii	M – właściciele gruntów	Brak środków finansowych, trudne warunki techniczne do prowadzenia działań
							Utrzymanie jakości gleby i ziemi powyżej lub co najmniej na poziomie wymaganych standardów	W – urzędy gmin M – właściciele terenów	Brak środków na realizację zadania
							Promocja pakietów rolno-środowiskowo-klimatycznych	M – ŚODR, ARiMR	Brak zainteresowanych adresatów kampanii edukacyjnych. ograniczone środki finansowe
							Ochrona gleb w kontekście zmian klimatu	M – właściciele gruntów	Brak środków finansowych, trudne warunki techniczne do

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Lp.	Obszar Interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
									prowadzenia działań
						Rekultywacja terenów	Rekultywacja terenów zdegradowanych	W – urzędy gmin M – właściciele terenów	Brak środków na realizację zadania
10.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Racjonalna gospodarka odpadami	Poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia takich frakcji odpadów komunalnych jak: papieru, metali, tworzyw sztucznych, i szkła	-	wzrost poziomu recyklingu	Osiągnięcie poziomów recyklingu i przygotowania do ponownego użycia wskazanych frakcji odpadów komunalnych oraz ograniczenia masy odpadów ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania	<p>Tworzenie corocznych sprawozdań z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi</p> <p>Budowa PSZOK</p> <p>Zapobieganie lub ograniczanie ilości powstających odpadów</p> <p>Likwidacja dzikich wysypisk</p> <p>Egzekwowanie zapisów wynikających z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminie</p> <p>Wdrażanie innowacyjnych technologii (BAT) w zakresie zagospodarowania poszczególnych rodzajów odpadów</p>	<p>W – urzędy gmin</p> <p>W – UMiG Opatów</p> <p>W – urzędy gmin M – mieszkańcy gmin</p> <p>W – urzędy gmin</p> <p>W – urzędy gmin</p> <p>W – urzędy gmin</p>	<p>-</p> <p>Brak środków na realizację zadania</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>Brak środków na realizację zadania</p>

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Lp.	Obszar Interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
							Kontynuacja selektywnego zbierania i odbierania odpadów	W – urzędy gmin	–
							Kontynuacja zadań związanych z zapobieganiem powstawaniu dzikich wysypisk i likwidacją istniejących	W – urzędy gmin	Brak środków na realizację zadania
			Poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia odpadów budowlanych i rozbiórkowych	-	wzrost poziomu recyklingu		Wydawanie pozwoleń na wytwarzanie odpadów	M – starostowie powiatów, Marszałek Województwa	–
							Kontrola podmiotów prowadzących działalność w zakresie wytwarzania odpadów odbierania, zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania	M – starostowie powiatów, Marszałek Województwa, WIOŚ w Kielcach	Brak wystarczających zasobów ludzkich do realizacji zadania
			Osiągnięty poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania [Mg]	-	Zmniejszenie ilości odpadów przeznaczonych do składowania		Edukacja ekologiczna w zakresie właściwego postępowania z odpadami komunalnymi	W – urzędy gmin M – organizacje pozarządowe	Brak zainteresowanych adresatów kampanii edukacyjnych. ograniczone środki finansowe
							Budowa instalacji fermentacji metanowej odpadów komunalnych i innych odpadów ulegających biodegradacji w MZGOK Janczyce	W – urzędy gmin M – organizacje pozarządowe	ograniczone środki finansowe
							Budowa kwatery składowania odpadów	W – urzędy gmin M – organizacje pozarządowe	ograniczone środki finansowe
			Masa wyrobów zawierających azbest na terenie miasta [kg]	60 378 883	<60 378 883	Minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów z sektora gospodarczego oraz osiągnięcie	Sukcesywne usuwanie i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest	W – urzędy gmin M - mieszkańcy	Brak chęci współpracy ze strony mieszkańców, brak środków na realizację zadania

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Lp.	Obszar Interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
			Źródło: baza azbestowa			wymaganych poziomów odzysku tych odpadów	Realizacja programów usuwania wyrobów zawierających azbest przez jednostki samorządu terytorialnego	W - UMiG Zawichost	Brak chęci współpracy ze strony mieszkańców, brak środków na realizację zadania
							Kontynuacja ograniczania składowania komunalnych osadów ściekowych oraz kontynuacja zwiększania udziału procesów termicznego przekształcania	W – urzędy gmin	Brak środków na realizację zadania, brak dofinansowań
11.	Zasoby przyrodnicze	Ochrona różnorodności biologicznej, krajobrazowej i geologicznej	Ilość form ochrony przyrody [szt.] Źródło: RDOŚ	465	>465	Zachowanie lub przywrócenie właściwego stanu siedlisk i gatunków oraz przeciwdziałanie zagrożeniom dla różnorodności biologicznej i geologicznej	Zachowanie i odtwarzanie właściwego stanu siedlisk, cennych gatunków, oraz elementów przyrody nieożywionej, także poza terenem obszarów chronionych.	W – urzędy gmin M – RDOŚ w Kielcach	–
							Zachowanie siedlisk i gatunków na terenach podmokłych, w dolinach rzecznych i na terenach zmeliorowanych w stanie niepogorszonym	W – urzędy gmin M – RDOŚ w Kielcach	Sprzeciw mieszkańców
							Współdziałanie przy opracowywaniu planów ochronnych dla obszarów Natura 2000	W – urzędy gmin M – RDOŚ w Kielcach	Brak środków na realizację zadania,
							Ochrona istniejących form ochrony przyrody	W – urzędy gmin M – RDOŚ w Kielcach	–
							Tworzenie nowych form ochrony przyrody	W – urzędy gmin M – RDOŚ w Kielcach	Sprzeciw mieszkańców
							Tworzenie nowych i utrzymanie istniejących obszarów zieleni urządzonej	W – urzędy gmin	Sprzeciw mieszkańców
							Wzmacnianie roli opracowań ekofizjograficznych przy uzgadnianiu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w gminie	W – urzędy gmin	–

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Lp.	Obszar Interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, podmiot odpowiedzialny	Ryzyka		
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa						
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J		
							Właściwy rozwój i obsługa ruchu turystycznego	W – urzędy gmin	Brak środków na realizację zadania		
							Kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec przyrody poprzez prowadzenie szkoleń i edukacji (formalnej i nieformalnej) w zakresie ochrony przyrody i różnorodności biologicznej, promowanie istniejących form ochrony przyrody i miejsc cennych przyrodniczo, w tym tworzenie ścieżek przyrodniczo - dydaktycznych	W – urzędy gmin	Brak zainteresowanych adresatów kampanii edukacyjnych.		
							Kontrola przestrzegania przepisów o ochronie przyrody w trakcie gospodarczego wykorzystywania zasobów przyrody	W – urzędy gmin M – RDOŚ w Kielcach, WIOŚ w Kielcach	–		
							Eliminacja gatunków inwazyjnych	W – urzędy gmin M – RDOŚ w Kielcach	–		
		Prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej	lasy [ha] <u>Źródło:</u> GUS	20 830,05	>20 830,05	Zarządzanie zasobami przyrody i krajobrazem zarówno na obszarach chronionych, jak i użytkowanych gospodarczo	Zapewnienie właściwej ochrony dla różnorodności biologicznej, terenów zieleni i krajobrazu w planowaniu przestrzennym	W – urzędy gmin	Sprzeciw mieszkańców		
									Oznakowanie granic obszarów uznanych za formy ochrony przyrody oraz postawienie tablic informacyjnych	W – urzędy gmin M – RDOŚ w Kielcach	Brak środków na realizację zadania
									Działania z zakresu pogłębiania i udostępniania wiedzy o zasobach przyrodniczych i	Opracowanie i wdrażanie założeń udostępniania turystycznego obszarów cennych przyrodniczo oraz utrwalanie osiągniętych efektów z uwzględnieniem pojemności turystycznej tych obszarów	M – RDOŚ w Kielcach

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Lp.	Obszar Interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
						walorach krajobrazowych	Wsparcie zaplecza dydaktycznego oraz infrastruktury służącej edukacji ekologicznej	W – urzędy gmin M – organizacje pozarządowe, RDOŚ w Kielcach	Brak zainteresowanych adresatów kampanii edukacyjnych. ograniczone środki finansowe
						Zarządzanie lasami	Realizacja gospodarki leśnej na terenie gmin w oparciu o uproszczone plany urządzenia lasów oraz inwentaryzację stanu lasu	W – urzędy gmin M – Lasy Państwowe, starostowie powiatowi	Brak środków na realizację zadania
					Bieżąca obserwacja środowiska leśnego w celu przeciwdziałania zagrożeniom ze strony czynników abiotycznych (pożary) i biotycznych (choroby drzew, działalność szkodników)		W – urzędy gmin M – Lasy Państwowe	Brak środków na realizację zadania	
					Zapewnienie właściwego nadzoru nad lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa		M – właściciele nieruchomości	Brak środków na realizację zadania	
					Podnoszenie świadomości i wzbogacanie wiedzy ekologicznej społeczeństwa w zakresie leśnictwa, w tym właścicieli lasów w zakresie racjonalnego użytkowania zasobów leśnych w ramach nadzoru nad gospodarką leśną		W – urzędy gmin M – Lasy Państwowe, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe	Brak zainteresowanych adresatów kampanii edukacyjnych	

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Lp.	Obszar Interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
12.	Zagrożenia poważnymi awariami	Zmniejszenie zagrożenia ora z minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii	Ilość poważnych awarii na terenie EZGDK <u>Źródło:</u> WIOŚ w Kielcach	0	0	Zmniejszenie zagrożenia oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii	Usprawnienie systemu reagowania kryzysowego	W – urzędy gmin	Brak środków na realizację zadania
							Monitoring potencjalnych sprawców awarii pod kątem spełniania wymogów bezpieczeństwa i prewencji	W – urzędy gmin	Brak środków na realizację zadania
							Informowanie społeczeństwa o zagrożeniach powstałych w wyniku poważnej awarii przemysłowej i transportu materiałów niebezpiecznych	W – urzędy gmin M – WIOŚ Kielce, organizacje pozarządowe	Brak środków na realizację zadania
							Usuwanie skutków poważnych awarii w środowisku	M – sprawcy awarii, PSP	Opór ze strony sprawcy
							Nadzór nad logistyką transportu substancji niebezpiecznych	M – zarządcy dróg, ITD	–
							Prowadzenie szkoleń i instruktażu z zakresu sposobu zachowania się w przypadku wystąpienia poważnej awarii	W – urzędy gmin M – PSP, WIOŚ w Kielcach	Brak zainteresowanych adresatów kampanii edukacyjnych. ograniczone środki finansowe

W – zadanie własne,

M – zadanie monitorowane.

źródło: Opracowanie własne, dane urzędów gmin EZGDK oraz GUS

Załącznik nr 2. Tabela: harmonogram realizacji zadań własnych wraz z ich finansowaniem

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (tys. zł)							Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniach	
			2022	2023	2024	2025	2026	2027-2029	razem			
Zarządzanie środowiskiem	Sporządzenie raportu z realizacji Programu Ochrony Środowiska	W – urzędy gmin								3	środki własne	-
	Opracowanie nowego Programu Ochrony Środowiska	W – urzędy gmin							15	15	środki własne	-
	Prowadzenie systemu informowania społeczeństwa o stanie środowiska	W – urzędy gmin	Zależne od potrzeb								środki własne	-
	Prowadzenie w formie elektronicznej publicznie dostępnych wykazów danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie oraz ich udostępnianie w Biuletynie Informacji Publicznej	W – urzędy gmin	Zależne od potrzeb								środki własne	-
	Zachęcanie do udziału w programach szkolno-informacyjnych dotyczących systemu EMAS, PN-EN ISO 14001, zasad Czystej Produkcji	W – urzędy gmin	Zależne od potrzeb								środki własne	-
Świadomość ekologiczna mieszkańców	Wspieranie merytoryczne i finansowe aktywnych form edukacji ekologicznej dzieci i młodzieży, np. organizowanie konkursów i sesji popularno - naukowych związanych z tematyką środowiskową	W – urzędy gmin								15	środki własne, WFOŚiGW	-
	Wsparcie finansowe projektów z zakresu edukacji ekologicznej o zasięgu gminnym i ponadgminnym	W – urzędy gmin	Zależne od potrzeb								środki własne, WFOŚiGW	-
	Prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie wprowadzenia nowego systemu gospodarki odpadami ze	W – urzędy gmin								5	środki własne, WFOŚiGW, środki zewnętrzne	-

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (tys. zł)							Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniach
			2022	2023	2024	2025	2026	2027-2029	razem		
	szczególnym uwzględnieniem selektywnego zbierania odpadów komunalnych.										
	Organizacja imprez masowych (np. Dzień Ziemi, Sprzątanie Świata)	W – urzędy gmin							20	środki własne, WFOŚiGW	-
	Zrównoważony rozwój szlaków turystycznych i ścieżek dydaktycznych, mający na celu promocję walorów przyrodniczych gmin	W – urzędy gmin	Zależne od potrzeb							środki własne, WFOŚiGW	-
	Współdziałanie władz gminnych z mediami w zakresie prezentacji stanu środowiska i działań podejmowanych na rzecz jego ochrony	W – urzędy gmin	Zależne od potrzeb							środki własne	-
	Udział przedstawicieli EZGDK w szkoleniach z zakresu publicznego dostępu do informacji o środowisku	W – urzędy gmin	Zależne od potrzeb							środki własne	-
	Doskonalenie współpracy władz gminnych z pozarządowymi organizacjami ekologicznymi, szkołami, przedstawicielami środowiska naukowego i zakładami pracy w celu efektywnego wykorzystania różnorodnych form edukacji ekologicznej	W – urzędy gmin	Zależne od potrzeb							środki własne	-
	Wspieranie inicjatyw szkoleniowych, obejmujących zagadnienia środowiskowe, organizowanych przez pracodawców i organizacje społeczne	W – urzędy gmin M – pracodawcy, organizacje społeczne	Zależne od potrzeb							środki własne	-
Ochrona klimatu i jakości	Wdrażanie oraz aktualizacja planu gospodarki niskoemisyjnej	W – urzędy gmin M – podmioty wymienione w PGN	Zgodnie z harmonogramem PGN							środki własne, WFOŚiGW	-

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (tys. zł)							Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniach
			2022	2023	2024	2025	2026	2027-2029	razem		
powietrza	Realizacja zadań wynikających z Programów ochrony powietrza	W – urzędy gmin M – podmioty wymienione w POP	Zgodnie z harmonogramem POP							środki własne, WFOŚiGW	–
	Zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie potrzeb i możliwości ochrony powietrza, w tym oszczędności energii i modernizacji ogrzewania	W – urzędy gmin	Zależne od potrzeb							środki własne	-
	Poprawa efektywności energetycznej poprzez termomodernizację obiektów budowlanych.	W – urzędy gmin M – zarządcy budynków, osoby fizyczne	Zależne od potrzeb							środki własne, WFOŚiGW	–
	Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej nr 4 przy ul. Ćieśli 2, wymiana oświetlenia, montaż paneli fotowoltaicznych, w ramach projektu Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej na terenie Sandomierza	W – Urząd Miasta Sandomierz	3 199,37						3 199,37	Budżet urzędu miasta/ środki z budżetu UE	–
	Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej nr 4 przy ul. Mickiewicza 39, wymiana oświetlenia, montaż paneli fotowoltaicznych, w ramach projektu Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej na terenie Sandomierza	W – Urząd Miasta Sandomierz	3 538,64						3 538,64	Budżet urzędu miasta/ środki z budżetu UE	–
	„Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie Miasta i Gminy Zawichost”. Obiekty: szkoła w Czyżowie Szlacheckim, szkoła w Zawichoście, świetlica w Wyspie	W – UMiG Zawichost	4 305,79710 Kolejno: 2 143,69570 3 657,73701 565,05717						4 305,7910 Kolejno: 2 143,6970 3 657,7301 565,05717	Polski Ład (95-5%), RPOWŚ (5 518,15740 – 973,79248)	--

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (tys. zł)							Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniach	
			2022	2023	2024	2025	2026	2027-2029	razem			
	Budowa instalacji PV, zastąpienie źródeł ciepła niskoemisyjnymi oraz inteligentne zarządzanie gospodarką energetyczną budynków użyteczności publicznej	W – UG Baćkowice								7 580,846 00	Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych -dofinansowanie w wysokości 95%	–
	Rewitalizacja Rynku w Bogorii wraz z terenami przyległymi	W – UG Bogoria				1 200				1 200	RPO WŚ	–
	Zagospodarowanie terenu w centrum Jurkovic	W – UG Bogoria					300			300	RPO WŚ	–
	Budowa Sali Gimnastycznej przy Szkole Podstawowej w Mydlowie wraz z fotowoltaiką i pompą ciepła	W – UMiG Iwaniska	5 108							5 108	środki własne, środki zewnętrzne	–
	Głęboka modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej na terenie Gminy Klimontów – etap II	W – UMiG Klimontów	6 700							6 700	RPO WŚ 85%	–
	Przebudowa i wyposażenie obiektu kultury w miejscowości Byszów	W – UMiG Klimontów	18							18	PROW 63,63%	–
	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej	W – UG Lipnik	876							876	85% RPO WŚ	–
	Budowa kompleksu sportowo rekreacyjnego w Lipniku	W – UG Lipnik		1 250						1 250	Pożyczka umarzalna w 20% WFOŚiGW	–
	Montaż paneli fotowoltaicznych po 120 KW na budynku ujęcia wody we Włostowie i oczyszczalni ścieków w Lipniku	W – UG Lipnik	1 250							1 250	Pożyczka umarzalna w 20% WFOŚiGW	–

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (tys. zł)							Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniach
			2022	2023	2024	2025	2026	2027-2029	razem		
	Kompleksowe zagospodarowanie terenu przyległego do świetlicy środowiskowej w Kurowie	W – UG Lipnik		1 650					1 650	85% Polski Ład	–
	Zagospodarowanie terenów zielonych w miejscowości Włostów	W – UG Lipnik		1 800					1 800	98% Polski Ład	–
	Budowa żłobka dla dzieci w miejscowości Włostów	W – UG Lipnik		1 650					1 650	98% Polski Ład	–
	Kompleksowa modernizacja infrastruktury sportowej w Szkole Podstawowej w Sadowiu	W – UG Sadowie		1 860					1 860	Regionalny Program Operacyjny; Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych	–
	Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej na terenie gminy Sadowie	W – UG Sadowie		1 700					1 700	Regionalny Program Operacyjny	–
	Likwidacja lub wymiana niskosprawnych źródeł spalania paliw na niskoemisyjne (m.in. o wysokich normach emisyjnych, paleniska bez rusztu).	W – urzędy gmin M – właściciele i zarządcy budynków	Zależne od potrzeb							środki własne, WFOŚiGW	–
	Likwidacja piecyków łazienkowych gazowych w budynkach mieszkalnych wielorodzinnych i zastąpienie ich instalacją ciepłej wody użytkowej	W – Urząd Miasta Sandomierz M – PEC Sp. z o.o., SSM		750					1 500	Pożyczka z WFOŚiGW	–
	Modernizacja oświetlenia budynków na bardziej efektywne	W – urzędy gmin M – właściciele oraz zarządcy budynków	Zależne od potrzeb							środki własne, WFOŚiGW	–

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (tys. zł)							Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniach	
			2022	2023	2024	2025	2026	2027-2029	razem			
	Modernizacja miejskiego oświetlenia ulicznego na energooszczędne na terenie miasta Sandomierza	W – Urząd Miasta Sandomierz	3 571							3 571	Budżet urzędu miasta/ środki z budżetu UE	–
	Modernizacja miejskiego oświetlenia ulicznego na energooszczędne na terenie EZGDK	W – urzędy gmin	Zależnie od potrzeb							Budżety urzędów gmin/ środki z budżetu UE	–	
	Prowadzenie kampanii promujących budownictwo energooszczędne i inwestycje w zakresie budownictwa pasywnego	W – urzędy gmin M – organizacje pozarządowe	Zadanie ciągłe							środki własne, WFOŚiGW	–	
	Poprawa efektywności energetycznej z wykorzystaniem - OZE	W – urzędy gmin M – mieszkańcy, przedsiębiorstwa, spółdzielnie mieszkaniowe	Zadanie ciągłe							środki własne, WFOŚiGW	–	
	Promowanie odnawialnych źródeł energii	W – urzędy gmin M – organizacje pozarządowe	Zadanie ciągłe							środki własne, WFOŚiGW	–	
	Budowa, przebudowa i modernizacja dróg	W – urzędy gmin M – zarządcy dróg	Zależne od potrzeb							środki własne, RPO, WFOŚiGW	–	
	Ograniczenie wjazdu pojazdów o masie powyżej 3,5 Mg do centrum miasta	W – Urząd Miasta Sandomierz	W ramach działań własnych UM							środki własne	–	
	Budowa tras rowerowych	W – urzędy gmin M – zarządcy dróg	Zależne od potrzeb							środki własne, RPO, WFOŚiGW	–	
	Utrzymanie dróg w sposób ograniczający wtórną emisję zanieczyszczeń (np. regularne czyszczenie ulic na mokro).	W – urzędy gmin M – zarządcy dróg	Zadanie ciągłe							środki własne	–	
	Promocja transportu zbiorowego wśród mieszkańców	W – urzędy gmin M – spółki organizujące	Zadanie ciągłe							środki własne, WFOŚiGW	–	

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (tys. zł)							Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniach	
			2022	2023	2024	2025	2026	2027-2029	razem			
		transport zbiorowy										
	Budowa obwodnicy dla miejscowości Bogoria w ciągu drogi wojewódzkiej	W – UG Bogoria						20 000		20 000	RPO WŚ	–
	Rozbudowa drogi gminnej nr 331009T Przybysławice-Adamczowice	W – UMiG Klimontów	405,76								70% w ramach Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg	–
	Budowa drogi gminnej Zakrzów-Gilówka I	W – UMiG Klimontów	364,51								70% w ramach Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg	–
	Budowa drogi gminnej Beradz-Kolonia Łownica	W – UMiG Klimontów	542,62								70% w ramach Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg	–
	Rozbudowa drogi gminnej nr 331019T Szymanowice Górne przez wieś	W – UMiG Klimontów	393,39								70% w ramach Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg	–
	Rozbudowa drogi wewnętrznej w miejscowości Krobielice	W – UMiG Klimontów	432,75								70% w ramach Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg	–
	Rozbudowa drogi gminnej nr 331022T Nowa Wieś-Julianów	W – UMiG Klimontów	465,45								70% w ramach Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg	–
	Rozbudowa drogi gminnej nr 331020T Szymanowice Dolne – wysypisko śmieci	W – UMiG Klimontów	266,86								70% w ramach Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg	–
	Budowa drogi gminnej Płaczkowice-Beradz	W – UMiG Klimontów	370,65								70% w ramach Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg	–

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (tys. zł)							Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniach
			2022	2023	2024	2025	2026	2027-2029	razem		
	Rozbudowa drogi gminnej nr 331014T Rogacz-Byszówka	W – UMiG Klimontów	500	907,68						Polski Ład	–
	Rozbudowa drogi gminnej nr 331013T Borek Klimontowski – Kepie – Byszów	W – UMiG Klimontów	500	1 764,08						Polski Ład/RFRD	–
	Rozbudowa drogi gminnej nr 331042T Konary-Kujawy	W – UMiG Klimontów	500	4 453,44						Polski Ład/RFRD	–
	Rozbudowa drogi gminnej nr 331102T Szymanowice Dolne – Kamień	W – UMiG Klimontów	167	1 000						Polski Ład	–
	Remont dróg gminnych w miejscowości Klimontów (ul. Sandomierska, Nikisiołka, Strażacka)	W – UMiG Klimontów	60	1 000						Polski Ład	–
	Remont drogi gminnej ul. Krakowskiej w Klimontowie	W – UMiG Klimontów		102						Polski Ład	–
	Przebudowa ciągu pieszo-jezdnego przy ul. s. H. Herman	W – UMiG Klimontów		500						Polski Ład	–
	Rozbudowa drogi gminnej ul. s. H. Herman	W – UMiG Klimontów		405						Polski Ład	–
	Przebudowa drogi gminnej nr 337020T Ublinek - Kaczyce w miejscowości Ublinek i Kaczyce na odcinku 970 mb od km 1+055 do km 2+025	W – UG Lipnik	568						568	70% w ramach Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg	–
	Przebudowa drogi gminnej nr 337032T Zachoinie - Małżyn w miejscowości Zachoinie i Małżyn na odcinku 600 mb od km 0+800 do km 1+400	W – UG Lipnik	393						393	70% w ramach Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg	–

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (tys. zł)							Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniach	
			2022	2023	2024	2025	2026	2027-2029	razem			
	Poprawa bezpieczeństwa ruchu poprzez przebudowę sieci strategicznych dróg na terenie Gminy Lipnik	W – UG Lipnik	7 375							7 375	95% Polski Ład	–
	Przebudowa dróg na terenie Gminy Lipnik	W – UG Lipnik		3 250						3 250	95% Polski Ład	–
	Remont/ przebudowa ul. Krzysztofa Kamila Baczyńskiego na odcinku od km 0+000 do km 0+160	W – Urząd Miasta Sandomierz								106	Budżet urzędu miasta/ środki z budżetu państwa	–
	Remont/ przebudowa ul. Błonie od km 0+260 do km 0+620 i do km 1+040 do km 1+600	W – Urząd Miasta Sandomierz								405	Budżet urzędu miasta/ środki z budżetu państwa	–
	Remont/ przebudowa ul. Batalionów Chłopskich na odcinku od km 0+000 do km 0+240	W – Urząd Miasta Sandomierz								120	Budżet urzędu miasta/ środki z budżetu państwa	–
	Remont/ przebudowa ul. Dąbrowskiego na odcinku od km 0+380 do km 0+600	W – Urząd Miasta Sandomierz								172	Budżet urzędu miasta/ środki z budżetu państwa	–
	Remont/ przebudowa ul. Długosza na odcinku od km 0+000 do km 0+260	W – Urząd Miasta Sandomierz								130	Budżet urzędu miasta/ środki z budżetu państwa	–
	Remont/ przebudowa ul. Dr Feliksa Milberta na odcinku od km 0+000 do km 0+970	W – Urząd Miasta Sandomierz								640	Budżet urzędu miasta/ środki z budżetu państwa	–
	Remont/ przebudowa ul. Frycza Modrzewskiego na odcinku od km 0+000 do km 0+145	W – Urząd Miasta Sandomierz								109	Budżet urzędu miasta/ środki z budżetu państwa	–
	Remont/ przebudowa ul. Gołębickej na odcinku od km 0+370 do km 0+853	W – Urząd Miasta Sandomierz								480	Budżet urzędu miasta/ środki z budżetu państwa	–

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (tys. zł)							Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniach
			2022	2023	2024	2025	2026	2027-2029	razem		
	Remont/ przebudowa ul. Holowniczej na odcinku od km 0+470 do km 1+600	W – Urząd Miasta Sandomierz							870	Budżet urzędu miasta/ środki z budżetu państwa	–
	Remont/ przebudowa ul. Jaśminowej na odcinku od km 0+000 do km 0+430	W – Urząd Miasta Sandomierz							170	Budżet urzędu miasta/ środki z budżetu państwa	–
	Remont/ przebudowa ul. Krętej na odcinku od km 0+100 do km 0+380	W – Urząd Miasta Sandomierz							210	Budżet urzędu miasta/ środki z budżetu państwa	–
	Remont/ przebudowa ul. Kruczej na odcinku od km 0+000 do km 0+900	W – Urząd Miasta Sandomierz							120	Budżet urzędu miasta/ środki z budżetu państwa	–
	Remont/ przebudowa ul. Księcia H. Sandomierskiego na odcinku od km 0+000 do km 0+680	W – Urząd Miasta Sandomierz							230	Budżet urzędu miasta/ środki z budżetu państwa	–
	Remont/ przebudowa ul. Lipowej na odcinku od km 0+390 do km 0+960	W – Urząd Miasta Sandomierz							250	Budżet urzędu miasta/ środki z budżetu państwa	–
	Remont/ przebudowa ul. Łukawskiej na odcinku od km 0+000 do km 0+544	W – Urząd Miasta Sandomierz							300	Budżet urzędu miasta/ środki z budżetu państwa	–
	Remont/ przebudowa ul. Morelowej na odcinku od km 0+000 do km 0+247	W – Urząd Miasta Sandomierz							160	Budżet urzędu miasta/ środki z budżetu państwa	–
	Remont/ przebudowa ul. 15-ego Sierpnia od km 0+100 do km 0+492	W – Urząd Miasta Sandomierz							280	Budżet urzędu miasta/ środki z budżetu państwa	–
	Remont/ przebudowa ul. Nowej na odcinku od km 0+688 do km 0+838	W – Urząd Miasta Sandomierz							70	Budżet urzędu miasta/ środki z budżetu państwa	–
	Remont/ przebudowa ul. Obrońców Westerplatte na odcinku od km 0+360 do km 0+902	W – Urząd Miasta Sandomierz							810	Budżet urzędu miasta/ środki z budżetu państwa	–

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (tys. zł)							Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniach
			2022	2023	2024	2025	2026	2027-2029	razem		
	Remont/ przebudowa ul. Ogrodniczej na odcinku od km 0+000 do km 0+360	W – Urząd Miasta Sandomierz							260	Budżet urzędu miasta/ środki z budżetu państwa	–
	Remont/ przebudowa ul. Partyzantów na odcinku od km 0+100 do km 0+250	W – Urząd Miasta Sandomierz							120	Budżet urzędu miasta/ środki z budżetu państwa	–
	Remont/ przebudowa ul. Katedralnej na odcinku od km 0+000 do km 0+200	W – Urząd Miasta Sandomierz							150	Budżet urzędu miasta/ środki z budżetu państwa	–
	Remont/ przebudowa ul. Portowej na odcinku od km 0+750 do km 1+290	W – Urząd Miasta Sandomierz							390	Budżet urzędu miasta/ środki z budżetu państwa	–
	Remont/ przebudowa ul. Prostej na odcinku od km 0+210 do km 0+540	W – Urząd Miasta Sandomierz							150	Budżet urzędu miasta/ środki z budżetu państwa	–
	Remont/ przebudowa ul. Przedmieście Zawichojskie na odcinku od km 0+000 do km 0+398	W – Urząd Miasta Sandomierz							190	Budżet urzędu miasta/ środki z budżetu państwa	–
	Remont/ przebudowa ul. Przemysłowej na odcinku od km 0+000 do km 0+190	W – Urząd Miasta Sandomierz							167	Budżet urzędu miasta/ środki z budżetu państwa	–
	Remont/ przebudowa ul. II Pułku Piechoty Legionów na odcinku od 0+000 do km 0+299	W – Urząd Miasta Sandomierz							200	Budżet urzędu miasta/ środki z budżetu państwa	–
	Remont/ przebudowa ul. M. Reja na odcinku od km 0+000 do km 0+299	W – Urząd Miasta Sandomierz							194	Budżet urzędu miasta/ środki z budżetu państwa	–
	Remont/ przebudowa ul. Rokitek na odcinku od km 0+525 do km 1+000	W – Urząd Miasta Sandomierz	1 947						1947	Budżet urzędu miasta/ środki z budżetu państwa	–
	Remont/ przebudowa ul. Sadowniczej na odcinku od km 0+000 do km 0+820	W – Urząd Miasta Sandomierz							630	Budżet urzędu miasta/ środki z budżetu państwa	–

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (tys. zł)							Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniach
			2022	2023	2024	2025	2026	2027-2029	razem		
	Remont/ przebudowa ul. Stara Prochownia na odcinku od km 0+000 do km 1+175	W – Urząd Miasta Sandomierz							680	Budżet urzędu miasta/ środki z budżetu państwa	–
	Remont/ przebudowa ul. Sucharzowskiej na odcinku od km 0+030 do km 0+955	W – Urząd Miasta Sandomierz							620	Budżet urzędu miasta/ środki z budżetu państwa	–
	Remont/ przebudowa ul. Topolowej na odcinku od km 0+000 do km 0+237	W – Urząd Miasta Sandomierz							180	Budżet urzędu miasta/ środki z budżetu państwa	–
	Remont/ przebudowa ul. Torowej na odcinku od km 0+000 do km 0+300	W – Urząd Miasta Sandomierz							117	Budżet urzędu miasta/ środki z budżetu państwa	–
	Remont/ przebudowa ul. Tulipanowej na odcinku od km 0+000 do km 0+239	W – Urząd Miasta Sandomierz							118	Budżet urzędu miasta/ środki z budżetu państwa	–
	Remont/ przebudowa ul. Warzywnej na odcinku od km 0+000 do km 0+716	W – Urząd Miasta Sandomierz							550	Budżet urzędu miasta/ środki z budżetu państwa	–
	Remont/ przebudowa ul. Wiśniowej na odcinku od km 0+000 do km 0+160	W – Urząd Miasta Sandomierz							110	Budżet urzędu miasta/ środki z budżetu państwa	–
	Remont/ przebudowa ul. Zamkowej na odcinku od km 0+000 do km 0+599	W – Urząd Miasta Sandomierz							390	Budżet urzędu miasta/ środki z budżetu państwa	–
	Remont/ przebudowa ul. Zamiejskiej na odcinku od km 0+650 do km 1+160	W – Urząd Miasta Sandomierz							140	Budżet urzędu miasta/ środki z budżetu państwa	–
	Remont/ przebudowa ul. Zarzekowice na odcinku od km 0+000 do km 1+100	W – Urząd Miasta Sandomierz							550	Budżet urzędu miasta/ środki z budżetu państwa	–
	Budowa ulicy Okrzei wraz z łącznikami do ulicy Kruczej oraz budowa ulicy Zawichojskiej	W – Urząd Miasta Sandomierz		12 600					12 600	Budżet urzędu miasta/ środki z budżetu państwa	Zadanie realizowane w ramach

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (tys. zł)							Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniach	
			2022	2023	2024	2025	2026	2027-2029	razem			
											Polskiego ładu	
	Rozbudowa ulicy Mokozyńskiej w Sandomierzu	W – Urząd Miasta Sandomierz		3 300						3 300	Budżet urzędu miasta/ środki z budżetu państwa	Zadanie realizowane z Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg
	Remont ulicy Żółkiewskiego w Sandomierzu	W – Urząd Miasta Sandomierz	2437							2437	Budżet urzędu miasta/ środki z budżetu państwa	Zadanie realizowane z Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg
	Remont/ przebudowa ul. Żydowskiej na odcinku od km 0+200 do km 0+353	W – Urząd Miasta Sandomierz								92	Budżet urzędu miasta/ środki z budżetu państwa	–
	Ograniczenie emisji prekursorów ozonu ze źródeł komunikacyjnych	W – urzędy gmin M – zarządcy dróg	Zależne od potrzeb							środki własne	–	
	Opracowanie i prowadzenie akcji promocyjno-edukacyjnych w zakresie ochrony powietrza w tym gospodarki niskoemisyjnej	W – urzędy gmin M – organizacje pozarządowe	Zależne od potrzeb							środki własne	–	
	Uwzględnianie korytarzy przewietrzania w pracach planistycznych	W – urzędy gmin	Zależne od potrzeb							środki własne	–	
	Kontrola paliwa spalane go w indywidualnych systemach grzewczych	W – urzędy gmin	Zależne od potrzeb							środki własne	–	
Zagrożenia hałasem	Ograniczenie hałasu drogowego poprzez: - rozwój transportu rowerowego,	W – urzędy gmin M – zarządcy dróg	Zależne od potrzeb							środki własne, RPO, WFOŚiGW	–	

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (tys. zł)							Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniach
			2022	2023	2024	2025	2026	2027-2029	razem		
	- budowę zintegrowanego systemu zarządzania ruchem drogowym, - budowę zabezpieczeń przeciwhałasowych.										
	Bieżąca modernizacja stanu technicznego nawierzchni dróg oraz ich przebudowa	W – urzędy gmin M – zarządcy dróg	Zależne od potrzeb							środki własne, zarządcy dróg	–
	Zabezpieczenie budynków mieszkalnych i budynków użyteczności publicznej szczególnie narażonych na hałas komunikacyjny.	W – urzędy gmin M – właściciele budynków	Zależne od potrzeb							środki własne, zarządcy dróg	–
	Nasadzanie zieleni izolacyjnej	W – urzędy gmin M – zarządcy dróg	Zależne od potrzeb							środki własne	–
	Edukacja w zakresie szkodliwości hałasu i promowanie rozwiązań przyczyniających się do redukcji emisji hałasu (np. promowanie ruchu pieszego, jazdy na rowerze i transportu publicznego).	W – urzędy gmin M – organizacje pozarządowe	Zadanie ciągłe							środki własne, WFOŚiGW	–
	Wprowadzanie do mpzp zapisów sprzyjających ograniczeniu zagrożenia hałasem	W – urzędy gmin	W ramach działań własnych UM							środki własne	–
	Wprowadzenie do planów zagospodarowanie przestrzennego zapisów dot. ochrony przed polami elektromagnetycznymi.	W – urzędy gmin	W ramach działań własnych UM							środki własne	–
Pola elektromagnetyczne	Edukacja społeczeństwa z zakresu oddziaływania i szkodliwości PEM	W – urzędy gmin M – organizacje pozarządowe	Zadanie ciągłe							środki własne, WFOŚiGW	–

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (tys. zł)							Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniach
			2022	2023	2024	2025	2026	2027-2029	razem		
Gospodarowanie wodami	Realizacja urządzeń zwiększających retencję wodną	W – urzędy gmin M – PGW WP	Zależne od potrzeb							środki własne	–
	Wspieranie inicjatyw związanych z budową zbiorników wodnych	W – urzędy gmin M - PGW WP	Zależne od potrzeb							środki własne, PGW WP	-
	Realizacja planów ratowniczych gminy tj. planu ochrony przed powodzią, gminnego planu reagowania kryzysowego	W – urzędy gmin M - PGW WP	Zależne od potrzeb							środki własne	–
	Działania inwestycyjne i utrzymaniowe związane z melioracjami wodnymi	W – urzędy gmin M – PGW WP	Zależne od potrzeb							środki własne	–
	Zwiększenie możliwości retencyjnych i renaturyzacja cieków wodnych	W – urzędy gmin M – PGW WP	Zależne od potrzeb							środki własne	–
	Przeciwdziałanie skutkom suszy oraz ulewnych deszczy na obszarach zurbanizowanych poprzez zastosowanie zielonej infrastruktury	W – urzędy gmin M – właściciele oraz zarządcy gruntów	Zadanie ciągle							środki własne, WFOŚiGW	–
	Uwzględnianie w dokumentach planistycznych map ryzyka powodziowego oraz terenów zagrożonych podtopieniami.	W – urzędy gmin	W ramach działań własnych							środki własne	–
	Prowadzenie ewidencji i kontrola zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków	W – urzędy gmin	W ramach działań własnych							środki własne	–
	W przypadku istniejących stref ochronnych ujęć objąć środowisko znajdujące się w ich granicach szczególnym nadzorem oraz kontrolą zagospodarowania	W – urzędy gmin	Zależne od potrzeb							środki własne, środki zewnętrzne	–

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (tys. zł)							Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniach
			2022	2023	2024	2025	2026	2027-2029	razem		
	Poszukiwanie i dokumentowanie alternatywnych źródeł wody do spożycia	W – urzędy gmin	W ramach działań własnych							środki własne	–
Gospodarka wodno-ściekowa	Budowa wodociągu w Borku, Byszówce, Kępiu, łącznika w Beradzu, modernizacja pompowni wody z budową zbiornika wody w Grabinie, monitoring sieci wodociągowej	W – UMiG Klimontów	8 200						8 200	PROGRAM POLSKI ŁAD 95%	–
	Modernizacja ujęcia wody we Włostowie	W – UG Lipnik	2 500						2 500	100% Polski Ład	–
	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Nowa Wieś	W – UMiG Klimontów	7 308,89						7 308,89	Minister Finansów 41,5%	–
	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Pęczów, Góry Pęczowskie i Kolonia Zakrzów	W – UMiG Klimontów	11 193						11 193	NFOŚiGW Warszawa 43%	–
	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Klimontów w latach 2022-2030	W – UMiG Klimontów	3 000						3 000	PROW 90%	–
	Budowa odcinka sieci kanalizacyjnej na ul. Opatowskiej	W – UMiG Zawichost	ok. 1 500						ok. 1 500	środki własne, środki zewnętrzne	–
	Budowa odcinka sieci kanalizacyjnej na ul. Prostej	W – UMiG Zawichost	ok. 500						ok. 500	środki własne, środki zewnętrzne	–
	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej z przyłączami, przepompowniami w miejscowościach na terenie Gminy Bogoria	W – UG Bogoria				8 000			8 000	RPO WŚ	–
	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Usarzów, Kurów, Gołębiów Gmina Lipnik	W – UG Lipnik	5 500						5 500	95% Polski Ład	–

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (tys. zł)							Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniach	
			2022	2023	2024	2025	2026	2027-2029	razem			
	Budowa kanalizacji sanitarnej	W – UG Łoniów	11,7							11 700,00	Polski Ład, Budżet Gminy	–
	Rozbudowa systemu kanalizacji	W – UMiG Osiek		10 000					10 000	Środki własne 10%, środki budżetu państwa 90%	-	
	Budowa sieci kanalizacyjnej wraz z budowa oczyszczalni zbiorczej w msc. Świątniki	W – UG Obrazów	ok. 8 000							ok. 8 000	95% środki z programu rządowego Polski Ład	–
	Budowa Kanalizacji Zbiorczej na terenie Gminy Sadowie – Etap II	W – UG Sadowie		3 800					3 800	Program Rządowy Fundusz Polski Ład	–	
	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Złota i Andruszkowice (II Etap)	W – UG Samborzec	5 127,87747						5 127,87747	środki własne, środki zewnętrzne	–	
	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Strochcice i Kobierniki	W – UG Samborzec	8 500						8 500	Złożono wnioski w ramach Rządowego Funduszu Polski Ład; Program Inwestycji Strategicznych	–	
	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Kobierniki	W – UG Samborzec		4 000					4 000	Złożono wnioski w ramach PROW	–	
	Promowanie dobrych nawyków w zakresie gospodarki ściekowej w gospodarstwach domowych i rolnych.	W – urzędy gmin M – zarządcy sieci	Zadanie ciągle							środki własne, WFOŚiGW	–	
Zasoby geologiczne	Ochrona oraz korzystanie z surowców mineralnych zgodnie z zapisami ustawy Prawo geologiczne i górnicze, w tym szczególnie przestrzeganie obowiązków	W – urzędy gmin M – podmioty wydobywające	Zależne od potrzeb							środki własne, środki zewnętrzne	–	

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (tys. zł)							Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniach	
			2022	2023	2024	2025	2026	2027-2029	razem			
	wynikających z art. 96 ww. ustawy											
	Podjęcie działań zmierzających do eliminowania nielegalnego wydobycia kopalin na potrzeby lokalne	W – urzędy gmin								Zależne od potrzeb	środki własne, właściciele gruntów	–
	Sukcesywna rekultywacja i zagospodarowanie terenów po eksploatacji złóż kopalin	W – urzędy gmin M – podmioty wydobywające								Zależne od wielkości powierzchni objętej rekultywacją	środki własne, środki zewnętrzne	–
Gleby	Zabezpieczenie gruntów rolnych przed zmianą zagospodarowania poprzez właściwe uwzględnianie ich przeznaczenia w dokumentach planistycznych	W – urzędy gmin								W ramach działań własnych	środki własne	–
	Utrzymanie jakości gleby i ziemi powyżej lub co najmniej na poziomie wymaganych standardów	W – urzędy gmin M – właściciele terenów								Zależne od potrzeb	środki własne, środki zewnętrzne	–
	Rekultywacja terenów zdegradowanych	W – urzędy gmin M – właściciele terenów								Zależne od potrzeb	środki własne	–
Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Tworzenie corocznych sprawozdań z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi	W – urzędy gmin								W ramach działań własnych	środki własne	–
	Budowa PSZOK	W – UMiG Opatów								ok. 2 000	środki pozyskane z zewnątrz	–
	Zapobieganie lub ograniczanie ilości powstających odpadów	W – urzędy gmin M – mieszkańcy gmin								Zależne od potrzeb	środki własne	–

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (tys. zł)							Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniach
			2022	2023	2024	2025	2026	2027-2029	razem		
	Likwidacja dzikich wysypisk	W – urzędy gmin	Zależne od powierzchni							środki własne	–
	Egzekwowanie zapisów wynikających z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminie	W – urzędy gmin	W ramach działań własnych							środki własne, środki zewnętrzne	–
	Wdrażanie innowacyjnych technologii (BAT) w zakresie zagospodarowania poszczególnych rodzajów odpadów	W – urzędy gmin	Zależne od potrzeb							środki zewnętrzne	–
	Kontynuacja selektywnego zbierania i odbierania odpadów	W – urzędy gmin	W ramach działań własnych							środki własne	–
	Kontynuacja zadań związanych z zapobieganiem powstawaniu dzikich wysypisk i likwidacją istniejących	W – urzędy gmin	W ramach działań własnych							środki własne	–
	Edukacja ekologiczna w zakresie właściwego postępowania z odpadami komunalnymi	W – urzędy gmin M – organizacje pozarządowe	Zadanie ciągłe							środki własne, WFOŚiGW	–
	Sukcesywne usuwanie i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest.	W – urzędy gmin M - mieszkańcy	Zależne od potrzeb							środki własne, WFOŚiGW	–
	Realizacja programów usuwania wyrobów zawierających azbest przez jednostki samorządu terytorialnego	W - UMiG Zawichost	66,584						66 584,00	śr. zew. WFOŚiGW	–
	Kontynuacja ograniczania składowania komunalnych osadów ściekowych oraz kontynuacja zwiększania udziału procesów termicznego przekształcania	W – urzędy gmin	W ramach działań własnych							środki własne	–
Zasoby przyrodnicze	Zachowanie i odtwarzanie właściwego stanu siedlisk, cennych gatunków, oraz elementów przyrody nieożywionej, także poza terenem	W – urzędy gmin M – RDOŚ w Kielcach	Zadanie ciągłe							środki własne	–

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (tys. zł)							Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniach
			2022	2023	2024	2025	2026	2027-2029	razem		
	obszarów chronionych.										
	Zachowanie siedlisk i gatunków na terenach podmokłych, w dolinach rzecznych i na terenach zmeliorowanych w stanie niepogorszone	W – urzędy gmin M – RDOŚ w Kielcach	Zależne od potrzeb							środki własne	–
	Współudział przy opracowywaniu planów ochronnych dla obszarów Natura 2000	W – urzędy gmin M – RDOŚ w Kielcach	Zależne od potrzeb							środki własne	–
	Ochrona istniejących form ochrony przyrody	W – urzędy gmin M – RDOŚ w Kielcach	Zadanie ciągle							środki własne	–
	Tworzenie nowych form ochrony przyrody	W – urzędy gmin M – RDOŚ w Kielcach	Zależne od potrzeb							środki własne	–
	Tworzenie nowych i utrzymanie istniejących obszarów zieleni urządzonej	W – urzędy gmin	W ramach działań własnych							środki własne	–
	Wzmacnianie roli opracowań ekofizjograficznych przy uzgadnianiu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w gminie	W – urzędy gmin	W ramach kosztów związanych z powstawaniem dokumentów planistycznych							środki własne	–
	Właściwy rozwój i obsługa ruchu turystycznego	W – urzędy gmin	Zależne od potrzeb							środki własne, WFOŚiGW	–
	Kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec przyrody poprzez prowadzenie szkoleń i edukacji (formalnej i nieformalnej) w zakresie ochrony przyrody i różnorodności biologicznej, promowanie	W – urzędy gmin	Zależne od potrzeb							środki własne, WFOŚiGW	–

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (tys. zł)							Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniach
			2022	2023	2024	2025	2026	2027-2029	razem		
	istniejących form ochrony przyrody i miejsc cennych przyrodniczo, w tym tworzenie ścieżek przyrodniczo - dydaktycznych										
	Kontrola przestrzegania przepisów o ochronie przyrody w trakcie gospodarczego wykorzystywania zasobów przyrody	W – urzędy gmin M – RDOŚ w Kielcach, WIOŚ w Kielcach							W ramach działań własnych	środki własne	–
	Eliminacja gatunków inwazyjnych	W – urzędy gmin M – RDOŚ w Kielcach							Zadanie ciągle	środki własne	–
	Zapewnienie właściwej ochrony dla różnorodności biologicznej, terenów zieleni i krajobrazu w planowaniu przestrzennym	W – urzędy gmin							W ramach działań własnych	środki własne	–
	Oznakowanie granic obszarów uznanych za formy ochrony przyrody oraz postawienie tablic informacyjnych	W – urzędy gmin M – RDOŚ w Kielcach							Zależne od potrzeb	środki własne	–
	Wsparcie zaplecza dydaktycznego oraz infrastruktury służącej edukacji ekologicznej	W – urzędy gmin M – organizacje pozarządowe, RDOŚ w Kielcach							Zależne od potrzeb	środki własne, WFOŚiGW	–
	Realizacja gospodarki leśnej na terenie gmin w oparciu o uproszczone plany urządzenia lasów oraz inwentaryzację stanu lasu	W – urzędy gmin M – Lasy Państwowe, starostowie powiatowi							Zależne od potrzeb	środki własne jednostek realizujących zadanie	–
	Bieżąca obserwacja środowiska leśnego w celu przeciwdziałania zagrożeniom ze strony czynników abiotycznych (pożary) i biotycznych (choroby drzew, działalność szkodników)	W – urzędy gmin M – Lasy Państwowe							Zależne od potrzeb	środki własne jednostek realizujących zadanie	–

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (tys. zł)							Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniach
			2022	2023	2024	2025	2026	2027-2029	razem		
	Podnoszenie świadomości i wzbogacanie wiedzy ekologicznej społeczeństwa w zakresie leśnictwa, w tym właścicieli lasów w zakresie racjonalnego użytkowania zasobów leśnych w ramach nadzoru nad gospodarką leśną	W – urzędy gmin M – Lasy Państwowe, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe	Zależne od potrzeb							środki własne jednostek realizujących zadanie	–
Zagrożenia poważnymi awariami	Usprawnienie systemu reagowania kryzysowego	W – urzędy gmin	W ramach działań własnych							środki własne	–
	Monitoring potencjalnych sprawców awarii pod kątem spełniania wymogów bezpieczeństwa i prewencji	W – urzędy gmin	W ramach działań własnych							środki własne	–
	Informowanie społeczeństwa o zagrożeniach powstałych w wyniku poważnej awarii przemysłowej i transportu materiałów niebezpiecznych	W – urzędy gmin M – WIOŚ Kielce, organizacje pozarządowe	W ramach działań własnych							środki własne	–
	Prowadzenie szkoleń i instruktażu z zakresu sposobu zachowania się w przypadku wystąpienia poważnej awarii	W – urzędy gmin M – PSP, WIOŚ w Kielcach	Zadanie ciągłe							środki własne, WFOŚiGW	–

Źródło: Opracowanie własne, dane urzędów gmin EZGDK oraz GUS

W – zadanie własne,
M – zadanie monitorowane.

Przed rozpoczęciem prac związanych z termomodernizacją budynków zarządca powinien wykonać ekspertyzę przyrodniczą stwierdzającą obecność lub brak chronionych gatunków ptaków i nietoperzy w danym obiekcie budowlanym. Ekspertyzę powinna wykonać osoba merytorycznie związana z ornitologią (ptaki) i chiropterologią (nietoperze). W przypadku konieczności zniszczenia

podczas prac budowlanych siedlisk ptaków objętych ochroną, należy uzyskać zezwolenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, przy jednoczesnym zapewnieniu zastępczych miejsc lęgowych np.: poprzez zawieszenie budek lęgowych dla ptaków i budek lub schronów dla nietoperzy. Poza tym termin i sposób wykonania prac należy dostosować do okresów lęgowych zwierząt.

Załącznik nr 3. Tabela: harmonogram realizacji zadań monitorowanych wraz z ich finansowaniem

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
1.	Świadomość ekologiczna mieszkańców	Wspieranie inicjatyw szkoleniowych, obejmujących zagadnienia środowiskowe, organizowanych przez pracodawców i organizacje społeczne	W – urzędy gmin M – pracodawcy, organizacje społeczne	Zależne od potrzeb	środki własne, WFOŚiGW	–
2.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Wdrażanie oraz aktualizacja planu gospodarki niskoemisyjnej	W – urzędy gmin M – podmioty wymienione w PGN	Zgodnie z harmonogramem PGN	środki własne, WFOŚiGW	–
		Realizacja zadań wynikających z Programów ochrony powietrza	W – urzędy gmin M – podmioty wymienione w POP	Zgodnie z harmonogramem POP	środki własne, WFOŚiGW	–
		Poprawa efektywności energetycznej poprzez termomodernizację obiektów budowlanych.	W – urzędy gmin M – zarządcy budynków, osoby fizyczne	Zależne od potrzeb	środki własne, WFOŚiGW	–
		Wymiana źródeł ciepła i prace termomodernizacyjne w prywatnych budynkach mieszkalnych	M – właściciele budynków na terenie gminy Dwikozy	Zależne od potrzeb	środki własne, program „Czyste Powietrze”	–
		Likwidacja lub wymiana niskosprawnych źródeł spalania paliw na niskoemisyjne (m.in. o wysokich normach emisyjnych, paleniska bez rusztu).	W – urzędy gmin M – właściciele i zarządcy budynków	Zależne od potrzeb	środki własne, WFOŚiGW	–
		Rozwój sieci ciepłowniczej i podłączenia nowych odbiorców.	M - Zarządcy sieci	Zależne od potrzeb	środki własne	–
		Budowa gazowego źródła kogeneracji w kotłowni „Rokitek” w Sandomierzu	M – PEC Sp. z o.o.	4 200	Dotacje unijne z programu POIS Pożyczka z NFOŚiGW	–
		Montaż instalacji fotowoltaicznej na obiektach kotłowni Rokitek w Sandomierzu	M – PEC Sp. z o.o.	500	Pożyczka z WFOŚiGW	–
Likwidacja piecyków łazienkowych gazowych w budynkach mieszkalnych wielorodzinnych i zastąpienie ich instalacją	W – urzędy gmin M – zarządcy sieci	2 250	Pożyczka z WFOŚiGW	–		

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
		cieplej wody użytkowej				
		Likwidacja wymiennikowni grupowych w budynku przy ul. Armii Krajowej 7 oraz W-1 przy ul. Maciejowskiego 17 wraz z wykonaniem sieci, przyłączy ciepłowniczych oraz indywidualnych kompaktowych dwufunkcyjnych węzłów ciepłych w budynkach mieszkalnych, zasilanych dotychczas z wymiennikowni grupowych, a także wykonanie sieci telemetrycznej wizualizacji i sterowania pracą węzłów na osiedlu Rokitek w Sandomierzu	M – PEC Sp. z o.o.	2 500	Pożyczka z WFOŚiGW	–
		Podłączenie do sieci gazowniczej nowych odbiorców	M – zarządcy sieci	Zależne od potrzeb	środki własne	–
		Modernizacja oświetlenia budynków na bardziej efektywne	W – urzędy gmin M – właściciele oraz zarządcy budynków	Zależne od potrzeb	środki własne, WFOŚiGW	–
		Prowadzenie kampanii promujących budownictwo energooszczędne i inwestycje w zakresie budownictwa pasywnego	W – urzędy gmin M – organizacje pozarządowe	Zadanie ciągłe	środki własne, WFOŚiGW	–
		Poprawa efektywności energetycznej z wykorzystaniem OZE	W – urzędy gmin M – mieszkańcy, przedsiębiorstwa, spółdzielnie mieszkaniowe	Zadanie ciągłe	środki własne, WFOŚiGW	–
		Produkcja energii prosumenckiej z odnawialnych źródeł energii w sektorze publicznym i mieszkaniowym.	M – właściciele oraz zarządcy budynków	Zadanie ciągłe	środki własne, WFOŚiGW	–
		Promowanie odnawialnych źródeł energii	W – urzędy gmin M – organizacje pozarządowe	Zadanie ciągłe	środki własne, WFOŚiGW	–
		Budowa, przebudowa i modernizacja dróg	W – urzędy gmin M – zarządcy dróg	Zależne od potrzeb	środki własne, RPO, WFOŚiGW	–

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
		Budowa tras rowerowych	W – urzędy gmin M – zarządcy dróg	Zależne od potrzeb	środki własne, RPO, WFOŚiGW	–
		Utrzymanie dróg w sposób ograniczający wtórną emisję zanieczyszczeń (np. regularne czyszczenie ulic na mokro).	W – urzędy gmin M – zarządcy dróg	Zadanie ciągłe	środki własne	–
		Promocja transportu zbiorowego wśród mieszkańców	W – urzędy gmin M – spółki organizujące transport zbiorowy	Zadanie ciągłe	środki własne, WFOŚiGW	–
		Rozbudowa drogi wojewódzkiej Nr 758 na odcinku Iwaniska - Klimontów - Koprzywnica wraz z budową obwodnic. Razem odc. dł. ok. 26,0 km /Budowa obwodnicy Klimontowa/	M – Świętokrzyski Zarząd Dróg Wojewódzkich	77 500	Program Regionalny na lata 2021-2027 "Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego" Priorytet: 4 .Dostępne Świętokrzyskie.Działanie: 4.1 Infrastruktura drogowa.Projekt: Budowa obwodnicy Klimontowa w ciągu DW 758	-
		Rozbudowa drogi wojewódzkiej Nr 758 na odcinku od granicy gminy Klimontów (km ok. 7+058) do początku obwodnicy Klimontowa (km ok. 14+557)	M – Świętokrzyski Zarząd Dróg Wojewódzkich	1 993,361	środki własne	-
		Modernizacja drogi krajowej nr 77 na odcinku Milczany – Sandomierzu od km 14+000 do km 16+030	M – Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, oddział w Kielcach	3 100	środki własne, RPO, POLiS	–
		Przebudowa mostu na rzece Wiśle w ciągu drogi krajowej nr 77	M – Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, oddział w Kielcach	b.d.	środki własne, RPO, POLiS	W momencie tworzenia Programu przetarg nie został jeszcze rozstrzygnięty
		Przebudowa drogi powiatowej nr 1048T ul. Różana w Sandomierzu	M – Zarząd Dróg Powiatowych w Sandomierzu z/s w Samborcu	2 036	Budżet powiatu, Budżet państwa	–
		Modernizacje instalacji technologicznych oraz instalacji spalania paliw do celów technologicznych	M – Przedsiębiorcy	Zależne od potrzeb	środki własne	–

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
		Budowa oraz modernizacja systemów przechwytywania zanieczyszczeń	M – Przedsiębiorcy	Zależne od potrzeb	środki własne	–
		Ograniczenie emisji prekursorów ozonu ze źródeł komunikacyjnych	W – urzędy gmin M – zarządcy dróg	Zadanie ciągłe	środki własne	–
		Ograniczenie emisji prekursorów ozonu ze źródeł przemysłowych	M – podmioty gospodarcze	Zadanie ciągłe	środki własne	–
		Opracowanie i prowadzenie akcji promocyjno-edukacyjnych w zakresie ochrony powietrza w tym gospodarki niskoemisyjnej	W – urzędy gmin M – organizacje pozarządowe	Zadanie ciągłe	środki własne	–
		Monitoring stanu jakości powietrza	M – RWMŚ w Kielcach	W ramach działań własnych RWMŚ	środki własne	–
		Wydawanie pozwoleń na wprowadzanie pyłów lub gazów do powietrza oraz pozwoleń zintegrowanych	M – starostwa powiatowe, Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego	W ramach działań własnych jednostek	środki własne	–
3.	Zagrożenia hałasem	Ograniczenie hałasu drogowego poprzez: - rozwój transportu rowerowego, - budowę zintegrowanego systemu zarządzania ruchem drogowym, - budowę zabezpieczeń przeciwhałasowych.	W – urzędy gmin M – zarządcy dróg	Zależne od potrzeb	środki własne, RPO, WFOŚiGW	–
		Bieżąca modernizacja stanu technicznego nawierzchni dróg oraz ich przebudowa	W – urzędy gmin M – zarządcy dróg	Zależne od wielkości inwestycji	środki własne zarządcy dróg	–
		Zabezpieczenie budynków mieszkalnych i budynków użyteczności publicznej szczególnie narażonych na hałas komunikacyjny.	W – urzędy gmin M – właściciele budynków	Zależne od wielkości inwestycji	środki własne zarządcy dróg	–
		Rozwój transportu kolejowego: - budowa, modernizacja lub rewitalizacja transportu kolejowego, - wsparcie infrastruktury dworcowej oraz	M – zarządcy linii kolejowych	Zadanie ciągłe	środki własne, RPO, WFOŚiGW	–

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
		zakup nowego taboru kolejowego				
		Nasadzanie zieleni izolacyjnej	W – urzędy gmin M – zarządcy dróg	Zależne od potrzeb	środki własne	–
		Edukacja w zakresie szkodliwości hałasu i promowanie rozwiązań przyczyniających się do redukcji emisji hałasu (np. promowanie ruchu pieszego, jazdy na rowerze i transportu publicznego).	W – urzędy gmin M – organizacje pozarządowe	Zadanie ciągłe	środki własne, WFOŚiGW	–
		Prowadzenie monitoringu poziomu hałasu w środowisku	M – RWMŚ w Kielcach	W ramach działań własnych RWMŚ	środki własne	–
		Pomiary kontrolne hałasu	M – zarządcy dróg	W ramach działań własnych jednostek	środki własne	–
		Redukcja hałasu przemysłowego poprzez stosowanie rozwiązań technicznych: obudowy dźwiękochłonne, tłumiki dźwięku, izolacje akustyczne i inne	M – przedsiębiorstwa	Zadanie ciągłe	środki własne	–
4.	Pola elektromagnetyczne	Prowadzenie ewidencji źródeł wytwarzających pola elektromagnetyczne	M – starostwa powiatowe	W ramach działań własnych starostwa	środki własne	–
		Monitoring poziomów pól elektromagnetycznych	M – RWMŚ w Kielcach	W ramach działań własnych RWMŚ	środki własne	–
		Edukacja społeczeństwa z zakresu oddziaływania i szkodliwości PEM	W – urzędy gmin M – organizacje pozarządowe	Zadanie ciągłe	środki własne, WFOŚiGW	–
5.	Gospodarowanie wodami	Realizacja urządzeń zwiększających retencję wodną	W – urzędy gmin M – PGW WP	Zależne od potrzeb	środki własne	–

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
		Wspieranie inicjatyw związanych z budową zbiorników wodnych	W – urzędy gmin M - PGW WP	Zależne od wielkości inwestycji	Środki własne jednostek realizujących zadanie	–
		Realizacja planów ratowniczych gminy tj. planu ochrony przed powodzią, gminnego planu reagowania kryzysowego	W – urzędy gmin M - PGW WP	Zależne od potrzeb	środki własne	–
		Stosowanie zamkniętych obiegów wody w przedsiębiorstwach	M – właściciele przedsiębiorstw	Zależne od potrzeb	środki zewnętrzne	–
		Działania inwestycyjne i utrzymaniowe związane z melioracjami wodnymi	W – urzędy gmin M – PGW WP	Zależne od potrzeb	środki własne	–
		Zwiększenie możliwości retencyjnych i renaturyzacja cieków wodnych	W – urzędy gmin M – PGW WP	Zależne od potrzeb	środki własne	–
		Przeciwdziałanie skutkom suszy oraz ulewnych deszczy na obszarach zurbanizowanych poprzez zastosowanie zielonej infrastruktury	W – urzędy gmin M – właściciele oraz zarządcy gruntów	Zadanie ciągłe	środki własne, WFOŚiGW	–
		Budowa, przebudowa, remont, modernizacja budowli przeciwpowodziowych oraz budowli wodnych służących innym celom.	M – PGW WP	Zależne od potrzeb	środki własne	–
		Koszenie wałów przeciwpowodziowych	M – PGW WP RZGW w Krakowie i Warszawie	Zależne od potrzeb	Środki własne PGW WP	–
		Utrzymanie wałów przeciwpowodziowych wraz z urządzeniami towarzyszącymi	M – PGW WP RZGW w Krakowie i Warszawie	Zależne od potrzeb	Środki własne PGW WP	–
		Rozbudowa wału opaskowego zabezpieczającego przed wodami powodziowymi Hutę Szkła I osiedle mieszkaniowe w msc. Sandomierz wraz z rozbudową wału przeciwpowodziowego rzeki Wisły od ul. Lwowskiej do połączenia z wałem Koćmierzów	M – PGW WP RZGW w Krakowie	29 278 153,41	UE (Program POIiŚ) Bank Światowy, Bank Rozwoju Rady Europy, Budżet Państwa	–

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
		Ograniczenie zużycia wody w przemyśle (np. recykulacja wody, zamykanie obiegu wody) i rolnictwie	M – zakłady produkcyjne, rolnicy	Zadanie ciągłe	środki własne	–
		Prowadzenie monitoringu jakości wód powierzchniowych i podziemnych	M – RWMS w Kielcach, PSH	W ramach działań własnych jednostek	środki własne	–
		Prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi.	M – WIOŚ w Kielcach	W ramach działań własnych WIOŚ	środki własne	–
		Ograniczenie wpływu rolnictwa na wody poprzez racjonalne nawożenie, wspieranie i edukację w zakresie rozwoju rolnictwa ekologicznego	M – ŚODR, ARiMR, rolnicy	W ramach działań własnych jednostek	środki własne	–
		Stosowanie technologii i urządzeń ograniczających możliwość przedostawania się nieczystości do gruntu i wód	M – przedsiębiorcy, rolnicy	Zadanie ciągłe	środki własne	–
		Realizacja programu działań mającego na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych	M – prowadzący działalność rolniczą	Zadanie ciągłe	środki własne	–
6.	Gospodarka wodno-ściekowa	Budowa sieci wodociągowych	M – zarządcy sieci przy współpracy z urzędami gmin	Zależne od potrzeb	zarządcy sieci	–
		Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Beszyce w gminie Koprzywnica	M – Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego	5 000	środki zewnętrzne	–
		Rewitalizacja zbiorników na wodę pitną zlokalizowanych na terenie hydroforni miejskiej w Sandomierzu	M – PGKiM w Sandomierzu Sp. z o.o. przy współpracy z Urzędem Miasta Sandomierz	2 150	PGKiM w Sandomierzu Sp. z o.o., Urząd Miasta Sandomierz, WFOŚiGW w Kielcach	Zakres zadania obejmuje wymianę części hydraulicznej przy zbiornikach i w komorze zasuw oraz renowację powłoki wewnętrznej zbiornika nr 1 i zbiornika nr 2 o pojemności 3000m ³ każdy
		Modernizacja obiektów na ujęciu wody Romanówka	M – PGKiM w Sandomierzu Sp. z o.o. przy współpracy z Urzędem Miasta Sandomierz	1 450	PGKiM w Sandomierzu Sp. z o.o.	Zakres zadania obejmuje remont linii zasilających ŚN, wymianę pomp głębinowych i armatury na rurociągu dosyłowym, modernizację

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
						systemu monitoringu oraz stref ochrony bezpośredniej studni
		Budowa sieci kanalizacji sanitarnej	M – zarządcy sieci przy współpracy z urzędami gmin	Zależne od potrzeb	Zarządcy sieci, urzędy gmin, WFOŚiGW w Kielcach	–
		Modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej	M – zarządcy sieci	Zależne od potrzeb	zarządcy sieci	–
		Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków	M – zarządcy sieci	Zależne od potrzeb	środki własne, WFOŚiGW	–
		Uporządkowanie gospodarki osadowej na terenie oczyszczalni ścieków w Sandomierzu	M – zarządcy sieci	20 000	PGKiM w Sandomierzu Sp. z o.o., Urząd Miasta Sandomierz, WFOŚiGW w Kielcach, NFOŚiGW w Warszawie	Zakres zadania obejmuje budowę zamkniętych komór fermentacyjnych WKF do przeróbki osadów ściekowych wraz z produkcją biogazu
		Promowanie dobrych nawyków w zakresie gospodarki ściekowej w gospodarstwach domowych i rolnych.	W – urzędy miasta M – zarządcy sieci	Zadanie ciągłe	środki własne, WFOŚiGW	–
		Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, dla których budowa sieci kanalizacyjnej jest nieuzasadniona ekonomicznie lub technicznie	M – właściciele nieruchomości	Zależne od potrzeb	środki własne, WFOŚiGW	–
7.	Surowce mineralne	Ochrona oraz korzystanie z surowców mineralnych zgodnie z zapisami ustawy Prawo geologiczne i górnicze, w tym szczególnie przestrzeganie obowiązków wynikających z art. 96 ww. ustawy	W – urzędy gmin M – podmioty wydobywające	Zależne od potrzeb	środki własne, środki zewnętrzne	–
		Sukcesywna rekultywacja i zagospodarowanie terenów po eksploatacji złóż kopalin	W – urzędy gmin M – podmioty wydobywające	Zależne od powierzchni objętej rekultywacją	środki własne, WFOŚiGW	–
8.	Gleby	Monitoring chemizmu gleb ornych	M – GIOŚ, IUNG	W ramach działań własnych jednostek	środki własne	–

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
		Promocja rolnictwa ekologicznego i integrowanego oraz rozpowszechnianie dobrych praktyk rolniczych	M – ŚODR, ARiMR	Zadanie ciągłe	środki własne, WFOŚiGW	–
		Minimalizacja negatywnego wpływu działalności gospodarczej na stan środowiska glebowego poprzez modernizację technologii	M – właściciele gruntów	Zależne od potrzeb	środki własne, środki zewnętrzne	–
		Utrzymanie jakości gleby i ziemi powyżej lub co najmniej na poziomie wymaganych standardów	W – urzędy gmin M – właściciele terenów	Zależne od potrzeb	środki własne, środki zewnętrzne	–
		Promocja pakietów rolno-środowiskowo-klimatycznych.	M – ŚODR, ARiMR	Zadanie ciągłe	środki własne	–
		Ochrona upraw przed ekstremalnymi zjawiskami pogodowymi.	M – właściciele gruntów	Zadanie ciągłe	środki własne	–
		Rekultywacja terenów zdegradowanych	W – urzędy gmin M – właściciele terenów	Zależne od potrzeb	środki własne	–
9.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Zapobieganie lub ograniczanie ilości powstających odpadów	W – urzędy gmin M – mieszkańcy gmin	Zależne od potrzeb	środki własne	–
		Wydawanie pozwoleń na wytwarzanie odpadów	M – starostowie powiatowi, Marszałek Województwa	W ramach działań własnych jednostek	środki własne	–
		Kontrola podmiotów prowadzących działalność w zakresie wytwarzania odpadów odbierania, zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania	M – starostowie powiatowi, Marszałek Województwa, WIOŚ w Kielcach	W ramach działań własnych jednostek	środki własne	–
		Edukacja ekologiczna w zakresie właściwego postępowania z odpadami komunalnymi	W – urzędy gmin M – organizacje pozarządowe	Zadanie ciągłe	środki własne, WFOŚiGW	–
		Sukcesywne usuwanie i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest.	W – urzędy gmin M - mieszkańcy	Zależne od potrzeb	środki własne, WFOŚiGW	–

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
10.	Zasoby przyrodnicze	Zachowanie i odtwarzanie właściwego stanu siedlisk, cennych gatunków, oraz elementów przyrody nieożywionej, także poza terenem obszarów chronionych.	W – urzędy gmin M – RDOŚ w Kielcach	Zadanie ciągłe	środki własne	–
		Zachowanie siedlisk i gatunków na terenach podmokłych, w dolinach rzecznych i na terenach zmeliorowanych w stanie nie pogorszonym	W – urzędy gmin M – RDOŚ w Kielcach	Zadanie ciągłe	środki własne	–
		Współdziałanie przy opracowywaniu planów ochronnych dla obszarów Natura 2000	W – urzędy gmin M – RDOŚ w Kielcach	Zależne od potrzeb	środki własne	–
		Ochrona istniejących form ochrony przyrody	W – urzędy gmin M – RDOŚ w Kielcach	Zadanie ciągłe	środki własne	–
		Tworzenie nowych form ochrony przyrody	W – urzędy gmin M – RDOŚ w Kielcach	Zależne od potrzeb	środki własne	–
		Kontrola przestrzegania przepisów o ochronie przyrody w trakcie gospodarczego wykorzystywania zasobów przyrody	W – urzędy gmin M – RDOŚ w Kielcach, WIOŚ w Kielcach	Zależne od potrzeb	środki własne jednostek realizujących zadanie	–
		Eliminacja gatunków inwazyjnych	W – urzędy gmin M – RDOŚ w Kielcach	Zadanie ciągłe	środki własne	–
		Oznakowanie granic obszarów uznanych za formy ochrony przyrody oraz postawienie tablic informacyjnych	W – urzędy gmin M – RDOŚ w Kielcach	Zależne od potrzeb	środki własne	–
		Opracowanie i wdrażanie założeń udostępniania turystycznego obszarów cennych przyrodniczo oraz utrwalanie osiągniętych efektów z uwzględnieniem pojemności turystycznej tych obszarów	M – RDOŚ w Kielcach	Zadanie ciągłe	środki własne	–
		Wsparcie zaplecza dydaktycznego oraz infrastruktury służącej edukacji ekologicznej	W – urzędy gmin M – organizacje pozarządowe, RDOŚ w Kielcach	Zależne od potrzeb	środki własne, WFOŚiGW	–

Program Ochrony Środowiska dla Gmin członkowskich Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2029

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
		Realizacja gospodarki leśnej na terenie gmin w oparciu o uproszczone plany urządzenia lasów oraz inwentaryzację stanu lasu	W – urzędy gmin M – Lasy Państwowe, starostowie powiatowi	Zależne od potrzeb	środki własne jednostek realizujących zadanie	–
		Bieżąca obserwacja środowiska leśnego w celu przeciwdziałania zagrożeniom ze strony czynników abiotycznych (pożary) i biotycznych (choroby drzew, działalność szkodników)	W – urzędy gmin M – Lasy Państwowe	Zależne od potrzeb	środki własne jednostek realizujących zadanie	–
		Zapewnienie właściwego nadzoru nad lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa	M – właściciele nieruchomości	Zależne od potrzeb	środki własne jednostek realizujących zadanie	–
		Podnoszenie świadomości i wzbogacanie wiedzy ekologicznej społeczeństwa w zakresie leśnictwa, w tym właścicieli lasów w zakresie racjonalnego użytkowania zasobów leśnych w ramach nadzoru nad gospodarką leśną	W – urzędy gmin M – Lasy Państwowe, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe	Zależne od potrzeb	środki własne jednostek realizujących zadanie	–
11.	Zagrożenia poważnymi awariami	Informowanie społeczeństwa o zagrożeniach powstałych w wyniku poważnej awarii przemysłowej i transportu materiałów niebezpiecznych	W – urzędy gmin M – WIOŚ Kielce, organizacje pozarządowe	W ramach działań własnych jednostek	środki własne jednostek realizujących zadanie	–
		Usuwanie skutków poważnych awarii w środowisku	M – sprawcy awarii, PSP	Zależne od potrzeb	środki własne	–
		Nadzór nad logistyką transportu substancji niebezpiecznych	M – zarządcy dróg, ITD	W ramach działań własnych jednostek	środki własne	–
		Prowadzenie szkoleń i instruktażu z zakresu sposobu zachowania się w przypadku wystąpienia poważnej awarii	W – urzędy gmin M – PSP, WIOŚ w Kielcach	Zadanie ciągłe	środki własne, WFOŚiGW	–

źródło: Opracowanie własne, dane urzędów gmin EZGDK oraz GUS

Załącznik nr 4 Cele środowiskowe wybranych dokumentów strategicznych

Uwarunkowania wynikające ze „Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030”

SPA 2020 wskazuje cele i kierunki działań adaptacyjnych, które należy podjąć w najbardziej wrażliwych sektorach i obszarach w okresie do roku 2020: gospodarce wodnej, rolnictwie, leśnictwie, różnorodności biologicznej i obszarach prawnie chronionych, zdrowiu, energetyce, budownictwie, transporcie, obszarach górskich, strefie wybrzeża, gospodarce przestrzennej i obszarach zurbanizowanych. Wrażliwość tych sektorów została określona w oparciu o przyjęte dla SPA scenariusze zmian klimatu. Zaproponowano cele, kierunki działań oraz konkretne działania, które korespondują z dokumentami strategicznymi i jednocześnie stanowią ich niezbędne uzupełnienie w kontekście adaptacji. Uwzględniono i przeanalizowano obecne i oczekiwane zmiany klimatu, w tym scenariusze zmian klimatu dla Polski do roku 2030, które wykazały, że w tym okresie największe zagrożenie dla gospodarki i społeczeństwa będą stanowiły ekstremalne zjawiska pogodowe (nawalne deszcze, powodzie, podtopienia, osunięcia ziemi, fale upałów, susze, huragany, osuwiska itp.), będące pochodnymi zmian klimatycznych. Zjawiska te będą występować z coraz większą częstotliwością i natężeniem oraz będą dotyczyć coraz większych obszarów kraju.

Wszystkie cele dokumentu zostały przedstawione poniżej:

- Cel 1. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska
 - Kierunek działań 1.1 – dostosowanie sektora gospodarki wodnej do zmian klimatu
 - Kierunek działań 1.2 – adaptacja strefy przybrzeżnej do zmian klimatu
 - Kierunek działań 1.3 – dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu
 - Kierunek działań 1.4 – ochrona różnorodności biologicznej i gospodarka leśna w kontekście zmian klimatu

- Kierunek działań 1.5 – adaptacja do zmian klimatu w gospodarce przestrzennej i budownictwie
- Kierunek działań 1.6 – zapewnienie funkcjonowania skutecznego systemu ochrony zdrowia w warunkach zmian klimatu
- Cel 2. Skuteczna adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich
 - Kierunek działań 2.1 – stworzenie lokalnych systemów monitorowania i ostrzegania przed zagrożeniami
 - Kierunek działań 2.2 – organizacyjne i techniczne dostosowanie działalności rolniczej i rybackiej do zmian klimatu
- Cel 3. Rozwój transportu w warunkach zmian klimatu
 - Kierunek działań 3.1 – wypracowanie standardów konstrukcyjnych uwzględniających zmiany klimatu
 - Kierunek działań 3.2 – zarządzanie szlakami komunikacyjnymi w warunkach zmian klimatu
- Cel 4. Zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu
 - Kierunek działań 4.2 – miejska polityka przestrzenna uwzględniająca zmiany klimatu
- Cel 5. Stymulowanie innowacji sprzyjających adaptacji do zmian klimatu
 - Kierunek działań 5.1 – promowanie innowacji na poziomie działań organizacyjnych i zarządczych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu
 - Kierunek działań 5.2 – budowa systemu wsparcia polskich innowacyjnych technologii sprzyjających adaptacji do zmian klimatu
- Cel 6. Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu
 - Kierunek działań 6.1 – zwiększenie świadomości odnośnie do ryzyk związanych ze zjawiskami ekstremalnymi i metodami ograniczania ich wpływu
 - Kierunek działań 6.2 – ochrona grup szczególnie narażonych przed skutkami niekorzystnych zjawisk klimatycznych

Uwarunkowania wynikające z „Programu ochrony środowiska dla Województwa świętokrzyskiego na lata 2015- 2020 z perspektywą do roku 2025”

Program ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego jest dokumentem określającym cele i priorytety w obszarze poprawy stanu środowiska województwa świętokrzyskiego. Obecnie rozpoczęły się prace nad Projektem Aktualizacji Programu ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego do roku 2030 z perspektywą do roku 2040.

Głównym celem tworzenia Programu jest dążenie do poprawy stanu środowiska w województwie, ograniczenie negatywnego wpływu źródeł zanieczyszczeń, jak również ochrona i rozwój walorów środowiska, a także racjonalne gospodarowanie jego zasobami. W dążeniu do poprawy warunków środowiskowych ważne jest także zachowanie zasada zrównoważonego rozwoju oraz działań adaptacyjnych do zmian klimatu.

Jako cel nadrzędny Programu wskazano: zrównoważony rozwój regionu sprzyjający klimatowi z zachowaniem walorów przyrodniczych i racjonalnej gospodarki zasobami.

Oprócz ww. celu nadrzędnego Program wykazuje potrzebę realizacji celów strategicznych (tj. długoterminowe do roku 2025) oraz operacyjnych (tj. krótkoterminowe do roku 2020). Należy podkreślić, że w chwili obecnej minął już termin uzyskania wyznaczonych celów krótkoterminowych (rok 2020). Należy jednak założyć, że ze względu na charakter tych celów i ich istotę, ważne aby działania przeznaczone do zrealizowania tych celów były prowadzone nadal. Działania te są prośrodowiskowe i pozwolą na poprawę jakości środowiska województwa świętokrzyskiego. Wszystkie cele Programu zostały przedstawione poniżej:

- Cel długoterminowy: Ochrona różnorodności biologicznej, krajobrazowej i georóżnorodności województwa
 - Cel krótkoterminowy: Zachowanie lub przywrócenie właściwego stanu siedlisk i gatunków oraz przeciwdziałanie zagrożeniom dla

- bioróżnorodności
- i georóżnorodności
- Cel krótkoterminowy: Zarządzanie zasobami przyrody i krajobrazem zarówno na obszarach chronionych, jak i użytkowanych gospodarczo
- Cel krótkoterminowy: Działania z zakresu pogłębiania i udostępniania wiedzy o zasobach przyrodniczych i walorach krajobrazowych województwa
- Cel długoterminowy: Prowadzenie zrównoważonego gospodarowania wodami umożliwiające osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód
 - Cel krótkoterminowy: Osiągnięcie dobrego stanu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych
 - Cel krótkoterminowy: Rozwój infrastruktury wodno-ściekowej
- Cel długoterminowy: Poprawa jakości powietrza w województwie świętokrzyskim
 - Cel krótkoterminowy: Redukcja emisji ze źródeł spalania paliw o małej mocy do 1MW
 - Cel krótkoterminowy: Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł komunikacyjnych
 - Cel krótkoterminowy: Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł przemysłowych
 - Cel krótkoterminowy: Podniesienie świadomości społeczeństwa w zakresie wpływu zanieczyszczeń na zdrowie oraz konieczności ochrony powietrza
 - Cel krótkoterminowy: Osiągnięcie poziomu celu długoterminowego dla ozonu
 - Cel krótkoterminowy: Zwiększenie roli planowania przestrzennego w ochronie powietrza
 - Cel krótkoterminowy: Obniżenie wskaźnika średniego natężenia dla miasta Kielce
- Cel długoterminowy: Wzrost wykorzystania energii z odnawialnych źródeł energii
 - Cel krótkoterminowy: Zwiększenie zastosowania instalacji do produkcji energii z OZE

- Cel długoterminowy: Poprawa klimatu akustycznego w województwie świętokrzyskim
- Cel długoterminowy: Utrzymanie dotychczasowego stanu braku zagrożeń ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym
- Cel długoterminowy: Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią postępowania z odpadami, uwzględniając zrównoważony rozwój województwa
 - Cel krótkoterminowy: Osiągnięcie poziomów recyklingu i przygotowania do ponownego użycia wskazanych frakcji odpadów komunalnych oraz ograniczenia masy odpadów ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania
 - Cel krótkoterminowy: Wzrost selektywnego zbierania odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych
 - Cel krótkoterminowy: Minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów z sektora gospodarczego oraz osiągnięcie wymaganych poziomów odzysku tych odpadów
 - Cel krótkoterminowy: koordynacja gospodarki odpadowej w województwie i edukacja ekologiczna
- Cel długoterminowy: Zrównoważona gospodarka zasobami naturalnymi
 - Cel krótkoterminowy: Ochrona i zrównoważone wykorzystanie zasobów kopalin oraz ograniczenie presji na środowisko związanej z ich eksploatacją
- Cel długoterminowy: Ochrona przed zagrożeniami środowiskowymi oraz zapewnienie zrównoważonego rozwoju w warunkach zmian klimatu
 - Cel krótkoterminowy: Ochrona przed zjawiskami ekstremalnymi
 - Cel krótkoterminowy: Ochrona różnorodności biologicznej i gleb oraz gospodarka leśna w kontekście zmian klimatu
 - Cel krótkoterminowy: Zmniejszenie zagrożenia oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii
- Cel długoterminowy: Racjonalne użytkowanie zasobów leśnych

- Cel krótkoterminowy: Prowadzenie trwale zrównoważonej gospodarki leśnej
- Cel długoterminowy: Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem antropogenicznym, erozją oraz niekorzystnymi zmianami klimatu
 - Cel krótkoterminowy: Zachowanie funkcji środowiskowych, gospodarczych, społecznych i kulturowych gleb
 - Cel krótkoterminowy: Rekultywacja terenów zdegradowanych i zdewastowanych
- Cel długoterminowy: Kształtowanie postaw proekologicznych i świadomości poszanowania zasobów środowiska wśród mieszkańców województwa.

Uwarunkowania wynikające z „Planu gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego 2016-2022”

Plan ten zawiera ogólne oraz szczegółowe założenia dotyczące gospodarowania odpadami na terenie województwa świętokrzyskiego. Zgodnie z obecnym stanem wiedzy, rok 2022 jest ostatnim rokiem obowiązywania obecnego Planu gospodarki odpadami.

Znajdują się w nim działania pozwalające na osiągnięcie wymienionych poniżej celów nadrzędnych:

- a) ochrona środowiska,
- b) zapobieganie powstawaniu odpadów,
- c) zrównoważony rozwój województwa,
- d) zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego województwa.

Osiągnięcie wyżej wymienionych celów nadrzędnych wymaga realizacji wyznaczonych poniżej celów pośrednich:

W zakresie odpadów komunalnych:

Cele przyjęte na lata 2016-2022

1. Osiągnięcie 50% w 2020 r. wagowo poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papier, metal, tworzywa sztuczne, szkło.
2. Osiągnięcie 70% w 2020 r. wagowo poziomu recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych.
3. Ograniczenie masy składowanych odpadów pochodzenia komunalnego corocznie o 4,9% w stosunku do masy tych odpadów zdeponowanych w 2014 r.
4. Zapobieganie powstawaniu „dzikich wysypisk” oraz ich likwidacja.

Cele przyjęte na lata 2023-2028

1. Osiągnięcie poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia łącznej masy odpadów komunalnych w wysokości 60% do 2025 r.

W zakresie odpadów ulegających biodegradacji:

Cele przyjęte na lata 2016-2022

1. Ograniczenie do dnia 16 lipca 2020 r. masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania do nie więcej niż 35% wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.
2. Sukcesywne wdrażanie w gminach selektywnego zbierania i odbierania odpadów zielonych i stopniowo innych bioodpadów.

Cele przyjęte na lata 2023-2028

1. Wdrożenie do 2025 r. w każdej gminie selektywnego zbierania i odbierania odpadów zielonych i innych bioodpadów.

W zakresie odpadów niebezpiecznych

Cele przyjęte na lata 2016-2022

Odpady zawierające PCB

1. Usunięcie odpadów zawierających PCB, które nie zostały dotychczas zinwentaryzowane.

Oleje odpadowe

1. Utrzymanie poziomu odzysku na poziomie co najmniej 50%, a poziomu recyklingu na poziomie co najmniej 35%.

Odpady medyczne i weterynaryjne

1. Zabezpieczenie odpowiednich mocy przerobowych spalarni odpadów medycznych i weterynaryjnych.

Zużyte baterie i akumulatory

1. Osiągnięcie do 26 września 2016 r. i w latach następnych – poziomu zbierania zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych, w wysokości co najmniej 45% masy wprowadzonych baterii i akumulatorów przenośnych.
2. Utrzymanie poziomu wydajności recyklingu:
 - a. W przypadku zużytych baterii kwasowo-ołowiowych i zużytych akumulatorów kwasowo-ołowiowych – 65%.
 - b. W przypadku zużytych baterii niklowo-kadmowych i zużytych akumulatorów niklowo-kadmowych – 75%.
 - c. W przypadku pozostałych zużytych baterii i zużytych akumulatorów – 50% masy zużytych baterii lub zużytych akumulatorów.

Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny

1. Osiągnięcie i utrzymanie poziomów zbierania, odzysku oraz przygotowania do ponownego użycia i recyklingu zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego wynikających z przepisów prawa.
2. Zapobieganie powstawaniu odpadów – minimalizacja wytwarzanych odpadów (np. poprzez ponowne wykorzystanie, naprawę).

Pojazdy wycofane z eksploatacji

1. Osiągnięcie corocznych poziomów odzysku i recyklingu na poziomie odpowiednio 95% i 85% masy pojazdów przyjętych do stacji demontażu.

Odpady zawierające azbest

1. Sukcesywne usuwanie i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest

Przeterminowane środki ochrony roślin

1. Selektywne zbieranie i odbieranie przeterminowanych środków ochrony roślin.

W zakresie odpadów pozostałych:

Cele przyjęte na lata 2016-2022

Odpady z przemysłu

1. Zmniejszenie masy wytwarzanych odpadów.
2. Ograniczenie corocznie o 3% wytwarzania odpadów żywnościowych.
3. Zwiększenie udziału odpadów poddawanych procesom odzysku.
4. Zwiększenie udziału odpadów unieszkodliwianych poza składowaniem.

Zużyte opony

1. Utrzymanie poziomu odzysku zużytych opon na poziomie co najmniej 75%, a poziomu recyklingu na poziomie co najmniej 15%.

Odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej

1. Utrzymanie wysokiego udziału odpadów poddanych odzyskowi.

Komunalne osady ściekowe

1. Zwiększenie wykorzystania substancji biogenych poprzez stosowanie ustabilizowanych i przetworzonych komunalnych osadów ściekowych na powierzchni ziemi.
2. Zwiększenie udziału procesów termicznego przekształcania w zagospodarowaniu komunalnych osadów ściekowych

Odpady opakowaniowe

1. Osiąganie poziomów odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych wynikających z przepisów prawa.

Odpady wydobywcze

1. Zwiększenie udziału odpadów poddawanych procesom odzysku.

Uwarunkowania wynikające z Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032

Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032 utrzymuje cele przyjętego przez Radę Ministrów 14 maja 2002 r. Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski. Cele te to:

- usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest,
- minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju,
- likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Omawiany program określa również nowe zadania niezbędne do oczyszczenia kraju z azbestu w okresie 24 lat, wynikające ze zmian gospodarczych i społecznych, jakie nastąpiły m.in. w związku ze wstąpieniem Polski do Unii Europejskiej.

Program grupuje zadania przewidziane do realizacji na poziomie centralnym, wojewódzkim i lokalnym, w pięciu blokach tematycznych:

- zadania legislacyjne,
- działania edukacyjno-informacyjne skierowane do dzieci i młodzieży, szkolenia pracowników administracji rządowej i samorządowej, opracowywanie materiałów szkoleniowych, promocja technologii unicestwiania włókien azbestowych, organizacja krajowych i międzynarodowych szkoleń, seminariów, konferencji kongresów i udział w nich,
- zadania w zakresie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z obiektów budowlanych, z obiektów użyteczności publicznej, terenów byłych producentów wyrobów azbestowych, oczyszczania terenów nieruchomości, budowy składowisk oraz instalacji do unicestwiania włókien azbestowych,
- monitoring realizacji Programu przy pomocy elektronicznego systemu informacji przestrzennej,
- działania w zakresie oceny narażenia i ochrony zdrowia.

Uwarunkowania wynikające z krajowych, wojewódzkich oraz gminnych Programów Usuwania Azbestu

Lokalne programy usuwania azbestu stworzone dla jednostek terytorialnych różnego szczebla mają za zadanie maksymalnie możliwe wyeliminowanie negatywnego oddziaływania na zdrowie ludzkie i środowisko azbestu, który to niegdyś był powszechnie stosowanym surowcem w budownictwie. Aby udało się to osiągnąć, należy sukcesywnie usuwać oraz unieszkodliwiać wszystkie wyroby i odpady zawierające w swoim składzie azbest. Dzięki omawianym programom stworzone zostaną także odpowiednie warunki do wdrożenia przepisów prawnych i norm postępowania dotyczących wyrobów zawierających azbest na terenie Unii Europejskiej.

Poniżej przedstawiono nadrzędne cele lokalnych programów usuwania azbestu:

- usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest,
- minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych powodowanych kontaktem z włóknami azbestu,
- likwidacja szkodliwego oddziaływania na środowisko.

Uwarunkowania wynikające z „Programu ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego wraz z planem działań krótkoterminowych”

Program ten powstał w roku 2020. Został on sporządzony w związku z odnotowaniem w 2018 roku przekroczenia standardów jakości powietrza w województwie świętokrzyskim. Program obejmuje dwie strefy oceny jakości powietrza:

- strefa miasto Kielce – podlega ocenie jakości powietrza ze względu na ochronę zdrowia ludzi,
- strefa świętokrzyska – podlega ocenie jakości powietrza ze względu na ochronę zdrowia ludzi oraz ochronę roślin.

Ekologiczny Związek Gmin Dorzecza Koprzywianki znajduje się na terenie strefy świętokrzyskiej.

Celem Programu ochrony powietrza jest wskazanie przyczyn wystąpienia przekroczeń poziomów dopuszczalnych i docelowych dla pyłu zawieszanego PM10, PM2,5 oraz benzo(a)pirenu, a następnie wskazanie działań naprawczych, które pomogą poprawić jakość powietrza w województwie świętokrzyskim. Celem jest też poprawa jakości powietrza i dotrzymanie obowiązujących standardów. Zaplanowane działania mają na celu uzyskanie maksymalnego efektu ekologicznego poprzez redukcję emisji zanieczyszczeń do powietrza ze źródeł, które w największy sposób oddziałują na wielkość stężeń analizowanych substancji w powietrzu.

W ramach opracowania Programu należy przedstawić działania, których realizacja pozwoli na osiągnięcie najlepszych efektów ekologicznych w jak najkrótszym czasie. Działania powinny również być uzasadnione ekonomicznie, a także ich techniczne warunki realizacji powinny być możliwe do osiągnięcia. Ponadto wskazane działania muszą być mierzalne tj. poza możliwością obliczenia efektu redukcji emisji zanieczyszczeń do powietrza powinny również zostać opisane wskaźnikami postępu rzeczowego.

W harmonogramie realizacji działań naprawczych wskazano zadania:

- ograniczenie emisji z instalacji o małej mocy do 1 MW, w których następuje spalanie paliw stałych,
- ograniczenie oddziaływania transportu drogowego poprzez wyprowadzenie ruchu tranzytowego poza tereny miejskie,
- prowadzenie kontroli przestrzegania przepisów ograniczających używanie paliw lub urządzeń do celów grzewczych oraz zakazu spalania odpadów,
- prowadzenie działań promocyjnych i edukacyjnych (ulotki, imprezy, akcje szkolne, audycje, konferencje) oraz informacyjnych i szkoleniowych.

Uwarunkowania wynikające z „Aktualizacji Krajowego programu ochrony powietrza do 2025 r. (z perspektywą do 2030 r. oraz do 2040 r.)”

Aktualizacja programu jest kluczowym dokumentem ministra właściwego do spraw klimatu w obszarze krótko-, średnio- i długofalowej polityki poprawy jakości

powietrza. Dokument ten stanowi kompilację prowadzonych i planowanych działań na każdym poziomie zarządzania, mających na celu ograniczenie negatywnego wpływu poszczególnych obszarów działalności człowieka na stan powietrza. Dokument ten stanowi odpowiedź na wyzwania stojące przed polską administracją publiczną, sektorem prywatnym oraz obywatelami.

W Programie zawarte są rekomendacje i kierunki interwencji w newralgicznych obszarach gospodarczych i społecznych. Stanowi on także podstawę do zmian w systemie zarządzania jakością powietrza w Polsce, w tym obowiązujących dokumentów strategicznych (strategii, polityk, programów).

Program określa podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki interwencji w perspektywie roku 2025, 2030 oraz 2040.

Głównym celem aktualizacji programu jest ochrona zdrowia i komfortu życia mieszkańców oraz środowiska naturalnego jako całości, w szczególności - pilna poprawa stanu powietrza na obszarach stref, w których jak wynika z corocznie przeprowadzanej przez GIOŚ oceny jakości powietrza, stwierdzone są w dalszym ciągu przekroczenia poziomów dopuszczalnych i docelowych niektórych zanieczyszczeń.

Kierunkami interwencji prowadzącymi do osiągnięcia celów szczegółowych, tj. osiągnięcia i dotrzymania co najmniej standardów jakości powietrza określonych w prawodawstwie unijnym oraz krajowym, będą:

- utrzymanie priorytetu poprawy jakości powietrza oraz rozwój systemu oceny jakości powietrza poprzez zwiększenie liczby stacji pomiarowych uwzględnionych w pomiarach jakości powietrza w ramach PMŚ,
- ograniczenie wielkości emisji zanieczyszczeń powietrza z sektora bytowo-komunalnego,
- ograniczenie wielkości emisji zanieczyszczeń powietrza z sektora transportu drogowego,
- ograniczenie poziomu zanieczyszczeń powietrza w miastach, polityka miejska,
- zwiększenie udziału czystej energii, ciepła, rozwój OZE,
- edukacja ekologiczna,
- zapewnienie finansowania przedsięwzięć ukierunkowanych na poprawę jakości powietrza,

- ograniczanie wielkości emisji zanieczyszczeń powietrza z pozostałych sektorów mających wpływ na stan powietrza, w tym z uwzględnieniem działań dla sektora mieszkalnictwa do realizacji na obszarach wiejskich.

Uwarunkowania wynikające z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK 2030) jest najważniejszym krajowym dokumentem strategicznym dotyczącym zagospodarowania przestrzennego kraju.

W dokumencie przedstawiono wizję zagospodarowania przestrzennego kraju w perspektywie najbliższych dwudziestu lat, określono cele i kierunki polityki zagospodarowania kraju służące jej urzeczywistnieniu oraz wskazano zasady oraz mechanizmy koordynacji i wdrażania publicznych polityk rozwojowych mających istotny wpływ terytorialny.

W sferze wdrożeniowej KPZK 2030 proponuje:

- sukcesywne dokonanie w ciągu kilku najbliższych lat zasadniczego przeorganizowania systemu i wprowadzenie szeregu nowych rozwiązań prawnych i instytucjonalnych pozwalających na budowę spójnego, hierarchicznego układu planowania i zarządzania przestrzennego ukierunkowanego na realizację celów społeczno-gospodarczych wyznaczanych w odniesieniu do przestrzeni,
- wyznaczenie priorytetów inwestycyjnych i podmiotów odpowiedzialnych za ich realizację;
- nadanie polityce przestrzennej bardziej europejskiego wymiaru,
- zwiększenie roli koordynacyjnej polityki przestrzennej w stosunku do polityk sektorowych mających największy wpływ na sytuację przestrzenną kraju i poszczególnych terytoriów.

Ze względu na strategiczną rolę dokumentu KPZK 2030 nie formułuje ustaleń i zaleceń odnoszących się do przygotowania i wyznaczania programów zadań celu publicznego o charakterze inwestycyjnym, pozostawiając to, jak wspomniano

powyżej, dokumentom strategicznym i realizacyjnym pozostającym domeną poszczególnych ministrów oraz jednostek samorządu terytorialnego.

Uwarunkowania wynikające z „Krajowego Programu Zwiększania Lesistości”

Krajowy Program Zwiększania Lesistości to instrument polityki leśnej w zakresie kształtowania przestrzeni przyrodniczej państwa. Zawiera on ogólne wytyczne sporządzania regionalnych planów przestrzennego zagospodarowania w dziedzinie zwiększania lesistości. Przyjęte w Krajowym Programie Zwiększania Lesistości założenia metodyczne i kryteria określania preferencji zalesieniowych mogą być pomocne w tworzeniu programów regionalnych oraz lokalnych. Szczególną funkcją zalesień powinno być odpowiednie kształtowanie struktur przestrzennych zasobów przyrody, zwiększanie ich biologicznej aktywności i różnorodności, a także estetycznych walorów krajobrazu. Ważnym zadaniem programu zalesień jest ochrona i wzmacnianie oraz łączenie we wspólny system najcenniejszych obszarów przyrodniczych. Bardzo istotnym problemem jest też racjonalne przestrzenne rozmieszczenie przyszłych zalesień.

Głównym celem omawianego programu jest zapewnienie warunków do zwiększenia lesistości do 33% w 2050 r., ustalenie priorytetów ekologicznych i gospodarczych oraz wykorzystanie ich do optymalnego rozmieszczenia zalesień, a także opracowanie odpowiednich instrumentów realizacyjnych.

Inne ważne zadania programu to:

- lokalizacja zalesień z uwzględnieniem potrzeby zmniejszania rozdrobnienia i rozproszenia kompleksów leśnych,
- dążenie do tego, żeby docelowa powierzchnia kompleksu leśnego nie była mniejsza niż 5 ha. Powierzchnie poniżej 0,5 ha powinny być wykorzystywane do tworzenia zbiorowisk drzewiasto-krzewiastych o funkcjach zadrzewień,
- zalesianie gruntów porolnych z uwzględnieniem tworzenia zwartych kompleksów leśnych o racjonalnej granicy rolno-leśnej, a także tworzeniu zwartego systemu przyrodniczego łącznie z innymi obszarami o funkcjach ekologicznych,

- lokalizacja zalesień z uwzględnieniem tworzenia korytarzy ekologicznych pomiędzy dużymi kompleksami leśnymi,
- na terenach, na których nie byłoby wskazane zalesianie (o intensywnej produkcji rolnej i najwyższej jakości bonitacyjnej gleb), należy upowszechniać zadrzewienia,
- wprowadzanie zadrzewień które należy traktować jako równorzędny z zalesieniami czynnik ochrony i użytkowania przestrzeni przyrodniczej. Z tego względu udział i rozmieszczenie zadrzewień powinno stanowić integralny element koncepcji i programów przestrzennego zagospodarowania w zakresie ochrony środowiska i gospodarki rolnej.

Uwarunkowania wynikające z „ Planu Gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły”

Plan Gospodarowania Wodami to podstawowy dokument planistyczny gospodarki wodnej zgodnie z zapisami Ramowej Dyrektywy Wodnej (RDW). W roku 2016 została zatwierdzona ostatnia aktualizacja PGW. Pierwotnie miała ona obowiązywać do końca roku 2021. Jednak ze względu na brak prac nad kolejną aktualizacją Planu, ważność aPGW została przedłużona do 22 grudnia 2022 roku. PGW stanowi podstawę podejmowania wszelkich decyzji mających wpływ na stan zasobów wodnych oraz zasady gospodarowania nimi w przyszłości.

Podstawowe cele środowiskowe ustalone dla wód powierzchniowych w myśl RDW to:

- osiągnięcie lub utrzymanie co najmniej dobrego stanu ekologicznego oraz dobrego stanu chemicznego w przypadku naturalnych części wód,
- osiągnięcie lub utrzymanie co najmniej dobrego potencjału ekologicznego oraz dobrego stanu chemicznego dla silnie zmienionych i sztucznych części wód.

Podstawowe cele środowiskowe ustalone dla wód podziemnych w myśl RDW to:

- zapobieganie dopływowi lub ograniczenie dopływu zanieczyszczeń do wód podziemnych,
- zapobieganie pogarszaniu się stanu wszystkich części wód podziemnych,
- zapewnienie równowagi pomiędzy poborem a zasilaniem wód podziemnych,
- wdrożenie działań niezbędnych dla odwrócenia znaczącego i utrzymującego się rosnącego trendu stężenia każdego zanieczyszczenia powstałego w skutek działalności człowieka,
- osiągnięcie lub utrzymanie co najmniej dobrego stanu chemicznego oraz ilościowego.

Uwarunkowania wynikające z „Programu wodno-środowiskowego kraju”

Program wodno-środowiskowy kraju (PWŚK) to dokument określający działania konieczne do prowadzenia dla potrzeb utrzymania lub poprawy jakości wód. Razem z planami gospodarowania wodami na obszarze dorzecza (PGW) PWŚK stanowią podstawowe dokumenty planistyczne służące osiągnięciu nadrzędnego celu Ramowej Dyrektywy Wodnej (RDW), tj.: osiągnięcia dobrego stanu wszystkich wód w Europie.

Cele określone w Programie wodno-środowiskowym kraju to:

- niepogarszanie stanu części wód,
- osiągnięcie dobrego stan wód: dobry stan lub potencjał ekologiczny i stan chemiczny dla wód powierzchniowych, dobry stan chemiczny i ilościowy dla wód podziemnych,
- spełnienie wymagań specjalnych, zawartych w innych unijnych aktach prawnych i polskim prawie, w odniesieniu do obszarów chronionych w tym wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych, narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu pochodzącymi ze źródeł rolniczych, przeznaczonych do celów rekreacyjnych, do poboru wody dla zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia, przeznaczonych do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu

gospodarczym, do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie, zaprzestanie lub stopniowe wyeliminowanie zrzutu substancji priorytetowych do środowiska lub ograniczone zrzuty tych substancji.

Uwarunkowania wynikające z „Narodowego Programu Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej”

Narodowy Program Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej (NPRGN) to dokument, który ma za zadanie stworzenie ram dla budowy w dłuższej perspektywie, optymalnego modelu nowoczesnej materiało- i energooszczędnej gospodarki zorientowanej na innowacyjność oraz będącej zdolną do konkurencyjności na europejskim i globalnym rynku.

Celem głównym Programu jest rozwój gospodarki niskoemisyjnej przy zapewnieniu zrównoważonego rozwoju kraju.

Cele szczegółowe tego dokumentu to:

- niskoemisyjne wytwarzanie energii,
- poprawa efektywności gospodarowania surowcami i materiałami, w tym odpadami,
- rozwój zrównoważonej produkcji - obejmujący przemysł, budownictwo i rolnictwo,
- transformacja niskoemisyjna w dystrybucji i mobilności,
- promocja wzorców zrównoważonej konsumpcji.

Cele szczegółowe będą realizowane poprzez niżej wymienione cele strategiczne:

- poprawa jakości powietrza,
- redukcja emisji ze źródeł spalania paliw o małej mocy do 1 MW,
- ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł komunikacyjnych,
- ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł przemysłowych,
- zwiększenie roli planowania przestrzennego w ochronie powietrza,
- wzrost wykorzystania energii z odnawialnych źródeł energii,
- zwiększenie zastosowania instalacji do produkcji energii z OZE,
- wzrost masy odpadów zagospodarowanych na cele energetyczne.

Uwarunkowania wynikające z „V Aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych”

Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych to podstawowy instrument wdrożenia postanowień dyrektywy 91/271/EWG. Program jest dokumentem strategicznym, w którym oszacowano potrzeby i określono działania na rzecz wyposażenia aglomeracji miejskich i wiejskich, o RLM większej od 2 000, w systemy kanalizacyjne i oczyszczalnie ścieków komunalnych. Program koordynuje działania gmin i przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych w realizacji infrastruktury sanitacji na ich terenach.

Zapisy ww. programu były aktualizowane co najmniej raz na 4 lata, aktualnie mamy do czynienia z piątą aktualizacją która to zawiera wykaz aglomeracji oraz planowanych inwestycji w zakresie ich wyposażenia w systemy kanalizacji zbiorczej oraz oczyszczalnie ścieków w latach 2016 - 2021 (stan na dzień 30 września 2016 r.). Wyjątkiem są aglomeracje (zgodnie z definicją zawartą w art. 43 ust. 2 ustawy - Prawo wodne), których uchwały podjęto w okresie od 1 października 2016 r. do 31 grudnia 2016 r., gdyż zgodnie z decyzją MŚ uzupełniono dokument o aglomeracje wyznaczone w tym terminie. Aglomeracje takie przedstawiają stan z końca grudnia 2016 r. zgodny z podjętą uchwałą (stan na dzień 31 grudnia 2016 r.). W przypadku uzyskania dofinansowania w ramach nowej perspektywy finansowej jest możliwe zakończenie inwestycji do 2023 r. zgodnie z zasadą n+3.

Wykaz inwestycji planowanych po 2016 r. wynika z dalszych niezbędnych potrzeb zgłaszanych przez samorządy w celu zakończenia inwestycji i wypełnienia wymogów dyrektywy 91/271/EWG, uwzględniając jednocześnie nową perspektywę finansową 2014-2020 (lub wynikającą z Umowy Partnerstwa). Biorąc jednak pod uwagę spójność dokumentów planistycznych wszystkie planowane inwestycje powinny zostać zrealizowane w perspektywie do 2021 r., to znaczy do zakończenia kolejnego cyklu realizacji planów gospodarowania wodami oraz programu wodno-środowiskowego kraju.

Cel główny ww. programu jest ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczanych ścieków, a co za tym idzie ochrona środowiska wodnego przed ich niekorzystnymi skutkami. Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych

zakłada osiągnięcie zakładanego celu poprzez realizację w KPOŚK i jego aktualizacji inwestycji.

Uwarunkowania wynikające z „Planu zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego”

„Plan zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego” określa długofalowe cele i kierunki wojewódzkiej polityki przestrzennej, przedstawiając jednocześnie wizje zagospodarowania przestrzennego regionu świętokrzyskiego na najbliższe 25–30 lat.

Plan ten nie narusza uprawnień samorządów lokalnych w zakresie planowania miejscowego i nie tworzy prostych odniesień do decyzji inwestorskich podejmowanych przez różnych użytkowników przestrzeni, plan ten stwarza ramy i przesłanki merytoryczne do ustalenia lokalizacji inwestycji zarówno w odniesieniu do planów miejscowych, jak i decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, zabezpieczając jednocześnie na obszarach realizacji tych inwestycji interesy krajowe i regionalne. Jako instrument służący integracji polityk rozwojowych stanowił też będzie podstawę do koordynacji i weryfikacji opracowań planistycznych podejmowanych na terytorium województwa.

W sferze realizacyjnej Plan województwa służy następującym działaniom:

- uzgadnianiu projektów studiów gminnych, planów miejscowych, decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego w trybie art. 53 ust. 4 pkt. 10 a ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz decyzji o warunkach zabudowy (w związku z art. 64 ust. 1) z uwzględnieniem konsekwencji wynikających z art. 53 ust. 5a, jak również wyrażaniu opinii o projektach planów zagospodarowania przestrzennego województw ościennych,
- opiniowaniu projektów krajowych dokumentów programowych wraz z rekomendacją zadań inwestycyjnych z poziomu województwa na szczebel krajowy,
- identyfikacji i kreowaniu płaszczyzn współpracy międzywojewódzkiej,

- identyfikacji obszarów wymagających interwencji i wsparcia procesów rozwojowych,
- przekazywaniu ustaleń Planu do „Strategii rozwoju województwa...”, „Regionalnego programu operacyjnego...” oraz programów sektorowych,
- bieżącej współpracy z polityką rozwoju w zakresie koordynacji zagospodarowania obszarów funkcjonalnych i obszarów OSI,
- negocjacom i wdrażaniu inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym do planowania miejscowego.

Plan będąc dokumentem kierownictwa wewnętrznego nie może być wykorzystywany jako podstawa prawna do wydawania decyzji administracyjnych, określających warunki zabudowy i zagospodarowania terenów.

Uwarunkowania wynikające z „Polityki energetycznej Polski do 2040 roku”

Dokument ten wyznacza ramy transformacji energetycznej w Polsce. Zawiera strategiczne przesądzenia w zakresie doboru technologii służących budowie niskoemisyjnego systemu energetycznego. PEP2040 zawiera opis stanu i uwarunkowań sektora energetycznego. Następnie wskazano trzy filary PEP2040, na których oparto osiem celów szczegółowych PEP2040 wraz z działaniami niezbędnymi do ich realizacji oraz projekty strategiczne.

Cele szczegółowe tego dokumentu to:

- optymalne wykorzystanie własnych zasobów energetycznych,
- rozbudowa infrastruktury wytwórczej i sieciowej energii elektrycznej,
- dywersyfikacja dostaw gazu ziemnego i ropy naftowej oraz rozbudowa infrastruktury sieciowej,
- rozwój rynków energii,
- wdrożenie energetyki jądrowej,
- rozwój odnawialnych źródeł energii,
- rozwój ciepłownictwa i kogeneracji,
- poprawa efektywności energetycznej.

Celem głównym polityki energetycznej państwa jest bezpieczeństwo energetyczne przy zapewnieniu konkurencyjności gospodarki, efektywności energetycznej i zmniejszenia oddziaływania sektora energii na środowisko, przy optymalnym wykorzystaniu własnych zasobów energetycznych.

Uwarunkowania wynikające ze „Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2023”

Plan ten jest dokumentem wskazującym cele i kierunki działań adaptacyjnych, które powinny zostać podjęte w najbardziej wrażliwych sektorach i obszarach w okresie do roku 2020, takich jak gospodarka wodna, rolnictwo, leśnictwo, różnorodność biologiczną i obszary prawnie chronione, zdrowie, energetyka, budownictwo, transport, obszary górskie, strefa wybrzeża, gospodarka przestrzenna i obszary zurbanizowane. W chwili obecnej termin ten został już przekroczony. Mimo to ze względu na konieczność dalszej adaptacji do zmian klimatu, nie należy przerywać podjętych już celów i kierunków działań. Wrażliwość tych sektorów została określona w oparciu o przyjęte dla strategicznego planu scenariusze zmian klimatu.

Uwzględniono i przeanalizowano obecne i oczekiwane zmiany klimatu, w tym scenariusze zmian klimatu dla Polski do roku 2030, które pokazały, że największe zagrożenie dla gospodarki i społeczeństwa w tym czasie będą stanowiły ekstremalne zjawiska pogodowe (nawalne deszcze, powodzie, podtopienia, osunięcia ziemi, fale upałów, susze, huragany, osuwiska itp.), które nasilać się będą ze względu na zmiany klimatyczne. Zjawiska te będą prawdopodobnie występować z coraz większą częstotliwością i natężeniem oraz mogą dotyczyć coraz większych obszarów kraju.

Głównym celem omawianego dokumentu jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmieniającego się klimatu. Celami szczegółowymi są:

- zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska. Przyjętym kierunkiem działań w tym obszarze jest dostosowanie sektora gospodarki wodnej do zmian klimatu poprzez

zapewnienie funkcjonowania w warunkach zarówno nadmiaru, jak i niedoboru wody. Planowane działania poprawią system gospodarki wodnej w Polsce, ułatwią dostęp do wody dobrej jakości, ograniczą negatywne skutki susz i powodzi,

- skuteczna adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich, szczególnie wrażliwych na zmiany klimatu. Konieczne są zatem działania dotyczące ochrony ludności w sytuacjach kryzysowych, jak i odnoszące się do produkcji rolniczej i rybackiej,
- rozwój transportu w warunkach zmian klimatu,
- zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu. Wskazane jest prowadzenie właściwego monitoringu, ostrzegania, jak również reagowania, ze szczególnym uwzględnieniem wrażliwości aglomeracji miejskich. Niezbędna jest również koordynacja na poziomie krajowym, szczególnie w kontekście zarządzania kryzysowego, ratownictwa i ochrony ludności. Ponadto miejska polityka przestrzenna powinna uwzględniać zmiany klimatu (adaptacja instalacji sanitarnych i sieci kanalizacyjnych do zwiększonych opadów nawałnych, mała retencja miejska oraz zwiększenie obszarów terenów zieleni i wodnych w mieście),
- poszukiwanie i wdrażanie innowacji (organizacyjnych i technicznych) sprzyjających adaptacji do zmian klimatu,
- kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu. Chodzi o promowanie działań zwiększających wiedzę na temat ryzyka związanego ze zjawiskami ekstremalnymi i metodami ograniczania ich wpływu.

Uwarunkowania wynikające z „Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności”

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju - Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności jest dokumentem określającym główne trendy, wyzwania i

scenariusze rozwoju społeczno–gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju, z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju, obejmującym okres co najmniej 15 lat. Stanowi najszerzy i najbardziej ogólny element nowego systemu zarządzania rozwojem kraju, którego założenia zostały określone w ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju kraju oraz przyjętym przez Radę Ministrów 27 kwietnia 2009 r. dokumencie Założenia systemu zarządzania rozwojem Polski.

Kluczowe z punktu widzenia POŚ cele dokumentu zostały przedstawione poniżej:

- Cel 7 – Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska
 - Kierunek interwencji – Modernizacja infrastruktury i bezpieczeństwo energetyczne,
 - Kierunek interwencji – Modernizacja sieci elektroenergetycznych i ciepłowniczych,
 - Kierunek interwencji – Realizacja programu inteligentnych sieci w elektroenergetyce,
 - Kierunek interwencji – Wzmocnienie roli odbiorców finalnych w zarządzaniu zużyciem energii,
 - Kierunek interwencji – Stworzenie zachęt przyspieszających rozwój zielonej gospodarki,
 - Kierunek interwencji – Zwiększenie poziomu ochrony środowiska,
- Cel 8 – Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych
 - Kierunek interwencji – Rewitalizacja obszarów problemowych w miastach,
 - Kierunek interwencji – Stworzenie warunków sprzyjających tworzeniu pozarolniczych miejsc pracy na wsi i zwiększaniu mobilności zawodowej na linii obszary wiejskie – miasta,
 - Kierunek interwencji – Zrównoważony wzrost produktywności i konkurencyjności sektora rolno-spożywczego zapewniający

bezpieczeństwo żywnościowe oraz stymulujący wzrost pozarolniczego zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach wiejskich,

- Kierunek interwencji – Wprowadzenie rozwiązań prawno-organizacyjnych stymulujących rozwój miast,
- Cel 9 – Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski
 - Kierunek interwencji – Udrożnienie obszarów miejskich i metropolitarnych poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego

Uwarunkowania wynikające ze „Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)”

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) jest aktualizacją średniookresowej strategii rozwoju kraju, tj. Strategii Rozwoju Kraju 2020. Jest obowiązującym, kluczowym dokumentem państwa polskiego w obszarze średnio- i długofalowej polityki gospodarczej.

Kluczowe z punktu widzenia POŚ cele dokumentu zostały przedstawione poniżej:

- Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną
 - Kierunek interwencji – Stymulowanie popytu na innowacje przez sektor publiczny
- Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony
 - Kierunek interwencji – Wsparcie dla podwyższania atrakcyjności inwestycyjnej Śląska oraz promocji zmian strukturalnych
 - Kierunek interwencji – Aktywne gospodarczo i przyjazne mieszkańcom miasta
 - Kierunek interwencji – Rozwój obszarów wiejskich
- Obszar wpływający na osiągnięcie celów *Strategii* – Transport

- Kierunek interwencji – Budowa zintegrowanej, wzajemnie powiązanej sieci transportowej służącej konkurencyjnej gospodarce
- Kierunek interwencji – Zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności
- Obszar wpływający na osiągnięcie celów *Strategii* – Energia
 - Kierunek interwencji – Poprawa bezpieczeństwa energetycznego kraju
 - Kierunek interwencji – Poprawa efektywności energetycznej
 - Kierunek interwencji – Rozwój techniki
- Obszar wpływający na osiągnięcie celów *Strategii* – Środowisko
 - Kierunek interwencji – Zwiększenie dyspozycyjnych zasobów wodnych i osiągnięcie wysokiej jakości wód
 - Kierunek interwencji – Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania
 - Kierunek interwencji – Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego
 - Kierunek interwencji – Ochrona gleb przed degradacją
 - Kierunek interwencji – Zarządzanie zasobami geologicznymi
 - Kierunek interwencji – Gospodarka odpadami
 - Kierunek interwencji – Oddziaływanie na jakość życia w zakresie klimatu akustycznego i oddziaływania pól elektromagnetycznych

Uwarunkowania wynikające z „Polityki ekologicznej państwa 2030 – strategii rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej”

Rolą dokumentu jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego Polski oraz wysokiej jakości życia dla wszystkich mieszkańców. Wzmacnia działania rządu polegające na budowie innowacyjnej gospodarki z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju.

Kluczowe z punktu widzenia POŚ cele dokumentu zostały przedstawione poniżej:

- Cel szczegółowy: Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego

- Kierunek interwencji: Zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód
- Kierunek interwencji: Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania
- Kierunek interwencji: Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb
- Kierunek interwencji: Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego, jądrowego i ochrony radiologicznej
- Cel szczegółowy: Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska
 - Kierunek interwencji: Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu
 - Kierunek interwencji: Wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej
 - Kierunek interwencji: Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym
 - Kierunek interwencji: Zarządzanie zasobami geologicznymi poprzez opracowanie i wdrożenie polityki surowcowej państwa
 - Kierunek interwencji: Wspieranie wdrażania ekoinnowacji oraz upowszechnianie najlepszych dostępnych technik BAT
- Cel szczegółowy: Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych
 - Kierunek interwencji: Przeciwdziałanie zmianom klimatu
 - Kierunek interwencji: Adaptacja do zmian klimatu i zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych
- Cel szczegółowy: Środowisko i edukacja. Rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa
 - Kierunek interwencji: Edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji
- Cel szczegółowy: Środowisko i administracja. Poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska

- Kierunek interwencji: Usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska oraz doskonalenie systemu finansowania

Uwarunkowania wynikające ze „Strategii Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku”

Głównym celem krajowej polityki transportowej przedstawionej w strategii jest zwiększenie dostępności transportowej kraju oraz poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego przez utworzenie spójnego, zrównoważonego, innowacyjnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego na poziomie krajowym, europejskim i globalnym. Osiągnięcie tego celu pozwoli na rozwijanie dogodnych warunków, sprzyjających stabilnemu rozwojowi gospodarczemu kraju.

Kluczowe z punktu widzenia POŚ kierunki dokumentu zostały przedstawione poniżej:

- Kierunek interwencji 3: zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności
- Kierunek interwencji 5: ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko

Uwarunkowania wynikające ze „Strategii zrównoważonego Rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030”

W strategii przedstawiono pogłębioną analizę możliwości rozwoju obszarów wiejskich, rolnictwa i rybactwa w wymiarze regionalnym, co umożliwiło określenie kluczowych kierunków ich rozwoju do 2030 r. Działania SZRWiR 2030 będą finansowane z krajowych i zewnętrznych środków publicznych, do których należą m.in. środki pochodzące z budżetu UE na lata 2021-2027 (w tym m.in. Wspólnej Polityki Rolnej, polityki spójności, wspólnej polityki rybołówstwa oraz środki w ramach programu „Horyzont Europa”). Wsparciem dla finansowania z poziomu kraju będą środki rozwojowe jednostek samorządu terytorialnego i środki prywatne.

Kluczowe z punktu widzenia POŚ cele dokumentu zostały przedstawione poniżej:

- Cel szczegółowy II. Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska
 - Kierunek interwencji: II.4. Zrównoważone gospodarowanie i ochrona zasobów środowiska
 - Kierunek interwencji: II.5. Adaptacja do zmian klimatu i przeciwdziałanie tym zmianom

Uwarunkowania wynikające ze „Strategii rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022”

Dokument ten określa warunki funkcjonowania oraz sposoby rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego. Szczególną rolę w tym systemie odgrywają podmioty odpowiedzialne za bezpieczeństwo zewnętrzne (służba dyplomatyczna, Siły Zbrojne RP, służby specjalne), w powiązaniu z podmiotami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo wewnętrzne. Z tego też względu główny obszar zainteresowania niniejszej strategii jest ukierunkowany na bezpieczeństwo zewnętrzne i militarne.

Kluczowe z punktu widzenia POŚ cele dokumentu zostały przedstawione poniżej:

- Cel 3. Rozwój odporności na zagrożenia bezpieczeństwa narodowego
 - Priorytet 3.1. Zwiększanie odporności infrastruktury krytycznej
 - a) Kierunek interwencji 3.1.3. Zapewnienie bezpieczeństwa funkcjonowania energetyki jądrowej w Polsce,
- Cel 4. Zwiększenie integracji polityk publicznych z polityką bezpieczeństwa
 - Priorytet 4.1. Integracja rozwoju społeczno-gospodarczego i bezpieczeństwa narodowego
 - b) Kierunek interwencji 4.1.1. Wzmocnienie relacji między rozwojem regionalnym kraju a polityką obronną,
 - c) Kierunek interwencji 4.1.2. Koordynacja działań i procedur planowania przestrzennego uwzględniających wymagania obronności i bezpieczeństwa państwa,

- d) Kierunek interwencji 4.1.3. Wspieranie rozwoju infrastruktury przez sektor bezpieczeństwa,
- e) Kierunek interwencji 4.1.4. Wspieranie ochrony środowiska przez sektor bezpieczeństwa.

Uwarunkowania wynikające z „Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030”

Dokument przedstawia cele polityki regionalnej oraz działania i zadania, jakie do ich osiągnięcia powinien podjąć rząd, samorzady: wojewódzkie, powiatowe i gminne oraz pozostałe podmioty uczestniczące w realizacji tej polityki w perspektywie roku 2030.

Kluczowe z punktu widzenia POŚ cele dokumentu zostały przedstawione poniżej:

- Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym
 - Kierunek interwencji 1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych
 - Kierunek interwencji 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów
- Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych
 - Kierunek interwencji 2.3. Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach.